

మ హా త్మా జీ

దెబ్బదియవ జన్మదిన ప్రచురణ.

కవివాదకుడు :

ముదిగంటి జగ్గన్న శాస్త్రి, బి.ఎ.,

పల్లెటూరు గ్రంథ మండలి,

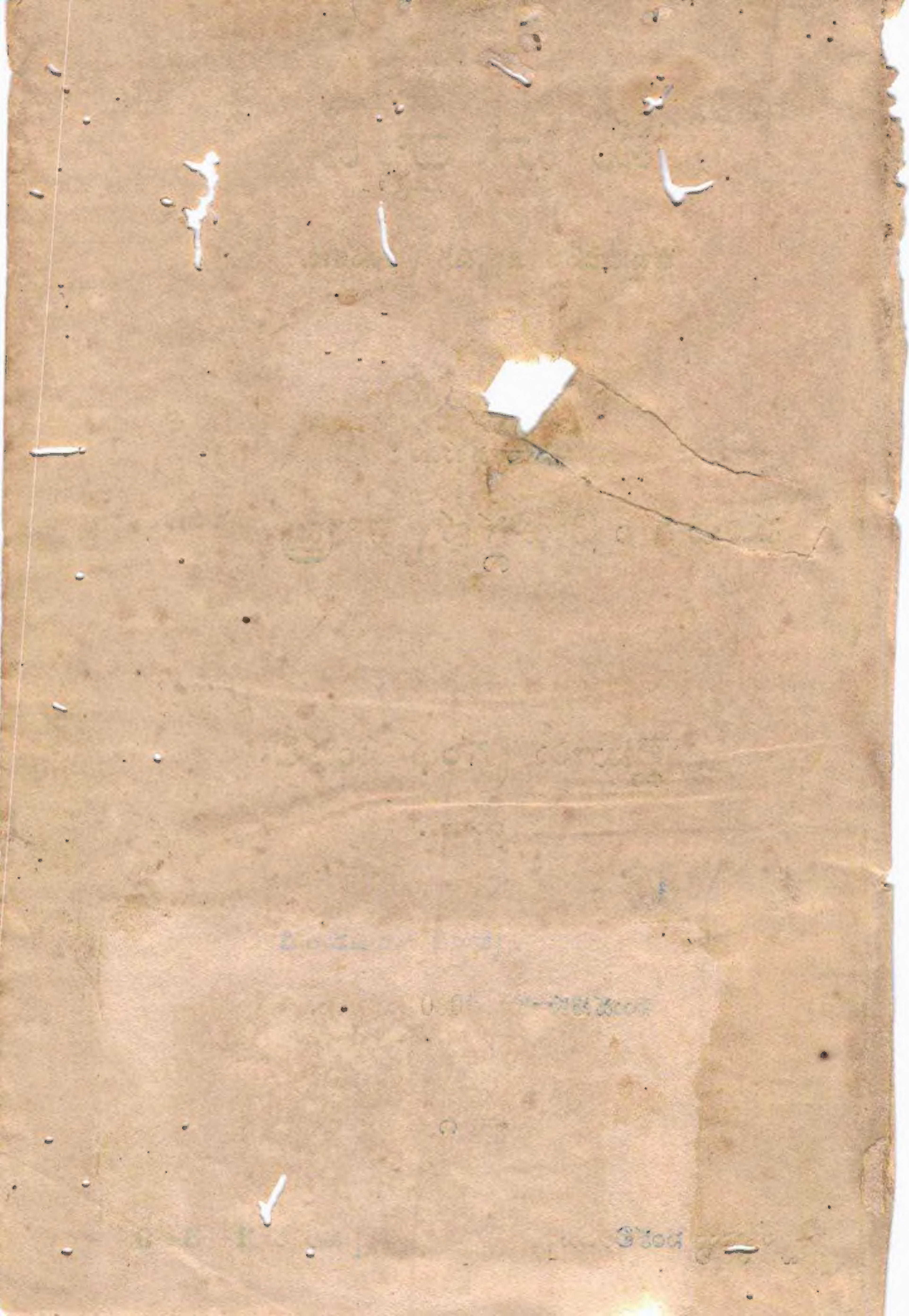
తణుకు.

ది ఓరియెంట్ పబ్లిషింగ్ కంపెనీ, (రిజిస్టర్డ్)

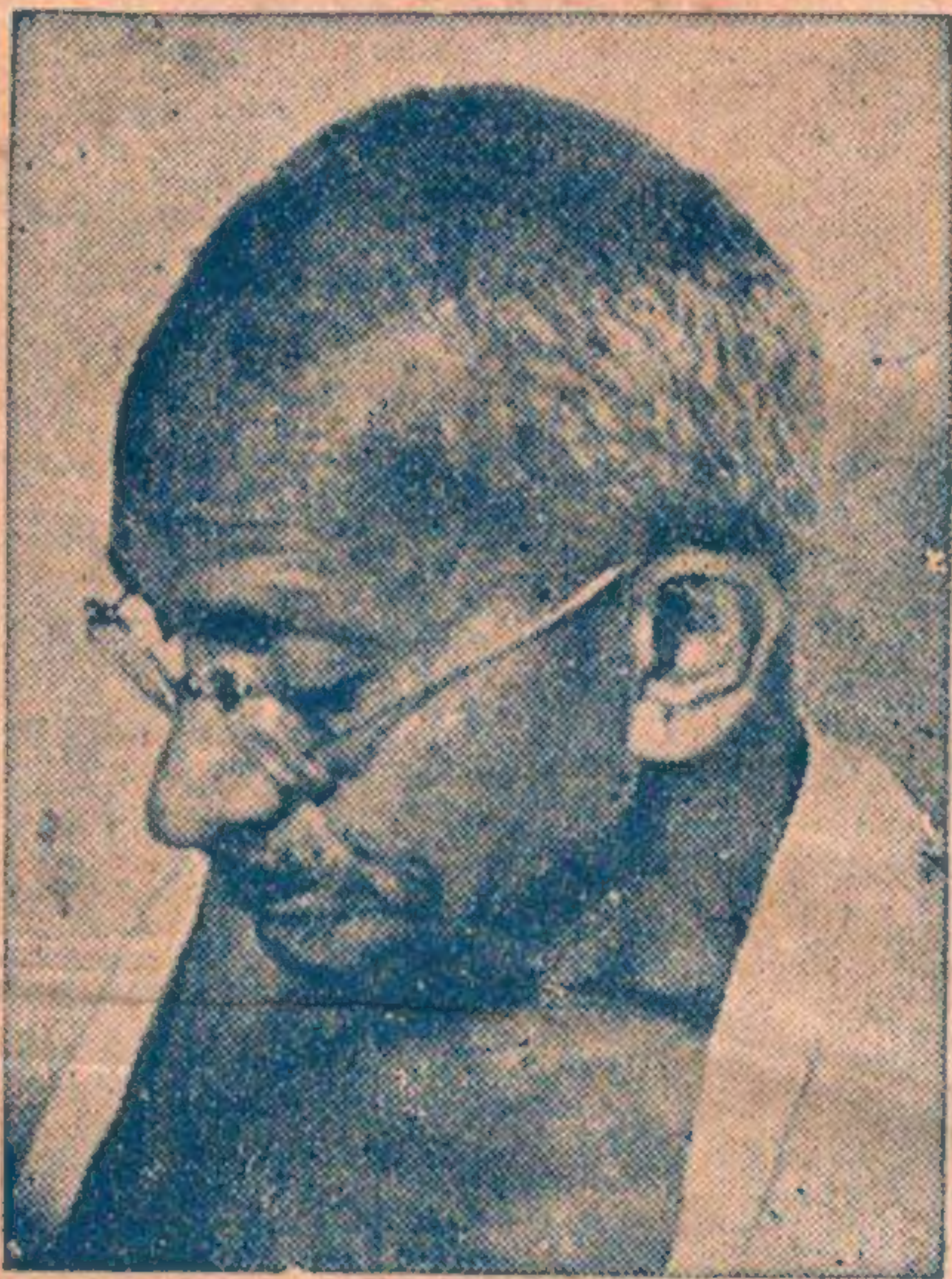
బ్రాంచి : రాజమండ్రి

మొదటికూర్పు 1000 ప్రతులు.

గౌరవ

శ్రీసరస్వతీ నిలయము
కూచిపూడి
తెనాలి రాజాకా

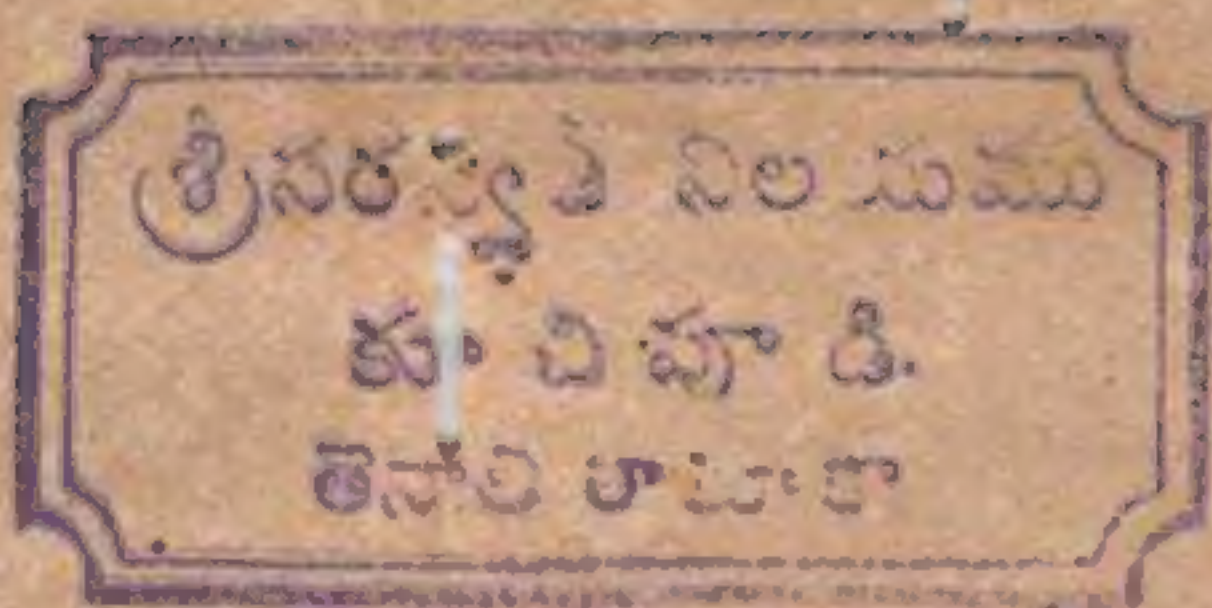
శ్రీసరస్వతీ నిలయము
కూచిపూడి
తెనాలి రాజాకా

963 -

923.006

గాంధీ -

జి. గ్రం. సం.
రాజ గ్రంథాలయము
కూచిపూడి

స్మరిక

మహాత్ముని గురించియు సతని యుద్యమమును గురించియు తెనుగున సనేక గ్రంథములు బయల్పడలినవి. పద్యములు, గీతములు, ద్విపదలు, నాటకములు, హాసకథలు, పురాణములు, బొబ్బిలిపాటలు, వచనములు, తర్జుమాలు—ఇక నెన్నియో కలవు. కాని యీ యుగపురుషుని జీవితమును చిత్రింప నెన్నిగ్రంథములైనను చాలవు. మహాత్ముని వార్షికోత్సవములాసేతు హిమాచలపర్యంతమేకాక ఖండ ఖండంతరములలోగూడ కోటానుకోట్ల ప్రజలచే కన్నుల వైభవముగ, ప్రపంచ పర్యటనముగ జరుపబడుచుండును. ఇక సతని డెబ్బదియవ జన్మదినోత్సవమును గురించి వేరుగ చెప్పనవసరములేదు.

ఆచార్య సర్. యస్. రాధాకృష్ణనుగారు ప్రపంచ విఖ్యాతే పురుషులచే నీ యమూల్య వ్యాసావళిని వ్రాయించి గాంధీజీ సప్తసతి వార్షికోత్సవ సందర్భమున వారికి కానుకగ సమర్పించి ప్రపంచమున కమూల్యసేవ చేసిరి.

దానిని తెనుగున సనువాదము చేయుటకు నా కనుజ్జయిచ్చిన యాచార్య సర్. యస్. రాధాకృష్ణనుగారికిని, నాయంద వ్యాజకరుణ యాయనుజ్జను నాకిప్పించిన డాక్టరు పట్టాభి శీతారామయ్యగారికిని నా కృతజ్ఞతాభివందనముల సర్పించుచున్నాను.

ఇందు దొరలిన యచ్చుతప్పులను, ఇతర దోషము
లను పాఠకులు మన్నింప గోరెదను. కొద్ది వ్యాసములు తగ్గింప
బడినవి. ఆంధ్రపాఠకుల ప్రోత్సహముతో వీనిని రెండవ
ముద్రణములో సవరించుకొనగలనని యాశించుచున్నాను.

అనువాదకుడు

ముదిగంటి జగ్గన్నశాస్త్రి.

విషయ సూచిక

పుట

1

పరిచయము .

సర్ . యస్ . రాధాకృష్ణను

మహాత్మాగాంధీ-ఒక యంచనా

44

హూరేను జి. అలెగ్జాండరు

ఒక మిత్రుని పొగడ్త

52

దీనబంధు ఆంధ్రూసు

గాంధీజీ సారము

63

జ్ఞాన్తి యస్ . అరండేలు

భారత సేవకుడు

67

బిషప్ వి. యస్ . అజరయ్య

గాంధీజీ-వారధి-సంధానకరణి

70

ఎర్రెస్టు బార్క్

అతని నామము నొకజ్యోతి యావరించెను

75

లారెన్సు బినియను

“ఒక జీవిత విధానము”

76

పెరల్ యస్ . బక్సతి

గాంధీజీ-రెండు సమావేశములు

77

లయొనల్ కర్మిస్

గాంధీజీ-కాంగ్రెసు	79
బాబు భగవాన్ దాసు	
గాంధీజీ రాజనీతి	94
ఆల్బర్టు యూన్ స్టన్	
గాంధీజీ-సాంఘిక శాస్త్రవేత్త, సంఘ నిర్మాత	95
రిచర్డు బి. గ్రెగ్	
సమయము-వ్యక్తి	104
గిరాల్డు హార్డు	
యం. కె. గాంధీ-సత్యజ్ఞానదూత	110
కారల్ హీచ్	
శాంతినికోరునాకకై 9 స్తవనిదృష్టిలో గాంధీజీ ప్రాముఖ్యత	114
స్టెఫెన్ హార్బ్ మాన్	
ఆస్తి, స్వేచ్ఛ	136
విలియం హాకింగు	
గాంధీజీ గొప్పదనముయొక్క స్వభావము	138
జాన్ హైన్సు హోమ్సు	
ఒక దక్షిణాఫ్రికా నివాసి పొగడ్త	141
ఆర్. యస్. ఆల్ఫ్రెడ్ హెర్నీ	
దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీ	149
జాన్ హెచ్ హాఫ్ మయర్	

గాంధీజీ యుద్ధ వ్యతిరేకవాదముయొక్క భవిష్యత్తు లారెన్ను హాస్పెన్	154
గాంధీజీ సత్యాగ్రహము-శిలువయొక్క పథము జాన్ యస్. హ్యాలండు	155
ఒక హైందవ రాజకీయనేత్రయొక్క పొగడ్త సర్ మీర్జా ఇస్మాయిల్	188
నైతికశక్తికి నిస్సంగత్వముకు ప్రమాణము సి. యి. యం. జోషి	195
మహాత్మాగాంధీ-ఆత్మశక్తి రూఫస్ యం. జోన్ను	203
గాంధీజీ బ్రిటిషు కామన్వెల్తుకేమి సాధించెను? ఎ. బెరడేల్ కీత్	210
ప్రపంచ చరిత్రలో మహాత్ముని స్థానము కౌంటు హార్మన్ కిసర్లింగు	213
ఒక జన్మదినాభివందనము జార్జిల్యాన్సు బరీ	218
గాంధీజీ విశ్వాసము పలుకుబడి జాన్ మాక్సురే	219
దౌర్జన్యరాహిత్య శక్తి ఎథెల్ మెనినుకన్య	222

గాంధీజీ-పసిబిడ్డ	227
డాక్టర్ మరియు మాంటెస్సోరీ	
గాంధీజీ పరిణామము	231
ఆర్థర్ మూర్	
గాంధీజీ యాధ్యాత్మిక ప్రమాణము	242
గిల్బర్టు ముర్రే	
దూరప్రాచ్యమునుండి యొక సందర్శనము	246
యోన్ నోగ్స్ టోకియో జపాను	
గాంధీజీయొక్క దృక్పథములు	250
బి. పట్టాభి శీతారామయ్య బి.యె.,యం.బి.సి.యమ్	
ప్రపంచముకంతకును గాంధీజీ సందేశము	280
మాడ్ డి. పీటరుకన్య	
గాంధీజీబుద్ధి సంపన్నత	297
హెచ్. యస్. యల్ పోలక్	
భిక్షుకుని వేషములోనున్న రాజనీతి కోవిదుడు	295
సర్ అబ్దుల్ ఖాదర్	
గాంధీజీకి భారతదేశ ఋణము	302
బాబు రాజేంద్రప్రసాదు	
భగవదున్నాది	306
రెజినాల్డు రెనాల్డు	

గాంధీజీ కొక పాశ్చాత్యుని యభినందనము	313
రోమేన్ రొలాండు	✓
ఒకయాంగ్ల యువతి విశ్వాసము	317
మాడ్ రాయుడను కన్య	
యదార్థ నాయకత్వముయొక్క శలితములు	324
వైకౌంటు సామ్యుయల్ ప్రభువు	
కౌంటు టోబిల్ సభలవలన కలిగిన యభిప్రాయము	329
వైకౌంటు సేంకీ ప్రభువు	
ఒక గొప్ప హిందూమత ప్రవక్త	333
డి. యస్. శర్మ	
మహానీయుడగు 'బుశుత' మహాత్ముడు	337
క్లెర్ పెరిడను కన్య	
గాంధీజీ రాజకీయ విధానము	349
జె. సి. స్మిట్సు	
మహాకవి. ప్రవచనము	355
రవీంద్రనాథ్ టాగూరు	
సత్యాగ్రహ పథము	357
శ్రీమతి సోఫియా వాడియా	
హిందూమస్లిము యైక్యతకొరకు గాంధీజీయుపవాసము	374
రివరెండ్ ఫాస్ వెస్టుకాట్	

మహాత్మా

379

ఆనంద కె. కుమారస్వామి

ఆత్మవిజయము

385

లెలీను పోప్

గాంధీకి జే జేలు

392

ఆర్నోల్డు జ్యోన్.

ప రి చ య ము.

గాంధీజీ మతము, రాజకీయములు—

సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను - ఆక్స్‌ఫర్డ్ విశ్వవిద్యాలయము.

మానవునిచే సాధింపబడు ధనకసకవస్తు వాహనములు, త్రుటిలో సృజింపబడి త్రుటిలో కూలద్రోయబడు సామాన్యములును, ఉత్కృష్టమానవగాఢకాబాలపు. సత్యమును, కళ్యాణమును అన్వేషించుటలో నతని యాత్మపొందు యుగయుగాభివృద్ధియే ప్రధానము. ఇట్టి యాత్మోపలబ్ధి ప్రదములగు సాహసకార్యములలో పాల్గొనువారు మానవ విజ్ఞానచరిత్రలో శాశ్వతస్థానమును బడయగలరు. కాలము ప్రతివానిని విస్మరించునట్లే వీరులనుకూడ పరిహసించును. కాని ఋషులు స్థిరులు; గాంధీజీ గొప్పతనము అతని వీరసంగ్రామరంగములలో గాక యతనిపవిత్ర జీవితములోనెక్కువగ ద్యోతకమగును. నాశనదేవతహద్దు మీరి సృత్యముచేయుచున్న యాకాలములో నతడు ప్రాణవంతమును, సృజనశక్తియుతమునగు ఆత్మశక్తిని విజృంభింపజేసెను.

1. రాజకీయములకు మతము పునాది

భారతదేశపు సంకెలల నొక్కపెట్టున విదల్చి, నడలించిన యపూర్వ భారతాభ్యుదయమున కితరులకంటె నితడొక్కడే బాధ్యుడని లోకమంతయు గుర్తించినది; రాజకీయవేత్తలకు

సర్వ సర్వపల్లి రాధాకృష్ణను :

సాధారణముగ మతఃపనిన పుచింపదు. కాని గాంధీజీకి జీవిత మంతయు నొక సమగ్రవిషయము. “ సర్వవ్యాప్తమైన సత్యమును ముఖాముఖి చూడగలుగుటకు అతి నికృష్టమైన జీవిని కూడ తనవలెనే ప్రేమింపగలిగి యుండవలెను; దానిని సాధించ గోరువాడు జీవితములో నేరంగమును బహిష్కరింపజాలడు. సత్యమునట్లు నాకుగల భక్తియే సన్న రాజకీయములలోనికి దింపెను. మతమునకు రాజకీయములతో సంబంధములేదను వారికి మతమన నేదియో తెలియదని నేను నిస్సందేహముగ చెప్పగలను”. మరియు “ సత్యమగు నీభౌతిక సామ్రాజ్యము నాకక్కరలేదు. నేను స్వర్గధామమును, అసగా ఆశ్మమోక్షమును సాధించుటకే యత్నించుచున్నాను. నాదేశమునకును, మానవలోకమునకును నిరంతర సేవచేయుటలోనే నామోక్ష మార్గమునలదు. ప్రతిప్రాణిలోను సన్న చూచుకొనుటయే నా యాశయము; గీతాకారుడు చెప్పినట్లు శత్రు, మిత్రులయందు సమబుద్ధిలో మెలగకోరెదను. కనుక శాశ్వతశాంతిని, మోక్షమునుపొందు నాప్రస్థానములో నాదేశభక్తియొక మజిలీ. నాకు మతములేని రాజకీయములు అర్థశూన్యములు. మతమున కవి యుపాంగములు. మతములేని రాజకీయములు ఉరికుచ్చులు. అవిమాత్మవినాశకారులు”. మానవుడు కేవలరాజకీయజీవితమై యంతగా సాధింపగలుగనది లేకపోవుట కతడుమతమును రాజకీయములను విడదీసి కెట్టినినదిగా అర్థముచేసికొనక పోవుటయే

సర్వ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను

కారణము. భారతదేశ ప్రస్తుతస్థితులనుబట్టి గాంధీజీరాజకీయ విప్లవప్రహ్మాయయ్యెను. అతడు నిరంకుశత్వము నంగీకరింపడు, బానిసత్వమునకొడిగట్టడు. అయినను అతడు అస్వాభావికములు, అమానుషములుచగు పాంశలకు తీసికొనిపోవు భావోద్రేకము గలట్టి విప్లవముటకుడుకాదు. అనుభవమును పరీక్షలో నతడు కేవలరాజకీయవేత్త లేక సంస్కర్త, కేవలవేదాంతి లేక సూత్ర కారుడుకాదు. అతడీయన్నింటియొక్కయు మూర్తి; సర్వోత్తమ మానవలక్షణ లక్షితుడైన యాధ్యాత్మిక పురుషుడు; తనహద్దులనుగుర్తెరిగి, యప్రతిహతమైన హాస్యరసమునొలికించు చుండువాడటగుచే నతడు మనకు మరింత ప్రేమపాత్రుడైనాడు.

2. భగవంతునియందు జీవించుటయే మతము

భగవంతుడనిన మనకెట్టి యభిప్రాయములున్నను గాంధీజీ దృష్టికతడత్యంత ప్రధానుడు; సరమస్యము. ఎవని శక్తిని, ప్రేమసందేశములను మనము జ్ఞాపకముచున్నామో యట్టి నూతనపురుషునిగ గాంధీజీనిసృజించినదీభగవద్విశ్వాసమే. ఏదియో అతని సమీపముననుండు, ఒక సంచలించునాధ్యాత్మిక శక్తి అతనిని దిగ్భ్రమపరచి వశపరచుకొని సత్యమునేగోచరింప జేయును. సందేహములతని మనస్సును చీకాకుపరచునపుడతడు వానినిభగవంతునికివిడిచివేయును. వానికిభగవంతుడుప్రత్యుత్తర మిచ్చునా? ఇచ్చుటయు నిష్కపోవుటయుకలదు. అంతర్వాణి

పలికిచెట్లు వినపడును. అట్లు విషయములతోవుటయుకలదు. దానిని బట్టి యతడు నిర్ణయములను చేసికొనుచుండును. “సర్వత్ర వ్యాపించియుండునట్టి యనిర్వాచ్యమగు సద్భుతశక్తియొకటి కలదు. బాహ్యచక్షువులతో దానిని చూడకపోయినను నేను దానిని గుర్తింతును. అన్యక్షమగు నొకశక్తి గుర్తింపబడి సప్తాక్షి సదిరుజువుకు సాధ్యముకాదు. ఏలయన నిదినేనుయింద్రి యములతో చూచునట్టి అన్నియిశ్వరనస్తువుల వంటిదికాదు. బాహ్యసాక్ష్యమేమియు దీనిని రుజువుపరచజాలదు. అంతరంగ ముననున్న భగవంతుని నిజసాక్షాత్కారము ననుభవించిన వారి ప్రవర్తనములోనిమార్పు దీనికి తార్కాణము. అన్ని భేదముల లోని ప్రవర్తనలయొక్కయు, ఋషిసత్త్వములయొక్కయు అనుభవములసాక్ష్యమునే యిచ్చుచున్నవి. ఈసాక్ష్యమును తిరస్కరించుట తన్నుతాను తిరస్కరించుటదేయగును”. “ఇదితర్కమునకు సాధునగు విషయముకాదు. ఇతరులను తర్కవాదముచే నొప్పించుమందువేని యదినాచేతకాదు. కాని మనమిరువురము నీగదిలోకూర్చుండుట కంటెకూడ నాకతనియునికి ధ్రువమని నేనుచెప్పగలను; గాలి, నీరు లేకుండ నేను జీవింపగలను. కానియతడు లేకుండ నేనొకనిముసమైనను జీవింపజాలననిచెప్పగలను. నీవు నాగుడ్డను పెరికివేయవచ్చును. కాని దానివలన నేను నాశమొందను. నీవు నాముక్కును కోసివేయవచ్చును. అదికూడ నన్ను చంపివేయదు. కానిభగవంతుని యెడల నా

విశ్వాసము సశింపచేయబడినచో నాకది మృత్యువేయగును. నికృష్టములగు విషయములనుగాక స్వతంత్రమగు ఆత్మనాయువులను ప్రసరింపజేయు శిఖరాగ్రమునుండి చూచునపుడు అందరకు నొకేదృశ్యముగోచరమగును. మనముండు తావులనుబట్టి మన మీశిఖరముకు వివిధమార్గములనుండి పోవలెను. కాని మన మన్వేషించునదియొకటే. “ఇస్లామునకు చెందిన అల్లా, క్రైస్తవుల జీససు, హిందువుల యీశ్వరుడు - అందరును ఒకటియే ! హిందూమతములో దేవుని కనిపించునామములున్నట్లే ఇస్లాంలోను కలవు. ఈ పేరులు వ్యక్తిత్వమునుగాక లక్షణములనుమాత్రమే సూచించును. అతడు లక్షణముల కతీతుడైనను, అనిర్వాచ్యుడైనను, అప్రమేయుడైనను అల్పుడైన సమానపుడతనికి లక్షణములనుకల్పించి తనయల్పబుద్ధిచే సతనినిమాపింప బ్రయత్నించును. అన్నిమతములపట్ల సమానగౌరవమును చూపుటయే ఇట్టి భగవంతునియందు సార్థకమగు విశ్వాసమునకు తార్కాణము. అన్నిమతములకంటెను నీమతము గొప్పదనియు, నితరులను నీమతములోనికి కలుపుకొనవలెనని చూచుట న్యాయమే యనిభావించుటయు దుర్భర అసహనము. అసహనమొకవిధమగు దౌర్జన్యము”. ఇతర మతములపట్ల వట్టి సహనము కలిగి యుండుటతో సతడు తృప్తిపడక వానిమంచిని గుర్తింపగోరును.

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణమ

జీససుయొక్క జీవితము, కార్యములు దౌర్జన్యరాహిత్య సూత్రమునకు కృష్టమగు తార్కాణముగ సాక్షాత్కరించును. “నానీకము నెక్కుడుగ మార్చివేసిన యాజేళికు లలో జీససు ఒక స్థానము వాసిమించును.” మహమ్మదు ప్రవక్తయొక్క శీలమును, సునిశితపితృసమును, కార్యసూత్రము అతడు మెచ్చుకొనును; ఆలీయొక్క మృగుశరణుశారసము, దుర్భర క్లేశము అతనిని ముగ్ధునిగా జేయును. ఇస్లాము సర్వపరిపాలకుడగు భగవంతుని ప్రభుత్వయందు పరమవిశ్వాసమును, సాధుజీవితమును, అకుంతితభ్రాతృభావమును బీదలనెడల ఉదాత్తానుకంపము ప్రధానములుగ చేసెను. ఇవి యన్ని మతములకును ముఖ్యములేయని యశడంగీకరించును; కాని హిందూ మతము, అది బోధించు సత్యము, ఆత్మ, అహింసలే యతని జీవితచైతన్యశక్తి.

అన్ని మతములును నిజమతమునకు సాధనములు. “మన మన నేనియో నేను వినరించెదను. అది నేను అన్ని మతముల కంటెను నెక్కువగ నాచరించు హిందూమతముకాదు; అది హిందూమతమునుమించి, మన ప్రకృతినే మార్పుచేయించి, మన యాంతరంగిక స్వభావమునకు మనలను ఒండ్రించి మనల నెల్లప్పుడును పునీతులను చేయు మతము; తన్ను తానుకనుగొను వరకును, తనకర్తను గ్రహించువరకును, తనకును అతనికిని గల యద్భుతసంబంధమును గుర్తించువరకును ఆత్మకు శాంతిలేకుండ

చేయునట్టియు తన సంపూర్ణశ్యామును సాధించుట కెంతటి త్యాగమునైనను సరకుచేయునట్టియు మానవ ప్రకృతలోని యొక శాశ్వతస్వభావము".

సత్యముకన్న వేరుదేవుడులేడు. సత్యమును గ్రహించుటకు ప్రేమ లేక అహింసకన్న వేరుసాధనలేదు. పునీతాత్మునకు గాని సత్యగ్రహణము, ప్రేమను సాధించుట సాధ్యపడదు. హృదయ పవిత్రతకలవారుమాత్రమే భగవంతుని చూడగలరు. హృదయపవిత్రత, రాగ ద్వేషములనువీడుట, మనోవాక్కాయ కర్మభిః సంగరహితుడగుట, భయము, దంభము మొదలగునవి నశించుట, ఇవి శరీరవాంఛలను, సంకల్ప వికల్పప్రాయమగు మనస్సును దాటిన వారికిగాని లభ్యముకావు. యమనియమములు సాధన, తపస్సు-ఇవియే దీనికి మార్గములు. తపస్సు ఆత్మను శోధించును. సముద్రమధనమునాడు బయలుదేరిన హాలాహలమును శివుడు తానేమ్రుంగివేయ నిశ్చయించెను. మానవలోకము నుద్ధరించుటకై క్రైస్తవులకు భగవంతుడు తనకుమారుని నమర్పించెను; ఇవి పుక్కిటి పురాణములేయనుకొన్నను మానవుల యంతర్లభితభావముల నవి వ్యక్తముచేయనిచో నీకథ లేల పుట్టును ? నీవు ప్రేమించినకొలది బాధపడవలెను. అనంతప్రేమ అనంతబాధయే యగును. "తనజీవితమును రక్షించుకొన గోరువాడు దానిని పోగొట్టుకొనవలెను." భగవంతునికొరకు పనిచేయుటకే మన మిచ్చటనున్నాము. అతని యుద్దేశ్యములను

నెరవేర్చుటకే మనజీవితములుద్దేశింపబడెను. మనము దీనిని తిరస్కరించి మనజీవితములనుపయోగింపక దాచుకొన గోరితి మేని మన నిజప్రకృతినిమరచి మనజీవితములను పోగోట్టుకొనిన పారమగుదుము.

దూషణ భూషణములను సరకుగొనక స్వేచ్ఛగ న్యాయమును చెప్పుటకును, చేయుటకును స్వేచ్ఛగ అందరను ప్రేమించుటకును, క్షమించుటకును సంగము లేకుండుటత్యవసరము. తృప్తితమైనను లేనివాడై యీ ప్రపంచమునంతను అనుభవించు సంగరహితునకుమాత్రమే స్వేచ్ఛకలదు. ఈ విషయములో గాంధీజీ అనికేతనస్థితియందుండు ఉత్కృష్ట సన్యాసాదర్శమును వరించెను.

కాని సన్యాసులకుమాత్రమేగాక మానవలోకమునంతకును పూర్తియైన సన్యాసధర్మములనే శాశించుట అతిశయము. సంభోగనియమము అందరకును ముఖ్యమే. కాని బ్రహ్మచర్యము కొద్దిమందికిమాత్రమే సాధ్యము. సంభోగము కేవలము శరీరానందము నిచ్చు క్రియకాదు. అది ప్రేమను వెలిబుచ్చుటకును, జీవితమును నిరంతరాయము చేసికొనుటకును సాధనము; ఇతరులకు హానికలిగించినపుడు, తన యాధ్యాత్మికాభివృద్ధికి భంగము కలిగించునపుడు నదిచేటుగా పరిణమించును. కాని దానియందే యీ రెండును ఇమిడియుండలేదు. ప్రేమను వెలిబుచ్చునట్టియు, జాతిని సాగించునట్టియు క్రియ సిగ్గు చేటుకాదు, పాపముకాదు.

కాని శరీరవాంఛలు చిత్తైకాగ్రతను సశింపుచేయకుండుటకే
యాధ్యాత్మిక గురువులు బ్రహ్మచర్యము ముఖ్యమందురు.
గాంధీజీ స్వీయశిక్షణ కెన్నికష్టములనైనను భరించెను. “స్వజ్ఞ
సము, పరజనము, దేశీయులు విదేశీయులు, స్వేతజాతులు
రంగుజాతులు, హిందువులు ముస్లిము, పార్సీ, క్రైస్తవవాద్యస్య
మతస్థులు అను భేదము నాకులేదు” అను సతనివాక్కు సత్య
వాక్కు అని యతని నెరింగిన వారందరూను అంగీకరింతురు.
మరియు “ఇందు నా ప్రత్యేకఘనత యేమియునులేదు. ఇది
నా ప్రకృతి; ఇది నా ప్రయత్న ఫలితముగ సాధింపబడినదికాదు.
అట్లుగాక దౌర్జన్యరాహిత్యము, బ్రహ్మచర్యము మొదలగు
గుణములను నేను నిరంతరమగు పోరాటమునలన సాధించితిని”
అని యతడు చెప్పును. పవిత్రహృదయులుమాత్రమే భగవంతుని,
మానవుని ప్రేమింపగలరు. ప్రేమ, యెంతటిబాధనైనను ఓర్పుట,
ఆత్మయొక్క విశేషము. ఇతరుల దోషములను మనపై వేసికొని
నను కేవల స్వార్థ విషయభోగములిచ్చు సుఖముకంటె సది
యొక్క ప గంభీరము, యదార్థమగు ఆనందమును ప్రసా
దించును. మన మితరులకు నిమిషానందమునైనను ప్రసాదింప
గలిగితిమను జ్ఞానమునుమించిన మధురభావమీ ప్రపంచమున
వేరొకటిలేదు; ఇతరుల దుఃఖములో చాల్గొంటిమనుభావము
అమూల్యము. గర్వలేశము లేక, మంచిచేసితి నను గర్వముకూడ

లేక యహంకారశూన్యముగ చూపబడు పవిత్రదయయే యుక్తుష్టమభిము.

3. మానవతత్వము

ఆధ్యాత్మికలక్షణము సహజప్రపంచమునకు దూరమైన విషయముకాదు. కాని మనమందు నందరియొడలను ప్రేమతో పనిచేయవలెను. సర్వభూతములను తనవలెనే చూచుకొన వలెను. దీనికెట్టి షరతులునులేవు. అందరికును సమానిస్వేచ్ఛ, సమానస్థితియుండవలెను. ఇట్టికోరిక స్వతంత్రస్వక్తులతోకూడిన యొక విశ్వసంఘమును సృష్టించును. అట్టివారు కృత్రిమములైన జాతి, మత, కులభేదములను, ధన, అధికార, తరగతిభేదములను తరించవలెను. ఒకజాతి మరొకజాతిని - వర్మనులు, బెక్కులను, భూస్వాములు నేద్యగాండ్రును, పెట్టుబడిదారులు కూలీలను కొట్టి తమపొట్టనింపుకొనుట ప్రజాస్వామిక పద్ధతికాదు. వారిట్టి అన్యాయమును దౌర్జన్యజలముతో మాత్రమే సమర్థించు కొనగలరు. అధికారము చెలాయించువారికి పదచ్యుతియగు ననుభయముండును; నీడింపబడువారిలో న్యాయమైన ఆగ్రహము పేరుకొనును; మానవు లందరియొక్కయు, సమానమైన హక్కులను గుర్తించు న్యాయ దీనతయే యీయస్వభావిక పరిస్థితుల నంత మొందింపగలను. ఈయన్నిశత్యాములనుండియు మానవ లోకము మానవసౌభ్రాతృత్వమునే యన్వేషించుచున్నది. సామాన్య మానవుని అణచివేయుటకు, దిగద్రొక్కుటకును

నిరంతరముజరుగు బలవంత, అక్రమ, అధర్మముల పాపఫలితమే
ప్రపంచ వివిధప్రాంతములలోని మహాద్యమములుగ పరిణా
మించినవి. స్వతంత్రతను గుర్తించుటలో నొకటియ భిన్నస్థితియే
మానవచక్రియొక్క సారము.

సమగ్రదృష్టి లేకపోవుటచే మన మసామాన్యసంభవ
ముల కొక్కఁడ పోముఖ్యత నిచ్చుచుండుము. మధ్యమధ్య
వచ్చుచుండు అవాంతరములు, 'విశ్వామిత్రములు', దాని తెన్ను
దొరకకపోవుట -- ఇవి మన్నియు శత్యాములనుండియు త్రోసి
కొనువచ్చుచున్న అభ్యుదయ ప్రవాహములో నొక భాగము
మాత్రమేయని గుర్తింపవలెను. మానవలోకము నిరంతరాయ
ముగ చేయుప్రయత్నమును నిష్పక్ష పాతముగ చూడగలిగినచో
మనము నిన్వేరసమము ; ఆశ్చర్యచకితులు మగుము.
బానిసలు స్వతంత్రులగుచున్నారు. మిత్రాంతరులు నిష్పలలో
కూలద్రోయబడుటలేదు. ప్రభువులు తమహక్కులను పదలు
కొనుచున్నారు. భననతులు తమసంపదకు తుమార్పణచెప్పు
కొనుచున్నారు. పోగరుబోతు సామ్రాజ్యములు శాంతి యవసర
మనిచాటుచున్నవి. మానవలోకము నేకముచేయవలెనను
కలలుకూడ లేకపోలేదు. నేడుకూడ బలశతుల జౌద్ధత్యము,
దుర్మార్గుల జౌప్యము, నంచశలమృషావచనములు, అహంకార
పూరితమగు కులజాతి తత్త్వములు లేకపోలేదు. కాని
విశ్వమంతటను వ్యాపించుచున్న ప్రజాస్వామిక సాంప్రదాయ

మునుగుర్తింపమేని మన మంధులమే మునుముము. కటికదరిద్రు
 సకుగూడ చాలినంత యన్నము, గాలి, వెలుతురు, స్వగృహ
 సుఖము, జీవితాశ, శౌరవప్రసత్తులు చేకూడనట్టి ప్రపంచమును
 నిర్మింపబూనినవారి కృషినిరంతరము సాగుచున్నది. మానవ
 నేవకులలో గాంధీజీ ప్రప్రథముడు. దృఢవిశ్వాసముగల వారిని
 చేకూర్చుకొని దౌష్ట్యమును చక్కబరచుటకును, ఉపద్రవములను
 నారించుటకును అతడు దుష్టశక్తుల నవక్రసాధనములతో
 నెదుర్కొనును. అతనికి ప్రజాస్వామిక మన వాగాడలబరపద
 బాలముకాదు; అదిసంఘములో కార్యసూచమునుదాల్చవలెను.
 సామాన్యసామాన్యని యెడల నతనికిగలప్రేమను గ్రహించిననాడే
 డక్ష్మిణాఫ్రికా, హిందూదేశములలోని యతనికార్యకలాపమును
 మనము గ్రహించగలము. నాజీలు జ్యూమతస్థుల యెడల
 చూపిన దుర్మార్గమునకు నాగరికప్రపంచము నిష్ఠాంతపడెను.
 మన జ్యోహంకారములు తిరిగి తలయెత్తుట నుదారరాజకీయ
 నేత్రులునినెంచిరి; దుఃఖమును వెలిబుచ్చిరి. కాని ప్రజా
 స్వామ్యమువేరిట పాలింపబడుచున్న అమెరికా, బ్రిటీష్
 సామ్రాజ్యములలో ననేకసంఘములీ జాతితారతమ్యములచే
 ససంఖ్యాకములగు కష్టములను పొందుచున్నవి. భారతీయులు
 వేరుకు బ్రిటీషుసామ్రాజ్యములో స్వతంత్రులైనను అనేకకష్టము
 లనుపొందుచుండుట గాంధీజీ డక్ష్మిణాఫ్రికాలోనున్నపుడు కను
 గొనెను. ప్రభుత్వము, మతాధికారులుకూడ స్వేతజాతులు కాని

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను

వారిహక్కులను నిర్బంధించిరి. గాంధీజీ దీనికొరకే సత్యాగ్రహమును లేవదీసెను ; మానవులందరు వస్తువు; సమానులేయను సూత్రము నశకునమొచ్చెను. వర్ణ, జాతి, కులములనుబట్టి సృజింపబడిన కృత్యమభేదము లక్రమములు; అవినీతికరములు. భారతీయులెట్టి యవమానములకు పాలగుచున్నరో తెలిపి వారిలో నాత్మగౌరవప్రతిష్ఠల నశకుపురిగొల్పెను. అశక్తాక్క భారతీయులకొరకే పోరాడలేదు. ఆఫ్రికనుజాతులను కొల్లగొనుటకుగాని చరిత్రాస్థిధమగు నాగరికశగలవారని భారతీయుల నెక్కువగ జూచుటకుగాని యతడంగీకరింపలేదు. భారతీయుల యెడనతిపేయములగు చట్టములు రద్దుచేయబడినను అవమానకరములగు నిర్బంధములునేరకని నిలిచియేయుండెను. ఇవి వీనికి మోకరించువారి సరసతినిగాని వీనిని ప్రజలపై బలవంతముగ రుద్దుప్రభుత్వపు ఘనశనుగాని తెలుపజాలవు.

మనవిద్యేషములను మాపుమాసి, కైకమత్యమును చెండాడి, అసామరస్యమును షోడ్రోలి ప్రజలకు స్వశక్తిపై నాధారపడునట్టి శిక్షనొసంగి, స్త్రీలను పురుషులతో పాటు సాంఘిక, ఆర్థికరాజకీయసమస్థితికి తెచ్చి, హిందూమతమును అస్పృశ్యతాకళంకమునుండి శుద్ధిపరచి భారతదేశమునుద్ధరించ నలెననిగాంధీజీయాశయము. హిందూమతమునుండి యీకళంకమును తీసివేయుటలో నశకుపొందిన జయమే మానవాభివృద్ధికతడుచేసిన మహాస్త్రకార్యము. అస్పృశ్యజాతియున్నంతకాల

సర్వ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణసు

మతడు దానికే చెందును. “నాకు సువర్ణస్మయే తప్పనియెడల నేను అస్పృశ్యజాతిలో జన్మించి వాని దుఃఖములను, బాధలను, అనమానములను సహించి వానిని నన్ను కూడ రక్షించుకొన గోరెదను.” అన్యకుడగు భగవంతుని ప్రేమించుచున్నామని చెప్పుచు నతని స్పృష్టియేయగు ప్రజలపట్ల నిర్దాక్షిణ్యముగ ప్రవర్తించుట స్వనచోవ్యాఘాతము. ననాదు హింసపుడనని గాంధీజీ చెప్పకొనును. కాని వర్ణము పేరిట జరుగు ర్యాచారములను, అక్రమములను, అస్పృశ్యతాపిశాచమును, దేవాలయములలో జరుగుదుర్మార్గమును, పశువులకును జంతుకోరికిని జరుగుచున్న క్రౌర్యమును నతనివలె విమర్శించు ఘటికుడు వేరొకడులేడు. “నేను పదియారేణుల సంస్కారవాదిని. కాని నాయీశ్వర్ణ హిందూమత ప్రధానసూత్రములను త్రోసివేయు నన్ను ప్రోత్సహింపజాలదు. నేటి హిందూదేశములోని సంస్థానాధిపతుల నిరంకుశత్వమున కతడు ప్రతిఘోషించు. వానిచేష్టింప జడుచున్న కోట్లకొలది ప్రజలయెడల నతనికిగల ప్రేమాతిశయమే దీనికి కారణము. సంస్థానములలో సంతయు సౌప్తనముగ నున్నదని యెంతటి యుదార ప్రేమకుడును చెప్పకలడు. కలకత్తాలోని స్టేషనున పత్రికలోని యీ వాక్యములను చూడుము. “అనేక సంస్థానములలో విపరీతపరిస్థితులు కలవు. అవిద్యకులకుగాక మానవ ప్రకృతికేమచ్చ. మంచి సంస్థానాధిపతులుగాని చెడ్డవారుగాని చట్టములకు బద్ధులుకారు.

ప్రజల మానప్రాణములు వారితోనున్నవి. వారు దుష్టులు క్రూరులు దురాశాపరులునై నచో వారి క్రౌర్యమును దురాశను వారించువాడేలేదు. ఈ ఛోటానిరంకుశులను రక్షించు సంధి పత్రములను సంస్కరించుట కెన్నటికిని వీలులేక, సమర్థునియులు కాని వారిని సమర్థించుటే బ్రిటిషుప్రభుత్వ గౌరవచిహ్నమైనచో ననివార్యమగు నొకశక్తి యీజడత్వముపై కురికి యిట్టి సమస్యను ప్రకృతియే పరిష్కరించును.” విప్లవములు అభివృద్ధిపొందని సాపక్షలితములు. సంస్థానాధిపతులయెడగల సుహృద్భావము చేతనే తమ్ము సంస్కరించుకొనవలసినదని గాంధీజీ వారికి హిత వొసగుచున్నాడు. రవి యస్తమించని బ్రిటిషుప్రభుత్వమే రాష్ట్రములలో బాధ్యతాయుతపరిపాలన నొసంగకతప్ప నపుడు సంస్థానాధిపతులు చేయుచారకమునుపే యిల్లు చక్కబెట్టుకొని తమప్రాణములను దక్కించుకొందురని భావించెదను. బీదలను నలిపివేయుచుండుటే బ్రిటిషుప్రభుత్వపు ప్రధానమగు నేరమని గాంధీజీ ఘోషించును. చరిత్ర ప్రారంభమైనది మొదలు భారత దేశమైశ్వర్యముతోను భగభాగ్యములతోను తులతూగెను. మన కతిథిలవంతమైన విశాలభూములుకలవు; ఎన్నటికిని తరుగనివిధులు గనులు ఖనిజములుకలవు. తగినశ్రద్ధ ‘జావాబు దానీ’ తీసికొనినచో భారతదేశములో ఆబాలగోపాలము సుఖముగ మృష్టాన్నముననుభవింపవచ్చును. అయినను శిసతిండి, కట్టబట్ట, తలదాచుకొనగుడిసె లేక అల్లాడుచు, పుట్టినది

మొదలు నిరంతరకష్టముల ననుభవించుచు చివరకు మృత్యువే
వారిబాధలన్నింటికిని శరణ్యమగుచుండు కోటానుకోట్ల ప్రజల
దేశములోకలరు. నిర్దాక్షిణ్యమగు ప్రకృతికాక అమానుషమైన
ప్రభుత్వ విధానమే దీనికి కారణము. ఈ విధానముంబోలెనుట
భారతదేశమున కేగాక మానవలోకముకంతకును శ్రేయో
దాయకము.

1931 లో లండనునుండి మహాత్ముడు అమెరికాప్రజల
కిట్టి సందేశముపంపెను. “ 1900 మెల్లపొడవు 1500 మెల్ల
వెడల్పుగల కోస్తాలో 750000 గ్రామములలో లక్షలకొలది
ప్రజలు అన్నాతుకులై దిక్కుమొక్కులేక యల్లాడుచున్నారు.
ఈపల్లెలలోని ప్రజాగణము సంవత్సరమునకు సుమారు ఆరు
మాసములు పనిలేని సోమరులగుట వారి దోషముకాదు.
మొన్నటివరకును అన్నవస్త్రములకు సంబంధించినంతవరకీ
గ్రామములు కొడువలేక సుఖజీవనము చేయుచుండెడివి. ‘కుంభినీ
బావుటా’ వారు నేను వర్ణింపనిచ్చగింపని మార్గములద్వారా
యీగ్రామవాసుల సహాయ పరిశ్రమను నాశనమొనరించిరి.
కోట్లకొలది వడకువాకు, ఆధునికయంత్రములుకూడ తీయజాల
నంతటి సన్ననినూలు తీయుహస్తనైపుణ్యముగలవారు, పరిశ్రమ
శూన్యులైరి. కాదని యెవరెంతగా వాదించినను భారతదేశ
ములోదారిద్ర్యమునాటినుండియే దినదినప్రవర్ధమానమయ్యెను.”

భారతీయులు గ్రామవాసులు. భారతనాగరికత న్యవసాయిక నాగరికత. ఇప్పుడది నానాటికి యంత్రమయమగుచున్నది. గాంధీజీ ప్రపంచమునకంతకును అన్నమును కల్పించు 'న్యవసాయకు'ని ప్రతినిధి; 'న్యవసాయకుడు' సంఘమునకు మూలవిరాటు. భారతనాగరికతలోని యీమూలసాంప్రదాయమును కాపాడి బలపరచవలెనని గాంధీజీయాశయము. బ్రిటిషు ఆధిపత్యముక్రింద యంత్రజ్ఞానము, సాహసము, చొరన, క్రొత్త క్రొత్తవానిని కనిపెట్టుశక్తి, మొదలగు మంచి యెంతఅభివృద్ధిను ప్రజలు తమ ప్రాచీన ప్రమాణములను విడిచివేయుచున్నారని యతడు విచారించును. వారు ప్రాపంచిక ప్రమాణములను తలదాల్చుచున్నారు. ఆర్థికలాభములకంగలాన్చుచున్నారు. భౌతిక విజయములను ఆరాధించుచున్నారు. మన పారిశ్రామిక సగరములకును తమవృద్ధికి మూలములైన గ్రామసీమలకును సంబంధముపోయినది. అవి యర్థములేకుండ పెరుగుచున్నవి. అందుల ప్రజలు యంత్ర, ధనములను వలలలో చిక్కుకొని దాన్వన్యము, అశాంతి, అనాలోచన, అవినీతి, శిక్షలేమి మొదలగువానిచే బాధపడుచున్నారు. పారిశ్రామికలోకమునగా గాంధీజీ దృష్టిలో కక్కుర్తికూలికొరకు నిర్భాగ్యజీవితములను గడుపుస్త్రీలు; పని చేయుతల్లుల పనిచెడగొట్టుకుంటుకు నల్ల మంచుప్రయోగింపబడిన శిశువులు; బాల్యమునమ్ముచేయబడి పారిశ్రామికపు బానిసదనముననుభవించు కసుగందులు; ముఱుగుజ్జులు, వ్యాధిగ్రస్తలు

సయిన లక్ష్మోపలక్షలగు వృత్తిహీనులు, విత్తిహీనులు, పొట్ట
కొరకు ఆస్థలను కోల్పోయిన మండిభాగ్యులు, బానిసలు అని
యతనిభావము. ఉపనిషత్తులనాటి ఋషులు, బౌద్ధభిక్షువులు,
హిందూసన్యాసులు, ముస్లిము షకీరులుపొందిన యాత్మోపలబ్ధి
విజ్ఞానము, మోటారులు, రేడియోలు, ధనకాంక్ష మొదలగు
వానితో తృప్తిపడజాలదు. మనదృష్టి మంగగించెను; మనగతిని
కోల్పోతిమి. మనము తప్పుదారిత్రొక్కుటచే మన వ్యవసాయ
దారులు దరిద్రులు, భాగ్యహీనులు, ఈర్ష్యాభువులునైరి;
కార్మికులు అవినీతి, మొద్దుతనము అంధత్వములపాలైరి;
కళావిహీనమైన ముఖములు, తేజోరహితమైనకంఠు, బిక్క
మొగములుగల కోట్లకొలది బిడ్డలు ప్రసాదింపబడిరి. ఈ యప
జయము, నిరాశ మన నుదుటకాన్పించుచున్నను ప్రజాగణము
పరాత్రము నిజస్వాతంత్ర్యము, నిజాత్మగౌరవముల కొర కువ్విధ
లూరుచున్నారు; దరిద్రులు భాగ్యవంతులులేనట్టియు అతి
భోగము, అతివిశ్రాంతిలేనట్టియు పరిశ్రమ, వర్తకము సరళ
రూపమును దాల్చునట్టియు జీవితమునే వారు కోరుచున్నారు.

యంత్రలాభములను కోల్పోవునట్టి వ్యవసాయసంఘ
ముండవలెనని గాంధీజీకోరిక కాదు. యంత్రములద్వారా విరివిగా
జరుగు యత్సత్తికితడు వ్యతిరేకికాడు. గృహపరిశ్రమలను,
యంత్రపరిశ్రమలను సమన్వయము చేయవచ్చుననియే యతడు
చెప్పును. “గ్రామములకు సహకారిగానుండునట్లు వానినేర్పరచ

వలెను. జాతికి కావలసిన ఆయువుపట్టాలనంటి పరిశ్రమలను కేంద్రీకరింపనచ్చును. నాప్రణాళికలో గ్రామములో చక్కగా నుత్పత్తికాగలవేవియు పట్టణములలో నుత్పత్తిచేయబడరాదు. గ్రామములలో తయారై నవస్తువులను ఖర్చుచేయుటయే పట్టణముల ధర్మము.”

గ్రామములను ప్రాణవంతములు చేయుటకే యితడు ఖిన్ను, నడువనూలు చేతిపరిశ్రమల నాధారముచేసికొను విద్యా విధానమును దోహదముచేయుచున్నాడు. వేర్వేల్లమీదలెక్కింప దగు పట్టణములలోగాక అసంఖ్యాకములగు గ్రామసీమలలోనే హిందూదేశమును చూడవలెనని యితడు విసుగులేకుండ చెప్పుచుండును. భారతప్రజలు గ్రామసీమలకు పోవలెను. అచ్చటనే స్థిరనివాస మేర్పరచుకొనవలెను. ఆగడ్డమీదపండు పదార్థముల మీదనే జీవింపవలెను. వారికుటుంబములు స్వగృహములు, సాంతపరికరములు, సాంజభూమి కలిగి స్వయంపోషకములుగ నుండవలెను. దిక్కు మ్రొక్కులేని, రెక్కాచ్చుకొనుటకు ఏలులేని ఫ్యాక్టరీబానిసలు, అర్థములేని, యన్యాయమైన, అంగుడులేని వడ్డీన్యాయపారముచేయు వర్తకసంఘములుకాక బాధ్యతగలవ్యవసాయప్రజ; స్థిరులు, తొట్రుపాటులేనివారునగు వ్యవసాయ పదార్థములసమ్ముడు చేయు చిన్నచిన్న పట్టణవాసులే దేశము యొక్క సాంఘిక, ఆర్థిక, వైజ్ఞానిక జీవితములను నడుపవలెను; నీతిని, పవిత్రతను, ఉదారలక్ష్యములను సూచించుచుండవలెను.

సర్. సర్వేపల్లి : రాధాకృష్ణను :

ఇది దేశమును పూర్వయుగములకు పోలికొనిపోవుటకాజాలను. ఇది భారతదేశమునకు సమానమును, దానికిక లక్ష్యమును, విశ్వాసమును, సార్థకతను ప్రసాదించిన యొక జీవితవిధానము. మనజాతి నాగరికతను రక్షించు విధాన మిదియొక్కటియే. మోక్షజీవితము; వ్యవసాయజీవితము, గ్రామసంఘములు అరణ్యముపీఠాటికలు, ఆశ్రమపదములుగల భారతదేశము ప్రపంచమున కనేక గుణపాతములను బోధించినగాని అది యే వ్యక్తికి సవకారముచేయలేదు; ఏదేశమును బాధించలేదు; ఇతరులపై సధికారమును చెలాయించ ప్రయత్నింపలేదు. నేను జీవితపరమార్థము నక్రించెను. ఈపంకిలమునుండి హిందూదేశము తరించుతుట్లు? శతాబ్దములుగ ననుభవించుచున్న దాస్యజీవితమునుండి బయటపడనలెనునుచున్న, కోరికప్రజలు కోల్పోయి నట్లు కాన్పించును. వారి నెరుక్కొను శక్తులు వాలబలవత్తురములుగనున్నట్లు కాన్పించును; వారిలో విశ్వాసమును, ఆత్మశ్రావమును, ఋజువత్తురమును కలిగించుట సులభమైన విషయము కాదు. అయిననుగాంధీజీ తనయాత్మలోదహించుచున్న బావలచే, స్వాతంత్ర్యచిహ్నములను మందబుద్ధులగు ప్రజకు ప్రేరేపమును కలిగించ బ్రయత్నించెను. స్త్రీపురుషులు స్వతంత్రులైననాడు తమశక్తి సంపదలను ప్రదర్శింపగలరు; దాస్యమున నారు అవసీరికి పాల్పడుదురు. సామాన్యమానవుని బంధించు లింగరంగ, బహిరంగ పాశములనుండి యతనిని విముక్తుని చేయుటయే స్వాతంత్ర్య

అత్యుత్తమం. అనంతమనానంత స్వాతంత్ర్యరక్షకుడై యతడు దేశ
మును పరదాశ్యశృంఖలములనుండి విముక్తిచేయ పోరాడు
చున్నాడు. అంతఃపరిశ్రమచే దేశభక్తి నేరముకాని, చెడుప్రవర్తన
కాని కానేరదు. ప్రస్తుత అసహజపరిస్థితులపై భృశమెత్తుట మన
పవిత్రధర్మము. అతడు భయంకరాస్త్రములను విసర్జించి
యూధ్యాత్మికాయుధముల నుపయోగించును. ఈ విధానములో
సత్యము ప్రజలను స్వాతంత్ర్యకొరకు సాక్షియుతులనుచేసి దానిని
సాధించి నిలుపుకొనునట్టి యోధులుగ తయారుచేయుచున్నాడు.
బొంబాయి గవర్నరైన సర్ బార్జిలాముక్ “ప్రపంచచరిత్రలో
గాంధీజీ యన్నమధ్యమభూమిపై ఉన్నాడు. దాని నిజాయము దాదాపు
కరతలామలకమయ్యెను.” అనివచించెను. బ్రిటిష్ ప్రభుత్వ
లింగదేహమింకను చనింపకపోయినను ఎప్పుడైనా నిద్రాణము
నొందనిశక్తుల సత్యము దేశములో నుద్భవించజేసెను. అతడు
ప్రజలను నిద్రనుండి మేల్కొల్పెను; వారిలోనొక యపూర్వాత్మ
విశ్వాసమును, బాధ్యతను పురికొల్పెను; వారిని స్వాతంత్ర్యసము
చ్ఛానాదీక్షితులనుజేసెను. ఇప్పుడు దేశములోకలిగిన నూతన
ప్రభోధము, నూతన జాతీయ సాంఘికజీవితముకొరకు సంసిద్ధత,
అస్పృశ్యుల నాదరించుటలో నూతన సాంఘికదృష్టి-దీనికంతకును
గాంధీజీ యుద్యమములోని సుంధ్యాత్మికశక్తి, కార్యచూర
త్వము చాలవరకు కారణములు.

గాంధీజీ దృక్పథములో సంపదితకుల, రాష్ట్రచిహ్నము లేవియునులేవు. భారతసాంప్రదాయములు ప్రపంచసంస్కారము సకు శోడ్పడగలగుని యతని విశ్వాసము. పతిత భారతము మానవలోకమున కాశను కల్పింపజాలను. ప్రబుద్ధభారతము, స్వతంత్రభారతముమాత్రమే దుఃఖభాజనమైన ప్రపంచము నుద్ధరింపగలను. ప్రపంచమున శాంతి, న్యాయము, క్రమము విరాజిల్లునలెననెను బ్రిటిషువారి ప్రల్లదములు నిజములేయైన యెడల ఆతతాయులను అణచివేసి ప్రపంచమును యధాస్థితిలో నుంచెదమనుటచాలను. న్యాయస్వాతంత్ర్యములపై మనకు నిజమైన ప్రేమయేయున్నచో మనము ప్రపంచమునకు వెల్లిడి చేయు ఆదర్శములకు వ్యతిరేకమైన పాస్థితములనుముందు సంస్కరింపనలెను. మరాఠ, క్రౌర్యము మానవద్వేషము సామ్రాజ్య స్థాపనకు కారణమైనపుడు న్యాయస్వాతంత్ర్యశక్తులచుట్టు చేరుడని ప్రపంచము నాహ్వానించుటకు ముందు మనము వానికి స్వస్థిచెప్పనలెను. దౌర్జన్యము రజోహాసములేక స్వాతిక హాసము దాల్చునచ్చును. ఉద్ధృతప్రభుత్వములిప్పుడు దౌర్జన్యమున కుడుగుచున్నవి. గత దౌర్జన్యముద్వారా సంక్రమించిన లక్షమ లాభములను విడిచిపెట్టకొల్లని సామ్రాజ్యములుకూడ దౌర్జన్య దోషమునుండి విముక్తి నొందజాలవు. ఇవికూడ స్వాతంత్ర్య, ప్రజాస్వామ్యములకు శత్రుమాటములొనివే. ఈ సందర్భములో మనలో నిజాయితీలేనియెడల మనమొక శ్రేష్ఠప్రపంచమును

స్థాపింపజాలము; ప్రపంచములో అస్థైర్యము, యుద్ధము, యుద్ధ భయముతప్పవు. భారతదేశమునకు స్వరాజ్యమునిచ్చుటయే బ్రిటిషు 'నిజాయితీకి' పరమపరీక్ష. స్వరాజ్యమివ్వకు స్థాపింప బడలేదని తెలుపుటకే మహాత్ముడు ప్రతిరోషిమహారము ఉప వసించుచున్నాడు. ఓపికను కోల్పోవుచున్న భారతమునతడే నిరోధించుచున్నాడు. హిందూదేశములో శాంతిని నిలుపుట కతడే కారకుడు.

దక్షిణాఫ్రికాకారంగమునువీడి యతడు యింగ్లాండు చేరు సరికి జర్మనీలో యుద్ధము ప్రారంభమయ్యెను. యుద్ధము ఆఖరగు నరకు యుద్ధభూమిలో ఊతగాత్రుల నేనచేయుటకతడెట్టి పర తులులేకుండ వాగ్దానముచేసెను. అతని నేవ యంగీకరింపబడెను. భారతపై స్యనిపహాములో సతనికొక బాధ్యతగలపదవి ప్రసా దింపబడెను. నిరంతరస్పృహచే సతని యారోగ్యముచెడుటచే డాక్టరులతనిని హిందూదేశములో విశ్రాంతి తీసికొన పంపివేసిరి. యుద్ధములోచేరుట కతడు చాలమందిని ప్రోత్సహించెను. ఇది యతనిన్నేహితులనే చాలమందిని కలనరపరచెను. చివరకు యుద్ధానంతరము యానత్తుభారతము ఘోషించుచున్నను రౌలటుచట్టము ప్రసాదింపబడెను. పైనిక చట్టము పేరిట దేశము సంతను ఘూర్ణింపచేసిన క్రియలు పంజాబులో జరుపబడెను. పంజాబు దురంతములను విచారణచేసిన కమిటీలో గాంధీజీకూడ

నుండెను. ఇంతజరిగినప్పటికిని 1919 అమృతసరు కాంగ్రెసులో సంస్కరణముల సంగీకరించి 'చట్ట' సమ్మతముగ పనిచేయవలె ననియే గాంధీజీ సిఫార్సుచేసెను. 1920 లో హంటరుకమిషను నివేదిక, అధికార చేష్టలను విమర్శించుటకు వెనుకాడిననాడు, జనరలుడయ్యును గర్హించుటకు ప్రభుత్వసభ నారు తిరస్కరించిననాడు అతడు బ్రిటిషు ప్రభుత్వముతో సహాయ నిరాకరణము చేయనిశ్చయించెను. 1920 సెప్టెంబరులో కాంగ్రెసు దౌర్జన్యరహిత సహాయ నిరాకరణము నామోదించెను.

1920 ఆగష్టు 1న తేదీని వైస్రాయికి అతడిట్లు వ్రాసెను. "అధికారపు నేరములను మీ 'రతిచులకసగ' పరిగణించుట, సర్ మైకేలు ఓడ్వయ్యును మీరు మందలింపక విడిచివేయుట, మాంటాగ్యుగారి సందేశము-ఈ యన్నింటిని తలదన్నిన లజ్జా స్పదమగు పంజాబు దురంతములను సరకుగొనకుండుట, భారతీయుల యాక్రోశములపట్ల ప్రభువుల సభ వారుచూపిన ఘోర నిరాదరణ-ఇవియన్నియు సామ్రాజ్య భవిష్యత్తును గురించి నాలో సపారదురభిప్రాయములను కలిగించి ప్రస్తుత ప్రభుత్వము నుండి నన్నుపూర్తిగ విముఖునిచేసెను ; నేనింతవరకును మన స్ఫూర్తిగచేసిన సహకారము నిక చేయజాలకుండచేసెను."

ఇండియాప్రభుత్వము తనరక్షణక్రిందనున్న భారత ప్రజల కళ్యాణముపట్లచూపు యుదాసీనతకు పశ్చాత్తాపము కలిగించుటకు అర్జీలు, మహాజిల్లు, రాయబారములు, మొదలగు

సామాన్యాందోళనావిధాన మెంతమాత్రమును చాలదని నాయభిప్రాయము. యూరపు దేశములోని ప్రజలు పంజాబు హత్యలను, ఖలాశతు అక్రమములను రక్తపాత సహితమగు విప్లవముచే ఖండించియుండెడివారు; జాతీయ నిర్వీర్యతను వారన్నివిధముల నిరోధించియుండెడివారు. భారతదేశములో సగముమంది దౌర్జన్యమార్గమును తొక్కుటకశక్తులు; తక్కిన సగము దానికంగీకరింపరు. కనుక నేను అసహాయపద్ధతిని సూచించితిని. ప్రభుత్వముతో సంపర్కమును త్రొంచుకొన నిచ్చగించువారు దీని నవలంబించి దౌర్జన్యమునువీడి క్రమపద్ధతిని తొక్కుచో ప్రభుత్వము తన తప్పుటమగులను వీడి తన దోషములను నవరించుకొనునట్లు చేయవచ్చును. కాని నేను సహాయ నిరాకరణమును నడుపునంతకాలము ప్రజలు నాయదు పాజ్ఞలలోనుండునంతకాలము మీరు న్యాయమును చేతురమ విశ్వాసమును నేనింకను కలిగియేయుందును.”

ప్రస్తుత యుగములోనున్న బ్రిటిషుప్రభుత్వము “హిందూ దేశప్రజలను ఐశ్వర్యహీనులను, నిర్వీర్యులను, దైవదూరులను, దేశరక్షణకశక్తులను” చేసెననియు నై నను భానిసి మార్చవచ్చు ననియు నీతడాశించుచున్నాడు. బ్రిటిషుప్రభుత్వము నతడెదుర్కొనుచున్నను బ్రిటిషుసంబంధమున కతడు వ్యతిరేకకాడు. బ్రిటిషుప్రభుత్వ సంబంధమును పూర్తిగా తెగకొట్టు కొనవలె

ననెడు యుద్యమమునతడు అసహాయోద్యమము ముమ్మరముగ నున్నపుడుకూడ నెదిరించెను.

బ్రిటిషువారితో స్నేహితులుగను, సమానులుగను పని చేయుట కతడిచ్చగించినను బ్రిటిషువారు అధికులనుదృష్టిని, ప్రజలు వారి దయాధర్మములకు పాల్గొనలసినవారనుదృష్టిని వీడనంతకాలము భారతదేశము బాగుపడదని యతడు విశ్వసించును. ఎంతటి యుద్దేశసమయములోకూడ అతడు బ్రిటిషువారియెడ ద్వేషమునెరుగడు. “హిందూదేశమును సేవించుటకు నేను ఇంగ్లండుకుగాని జర్మనీకిగాని హానిచేయను.” అమృతసరు హత్యలచేతను, మునుకమిషనునంటి బుద్ధిమాలిన క్రిమలచేతను హిందూదేశమునందు కోపానలముచే భగ్గుమనిసపుడు గాంధీజీ యీ కోపానలమును, అసంతృప్తిని ప్రేమ, సమాధానములను భద్రప్రవాహములద్వారా నడిపించెను. రాండు టేబిలుసభలలో నతడు బ్రిటిషువారియెడల నప్రతిహతమగు ప్రేమను (దౌర్జన్యమునుగాక న్యాయమును, మానవకళ్యాణమును పెంపొందించుట యను సూత్రములను ఆధారముగచేసికొను బ్రిటిషుకామన్ వెల్తుప్రె) విశ్వాసమును వెల్లడించెను. రాండు టేబిలుసభల ఫలితముగ రాష్ట్రములలో ‘నర్థకుళి’ పరిపాలన ప్రసాదింపబడెను. ఈ చట్టమునకు ప్రజాబాహుళ్యమంతయు వ్యతిరేకముగనున్నపుడు తిరిగి గాంధీజీయే పనికి వచ్చునంతవరకీ సంస్కరణల నుపయోగించుకొనమని కాంగ్రెసును హెచ్చ

రించెను. బ్రిటనుతో సఖ్యముగనుండవలెననియే యతని తాప
త్రయము. కాని యీసఖ్యత స్వేచ్ఛ, మిత్రత్వములపై నాధార
పడవలెను. ఎట్టిజాతి మనభిమానము, వ్యక్తిగత భేషములేని
నాయకుడే నేను హిందూదేశస్థునిని. అతనికి దౌర్జన్యమునందు
విశ్వాసములేదు; తనప్రజలు దౌర్జన్యమునకు దిగికుండ నతడు
నిరోధించుచున్నాడు. స్వతంత్రజాతుల సమాఖ్యయైనపుడే
యతడు హిందూదేశమును బ్రిటిషుకామెన్వెల్తునుండి విడవడ
నొల్లడు. మే 19 న తేదీని చక్రవర్తి కెనడాపార్లమెంటులో
మాట్లాడుచు “బ్రిటిషుసామ్రాజ్యైక్యత ఒకసమానభక్తిచే
ప్రభుత్వముతో సమ్యగ్బద్ధమై, శాంతి, స్వాతంత్ర్య ఆదర్శముల
పట్లసమానానురాగములుగలిగి, సమానపరిపాలనా సూత్రముల
సనుభవించుచున్నజాతుల స్వతంత్రసంపర్కములచ్వారా నేను
వ్యక్తిమగుచున్నది” అనియనెను. ఈ “సమానపరిపాలనా
సూత్రములనే” హిందూదేశమునకు నర్తింపజేయవలసినదని
మహాత్ముడు కోరుచున్నాడు. భారతీయులు తమయింటికితాము
యజమానులు కావలెననియే యతనికోరిక; ఇందులో
సన్న్యాసముకాని, యవినీతికాని యేమియులేదు.

కాని యతని యాక్రోశము అరణ్యరోదనమగుట విషాద
కరము; శ్రమనెరుగక నత్సరములతరబడి యతడు సలిపినకృషి,
అసమానవీర సమరము సఫలత నొందలేదు. అయినను వాని
విశ్వాసము, దృష్టి చెక్కుచెదరలేదు. సంశయము, ఆలస్యము

లేకుండ, బేరసారములులేకుండ, కొంతసామానమునిపించినను, హిందూదేశమునకు స్థానాంతరమునిచ్చి స్వతంత్రభారతమును స్థాపించునట్లు బ్రిటిషుప్రజాభిప్రాయముతమప్రభుత్వమును నిర్బంధించుగాక యని నేనాశించుచున్నాను. న్యాయ, సత్యముల పేరిట గాంధీజీ కోరుకోరిక ప్రకారమట్లు జరగనిచో మన రెండు దేశముల సంబంధము మరింత యధ్వాన్నమగుననియు, రెండి మధ్యద్వేషము, వైరముపేరి రెండుకిని ముప్పుతెచ్చుననియు నేను విశ్వసించుచున్నాను.

గాంధీజీ దక్షిణాఫ్రికాప్రభుత్వమును లేక బ్రిటిషుప్రభుత్వమును, భారతమిల్లు యజమానులను లేక హిందూమత పురోహితులను, సంస్థానాధిపతులను లేక మరెవరిని విమర్శించినను, ఎవరి నెదుర్కొనినను—వానిని ప్రేరేపించు మూలసూత్ర మొక్కటియే ! “నోరువాయిలేని ప్రజాహృదయములలోనున్న భంగవంతునితప్ప నేను వేరు భంగవంతుని గుర్తించజాలను. వారు అతని యునికిని గ్రహించరు; నేను గ్రహించుచున్నాను.” ఈకోట్ల కొలది ప్రజలసేవద్వారా నేను సత్యమునుదేవుని లేక దేవుడను సత్యమును ఆరాధించుచున్నాను.”

4 సత్యాగ్రహము.

“అహింసాసరమోధర్మః” అని భారతము ఖ్యాతమైన చున్నది. సత్యాగ్రహములేక ఆత్మశక్తియే జీవితములో దాని కార్యరూపము “ప్రపంచము సత్యముపై నాధారపడియున్నది.

అసత్యమనగా అసత్తు; అనగాలేనిది. 'సత్యమనగా 'ఉన్నది' అసత్యము ఉనికిలేనిదేయైనచో దాని విజయమునకు తావేలేదు. సత్యము 'ఉనికి' గలదేయైనచో నెప్పటికిని నాశమునొందజాలదు" అను సూత్రము దీనికాధారము. భగవంతుడు సత్యస్వరూపుడు. ప్రేమ, స్వతంత్రసంకల్పము సత్యముయొక్క స్వరూపములు. మానవుడు తన ప్రయోజనముల నుద్ధరించు సంకల్పమునే తిరస్కరించిననాడు తన్ను తానే తిరస్కరించుకొనుచున్నాడు. ఈ వ్యర్థ వ్యాచారమువలన సత్యము సత్యమునకువిరోధియగుచున్నాడు; దూరుడగుచున్నాడు. అనగా తనకు తానే దూరుడగుచున్నాడు; తన్ను గురించిన సత్యమునకు తానే విరోధియైనాడు. కాని యిది యంతరికీ సమాప్తికొందదు. నిజ సంకల్పమును నిది నాశముచేయుజాలదు. సత్యము తన్ను తాను వమ్ముచేసికొనజాలదు. "అధర్మము, అవ్యాయము, రాజ్యము చేయజాలదు." భగవంతుడు అజేయుడు. సాధుభువులులే ప్రపంచముననుభవింపగలరు. వమ్ము చేసించుకొననలెనను యత్నములో నుద్ధతులు ఆత్మవిరాశము తెచ్చిపెట్టుకొందురు; ఏలన వారసత్యములు, అనాధ్యాత్మికములునగు ధనము, మారణోస్త్రములు మొదలగువానిని విశ్వసించుదురు. తుట్టతుదకు మానవులు దౌర్జన్యమును, ద్వేషమును, నాస్తికతను విశ్వసించువారిచేగాక జ్ఞానమును, ప్రేమను, బాహ్యభ్యంతర శాంతిని విశ్వసించువారిచేతనే పాలింపబడుదురు.

ఆత్మయొక్క ఆంతరంగిక బలముమీదను, సత్యబలము మీదను సత్యాగ్రహమాధారపడియున్నది. దౌర్జన్యము చేయ కున్నమాత్రానఁబాలురకు దానికి బదులు మంచినే చేయుచుండ వలెను. “నా శత్రువునుకొట్టుట దౌర్జన్యము; అతడు నన్నుకొట్టి నను నేనతనిని ప్రేమించి యతనికిఁగల ప్రార్థించుట నిజమైన దౌర్జన్యరాహిత్యము” ప్రేమయేకత్వమును సూచించును; చెడ్డ భేదభావమును, ద్వేషమును, అపకృతిని, ప్రాణహానిని సమర్థించును. కనుక నాకెండికిని పొందుకుదరదు. ప్రేమ చెడ్డను, తప్పుడుపనులను, అన్యాయమును, కొల్లగొట్టుటను ప్రోత్సహింపదు. అది ‘నాకెందుకని’ తప్పించుకొనక చెడ్డచేసినవానిని ప్రేమ, కష్టములనోర్చుకొనుటయను దివ్యశక్తిచే నెదుర్కొనును. దౌర్జన్యముతో దౌర్జన్యము నెదుర్కొనుట మానవప్రకృతికి విరుద్ధము. మన పోరాటములన్నియు మానవసాధనములగు బుద్ధి, సత్సంకల్పము, ప్రేమ, సేవానాగ్ధములద్వారా పరిష్కరింపబడవలెను. ఈగందరగోళప్రపంచములో మానవత్వమింకను మిగిలియుండుటయే శుభచిహ్నము. ఒకప్రక్క యముడు నృత్యముచేయుచుండ సృజనశక్తి తేజరిల్లుచుండును. ఇంత భయము, అంధకారము, దుఃఖము తాండవించుచుండ వ్యవసాయదారు, నేతగాను, కళాప్రవీణుడు, వేదాంతి, మతములో నుండువాని, రసాయనాగారములో పనిచేయు శాస్త్రవేత్త, బాలుకు, నృద్దులు మొదలగువారందరును తమ ప్రేమద్వారా

బాధద్వారా మానవత్వమును ప్రకటించుచునేయున్నారు.
'ప్రాణోవిరాట్' ప్రాణము అవిచ్ఛిన్నము.

జీవితముకొరకు పోరాటముతప్పదను దౌర్జన్యసిద్ధాంతమును దౌర్జన్యవాదులు ప్రయోగించుచుందురు; ఇంతు, మానవప్రపంచములకుగల ప్రధానతారతమ్యమునే వారుత్రోసి రాజుచున్నారు. మానవప్రపంచమునకుచెందని దౌర్జన్యమును మనము ప్రయోగించిననాడు మానవజీవితము పశుసామ్రాజ్యమునకు దిగజారకతప్పదు. యుద్ధముచేయుచున్న మానవప్రపంచమును మహాభారతములో కుక్కలకాట్లాటతో పోల్చినాడు. "మొదటతోకలు తిరుగుట ప్రారంభమగును. తరువాత 'భౌయ్యభౌయ్య'లు దానికి జవాబులు; అటుపై నొకదాని చుట్టునొకటి తిరుగుట, అనంతరము కోరలుప్రచారములోనికి వచ్చుట; ఆపై నిగర్జనలు; తరువాత యుద్ధప్రారంభము. మానవుల విషయములోకూడ తూచాతప్పకుండనిదియే జరుగును." యుద్ధమును కుక్కలకును, కోతులకును విడిచిపెట్టి మనుష్యులవలె ప్రవర్తించుడనియు బాధనుసహించి న్యాయమును కాపాడుడనియు గాంధీజీ మనలను కోరుచున్నాడు. ప్రేమ శత్రువును సాధింపగలడు. అది వానిని నాశముచేయక మార్చివేయును; ఇంతకును నతడుకూడ మనవలె రాగద్వేషములు కలవాడే.

అచ్చటచ్చట కొలదిమందివ్యక్తులుమాత్రమే తమవ్యక్తిజీవితములలో ప్రేమతత్త్వమును ప్రయోగింప బ్రయత్నించిరి;

దీనిని సాంఘిక రాజకీయమోక్షమున కొకప్రణాళికగ గాంధీజీ సాధింపగలిగెను. దక్షిణాఫ్రికాలోను, హిందూ దేశములోను అతని నాయకత్వముక్రింద వేలకొలదిప్రజలు తమదుఃఖములను నివారించుకొనుటకు దీని నుపయోగించిరి. దేశస్థస్వమిసమంతయు లేని యీ నూతనవిధానము నితడు రాజకీయ విప్లవచరిత్రలో ప్రవేశపెట్టెను. ఇది భారత ఆధ్యాత్మిక సాంప్రదాయమునకు విరుద్ధముకాకపోగా దానినుండియే యుత్పన్నమగుచున్నది.

ఇది సాత్త్వికనిరోధము, దౌర్జన్యరహిత సహాయనిరాకరణము, శాసనోల్లంఘనము మొదలగు గూఢాంతరముల నొందెను. ఇవియన్నియు దోషమునుమాత్రమే ద్వేషించి దోషనిప్రేమింగు సూత్రముపై నాధారపడెను. సత్యాగహి శత్రువులయెడ ధీరోదారుడు; శాసనధిక్కారమెప్పుడును శాంత యంతముగ నుండవలెను. “శాంతమనగా సమయానుకూలముగ భాషలోమాత్రమే శాంతమును కనపరచుటకాదు; అది యంత రంగజన్యమైన సాధుత్వము, శత్రువుకు మంచిచేయవలెననెడు కోరిక.” శత్రువుకష్టములో నున్నపుడెల్ల గాంధీజీ తనయుద్యమమును విరమించి వానికి సహాయముచేసెను. శత్రువుకష్టములనే అదనుగా తీసికొను యత్నములనతడు నిరసించును. బ్రిటను కష్టకాలములో నున్నప్పుడు మనము బేరములాడరాదు. యుద్ధ సమయములోనతడు నైస్రాయికి “వెనుకకుతగ్గునట్లు నాప్రజలను నేను చేయగలిగినచో యుద్ధము జరుగునంతకాలము కాంగ్రెసు

తీర్మానములనన్నింటిని యుపసంహరించుకొనునట్లు 'బాధ్యతా
యుత ప్రభుత్వము' 'హోముకూలు' అనుపదములనుకూడ
నుచ్చరింపకుండునట్లు చేయగలను." అని వ్రాసెను. స్మట్సు
సేనానికూడ గాంధీజీపద్ధతివలన నాకర్షింపబడెను. "నీ ప్రజలనిన
నాకుగిట్టదు; నేనువారి కెంతమాత్రమును సాయపడనిచ్చగింపను.
కాని నేనేమిచేతును? మాకష్టములలో నీవు మాకు సాయపడు
దువు. మేము నీపై నెట్లు చేయివేయగలము? 'ఆంగ్లసమ్మె
దారులవలె' నీవును దౌర్జన్యము సవలంబించిన బాగుండునని
నేననుకొనుచుందును; అప్పుడునిన్నెట్లు కడతేర్చవలెనో మేమెరు
గుము. కాని నీవు శత్రువునకుకూడ సహకారముచేయవు.
నీబాధవలననే విజయము నొందవలెనని నీవు కోరుదువు;
నీయంతట నీవే యేర్పరచుకొనిన మర్యాదలను ధీరోదారతను
నీవెన్నడును ఉల్లంఘింపవు. అదియే మమ్ము అసహాయులను
చేయుచున్నది.", అని యతనికార్యదర్శి వాపోయెను. యుద్ధముల
సంతరింపచేయుటకు చేయబడిన యుద్ధముజరిగిన యిరువదియేండ్ల
లోనే లక్షలకొలది జనులు ఆయుధపాణులు కావింపబడిరి;
శాంతిసమయములో సైన్యముల కోలాహలము, నావికాబల
సముద్రసంచలసము, ఆకాశమున విమానధ్వనులు, ఇంకేమి
కావలెను? యుద్ధము ఏసమస్యను పరిష్కరింపజాలదనియు
దానిని మరింత క్లిష్టతరముచేయుననియు మన మెరుగుదుము.
యుద్ధముకూడునా కూడదాయను రాద్ధాంతసిద్ధాంతములచే

చాలమంది క్రైస్తవస్త్రీ పురుషులు ఖిన్నులగుచున్నారు. యుద్ధవ్యతిరేకులు యుద్ధము నేరమనియు నాగరికతను క్రూర పరికిరములద్వారా రక్షింపబూనుట న్యాయముకాదనియు ఘోషించుచున్నారు. మనతో నెట్టివివాదములేని ప్రజలపై దుఃఖపరంపరలను కురిపించుటకు మనకెట్టి యధికారమునులేదు. యుద్ధమున కురుకుజాతి శత్రువునోడించి నాశముచేయవలెనను దృఢసంకల్పముతోనుండును. భయద్వేషములు దాని నావరించి యుండును. ప్రేమ, క్షమాగుణములతో జనాకీర్ణమైన పట్టణము లను మనమెట్లు యముని కొప్పచెప్పగలము? యుద్ధప్రక్రియ యంతయు సైతానును సైతానుతో సంతమొందింపవలెనను నడియాసకాని వేరొండుకాదు. అది జీనసుతత్వముకు, బోధలకు, సాదృశ్యముకు విరోధము. హాసకర్మకు క్రైస్తవమతముకు సమన్వయము కుదురదు.

యుద్ధము చెడుగేయైనను ఒక్కొక్కపుడది రెండు చెడుగులమధ్య గుడ్డిలోమొల్లయగునని యుద్ధప్రియులవాదన. పరిస్థితులనుబట్టి యేర్పడు విలువను గుర్తించుట బుద్ధిలక్షణము. సంఘముపట్ల, రానియంగమేయైన ప్రభుత్వముపట్ల మనము కొన్ని ధర్మములను నెరవేర్చవలెను. ఒక సంఘములో సభ్యులమగుటచే మనకువ్యక్తి, ఆస్తులరక్షణ, విద్యమొదలగు సౌకర్యములు కలుగుచున్నవి. కనుక ప్రభుత్వ మపాయములోనున్నపుడు

సహజముగ దానినిరక్షించి మన వారసత్వమును నిలుపుకొనుట మనవిధి.

ఎట్టి పాపపుణ్యాముల నెరుగని ప్రజలను వికలాంగులను, క్షతగాత్రులనుచేసి, చంపినాశముచేయుడని మన మిట్టివాదనలచే పురికొల్పబడుచుందుము. తన ప్రభుత్వములో సభ్యుడుగనుండుట ప్రధాన మానసధర్మముని ఆ ప్రభుత్వలక్ష్యమును సాధించుట కశ్యాణము, నిఘనస్వేచ్ఛయనియు నాజీజర్మనీవాదన. వ్యక్తుల భోగభాగ్యములను ప్రభుత్వము తన ఘనతకొరకు బలివేయ నచ్చును. శరీరదుర్బలత్వముచే మానవుడు స్వీయసౌఖ్యమును కోరును; యుద్ధప్రక్రియలోనున్న గొప్పసంగుణమేమన నది యిట్టి కోరికను నిర్మూలించును. ఫ్యాసిస్టుఫాటీయొక్క 20 వ వార్షికోత్సవములో ముసోలినీ యిట్లుచెప్పెను. “పౌరజీవితమును పూర్తిగ నాశముచేయవలసినవచ్చినను, ఎంతఖర్చు, ఎట్టి సాధనముల నుపయోగింపవలసినను నేను మనకు కావలసినవియొక్కవ ఓడలు, యెక్కువ తుపాకులు, యెక్కువ విమానములు.” “నిరాయుధులకు నరకమే శరణ్యము” అను వాక్కుచరిత్ర యుగముకు పూర్వమునుండియు వినవచ్చుచున్నది.” “అన్నలు, తమ్ములు, అక్కలు చెల్లెండ్రు, సంబంధులు, తల్లిదండ్రులు అను నిర్భాగ్యు పదజాలము నిక మనము వినకుందుముగాక! ఏలయన ప్రభుత్వములమధ్యగల సంబంధము దౌర్జన్యమొక్కటియే. ఈ దౌర్జన్యసంబంధమే మననీతికి మూలసూత్రములు”

మరియు “నీసమస్యను ధర్మాధర్యమునకును గుంచేతుమేని నీని కాగగల వాడొక్కఁడునులేడు.” సామ్రాజ్య సర్వాణమునేకాట నరికిది.. కొంతమంది ఇంధనమయమును కనిపెట్టి యితరులను మాడ్చివేయునంతటి చాకచక్యముతోనాడుదురు. లాభము నంతను జేబులలో.. ఇక్కొనినతరువాత వారు దేవతలనలె నెదురుతిరిగి జూదముఅరిష్టమని చాటుదురు. తాము త్రొక్కిన త్రోవనే, యితరులుకూడ త్రొక్కినపుడెశ్వర్యచకితులగుదురు. ఒక్కమధ్య యూరపులోనే యీ దౌర్జన్యరాధన జరుగుచున్న దనుకొనుట; పొరపాటు.

ప్రభువులసభలో మార్చి 20 న తేదీని మాట్లాడుచు క్యాంటరర్బీ ఆర్చిబిషపుదొరవారు “న్యాయముపేర ఆయుధబల మును విడిచివేయవలెను.” “శాంతినిమించిన పవిత్రవస్తువులు కొన్నికలవు; అవి రక్షింపబడవలెనని మేము విశ్వసించు చున్నాము” అని శెలవిచ్చిరి. “నాగరికతకును మానవకళ్యాణ మునకును సమూల్యములగు వస్తువులను రక్షించుకొనుట దైవ విరుద్ధములని నేననుకొనను.” గాంధీజీ దేశభక్తి పూరితమగు సభలోనిలిచి అనసరమైనచో సత్యముకొరకు హిందూ దేశమునే బలిచేసెదననునట్టి యసమానమతోన్నాది. “నేను కలిసికొనిన మతపురుషులలో చాలమంది మతవేషధారులైన రాజకీయ వేత్తలు; రాజకీయవేషమును వేసిన నేను నాహృదయమందు మతపురుషుడను” అని గాంధీజీచెప్పును.

సర్గః సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను

మన కోరికలను నడించి ఆదర్శమును తగ్గించుటకు మత పురుషులొప్పుకొనరు. వారు మనలనే ఆదర్శప్రాంతమును లేన నెత్తచూతురు. మన దేశభక్తి మానవకుటుంబముగొనుక్క-
ఆధ్యాత్మిక విశ్వమును పెడగొట్టును. యుద్ధములో పాల్గొనుటకు నిరాకరించి మా విశ్వకుటుంబభక్తిని నిలుపుకొందుము; మనము ద్వారా, మానవపద్ధతులద్వారా మన ప్రభుత్వభక్తిని నిలుపు కొందుము. అధముముమతపురుషులైనను (క్రైస్తవదేవదూతల నలె) “మానవునిపీడి భగవంతుని శిరసానహించనలెను.” సంఘము అన్ని దేశములలోకూడ యుద్ధమునే సీతిగానముకొను వారిచేతులలోనుండుటయే మనకిప్పుడు తటస్థించిన యసర్థము. జయమే అభివృద్ధియని వారిభావన.

‘కుళ్లుకుంక’ తప్ప మానవుడు శాంతి, కరుణామయుడై నపుడే సుఖముననుభవించుచున్నాడు. సృష్టిలో ఆనందమును, వినాశములో దుఃఖమును కలవు. సామాన్యయుద్ధభటులకు తమ శత్రువులయెడల ద్వేషమేమియునుండదు. కాని పాలకవర్గము వారు వారిభయ, స్వార్థదురభిమానముల నుద్రేకపరచి వారి మానవత్వమును పెడదారిని పట్టెను. క్రోధద్వేషములతో డట్టింపబడిన మనుష్యుల లొకరినొకరు నజకుకొందురు; ఏల యనవారు ఆజ్ఞలను శిరసానహించనలసిన మానవయంత్రములు. అప్పుడుకూడ వారికాచంపుటలో వ్యక్తి ద్వేషముండదు. వారు చేయనొల్లనిపనిని శిక్షకుబద్ధులై చేయుచున్నారు. దీనికి తుది

బాధ్యతయంతయు దయాధర్మశూన్యమైన ప్రభుత్వములచే
యని చెప్పకతప్పదు. వారు పాపపుణ్యములెరుగని ప్రజలను
బంధించి వారిని సర్వమును రూపిమాపిరి. విశ్వర్యమును
సృజంపగలవారిచే నైనికబలము, నావికాబలము నాయువిమాన
దళము మొదలగు విధ్వంసకాగారమున కదము తొక్కించు
చున్నారు. మనము హత్యలను కీర్తించుచు దయ సిగ్గుచేటగు
పనియని పేలన చేయుచున్నాము; సత్యబోధలను నిషేధించుచు
సత్యప్రచారమును సాగించుచున్నాము; మనప్రజలయొక్కయు
నితరులయొక్కయు, ప్రాణ, మాన, ధన, సౌఖ్యముల సప
హరించుచు ప్రజాహత్యలకును, ఆధ్యాత్మిక వినాశముకును
నుత్తర వాదులమగుచున్నాము. పవిత్రమగు సాంఘికజీవితము
పట్ల నూతన భావములనుకలిగి అన్నిజాతులును స్నేహ,
స్వతంత్రభావములతో సంచరించనంతవరకు శాంతియుండనేరదు.
న్యాయము, స్వేచ్ఛ, అత్మ, మానవునియెడల ప్రేమ—ఇవి
గాంధీజీ ప్రాణమనదగును. వీనియెడల చూపబడు విశ్వగౌరవ
భావముమీదనే యీ ప్రపంచ నాగరికత మానవత్వము
ఆధారపడియున్నది. జాతీయపూరితము, దుఃఖభాజనమునగు
నీప్రపంచమున గాంధీజీ జాతీయరాహిత్యమొకకలవలె కాన్పిం
చును. అతనికి సత్య, ప్రేమలే భగవంతుడు; శలితములను సరకు
గొనక సత్యప్రేమల నారాధించుటయే భగవంతుడు మనలను
శాసించుచున్నాడు. 'రాధాసా' జీవమును కనిపెట్టుటకు బుద్ధి

మంతుడెంతకష్టపడునో ధర్మము నారయుటకు యదార్థమైన మతపురుషుడును అంతకష్టపడును; అవసరమైనచో దానికొరకు తనసర్వస్వమును, తనవ్యక్తిని, తనజాతిని ధారపోయును. “నియిచ్చనెరవేరుటకునాసర్వస్వము నాశమగుగాక!” అనిస్వార్థము పూర్తిగ సశించినవాడుమాత్రమే చెప్పగలడు. భగవద్భక్తులు ప్రేమపూరితులు, ధర్మపరులునగు వారెవరికిని అపకారము చేయజాలరని గాంధీజీచెప్పును. ప్రపంచవిజేతలును, దోపిడి గారులును “నైతికచట్టమ”ను సర్వతముపై తుదకు తమకు తామే ముక్కలగుదురు. అవినీతిగానుండుట శ్రేయోదాయకముకాదు. ఏలయన సధికారేచ్ఛయాత్మవంచనయేయగును. “జాతీయకళ్యాణము” అని మనము మాట్లాడునపుడు కొన్ని రాష్ట్రములపై మనకు చలనములేని శాశ్వతాధికారముకలదను ధ్వనికలదు; ఇక “నాగరికత” చూతమనిన యుగధూళిచే కప్పబడిన యనేక నాగరికతలను ప్రపంచము చవిజూచెను. వాని నగరము లిప్పుడరణ్యములు; అచ్చట నిపుడు సృగాల ములు రాత్రిందినములు రోదనము చేయుచున్నవి.

విశ్వాసికి “నాగరికత” “జాతీయకళ్యాణము” అను వ్యాజములక్కరలేదు. ప్రేమకు ఎత్తుపై యెత్తులతోను లెక్కలతోను పనిలేదు. ఆధునిక ప్రపంచదౌర్జన్యమునుండి తప్పించుకొనుటలేక వినాశముచేయుటకష్ట వేరుమార్గములేదని నిస్పృహ చెందువారి కనేక నిరంకుశత్వములధాటికి నిలిచినట్టియు, నెప్పు

డును నిలుచునట్టియు, సందరకును అంచుబాటులోనుండునట్టియు
ప్రేమతత్త్వమును మరియొకమార్గమును మహాత్ముడు చూపి
నాడు. ఇప్పటి బ్రహ్మాండమైన వివిధపశుబల ప్రదర్శనముల
ముందర సత్యాగ్రహము చప్పిడికార్యకలాపమునలె కాన్పించ
వచ్చును. కాని చప్పుళ్లకును, సంఖ్యల గణవిజకినిలొంగని
యమృతమైన మానవాత్మయొకటికలదు. నిరంకుశులు కల్పించు
శృంఖలములనది తుత్తినియలుచేయును. మార్చిలో సంభవించిన
విషమసమయమున ప్రపంచముకొక సందేశము నీయవలసినదని
న్యాయానుకూల పత్రికాపత్రినిధి యడిగినపుడు ప్రజ్ఞామిక
ప్రభుత్వములన్నియు నేక కాలమందు ఆయుధవిస్త్రాస చేయవలెనని
యతడుచెప్పెను. “నేనిచ్చట కూర్చుండుట యంతసత్యమో
దీనివలన హిట్లరు కనులువిడి నిరాయుధుడగుటయు సంతసత్యమే
యగును” “అది కేవలమొక విచిత్రముకాదా?” అని ప్రాశ్ని
కుడు మరల పృచ్ఛించెను. “కావచ్చును కాని యది ప్రపంచము
నకు దాపరింపనున్న సరహత్యాకాండకు స్వస్తిచెప్పెను.”
“ఎంతటికఠినలోహమైనను అగ్నిహోత్రములో కరుగకతప్పదు;
అట్లే సత్యాగ్రహతాపము ముందర నెంతటి కఠినహృదయమైనను
కరుగును. సత్యాగ్రహముత్పన్నముచేయు తాపమునకు మేర
లేదు...నా అర్థశతాబ్దానుభవములోను సత్యాగ్రహముద్వారా
పరిష్కరింపబడని పరిస్థితి యేదియు నేర్పడలేదు.” అని యతడు
చెప్పెను. ప్రేమమానవజీవితధర్మము; దాని సహజావసరము.

ఈ యవసరము ప్రకటనకావలసినస్థితి యానన్నమైనది. మానవులీసూత్రమును నిరాకరించినను, ఉల్లంఘించినను మానవజీవితమే దుస్సాధ్యమగు దినములువచ్చెను. యుద్ధ మవసరములేని జీవితముకు కావలసినంతటి స్వార్థత్యాగము లేక పోవుటచేతనే మనకు యుద్ధములు సంప్రాప్తమగుచున్నవి. సృక్తి తనహృదయములోనే శాంతినిచూటగొనవలెను. దురభి మానము, స్వార్థము, దురాశ, భయము అనువాని యధికార ముల సతనిలోనున్న యాత్మనాశముచేయవలెను. అన్నివర్గ ములయొక్కయు, కులములయొక్కయు, జాతులయొక్కయు నిజప్రయోజనములను రక్షించిపోషించు జీవితవిధానము కావ లెను; జాతీయజీవితముకును, ప్రపంచక్రమమునకును పునాది యగు ఒకనూతన జీవితవిధానము కావలెను. స్వార్థపూరితము, అజ్ఞానమయమునగు అవిద్యనుండి ముక్తినొందిన ముక్తిపురుషులే శాంతికొరకు పనిచేసి దానిని స్థాపింపగలరు.

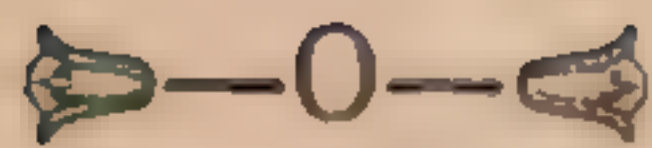
గాంధీజీకీర్తి ప్రపంచవిఖ్యాతిపొందిన జాతీయనాయకుల యొక్కయు రాజకీయవేత్తలయొక్కయు కీర్తినిమించుటయు, సతనివ్యక్తి పరింతప్రేమ పాత్రమగుటయు నాప్రపంచయాత్రలో నేనుకనుగొంటిని. అతడుమానవలోకమున కాపుడని భావింపని 'వ్యవసాయదారు'కాని, ప్యాక్షకీకూలీకానిలేడు. అతడు కృత

యుగమును పునః ప్రతిష్ఠించునని వారు భావించురు. కాని మనము దానినంత సుఖపుగ సృజింపజాలము. ఏమన యేజాతి కినిలేనంతటిశక్తి కలిగియు అనమానకరమగు అజ్ఞానమునకు మనము దాసులమైతిమి. జీవితముకొఱకే మనకన్ని శక్తులును ప్రసాదింప బడియుండగ మనము వానిని పృథ్విగర్హారమున కొప్ప చెప్పితిమి. సుఖించుటకే స్పష్టముగ మానవస్మృతి యుద్దేశింప బడియుండగ మనమాహుక్కును నిర్లక్ష్యముచేసి, సందేహస్పదమగు కొంతమంది సౌఖ్యముకొరకనేకుల సౌఖ్యముల నపహరించు ధనాధికారాన్వేషణములో మనశక్తులను వమ్ము చేసితిమి. మనమే ప్రమాదములకు దాసులమైతిమో ప్రపంచము కూడ దానికేదాస్యముచేయుచున్నది. మనము ధనాధికారముల కొఱకుగాక ప్రేమను, మానవత్వమును స్థాపించుటకే ప్రయత్నించవలెను. ప్రమాదమునుండి విముక్తి నొందుటొక్కటియే యదార్థమైన స్వేచ్ఛ.

గాంధీజీమోక్షజీవితప్రవక్త. అతని ప్రత్యేక పవిత్రత వలనను, వీరత్వమువలనను లక్షలకొలది ప్రజలతనికి బాసటగ నుందురు. ఆధునికదేశికులు అనిర్దిష్టమగు సాధారణమంచిని ఆచారబద్ధమగు శ్రీరంగసీతులను, సరసమగు సటసలను బోధింప గలరేకాని యిట్టి యసమానపవిత్ర సాదృశ్యములలోని దివ్య శక్తిని, సత్యస్వరూపమును చూపజాలరు. సత్యవ్రతము సరళత,

సర్. సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణను

పరిత్రాత, సాధుహృదయము, ముఖ్యోపద్రవములందు సంతో
షోత్సాహములు, జీవితమును ప్రేమించుట మృత్యువును
ధిక్కించుట, ఆత్మను సేవించుట గతముకు స్వస్తిచెప్పుట:-
స్మృష్టి ప్రారంభమైనదిమొదలు యంతకంటె గొప్పవిషయములు
బోధింపబడలేదు; ఎవరును జీవింపనులేదు.

మహాత్మాగాంధీ -- చింతయించనా.

హైదరాబాద్ జి. అలెగ్జాండరు యం. యె.

గొప్పవానిని వాని జీవితములోనే గ్రహింపబూనుట సులభము కాదు. అతనిని స్వయముగ నెరిగియుండినచో సది యొకవిధముగ మరింత కష్టతరమైన విషయము. మనమొకనిని నిజరూపములో తెలిసికొనుటకు కొంతదూరములో నుండవలెను. కాని మహాత్మాగాంధీ కావంతదూరములో నుండుట కును నేనిచ్చగింపను. అతడు జీవించియున్నంతకాలము హరిజన పత్రికద్వారా యతని భావములను గ్రహించుచు వీలై సంతనర కతనికిసన్నిహితముగ నుండవలెననియే నా కోరిక.

అయినను ప్రపంచముననిగిరించి యన్నజన్మకు వేయు ప్రశ్నలకు సమాధానము చెప్పవలసియుండును. అతని సమకాలికులలో కొంతమంది యతనినిగిరించి యెట్లు భావించుచున్నారో గ్రహించుటయే యీ ప్రశ్నకముయొక్క ప్రయోజనమని నేను భావించుచున్నాను.

ఈక్షమాపణతో మన యాధునిక ప్రపంచమును దృష్టి యందుంచుకొని నేనతని నెట్లు గ్రహింతునో చెప్పబూనెదను.

అనేక దేశములలో ననేకరూపములలో తలయెత్తిన విప్లవముల నీయుగముచూచెను. ప్రేమయూనియను ఉద్యమ

మములు, వివిధ రూపములు తాల్చిన సామ్యవాదము పాశ్చాత్య లోకమందటను పారిశ్రామిక కార్మికుల హక్కులనుచాటును. అంతర్జాతీయకార్మిక వ్యవస్థ యీ పోరాటముయొక్క ప్రథమ ఫలముకావచ్చును. కాని రష్యాదేశములో నిరీక్షాకొంత ముందంజవేసెను. అచ్చట పారిశ్రామిక కార్మికులకు ప్రత్యేకమైన యున్నతస్థానములభించెను. సామ్యవాద ప్రభుత్వము, రాత్రింబవళ్లు పనిచేయుచుకాణనాకరును, బీదరయితును, బెస్తలు మొదలగు నితరులను కేరళముమరచిపోలేదు; కాని వీరందరికిని వడ్డన చిట్టచివరజరిగెను.

జర్మనీలో శాస్త్రీయమైన సామ్యవాదులుగాని, పారిశ్రామిక కార్మికులుగాని గొప్పవిప్లవమును సాధించలేదు; యుక్తిపరులులేక అల్పనీతిపరులునగువారు గలమరియొకపార్టీ ప్రజాబాహుళ్యములోని ఛోటాబూర్జువాల (పిల్లజమీందార్లు) సహాయమును బడసెను. చెలామణిపెంపునలలో వారును తమ లాభములను కోల్పోయి నిస్పృహయైరి. కారల్ మార్క్సు శిష్యులచేనిందింపబడి లేక మరచిపోబడిన యీతరగతి సహాయమువలననే హిట్లరు జయమునుబడసెను.

కాని హిందూదేశమునుండి గాంధీజీ యీ పాశ్చాత్య విప్లవములనన్నింటిని సవాలుచేయుచున్నాడు. పాశ్చాత్యదేశములలో సాధికారముకొరకు ప్రాకులాడుచున్న పారిశ్రామిక కార్మికులు, పిల్లజమీందార్లు, అస్తిపాస్తులుకలవారు, విద్యాధి

కులు - వీరందరును మానవుడు తిండితిరనలెనను ప్రధానవిషయమును మరచిపోవుచున్నాడు. అతడు యంత్రములను, వర్తకమును, పాఠ్యపుస్తకమును, లాభములను తినజాలడు. ఇవేవియు లేకుండ మానవుడు జీవించగలడు. కాని నిత్యము తిండితిరకుండ నతడుండలేడు. ఈతిండికొరకు (ఇదిదానంతటదియే యుత్పన్నమగుచున్నట్లు నాగరికుడు, పట్టణవాసి యనుకొనును) అతడు హిందూ దేశము, చీనా, తూర్పుయూరపు, పర్షియా, అర్జెంటైను, ఆఫ్రికాలలో తరచు ఆకలిబాధచే మలమలమాడు లక్షలకొలది నోరువాయిలేని వ్యవసాయదారులపై నాధారపడుచున్నాడు. ఈ యన్ని దేశములలోను వ్యవసాయదారు మానవజీవితమును నిలుపు ఆహారమును తయారుచేయుటకు కొండనక, యెండనక, వాననక, చలియనక, విషుగనక, శిశాచమనక, తేలనక, పామనక, రాత్రియనక, పగలనక యేటేట చెప్పరాని కష్టముల నింకను పడుచునే యున్నాడు. వేలకొలది వత్సరములనుండి, పురుష పురుషాంతరము వారిట్లు పట్టుపడుచునే యున్నారు. ఈలోపున యుద్ధములు, విప్లవములు వచ్చి యతివృత్తి యనావృత్తులనలెనే వారి కాయకష్టశలితముసంతను తుడిచివేయుచున్నవి. నేటికి వారు మహాత్మాగాంధీని, తమ ప్రతినిధిని కనుగొనిరి.

భారతదేశములోని కోటానుకోట్ల ప్రజలలో గాంధీజీ నామము నెరుగనివా డొక్కఁడునుండదు. కొండజాతులు,

కోయజాతులు ఆటవికులు కూడ నీదరిద్ర కల్పవృక్షము నెఱుగుదురు, ప్రేమింతురు.

అతడు స్త్రీ డరు ధర్మీదు పొందినను తిరిగి న్యవసాయదారుగ మారెను; న్యవసాయదారు నిరాడంబర బాహ్యవేషమే గాక, మహాత్ముని దివ్యహస్తములచే నిర్మాలిన్యము గావింప నొల్లనంతటి ఛాందసకుగ్రామములో నతడు నసించును. అతడు న్యవసాయదారుద్వష్టితోనే అసగా వివేకము, నిర్మోగమాటము, సరళత, అప్పుడప్పుడు కొద్ది మోటుతనము, హాస్యము, దయ, ఓర్పు, గాఢ మతాభినివేశము, మనకు తెలియకుండ కొన్ని శక్తులు పనిచేయుచుండునను భాసము, జీవితమును సమగ్రముగ చూచుట—ప్రపంచమును వీక్షించును.

1928 లో హిందూదేశములో అసనెలలు సంచారము చేసినతరువాత నీతనిని కలుసుకొనినపు డతడు చెప్పినమాటలను నేనెన్నటికిని మరువజాలను. “నేను యింగ్లండు వెళ్ళినపుడు నా ప్రజల కేమిచెప్పను?” అని యడిగితిని. “ఇంగ్లీషుప్రజల మాభుజ స్కంధములనుండి తొలగుడని మీరుచెప్పవలెను” అని యతడు చెప్పెను. దీని భావమేమియో గ్రహింపుడు ! ఇది సాధింపవలసిన విషయమునేగాక, దాని విధానమునుగూడ సూచించుచున్నది. గమ్యములోను విధానములోను గూడ మన యుగములోని యితర విస్లవనాయకులకును మహాత్ములకును భేదము కలదు. భారత రాజకీయములలో నెట్టి జోక్యమును కలిగించు

కొనకపూర్వము 1908 లో హింద్ స్వరాజ్ అను పుస్తకములో నత డిట్లు వ్రాసెను. “రాజులెప్పుడును తమ కులోచితములగు నాయుధములనే ప్రయోగింతురు. దౌర్జన్యము వారి కుగ్గుపా లతో నేర్పబడెను..... కత్తి యెన్నఁడును వ్యవసాయ దారును జయింపలేదు. ఇకముందును జయింపజాలడు. అతడు కత్తి నుపయోగించుట నెరుగడు. ఇతరులు దాని నుపయోగిం చినను భయపడడు.” కనుక గాంధీజీ లక్ష్యమైన వ్యవసాయ దారు స్వరాజ్యము, వ్యవసాయదారు పరిపాలన, వ్యవసాయ దారు స్వేచ్ఛ-దీనికి తగిన సాధనముల ద్వారముననే సాధింప బడవలెను. మానవులను పాలించవలెనను లక్ష్యము కలవారు కత్తిని ఝుళికింతురు. ప్రతి పాలకజాతియు నీయాయుధమునే చేబట్టును. “పాలక జాతిని” సామ్యవాదులు, కమ్యూనిస్టులు, నాజీలు లేక ఖేసిస్టులు తమ ఆయుధములద్వారా నాశముచేయ కోరినపుడు వారి విజయ మొక పాలకజాతిని మాత్రమే స్థాపిం చును. భూఖామందులు, ఫ్యాక్టరీ ఖామందులు లేక బ్యాంకు యజమానులు మొదలగువారి చేతులలో నుండుటకు బదులు కత్తి నాజీపార్టీ, కమ్యూనిస్టుపార్టీ లేక ఖేసిస్టుపార్టీ యజమా నుల చేతులలోనికి పోరుచున్నది. సామాన్య పౌరుడు యథా ప్రకారముగ నలిపివేయబడుచున్నాడు. మరియొక పాలకవర్గము ప్రజల భుజములపై కెక్కుచున్నది.

గాంధీజీ ప్రస్తుత పరిపాలకులను త్రోసివేసి తన మిత్రుల నెక్కించవలెనని కోరక న్యవసాయదారుల భుజములపై నొక పాలకజాతియొక్క భార మెప్పటికిని లేకుండ చేయవలెననియే కోరుచున్నాడు. కనుక సతడు భుజబలము కలవాడును లేనివాడునుకూడ నుపయోగించదగిన ఆయుధమును కనిపెట్టుటకే తన జీవితమునంతను వినియోగించెను. అతనిదగ్గర శిక్షనొందినవారు అక్రమ భారములచే కృంగిపోక తమ నిజబలమును గుర్తించి ధీరులవలె నిలువగలరు.

ఉన్నవానిని తరిమి నీవే ప్రజల వీపులపై నెక్కి కూర్చుండక వాడచ్చట నున్నంతవరకు వాని కెట్టిసహాయమును చేయరాదని గాంధీజీ చెప్పును; వాడు చివరకు క్రిందకు దిగిరావలెను. అతని యండ, అతని బలము నిర్వీర్యము కావలెను. అతనికి నీవు సహాయము చేయనిచో నిన్ను అనేకబాధల పెట్టెదనని బెదిరింపవచ్చును; ఆ బెదిరింపుల నాచరణలో పెట్టవచ్చును. కాని ఖయిదులను చావును కూడి నీవు పరిహసించిననా డతని బెదిరింపులు బెదిరిపోవును; అతని కత్తి మొక్కవోవును. దోషమని నీయంతరాత్మ నీకు బోధించుపని సతడు నీచేత చేయింపజాలడు.

ఈ దౌర్జన్యరాహిత్య విధానము సఫలమగుటకుపూర్వ మనేకకష్టములను తరింపవలెను. దెబ్బకు దెబ్బతీయుట కవకాశమున్నను మరళిరంగిజ్వాలల నెదుర్కొను సిపాయిలను తయారు చేయుట కష్టము; అట్టిచో తమ్ము రక్షించుకొనకుండ నెట్టిదౌర్జన్య

స్వమునైనను సహించు సిపాయిలను తయారుచేయుట సులభ
సాధ్యము కాదు. సత్యాగ్రహులు “నిర్దుష్టమైన బ్రహ్మచర్య
మును, దారిద్ర్యమును, సత్యమును, నిర్భయత్వమును వరింపవ
లెను” అని గాంధీజీ ముప్పదినవత్సరముల క్రితమే చాటెను.
అజేయమైన యీ సత్యాగ్రహ జీవితరహస్యమును గ్రహించిన
స్త్రీ పురుషు లన్నియుగములలో నున్నారు. ఖయిదులలోను,
క్యాంపులలోను బంధింపబడిన జర్మను మతాచార్యులు కొందరీ
మధ్య వ్రాసినయుత్తరములనుబట్టి యిట్టిశీలమిప్పుడును తూర్పు
పశ్చిమదేశములలో సాధింపబడవచ్చునని స్పష్టమగుచున్నది.
ప్రజాసామాన్యము కిది సాధ్యమైననాడు నిజమైన మానవస్వా
తంత్ర్యము, నిజమైన మానవసంఘము సంప్రాప్తమగును. తన
శాంతిపై నికుల, స్వాతంత్ర్యపై నికుల అపారయాత్మశిక్షణముపై
నాధారపడు గాంధీజీ “గుంపు, మూక”నుగురించి బాధపడడు.
సామ్రాజ్యమును నిర్మించుటకుగాని, విప్లవముకుగాని కావలసిన
భిరంగిమేతనుగురించి యోజించునపుడు నీవు సహజముగ మాన
వులను అమానుష “నిర్జీవపు, ముద్ద”గ చేయుచున్నావు. కాని
గాంధీజీకి “ప్రాణములతో నుట్టిపడు ప్రజాకోటి”లో ప్రతియొక్క
డును (స్త్రీకాని పురుషుడుగాని) తా నెంతపవిత్రుడో యంతపవి
త్రవ్యుక్తి. అతడు తనతో సమానమగు విద్యగలవానితో నెంత
నిష్కాపట్యమైన స్నేహము చేసికొనునో విద్యాగంధములేని
వ్యవసాయదారుతోకూడ నట్టి స్నేహమునే చేసికొనగలడు.

అతని దృష్టిలో సామాన్యుడు లేక మలినభూయిష్టుడు అగు వ్యక్తియేలేడు. ఇది యతడు బోధించు మేట్టవేదాంతముకాదు; ఇది యతని నిత్య సాధన.

చార్జస్యమే శరణ్యమని భావింపబడు యాయుగములో, నెంతటి యుద్ధతుడైనను తయారుచేయజాలనంతటి సైన్య“నికా యము లిచ్చు భద్రత” యొక్కటే శరణ్యమని పశ్చిమదేశము లలో మానవుడు భావించు యాయుగములో, శాశ్వతశాంతిని స్థాపించుటకు ప్రథమసోపానముగ “ధర్మపక్షమున చార్జస్యము కేంద్రీకరింపబడవలెను” అని పెద్ద క్రైస్తవ మతాచార్యుడంత టివాడు సూచించుట తప్ప వేరుగతిలేని యాయుగములో, కంప్లుండి చూడగలిగినచో మన యెదుట నొక దుర్బలశరీరుడు (విశేషారోగ్యము లేనివాడు) అసామాన్య బుద్ధి సంపత్తు లేని వాడు, దివ్యతేజోదీప్తమైన మానవాత్మ బలవత్తర సైన్యము కంటెకూడ బలవత్తరమైనదని ప్రదర్శించుచున్నాడు. తమ సాధుత్వమునందు విశ్వాసమున్నచో సాధుజనులే సదా ప్రపంచమును పాలింపగలరు. వారు హిట్లరు, స్టాలినుల భయమును వీడి మన యుగములోని పురుషోత్తముని యడుగుజాడల ననుసరించిన చాలును.

ఒక మిత్రుని పొగడ

సి. యిస్. ఆంధ్రూసు.

మూడు ఉద్దేశ్యములతో నేనీ వ్యాసమును వ్రాయుచున్నాను. ఒకటి; గాంధీజీ శీలములోనున్న గంభీరమైన మతాభినివేశమును స్థావరములాకన్యాయముగ వివరించుట. రెండు; ఆవ్యక్తిలోని మానవహృదయమును వెల్లడిచేయుట. మూడు; ఆధునిక యుగమున మానవాభ్యుదయమునకు నాదృష్టిలో సతదొనర్చిన నవీన కార్యములు.

I

మహాత్మాగాంధీ మతసంబంధమైన కొన్ని ప్రధానగుణముల నెక్కువగ పరిగణించును. వానిద్వారా భగవంతునియెడల భయభక్తులు గలిగి మర్త్యుడు శాశ్వతకార్యములను చేయగలడు.

మొదటిది-సత్యము. అతని దృష్టిలో నిదియొక దివ్యగుణము. దీనిని వాచా పలుకుట కర్మణా ఆచరించుటయేగాక గుహ్యతిగుహ్యమైన యంతరాత్మలోకూడ బూనవలెను. అబద్ధమాడకుండుట సత్యపథములో నొక ప్రధానభాగమేయైనను నంతమాత్రమునచాలదు. హృదయమే సత్యప్రదమని యతడు భావించును. భగవంతుని యవ్యక్తనామము సత్య 'సత్యము'

అని పిలుచునపుడు సత్యమెంత గంభీరమైనదో ద్యోతకమగుచు
న్నది. అతడప్పుడును “సత్యమే భగవంతుడు, భగవంతుడే
సత్యము” అని చాటుచుండును. సత్యము సతడెంత యాప్యాయ
ముగ నారాధించునో యతని నిత్యజీవితమే స్పష్టము చేయ
గలదు. సత్యపథమునుండి యావంత చలించినను దైవదూరు
డగును; ఆధ్యాత్మిక శోష కలుగును. వెలుతురులో నడచుటకు
బదులు అంధకారములో నడచుటయగును.

అసతోమా సర్గమయ

తమసోమా జోతిర్గమయ

మృత్యోర్మా అమృతంగమయ

అను నిత్య ప్రార్థన దీనిని మూడువిధముల స్పష్టము
చేయుచున్నది. జ్యోతి అంధకారము, అమరత్వము ఆధ్యాత్మిక
మరణము-సత్యాసత్యముల మధ్యగల ప్రధాన వ్యత్యాసము
యొక్క గూఢాంతరములే యని గుర్తింపవలెను.

రెండవ గుణము భగవంతునిముందే పీఠము నేర్పరచు
కొనిన యహింస. “హింస చేయకుండుట” అని దీనిని తర్జుమా
చేయవచ్చును. కాని మహాత్ముడు దీనికింతకంటె గొప్పయర్థము
నిచ్చుచున్నాడు. మంచిని చేయవలెననియే దీని భావము.
రక్తపూరితమగు యుద్ధముతో మనమెట్టిసంబంధమును కల్పిం
చుకొనరాదు; ఇంతేకాదు; మనకష్టకారముచేసినవారిని సంస్క
రించుట కెట్టిబాధలనైనను సహించు నిచ్చాశక్తికూడ నిందులో

నిమిడియున్నది. సత్యమునలె నినియును భగవంతుని నిజస్వభావమే. “అహింసా పరమో ధర్మః” అను నార్యోక్తి కలదు. కనుక మహాత్ముడీ ధర్మమును సత్యముతో సంపూర్ణముగ సమన్వయపరచి, దీని మహత్తరశక్తిని శోధించుటకు తన జీవితమునంతను ధారవోయుచున్నాడు. అహింస అసత్యముతో కేవలసాత్త్వికనిరోధమునుగాక క్రోధ, ద్వేష, దౌర్జన్యములులేకుండ దానిని తీవ్రముగ నిరోధించుటే యగును.

మూడవది; బ్రహ్మచర్యము; పవిత్రత. ఈపేరు సంస్కృతమున “బ్రహ్మ” అనగా భగవంతుడు అను పదమునుండి యుత్పన్నమైనది అని యతడు సూచించుచున్నాడు. మిథునకర్మను కట్టిపెట్టి, దాని నుత్కృష్టవిషయములపై పురలలించిన యెడల నద్భుతపటుత్వమును, దివ్యబలమును గల ఆధ్యాత్మిక శక్తి యుత్పన్నమగునని చెప్పుచున్నాడు. సత్య, అహింసలను నిజముగ నారాధింపగోరువాడు బ్రహ్మచారి కావలెను. వివాహముకూడ మానవ దుర్బలత్వముచే నేర్పడిన రాజీవిధానమని యతడు భావించును; అసగా మిథునకర్మను పూర్తిగ విస్మించుటేకాక, ఆకలంకలనుకూడ రానీయకుండుటే ఈప్రపంచములో మానవుని సాధించగలిగిన అత్యుత్తమాధ్యాత్మిక జీవితమని యతడు భావించును. సన్యాసతత్త్వ మతనిలో బలవత్తరమగుటచే నత డీవిషయమున కెక్కువ ప్రాముఖ్యత నిచ్చుచున్నాడని నా యభిప్రాయము. అట్లే తన కోరిక యీడేరునరకు

సతడు చేయు నుపవాసములును నా కర్థము కాలేదు. ఈవిషయము నా కేవగింపుగ నుండునని నేనతనితో ననేకసారులు చెప్పియుంటిని.

గాంధీమహాత్ముడు ప్రథమతః మతపురుషుడు. దైవకృప లేనిదే దుర్మార్గము పూర్తిగ నశింపదని యతని తలంపు. కనుక సతని కన్నిపనులకంటెను ప్రార్థన అతిముఖ్యము. సత్యాగ్రహియైనవాని కన్నిటికంటెను సత్య, ప్రేమస్వరూపుడైన భగవంతునియందు విశ్వాసము ప్రధానము. అతడు మానముగ చేయు ప్రార్థనాశలితముగ నంతర్వాణి యాజ్ఞానుసారముగ కొద్ది నిముషములలో సతని జీవితపద్ధతి యంతయు మాటిపోవుట నేనెఱుగుదును. అతి విషమపరిస్థితులలో సంశయవిచ్ఛేదమగు నొక వాణి యతనికి వినవచ్చును; ఈదిన్యసందేశము వినిపించి నపుడతని విశ్వాసము నిష్ప్రపంచములో నెట్టిశక్తియు చలింప చేయజాలదు. అతడు బహిరంగ ప్రార్థనలలో నిత్యము భగవద్గీతను పఠించును. ఆధ్యాత్మిక జీవితపథమని యతడు భావించు దానినే యీభగవద్గీత మతీంత దృఢపఱచుచున్నది.

నా చిరకాల, సన్నిహితానుభవమునుబట్టి నేనుగ్రహించినంతవరకు భగవంతుని గురించిన యతని భావములలో నొక వింత శ్రోత్రియత్వము కాననగును.

II

ఇక నతని మానవసంస్కారము గమనింపదగినది. ఇందులో నతిమార్దవములు, ప్రేమాస్పదములునగు ఛాయ లనేకములుగలవు. ఇవి పై నివర్ణింపబడిన తాపసకర్మలతో సమానముగ నెప్పుడును. తులదూగగలవు.

మహాత్మాగాంధీ “ఇప్పటి పాల్ ఋషిసత్తముడు” అని రోమనురొలాండు వర్ణించిన వర్ణన నన్ననేక వత్సరములక్రితమే యాకర్షించెను. దీనిలో నెంతయో సత్యముకలదు. పాల్వలెనే గాంధీజీకూడ మతపురుషులలో ద్విజులలెక్కలోచేరును. అతడు తనజీవితములో నొక ప్రత్యేక సమయమున “మార్పులేక సంస్కారము” అని మనము పిలుచునట్టి మానవాత్మయొక్క విపరీతమగు మార్పునుపొందెను. అతడు మొట్టమొదట స్త్రీడరు వృత్తినవలంబించెను. అతడెప్పుడును విజయపతాకధారి. తన వృత్తిలోను, మానవజీవితములోను, (తన హృదంతరాళమున) జాతీయనాయకత్వములోను అతడు జయభేరి మ్రోగించెను.

ఇద్దఱు భారతవర్తకులకు సంబంధించిన యొక కేసులో నతడు లాయరుగ దక్షిణాఫ్రికావెళ్లెను. ఇంతవరకు వర్ణము వలనకలుగు నడ్డంకులనతడు దూరమునుండి చూచాయగావినెనే గాని తనకేయట్టి యవమానము జరిగినపుడేమగునో గుర్తింప లేదు. అతడు డర్బనునుండి మార్టిన్ జర్జు వెళ్లులోపల నతి భయంకరమైన యనుభవమతనికి గలిగెను. అతడు మొదటి

తరగతికిక్కెట్టు కలిగియున్నను రైల్వేయధికారులతనిని ఒండిలో
నుండి బయటకు గెంటివేసిరి. ఎట్టిపరిచయులునులేని యొక
క్రొత్తరైల్వేస్టేషనులో స్థరాత్రివేళ సతడేకాకిగా విడువబడెను.
ఈ పరాభవ మయిన తరువాత సతడా రాత్రియంతయు చలిలో
నడవడవలెకుచు సచ్చటనేకూర్చుని తిరుగు స్త్రీమరులో హిందూ
దేశమునకు పోవుటయాలేక తన దేశీయులనుభవించుచున్న
దుఃఖములన్నింటిని తుదినరకును తానుకూడ ననుభవించుటయా
యను యాలోచనలో నిమగ్నుడయ్యెను. తెల్లవాలులోపల
నతనికాత్మజ్యోతి ద్యోతకమయ్యెను. దైవానుగ్రహముతో
పురుషోచితధర్మమును నెఱవేర్చుటకే యతడు నిశ్చయించెను.
వెంటనే పరాభవముతరువాతపరాభవము అతనినెదుర్కొనెను.
దక్షిణాఫ్రికాలో నివితేని రోజే యతడెఱుగడు. కాని యతడు
ప్రమాణధురంధరుడు కనుక నెనుక చూపు నెఱుగడు.

ఆరాత్రి కథను గత నవంబరులో డాక్టరు మాట్కతడు
చెప్పుచుండగా నేనువింటిని. అతని నూతన నిజజీవితము ప్రారంభ
మగుట కిదియేకీలకము. మోటూరుపుకల పాల్ముషిలో ద్యోతక
మగు కొన్నిగుణములు మహాత్మునిలో కానవగును. మానవున
కెన్నడును లొంగని భగవద్విశ్వాసము; పాపమునకు ముఖ్య
ముగ విషయ సంబంధముకలవానికి, భయవిహ్వలతనొందుట;
తానెక్కువగ ప్రేమించువారు పొందవలెనని యతడు కోరు
స్థితినుండి పడిపోకుండ వారియెడల కాశిస్యతవహించుట; అయి

నను తన నపార్థముచేసికొనినపుడు మానవ హృదయమార్దవమును చూపుట.

ఫ్రాన్సిస్ బుషిత్ పోల్చితగిన విశేషాశ్రమతనిలో కలదు. అతడుకూడ దారిద్ర్యమునే వరించెను. నేడతనిని “సైగానులోవసించు ఒక్కచిక్కిన బీదమనిషి” అని యదార్థముగ పిలువవచ్చును. ఏలన అతడచ్చట సణచివేయబడిన పేదలగు గ్రామవాసులతో నారి కష్టములను తానుకూడ భరించుచు నివసించుచున్నాడు. ఫ్రాన్సిస్ తో పోల్చదగిన రెండు సందర్భములు నాకింకనుకండ్లకుకట్టినట్లు స్పష్టముగాకాన్పించును.

మొదటిది డర్బనుదగ్గరనున్న ఫోనిక్సు ఆశ్రమనంద నొక నాటి సంధ్యాకాలమున జరిగినవిషయము. ఎడతెరపిలేకుండ రోజంతయు బీదప్రిజల సేవలోగడిసి మహాత్ముడు మానవుడు సహింపజాలనంతటి శ్రమనోర్చి వినీలాకాశము ఛాయలసేద తీర్చుకొనుచుండ నొకవ్యాధిగ్రస్త శిశువుకనిపించెను. అతడా మెను తొడపై నిడుకొని చికిత్సచేసెను; జాలిపుట్టించు ననురాగముతో నామె యతని నాశ్లేషించుకొనెను. ఆశ్రమమువెనుక నున్న గిరికస్యకయొక తెకూడ సచ్చటకూరుచుండెను. చీకటి అంభకారబంధురమగుచుండ సతమ ‘జ్యోతీ! దిక్కుచూపుము’ అనుగీతము నన్ను పాడుమనెను. అతడతి పిన్నవాడైనను ఒక్క నిమిషమైనను తెరపిలేని సేవచే నతని ఒక్కశరీరము శుష్కించి యుండెను. అయినను ఈగీతము ప్రారంభమగుటతోడనే యతని

యంత్రరాత్న ప్రపుల్లమయ్యెను. రెండవరంగము ఒరిస్సాలో
సంభవించెను. అతడకస్మాత్తుగ తోషించిపోయెను. రక్తపు
పోటు ఉపద్రవస్థితికివచ్చెను; మృత్యువేయాసన్నమైనట్లయ్యెను.
నాకు తంతివచ్చుటతోడనే యతని ప్రక్కనుండవలెనని రాత్రి
యంతయు పయనించితిని. నేనిచ్చటకు చేరుసరికతడు రాత్రి
యంతయు విశ్రాంతిలేక సూర్యోదయమున కెదురుగపడుకొని
యుండెను. మేము సంభాషణ ప్రారంభించుటతోడనే యొక
నిమ్నజాతివాడతిదీనముగ ప్రార్థించుచు నతనిని సమీపించెను.
కూరాతికూరమగు నవమానములచే మానవత్వమును కోల్పో
యిన యాదీనుడు సాష్టాంగపడుటతోడనే మహాత్ముని హృద
యము దుఃఖముచే ప్రక్కలయ్యెను; తోడనే యతనివ్యాధియే
మాయమైనట్లయ్యెను.

III

మహాత్ముని (1) ఖద్గరుప్రచారము (2) సత్యాగ్రహము-
ఈ రెండుకార్యములచే నతనిపేరు వందలకొలది నత్సరములు
నిలిచియుండును.

(1) ఈ యాధునిక యంత్రయుగములో ప్రపంచరైతు
లోకమునకు గ్రామపరిశ్రమల యుత్పత్తిని బోధించినవారిలో
మహాత్ముడగ్రేసరుడు. కొన్ని ఋతువులలో లక్షలకొలది వ్యవ
సాయదారులు పనిలేకుండ మాడిపోవుచున్నారు. హిందూదేశ
ములో సంవత్సరమునకు నాలుగైదుమాసము లిట్లేయుండును.

పూర్వకాలమున యంత్రములులేని నాములలో నడుగునూలు,
చేనేత, యితరగృహపరిశ్రమలు ఇంటిలోని పసిపాపలు మొదలు
కొని ప్రతివ్యక్తికి పనికల్పించెడివి; నిమిషము వృధాపోయిడిది
కాదు. చాలకాలముమన్నునట్టియు, నిత్యము వాడుకొనునట్టియు
బట్టకావలసినంత తయారయ్యెడిది.

యంత్రములమీద తయారగు బట్టవచ్చిన తరువాత,
దాని చౌకదనమునుబట్టి క్రమముగ గ్రామములోని పరిశ్రమ
లన్నియు నాశనమగుటచేత నధమము మానవలోకములో
నగముమందికై నను నిరుద్యోగస్థితి సంభవించెను.

ఇప్పుడైనను అన్నివిధములైన గృహపరిశ్రమలను పున
రుద్ధరింపవచ్చుననియు, గ్రామప్రజలందఱును నైతికముగను,
ఆర్థికముగను, సనుభవించుచున్న శుభాభివృద్ధిను తద్వారా
రూపుమాపవచ్చుననియు పరమవిశ్వాసముకలవారిలో గాంధీజీ
ప్రప్రథముడు. అతని యీ సందేశమువలన లక్షలకొలది ప్రజ
లలో నూతన ఆశాంకురములు పొడసూపెను. అతని సందేశ
మొక్క హిందూదేశముతో నాగిపోలేదు. యుద్ధపుటొత్తడి
వలన చీనాలో వ్యవసాయదారులందఱును తిరిగి ప్రతిపండించు
కొని తమ యిండ్లలోనే నూలుతీయుట, నేతనేయుట ప్రారం
భించిరి. కనడా మొదలగు ఆర్కిటిక్ ప్రాంతములలోకూడ

దీర్ఘశీతకాల సంధ్యలందు గృహపరిశ్రమలభివృద్ధిగాంచు సూచనలు కాన్పించుచున్నవి.

(2) అతడు తన జీవితములో నహింసను అనేక నూతన మార్గముల స్వయముగ నాచరించుచు నీ రోజులలోకూడ యుద్ధదౌర్జన్యమునైనను కేవల సత్యాగ్రహముద్వారా నిరోధింపవచ్చునని ప్రపంచమునకు చాటుచున్నాడు. దక్షిణాఫ్రికాలో సత్యదీపమార్గమున విజయముగాంచెను. డ్రేకన్సుబర్గు కొండలద్వారా ట్రాన్సువాలులోనికి తన “చింపిరిగుడ్డల సత్యాగ్రహసైన్యమును” నడిపినతరువాత స్మట్సు సేనానియోడు కోరిన కోరికలన్నింటిని నెరవేర్చెను; మారణాస్త్రములులేకుండచేయు నట్టి నైతికయుద్ధ మప్రతిహతమని యశడంగీకరించెను.

ఫ్రాన్సిసుముషి కో నేనినివరకిశనిని పోల్చితిని. అతడు కూడ గ్రామస్థులుచదివిన ముతకనూలునే ధరించెను. ఆ కాలములోనతడు నడుకునూలుకు గౌరవమును, ప్రతిష్ఠను తెచ్చి పెట్టెను; అతడుకూడ యుద్ధముచేయుచున్న సేనాని సైన్యములమధ్య కస్త్రశస్త్రములులేకుండ ప్రవేశించి తనప్రేమ సందేశముద్వారా శాంతిని స్థాపింపబూనెను. కనుక మహాత్మున కన్నభావములే ఫ్రాన్సిసుకుండెను. కనుక వారుభయమును నేకాశయులే. మహాత్ముడు మరొక ముందుకు వెళ్లెను. అతని

ఖద్దరు, సత్యాగ్రహములురెండు ఉత్కృష్ట “సత్యపరిశోధన
ములు.” పీనిసి మానవలోకము తనసంఘజీవితమున చేర్చు
కొనెను. మానవచారలో నిదివరకెఱుగనంతటి విరివిగ నివి
యాచరణకువచ్చెను. జీవించియున్నవారిలో మానవలోకము
నకు కళ్యాణమును, శాంతినికొను వ్యక్తులలో సతడ్రగేనరుజసి
చెప్పకతప్పదు.

గాంధీజీ సారము.

జార్జి ఆరందేలు.

గాంధీజీయొక్క డెబ్బదియవ జన్మదినమును కీర్తించు పుస్తకములో నన్ను పాల్గొననిచ్చుట నాభాగ్యమని నేనుతలంతును. అతడు భారతదేశమునకు చేసిన యసమాన సేవ నెట్టి పుస్తకమును కీర్తింపజాలదు. భారతప్రజలుకూడ నేడట్లుచేయ జాలరు; గాంధీజీ జీవించుకాలమునాటి దురభిమానగ్రస్తధూర్వహులులేని ముందుసంతతివారే యట్లు చేయగలరు. అయినను, అతని సమకాలికులు వ్రాసినను ఇట్టి పుస్తక మతని విశ్వాసములోని వివిధ దృక్పథములను గుర్తింపగలదు.

అతని జీవితములో మూడు విశేషములు గమనింపదగి నవి. అన్నిటికంటె ముఖ్యమైనది అతని నిరాడంబరత్వము; రెండు తనయొక్క నిజ మూలసూత్రములను ఖచితముగను, నిర్దుష్టముగను గుర్తించుట; మూడు ఎట్టి జంకుకొంకులు లేని నిర్భయత్వము. ఎట్టిపరిస్థితులలోనున్నను, ఎచ్చోటనున్నను అతడు నిరాడంబరమైన క్రమజీవితమును గడుపును; సదాప్రకాశమానమగు కీర్తి యతని నావహించియుండును. ఎట్టిమర్మము లేకుండ సతనియాత్మ ప్రపంచమునకు విదితమగుచుండును. మన కసాధ్యమగు మానశక్తి సతడు వినియోగించును.

అతని జీవితము ప్రతి నిత్యవినరములోను మనమనుసరింపవలసిన యాదర్శజీవితము. అది యీప్రపంచార్భాటమునంతను భగవద్దత్తమైన నిరాడంబరస్థితికి తెచ్చును. మానవకుటుంబమునకును తదితర జీవరాశికిని సౌఖ్యము, విశ్వర్యము, శాంతి చేకూరుట కిది యొక్కటే మార్గము.

‘తూచా’ తప్పకుండ నతని జీవితమును మన మనుకరింపవలసినదని నేను సూచించుటలేదు. కాని మన మతని జీవితసారమును మాత్రము గ్రహించి యాచరింపక తప్పదు.

ఆర్భాటములేని యతని నిర్భయత్వము గమనింపదగినది. అది యప్రయత్నము, అట్టహాసరహితము; పెద్దపెద్ద యత్నములతో నతని కవసరములేదు. కాసెకోకలు బిగించుట, వివిధ తంతులతో గూడిన అనేకవిధములగు జాగ్రతలు, అనేకవిధములైన తమాషాలు-ఇవేవియు నతని కవసరములేదు. నిర్భయత్వమును చూపవలసిన అవసర మొకటి తటస్థించును; తోడనే యతనిలో నిర్భయత్వ ముట్టిపడును.

మఱియొకవిశేషమేమన అందఱును తన్ననుసరింపనలెనని యతడు బొబ్బలిడడు; ప్రజాబాహుళ్యమును, మూకలను చేరదీయడు. నిర్భయత్వ మీగూఢమును చాల్చువలెనని యతడొకప్రకటన చేయవచ్చును. మార్జినులూధరువలె నతడు “ఇప్పుడు చేయవలసిన పని యిది; ఇంతకంటె నేనేమియు చేయజాలను.” అని చెప్పి ముందంజ వేయును. పదిమంది తనవెనుక

వత్తురా సంతోషము! రారా! మఱింత సంతోషము. ఒక
ధర్మమును స్థాపించుటకు పెద్ద యుద్యమమును లేవదీసి యట్ల
హాసము చేయువానికంటె నితరులనుసరింపకపోయినను నేకాకిగ
సడువనేర్చినవానికే విజయము సత్యమును నార్యోక్తి యితనిపట్ల
రుజువయ్యెను.

నిర్భయత్వ మతని స్వభావము. కనుక సతని నిర్భయ
త్వము సహజము; అది సహజము కనుక నుదారభూయిష్టము;
తన యనుచరులపట్ల ధీరోదారత ప్రతిసమిషము ద్యోతకమగు
చుండును. అది స్నేహితులనే సృజించునుగాని శత్రువులను
సృజించనేరదు; శాంతినేగాని సమరమును పురికొల్పజాలదు.

అతని రాజకీయ సిద్ధాంతములు, కార్యకలాపములు
నాకంతగ రుచింపవు. అవి యెట్టివో నేనంతగా శ్రద్ధచేయను.
ఇంతకును అవి లక్ష్యములుగాక సాధనములు మాత్రమే యగు
చున్నవి. నా విశ్వాసము ననుసరించి వాని కార్యకలాపము
లలో నొకటి రెంటి నెదిరించుట నాధర్మమని నేను తలంచితిని.
నేనితరుల విశ్వాసమును, భక్తిని, ధైర్యసాహసములను, స్వార్థ
త్యాగమును, దూషణభూషణలయందు సమదృష్టిని, హింసా
రాహిత్యమును, భ్రాతృభావమును నెక్కువగ భావించును.
ప్రపంచమునకు శాసనములను, ప్రణాళికలను, సిద్ధాంతము
లను, నీతులను ప్రసాదించువానికంటె వీనిని ప్రదర్శించువాడే
యనేకరెట్లు మేలు చేసినవాడగును.

నేడు ప్రపంచమునకు విశ్వసౌభాతృత్వమును వేదజల్లు
 స్త్రీ పురుషులు కావలెను; సరళస్వభావముచే నుత్పన్నమగు
 నుదారహృదయులు కావలెను; జీవితముకన్న మిన్నగచూచు
 కొను నాశయములచే చోడితులగు పురుషోత్తములు కావలెను.
 వారిలో తప్పులుండవచ్చును, ఒప్పులుండవచ్చును. కాని వారి
 హృదయము లెప్పుడును ఆర్థతాణపరాయణశక్తితో స్పందిం
 చుచుండును.

గాంధీజీ యిట్టి యుగపురుషుడు. ఇంతకంటె నెక్కువ
 చెప్పవలసిన దేమున్నది?

—१—

భారత సేవకుడు

దోర్నకల బిషపు-వి. యస్. ఆజరయ్య.

గాంధీజీ డెబ్బదియవ జన్మదినమున నితరులతో పాటు నా యభివందనముల నర్పించుట కపరిమితానందభరితుడ నగు చున్నాను. భారతప్రజాజీవితమున గాంధీజీవలె ప్రధానపాత్రను ధరించినవాడు మరియొకడీకాలమున కానరాడు. యదార్థము నకు భారతదేశము “గాంధీజీదేశము” అని యూరపులోసామాన్యముగ భావింపబడుచున్నది. వాటికను హర్మ్యద్వారమున నొక ఇటలీ ద్వారపాలకునితో జరిగిన సంభాషణను నేనెన్నటి కిని మఱునజాలను. నేను నా సంతకముచేసి నా చిరునామాయుచ్చితమువలె “హిందూదేశమా?” అని యతడు ప్రశ్నించెను; “అవును” అంటిని. చిఱునవ్వుతో “గాంధీ కాదూ!” అని యతడడిగెను. గాంధీజీదేశమా యని యశని భావమని గ్రహించి నేను అవునంటిని. తొమ్మిది సంవత్సరముల క్రిందటి నీయనుభవము నాకు ఇటలీలో ననేకసారులు తటస్థించెను. రెండువత్సరములక్రిందట అమెరికాలో నొక పాఠశాలను హఠాత్తుగ దర్శించుట సంభవించెను. హిందూదేశమును గుఱించి కొద్దిగ ఆబాలురకు చెప్పవలసినదని హెడ్మాస్టరు నన్నుకోరెను. నేనెచ్చటనుండి వచ్చినదియు చెప్పి అయిదునిమిషములలో చెప్పవలసినది ముగించితిని. హిందూదేశమునుగురించి నన్నే

దై నను ప్రశ్నింపవచ్చునని హెచ్చార్చును సూచించెను. పై తర గతిలోనున్న యొకపిల్ల చూచున తేది “గాంధీజీని గురించి చెప్పుడు” అని యడిగెను. భారత దేశమునకంతదూరములో నున్న, అట్టి వర్గమునుండి వచ్చిన ప్రశ్నకు నేనెంత యాశ్చర్యపడితి నో మీరూహించుకొనవచ్చును. భారతపురుషులలో నుత్తమోత్తముడనియు, భారత స్వాతంత్ర్యముకొరకు పోరిన యప్రతిహత వీరుడనియు, భారత బుద్ధిసూక్ష్మత, భారతాత్మ యతనిలో మూర్తీభవించెననియు ప్రపంచ మంతటను గుర్తింపబడెను. ఈ యాత్మశక్తి యెట్టిదో హిందూ దేశములోనున్న మనకు తెలియును. ప్రకృతిని మించిన శక్తిని గుర్తించుట; తన జీవితముయొక్క అన్నివివరములలోను మానవుడు భగవంతునిపై నాధారపడియున్నాడని గుర్తించుట; ప్రాపంచికవిషయములకంటె నైతిక, యాధ్యాత్మిక విషయముల ప్రాముఖ్యతను గుర్తించుట; నైతిక యాధ్యాత్మిక శక్తుల సర్వేషించుటకును సాధించుటకును శారీర విషయసౌఖ్యములను తిరస్కరించుట; ఈయాశయముల యత్కృష్టతలోనె గాంధీజీ గొప్పతనము కలదనువిషయమును హిందూ దేశము నెరిగినవారెవరును శంకింపరు.

ఈ యాశయములు సర్వత్ర దూషింపబడుచున్న యూరోజులలో భారతపుత్తులలో వీనిని పునఃప్రతిష్ఠించి ప్రపంచమునకు ప్రసాదించుచున్న మహాత్మునకు యానదాభరణము ఋణపడియున్నదని చెప్పక తప్పదు. విషయోపభోగపరమైన

యుగమున గాంధీజీ (ఆత్మీజమును) ఆత్మతత్త్వము నుద్ధరించి
యనుకరింపగోరుచున్నాడు.

అతడస్పృశ్యతానివారణద్వారా భారతదేశమునకు
మరియొక యమూల్యసేవ చేసెను. భారతదేశమును ప్రేమించు
వారందరును యీవిషయమున సతని శాశ్వతకృతజ్ఞతకు పాత్రు
లగుచున్నారు. ఇతఃపూర్వ మనేకమంది మతసంస్కర్తలు వర్ణ
వ్యవస్థను విమర్శించియుండినను గాంధీజీవలె భారతస్త్రీపురుషుల
యస్పృశ్యతాభావములలో నింత జయప్రదమైన విప్లవమును
మరెవరును కలిగించలేదు. భారతకళంకమునకు పోలేదని మన
మొప్పుకొనక తప్పదు. ఇది సాంప్రదాయబద్ధమైన హిందూ
మతముతో గుడిగుచ్చబడుటయే దీనికి కారణము. కాని భార
తాత్మ మేల్కొనినది. ప్రధాన కులమర్గములు పునాదులవరకు
చలించినవి. అవి కూలుటకీక కాలముకొరకు వేచియున్నవి.
ఈ కళంకమును రూపుమాపుటలో గాంధీజీ పద్ధతులను గురించి
బేదాభిప్రాయములుండనచ్చును. పొందిన శలితములను గురించి
(యీలబ్ధిని పొందినవారుకూడ) యేకాభిప్రాయములు కాకపోవ
చ్చును. ఏమయినప్పటికిని గత యిరవై సంవత్సరములలో అస్పృ
శ్యతను గురించి భారతదేశదృష్టి చిత్రముగ మారిపోయె ననుట
నిస్సందేహము. ఇది యంతయు మహాత్ముని ప్రభావమే.

నేడు మన మతని యభినందించుచున్నాము. అతని
నాయకత్వము, సేవ మన పుణ్యభరతమాత కింకను అనేకవత్స
రములు లభించును గాత !

గాంధీజీ-చారిత్ర, సంధానకరణి

ఎర్రెస్సు బార్కరు.

నేను గాంధీజీని రెండుసార్లు కలసికొంటిని. మొదట 1931 లో నతడు రాండుటబిలు సమావేశమునకు వచ్చినపుడు మాయింట బసచేసెను. రెండవసారి 1937 లో నేను హిందూదేశమునకు వెళ్ళినపు డతడు సముద్రప్రాంతమున జుహూలో చీకిత్సపొందు చుండెను.

అతడు కేంబ్రిడ్జి నందర్చించినప్పటికి విషయము లింకను నాకళ్ళకు కట్టినట్లుగపడును. నేను ప్రార్థనాకాలమున స్లేడు కన్యోలో నతని గదిలో నుంటిని. సాయంకాల భోజనమయిన తరువాత నతడు మాగదికి వచ్చి రాటమును త్రిప్పుచు కాలి బంతియాట, రగ్బీయాట మొదలగు సామాన్య విషయములను గురించి చర్చించెను. కాని మేము ముఖ్యముగ గొప్పవిషయములను గూడ చర్చించితిమి. స్లేటోమహాశయుడు మాదృష్టి నాకర్పించెను. సరిసాలకులు, రాజులు అష్టైశ్వర్యములనువాంఛింపక నేనాధర్మము లగించెనను తృప్తిలో కొద్ది వేషములతో జీవించవలెనను స్లేటో భావముల నతడు వెలిబుచ్చెను. ప్రభుత్వము అధికారమును, హోదాను కలిగియుండవలెననియు దానికొరకు కొంతయాడంబరము, అట్టహాసము, వేషభాషలు

యుండవలెననియు నేను వాదించితిని. ఈవిషయమున మాకంగీకారము కుదరలేదు. కాని నేను అల్పాశయగ్రస్తుడనై వాదించితిని గుర్తించితిని. తరువాత హిందూదేశ రక్షణను గురించి చర్చించితిమి. శాంతిని కాపాడవలెననియు, దండయాత్రల భయము, దోపిడిగాండ్ర భయము నెదుర్కొనుటకు రక్షణపై న్యముండవలెననియు, సీరక్షణపై న్యమునకగు ఖర్చు మాటి మాటికి మారుచుండు వోట్ల బలముపై నాధారపడరాదనియు దీనికి పూచీ యవసరమనియు, భారత అసెంబ్లీ పెత్తనము పనికిరాదనియు నేను వాదించితిని. జవాబుగ గాంధీజీ యొకసాదృశ్యమును తెచ్చెను. “అడవి జంతువులు ఒకగ్రామములోపడి నిత్యము ప్రజాక్షోభ కలుగచేయుచున్నవనుకొనుము. గ్రామస్థుల ఆస్తులను జీవితములను రక్షించుటకొకయుదారప్రభుత్వము గ్రామముచుట్టు నొకరక్షణప్రాకారమును నిర్మించుననుకొనుము. కాని యాగోడకగు ఖర్చు భరింపరాని పన్నులభారమును ప్రజలపై వేయునపుడాభారముచే కృంగిపోయినవారి జీవితములే దుస్సహములగును. ‘మేము సహింపలేని జీవితప్రమాణమునకు గురియగుటకంటె మాకు చిరపరిచితమైన యీజంతువుల దాడివలన కలుగు నుపద్రవమే మేలు’ అని వారనరా?” అని యతడనెను.

మేము మాట్లాడిన రెండు విషయములును గాంధీజీ బోధించు ప్రేమ, ప్రేమతోకూడిన సేవాత్మ్యము అను రెండు

గుణపాఠములను నాకు జ్ఞప్తికి తెచ్చెను. నే నొక ప్రవక్తతో మాట్లాడుచుంటినని యెఱుగుదును. కాని నేను నా యింగ్లీషు జాతిలక్షణమును విడువజాలకపోతిని; మంచి సేవకు మంచి జీతముండవలెను; జీతమువల్లనే యది వృద్ధికానలెను; శాంతి, క్రమము లేర్పడవలెనన్న యుద్ధము, అక్రమము, అరాచకముతో పోరు సలుపవలెను; వాటి రక్షణకొరకు గొప్ప ప్రయత్నములు గావింపబడవలెను. ఈ భావములు, నా జాతిలక్షణములు; ఇవి నన్నావరించెను. నా స్వభావమును అడచుకొనజాలకపోయినను అంతకంటె నుత్కృష్టశక్తి యేదియో యున్నట్లు నేను గుర్తించితిని.

గాంధీజీ వెళ్ళినతరువాత సతనియందు సంగమించిన వివిధశక్తులనుగురించి నేనాలోచింప మొదలిడితిని. సృష్టియంతటిలోను సామరస్యము సనుభవించుచు, జీవరాశి సంతను ప్రేమించుచు, సరళదారిద్ర్యజీవితమును వరించిన ప్రాన్నిసముష్టి యొకవంక; యోజనాపరుడు, వేదాంతి, యెంతటి తర్కమునైనను సమర్థించుచు సతినిశితమైన భావములను ఛేదించుకొని పోవు ధామసు ఆక్వినాస్ ఒకవంక; వ్యవహారదక్షత, దానిని బలపఱచు న్యాయశాస్త్రప్రవీణత గలిగి పర్వతాగ్రములనుండి దిగివచ్చి లోయలలోని వ్యాపారములను సడుపగలదక్షత యొకవంక; ఇన్ని యతనిలో మూర్తీభవించెను. మన మందఱము సుఖపుగ మహాత్ము సర్థముచేసికోజాలము. అతడు మనలో

చాలమంది కగ్రాహ్యుడు; అతడు పరిపూర్ణుడు; అతడు కేవల మొక ప్రాన్తిసేయైన గ్రహించుట కష్టము కాదు. కాని యది ప్రపంచమునకును, అతని దేశీయులకును నంత యుపయోగకరము కాదు; సేవ కనుకూలమును కాదు. ఆ మిశ్రమములోనే శక్తి యిమిడియున్నది. అతడు సర్వతోముఖుడు; కనుకనే ప్రపంచమునకంత చేయగలిగెను; ప్రపంచమున నంతటివాడయ్యెను. నేనిక నొకప్రధానమైన తుది విషయమును చెప్పలదచితిని. ప్రాన్తిను, ధామసుముఖు లిరువురతో వ్యవహారదక్షత, న్యాయశాస్త్రనిపుణత యితనిలో కలిసెనని చెప్పితిని. భారత సాంప్రదాయక భక్తి, వైదికమతము; పాశ్చాత్య సాంప్రదాయక పౌర, రాజకీయస్వాతంత్ర్యపిపాస, - ఈ రెండును మిశ్రమమయినవని చెప్పుట మఱింత యుక్తము, న్యాయము అని నాయభిప్రాయము. ఈమిశ్రమమునలననే యతడొక వారధియైనాడు. తన దేశీయులలో రాజకీయముల నీయప్రాపంచికరూపమున ప్రవేశపెట్టినాడు; దానితో మతసాంప్రదాయమును ముడిపెట్టినాడు; తనది కేవల రాజకీయాందోళన కాదనియు, తాను కేవల ఆందోళనపరుడను కాననియు తన దేశముయొక్కయుద్యమము రాజకీయ మోక్షమును మించిన యుత్తమజాతిదనియు, బ్రిటిషు ప్రజలచే మెప్పించినాడు. అతడు ఒక్క తన దేశీయులను, బ్రిటిషు ప్రజలనుమాత్రమేగాక పాశ్చాత్య ప్రజల నందఱను ఆకర్షించినాడు. ఐహిక ఆముష్మికములను క్షీరనీరముల

వలె మేళవింపజేసి, వానికన్యోన్యశ్రయమును కల్పించినవాడీ యుగమున యుగపురుషుడు కాకుండ నెట్లుండగలడు?

కనుక నాముష్మికమును ఐహికముతో కలిపి రెంటికిని సమానాదరణమును చూపగలిగిన గాంధీజీని నేను కీర్తించుచు న్నాను. ప్రాచ్య, పాశ్చాత్యులమధ్య పారధియై అంతర్జాతీయ సమన్వయమున కపార సేవచేసిన యోగీంద్రుని నేను కీర్తించుచు న్నాను. తన దేశజీవితమున ప్రతియింటికిని కావలసిన ప్రాణా వసరములను గుర్తించి చాటగలిగిన వ్యక్తిని నేను కీర్తించుచు న్నాను. అతని రాట్న చక్రమే దీనికి నిదర్శనము. హిందూదేశము గ్రామసీమ; భారతగ్రామమును చూచునపుడు వృధయగుచున్న మానవశక్తికి విశాల సావకాశములను కల్పించి నిండుజీవితమును ప్రసాదింపవలసినదను ప్రజాక్రందన వినిపించును. గ్రామములలోనికీపరిశ్రమ వచ్చినపుడే వాటి కార్థికమోక్షము వచ్చును. గ్రామార్థికమోక్షమే భారతమోక్షము. దీనికొకటకు గాంధీజీ సలిపిన సేవ యసమానసేవగ పరిగణింపబడును.

నేను కని, విని, చదివినవానినిబట్టి నాలో నీభావములుప్ప తిల్లినవి. ఇంతకుమించి నాకు తెలియకపోవుట నాదురదృష్టము. నాకు తెలిసినంతలో గాంధీజీ తనదేశముకును, ప్రపంచముకును మూడు ముఖ్యవిషయములను బోధించినాడు— ప్రేమకొకట, ప్రేమతోపనిచేయుట; దౌర్జన్యములేకుండ పనిచేయుట; అన్ని శక్తులను పూర్తిగ వినియోగించునట్టి నిండుజీవితమును నిర్మించుటకొక్కబుద్ధినేగాక చేతులనుగూడ వినియోగింపవలెననుట.

అతని నామము నొక జ్యోతి యావరించెను

తారెన్ను బినియను.

నాకు హిందూదేశ రాజకీయములు తెలియవు; అచ్చటి కళలద్వారా నేను దాని నెఱుగుదును. నేను గాంధీజీ రాజకీయజీవితమును గుఱించి చెప్ప సాహసింపను. అతని విధానము లోనున్న వివరములు నాకగ్రాహ్యములని నేను చెప్పగలను. కాని యీకాలము అనేకవిధముల మానవలోకమున కొక మచ్చ యని చరిత్ర వ్రాయకమానదు. తుభితమై, దుఃఖపూరితమైన యీ ప్రపంచమును ఆత్మయు, దానివలన నుజ్జాతమై జీవిత కార్యకలాపమున ప్రవేశించు విషయములు మాత్రమే యుద్ధరింపగలవనుభావము నాలో దినదినప్రవర్ధమానమగుచున్నది. గాంధీజీ యిట్టి శాశ్వత, ఆత్మవిషయములకొరకే జీవించుచున్నాడని నేను భావింతును. దీనివలననే యతని నొక తేజ మావరించియున్నది.

ఒక జీవిత విధానము.

వెరల్ యస్. బక్ సతి.

ఘూర్ణిల్లుచున్న ఆధునికప్రపంచమున తన జీవితకాలము లోనే గాంధీజీనామయొక వ్యక్తినామముగ గాక యొకజీవిత విధానముయొక్క పేరుగ పరిణమించెను. ఒకవంక దౌర్జన్యము హద్దులుమీఱి పెచ్చుపెరుగుచుండ నీజీవితవిధానము పునరుద్ధరింపబడుటలో విశేషార్థము గలదు. గాంధీజీ వెనుతిరుగక తన మార్గమున చొరుచుకొనిపోవుచుంటవలన లక్షలకొలది ప్రజల వలెనే నాకును ఈప్రపంచమున పెచ్చుపెరుగుచున్న నిరంకుశత్వము నెదిరించు ధైర్యసాహసము లలవడుటచే నేను నాస్మత జీతను, అభివృద్ధిసములను ఇందుమూలముగ తెలియబఱచుకొనుచున్నాను.

గాంధీజీ - రెండు సమావేశములు.

లయోనల్ కర్మసు

గాంధీజీని మొదటిసారి నేను 1903 లో సందర్శించితిని. నేనప్పుడు భారతయుగ్రేషనుశాఖకు చెందిన యొకయువ్యోగిని అప్పటినుండి నా 'క నేక మంది' భారతీయులు, చీనావారు స్నేహితులైరి. కాని నేను కలిసికొనిన ప్రాచ్యదేశస్థులలో గాంధీజీ మొదటివాడు. ఒక్కోకలపాగుచూడ అభిషేకుడు పాశ్చాత్య దుస్తులలోనుండెను. అతడు చాల తెగ్గినైన లాయరుగ కాన్పించెను. అతడు తన దేశస్థుల పరిశ్రమ, పొదుపు, ఓర్పు మొదలగు గుణగణములను గుఱించి నన్ను మెప్పింపచున్నించెను. అతడు చెప్పినదంతయువిని "గాంధీజీ! నీవు తెలిసినవానికి తెలియ జెప్పుచున్నావు. ఈ దేశములోని యూరపియనులు భారతీయుల దురభ్యాసములకుగాక వారి గుణగణములకే భయపడుదురు" అని నేను చెప్పితిని. తరువాత మాయభయులమధ్య జరిగిన న్యవహారములలో నతనిపట్టుదల నన్నెక్కువగ నాకర్పించెను. ఈ ప్రపంచములో పట్టుదలనుమించిన గుణములేదని నేనప్పటి నుండియు భావింపనారంభించితిని.

పుష్కరమైనతరువాత నేనతనిని తిరిగి 1916 లో లక్నో కాంగ్రెసులో కలిసికొంటిని. ట్రాన్సువాలులో నేనుచూచిన యువక జాన్సుబర్గ్ వకీలుకును ఇతనికినిగల భేదమును నేనెన్నటి

కిని మఱువజాలను. అతడిప్పుడు చింపిరిగుడ్డలుగల భారతదుస్తులతోనుండెను; ముఖము ముదిమి తేలి తాపస చిహ్నములతోనుండెను. ఆనాడు అతి శీతలముగనుండెను. అతడు వెచ్చదనముకొఱకు చేతులుకాచుకొనుచు భారతీయులెట్టి దృష్టితో వర్ణవ్యవస్థ యంతరార్థమును గ్రహింతురో నాకు హాధింపసాగెను.

నాకాలమున గాంధీజీకున్నంతమంది యనుచరులును మఱవరికినిలేరు; అతనివలె పరిస్థితులను తాముమాటుచేయగలిగినవారులేరు; ఒక ఖండములోనేగాక యనేకఖండములలో నతనివలె భావప్రపంచమును మార్చగలిగినవారులేరు. 1903 లో నేను కలిసికొనిన యువకలాయరులో నింతటి యాధ్యాత్మిక శక్తి దాగియున్నదని నేనూహింపజాలనైతిని.

—శ—

గాంధీజీ — కాంగ్రెసు

బాబూ భగవాన్ దాసు.

ఇప్పుడు ముగియవచ్చుచున్న యిరువదియవ శతాబ్దము లోని మొదటి నాలుగుశతాబ్దముల తుభితమానవచరిత్ర కొద్దిమంది పేరుమీదుగ వ్రాయబడును. వీరిలో సగమునకు లోపుమాత్రమే నేడు సజీవులై యున్నారు. వీరిలో గాంధీజీ యొకడు. ఇంతేకాదు; అతడు వీరిలో నసమానుడు. ఏలన ఆర్థిక, రాజకీయములలో దౌర్జన్యరహిత ఆధ్యాత్మిక తత్త్వమును సృష్టించిన బ్రహ్మయితడొక్కడే! బుద్ధునితరువాత హిందూదేశచరిత్రలో నింత నైతికశక్తిని మనము కనివిని యెఱుగము. “వర్తమానము” “భూతకాలము” లోనికిమాటి “వర్తమానము”న కెప్పుడునునుండు అసమాన ప్రాముఖ్యత నశించికాలములో కలిసిపోయినప్పుడు భవిష్యచ్ఛరిత్రకారు డతనిని ఇతరులతోపాల్చి వ్రాయవచ్చును. కాని నేడు గాంధీ మహాత్మునివ్యక్తి యద్వితీయమైనది.

కనుక సహజముగ నాకతనియందపార గౌరవముకలిగెను. అతని తాపసస్వభావము, ఆంతరంగికాగ్ని, పట్టుదల, తాపసులకుండునట్టి పవిత్రత, గాఢాశయశక్తి, శరీరమును దగ్ధముచేసి వశపరచుకొనుట:— ఇవి నాకతనిపై విశేషభక్తిని కూడ కలుగచేసెను.

కనుక మహాత్మాగాంధీయొక్క యద్భుత భారతరాజకీయ నాయకత్వమును నేనెక్కువగా కీర్తింతును; అతని శిష్యులలోనున్న పవిత్రత, సర్వభూతదయాళుత్వము, జితేంద్రియత్వము, ధీరత సాటిలేనివి; ఎట్టి “విపరీత” పరిస్థితులలోనైనను, ఎట్టి సంకటావస్థలోనైనను (అతని నెప్పుడును ఇవి యెదుర్కొనుచునే యుండెను) అతని నడవడికనుగురించి “ఎట్టి రంగములోను ఆల్పబుద్ధినిచూపి యెఱుగడు; అల్పకార్యమునుచేసి యెఱుగడు” అని చాటకతప్పదు. శత్రువులుకూడ నతని యుదారతను మర్యాదను చిత్తస్థైర్యమును భారతసేనకొఱకు విశాంతిలేకుండ తన మనస్సును, బుద్ధిని చివరకు కాయమును సమర్పించుటను ఒప్పుకొనక తప్పినదికాదు; తఱచువారతనికోరికల నంగీకరింప వలసి వచ్చెడిది.

ఇట్టి భావములచే ప్రేరితుడనై నేనీసమయమున నతనిని భట్టువలెపోగడి తృప్తిపొందజాలను. మహాత్ముడు పోగడికలతో నిదివరకే విసుగుచెందినాడు. కనుక గతపదిహేనుసత్సరముల నుండియు నతని యుత్కృష్టకార్యములనుగుఱించి నేను చేయుచున్న విమర్శనలను నేను (కొన్నిసూచనలతో) చేయదలంచితిని. మహాత్ముని భారతపునరుద్ధరణ ప్రయత్నములనుగుఱించి నేనుచేయు విమర్శలు నాయధికమైన తెలివితేటలవలన కలిగినవికావు; అవి ప్రాచీన విజ్ఞానసాంప్రదాయముపై నాధారపడినవి.

ప్రపంచపరిస్థితి — ముఖ్యముగ భారతపరిస్థితి.

నూనవప్రపంచము 1918 లో - నాలుగేండ్ల సరకము నుండి బయటపడినది. కాని యదియెట్టి సంస్కారమును పొందక తిరిగి యుద్ధజ్వాలలతో సిండియున్నది. స్పెన్సరు అంతఃకలహములతో నేలమట్టమయ్యెను; చివరకు ఫ్రాన్కోకు, ఫ్యాసిజముకు విజయముచేకూఁజెను. మృత్యుగహ్వరమునుండి బయటపడుటకు చీనా జపానుతో యుద్ధముచేయుచున్నది. శృంఖలాబద్ధమై, నిర్ధనమై, నిర్వీర్యమై, ఆధ్యాత్మికతను కోల్పోయిన భారత దేశము దౌర్జన్యరహిత, ఆర్థికరాజకీయ పోరాటమున మునిగియున్నది; కాని దౌర్జన్యముతోకూడిన మతకలహములచే నిది తరుచు బాధపడుచున్నది. భారతదేశములో మతముపేరిట నూరేగు దుర్మార్గప్రవృత్తిగల రాజకీయ “నాయకులును,” బ్రిటనుయొక్క రాజ్యతంత్రమును దీనికి కారణము. మతమును లాభసాటి వృత్తిగచేసికొనినవారివలన రెండుమతములును తమ నిజప్రయోజనములనుకోల్పోయి వక్రగతిని అవినీతిని చెడు మార్గములనుపట్టెను. బ్రిటిషు “రాజనీతికోవిదులు” యీ సాకును తమ లాభముకొరకు వినియోగించుకొనుచున్నారు. ఒకదేశము ఒకజాతి లేక కులము మఱియొక్కజాతిని దేశమును లేక కులమును వశపఱచుకొని దాస్యమునందుంచుకొనినగాని యభివృద్ధినొందజాలదు అను పాశ్చాత్యభావమే యీ రెండు సంఘములకును సమానప్రయోజనములు. లేవనియు నొకదాని

యనర్థముమీదనే రెండవదాని యభివృద్ధి యాధారపడియున్నదనియు బోధించుచున్నది. ఒత్తుకుకొఱకు పోరుతప్పదను న్యాయమును కనిపెట్టితిమని ఒడాయకొట్టెదరు. పై భావము దానిఘలితమే ! జీవితము మైత్రీమీదను సహకారముమీదను ఆధారపడియున్నదను. కళ్యాణదాయకమైన : ప్రధానచట్టము నిది మఱచిపోయెను; నిర్లక్ష్యముచేసెను. దీని ఘలితముగ హిందూదేశమంతయు షరస్పరము అనుమానద్వేషములతో నిండిపోయెను. గౌరవమును, మర్యాదను, శాంతినికోరు ప్రతి హిందువునకు, మహమ్మదీయునకు జీవితము భయపూరితమయ్యెను. “హిందూమహమ్మదీయ, బ్రిటిషుశక్తులు మూడింటిలోను ఏరెండుశక్తులు కలిసినను మూడవదానికంటె ఒలవత్తరమగునని” గోకేలు చాలకాలముక్రితమే వచించెను. తదనుసరముగ 1930-33 లలో లండనులో జరిగిన మూడు రౌండు టేబిలు సమావేశముల ఘలితముగ రెండుసంఘములను శాశ్వతముగ వేఱుచేయు ప్రత్యేక నియోజకవర్గములు స్థాపింపబడినవి. దీని ఘలితముగ ప్రతియుద్యోగశాఖలోను, డఫ్తరులగాయితు పెద్దయుద్యోగమువరకు, కులములవారీ పంపకమను కులతత్త్వమురేకైత్తిసది. సహజముగ ప్రజాసామాన్యమున కందుబాటులోలేని తెలివి యీ యుద్యోగములలో నుండును; అధికార ప్రాపకమంతయు వీరిచేతులలోనుండును. ఈరోజులలో సాధారణముగ నధికారమనగా దుర్బలులకు మంచివారికి

నిజాయితీగలవారికి సాయపడుటకుబదులు హానిచేయుట, అడ్డములు కల్పించుటయనియే గుర్తింపవలెను.

బ్రిటిషు రాజనీతి ప్రత్యేక నియోజకవర్గముల నేర్పాటు చేసినతరువాత హిందూదేశములో కులసమస్య మరింత తీవ్రరూపముదాల్చెను.

“హిందూదేశమున నీకు సంతృప్తికరమైన యభివృద్ధికలదా?” అని 1930 లో ఢిల్లీలో నొకపత్రికాధిపతి మహాత్ముని ప్రశ్నించెను. కొంచెముసేపుఆగి మహాత్ముడు “కలదు. కాని నేనొక్కొక్కప్పుడు భయపడుచుందును. అడుగునుండి యభివృద్ధికలుగుచున్నది; అది యుక్తమే. కాని హిందూమహమ్మదీయభేదములే పెద్దయడ్డంకి. ఈవిషయమున నాకంత యభివృద్ధికాన్నించదు. కాని యిది కలకాలముండదు. స్వార్థరహితముగ నున్నది కనుక ప్రజాహృదయము నిర్దుష్టముగనున్నది. ఉభయసంఘముల ఆర్థికరాజకీయకష్టములు సమములే” అని యతడనెను.

ఈ కష్టములు ఉభయులకును సమములేయనుట నిశ్చయము. అయినను దీనినిగుఱించి వారికి నచ్చచెప్పి వారిలో నైకమత్యము నేల యతడు చేకూర్చలేదు? “ఆకష్టము దానంతటదియే విడిపోవును.” నిజమే! శాంతియుతముగనా లేక స్పృయినుదేశములోవలెనా? మొదటిదానికేమైన నాస్కారమున్నదా? “స్వార్థరహితముగనున్నదికనుక ప్రజాహృదయము

నిర్దుష్టముగ నున్నది” అని యశ్చదనను. ఇది యతిశయోక్తి కాదా? చీనా జపాను మొదలగు ఆసియాఖండములలోవలెనే హిందూదేశములో వ్యవసాయదారులే “ప్రజ”యగుచున్నారు. అది ప్రతిచోటను అతి “వ్యక్తిపరము” “స్వార్థమయము” అది “నిర్దుష్టము” “స్వార్థరహితము” అని యొప్పుకొనినను మతము యొక్క ప్రధానాంశములను గురించియు న్యాయమైన సాంఘిక వ్యవస్థకు కావలసిన మూలసూత్రములను గురించియు తగిన జ్ఞానము విద్య దానికి కలదా? ఈ చిక్కు నానంతటదియే శాంతముగ విడిపోవునది కాదు. అన్నిమతములకును సమానములగు ప్రధానవిషయములను గురించియు, న్యాయమైన సాంఘికవ్యవస్థకు కావలసిన ప్రధానసూత్రములను గురించియు సరియైన ప్రబోధ మవిరళముగ జరిగినమీదటనే యిది సాధ్యమగునని మాబోంట్లు కొందరు భావింతురు.

కాంగ్రెసుయొక్క స్థితి.

కాంగ్రెసు సలుపు ఆర్థిక రాజకీయపోరాటము చాలవరకు స్థూలముగ ద్వారన్యరహితమేయైనను మానసికముగ నట్లుండుటలేదు. కాంగ్రెసులోనే కుళ్లు బయలుదేరినది. కాంగ్రెసు పదవులకొరకు జరిగిన యెన్నికలలోనే వోట్లపెట్టెలను కొట్టివేసిరి; దొంగిలించిరి; తగులబెట్టిరి. లాఠీల నుపయోగించిరి; అనేకమంది ఊతగాత్రులైరి. ఒకడు అమాంతముగ చంపివేయబడెను. గాంధీజీ హరిజనపత్రికయే దీనికికావలసినంత

సాక్ష్యము నీయగలదు. ఇంకను కావలసినచో 1938 లో త్రిపురీకాంగ్రెలో గావింపబడిన “అవినీతి నెదిరించు” తీర్మానమే సాక్ష్యము. అయినను ఎన్నుకొనువారిసంఖ్యనుబట్టియు, ఎన్నిక ప్రాంతముల విశాలతనుబట్టియు, నివి “తొలిప్రయత్నములు” అను విషయమునుబట్టియు నిట్టి విషాదసంభవము లింకను అనేకములు లేకుండుటయే ముదాహవమగు విషయము.

వ్యాధి కారణము.

మహాత్ముడవలంబించిన యమూల్యపద్ధతులు మొత్తము మీదను, ప్రస్తుత పరిస్థితులనుబట్టియు నసమానమైనవనుట నిస్సందేహము; అవి ప్రజాహృదయములో నద్భుతప్రబోధమును గావించెను. కాని యవి పొందవలసిన జయము నేలపొందలేదు: నాయకత్వములోనున్న గొప్ప దోషమే దీనికి కారణము. భారతదేశ ప్రస్తుత పరిస్థితులనుబట్టి చార్జన్యరహిత సహాయనిరాకరణమే శరణ్యమని మరల చెప్పకతప్పదు. ఈపద్ధతివలన గాంధీమహాత్ముడు భారతప్రజలకొక యిచ్చాశక్తిని, అమూల్య ఆయుధమును ప్రసాదించెను. ఈపద్ధతి ప్రజలయొక్క ప్రాచీన సాంప్రదాయముకును, తత్త్వముకును అనుగుణ్యముగ నున్నది. ధర్మాకూర్చుట, ప్రాయోపవేశము, ఉపనాసము, ఆజ్ఞాభంగము, దేశత్యాగము, రాజత్యాగము, ‘రాజా తత్ర విగ్రాహ్యతే’ (రాజుపై యవిశ్వాసమును ప్రకటించుట):- అధికారదుర్వినియోగము జరిగినపుడు ప్రాచీనగ్రంథములిట్టి సత్యా

గ్రహ పద్ధతులను బోధించెను. శాంతిమార్గము లన్నియు నిష్ఫలములైనతరువాత, ప్రత్యేక పరిస్థితులలో, సాయుధయుద్ధము కూడ నంగీకరింపబడుటయేగాక ధర్మముగకూడ విధింపబడెను.

ఈ గొప్పప్రయత్నములన్నియు ఫలించకపోవుటకు విశేష లోపమొకటి యుండవలెను. ఔషధములలో ప్రధానమైన మూలిక లోపించుటచే వ్యాధికుదరదు. గాంధీజీయు, కాంగ్రెసు “ఉత్తమాధికారులు”ను సర్వజనసౌభాగ్యము సభివృద్ధిచేయుటకు మంత్రివర్గము చేయవలసిన చట్టములకు సంబంధించిన యెట్టి పథకమును స్థాళీపులాకన్యాయముగ సూచించియుండలేదు. రాబోవు ప్రజాపరిషత్తుసభవారీపని చేయవలెనని వారు వేచియుండిరి. “తమ నిజ” మంత్రివర్గములపై నిట్టి యసంతృప్తి కొద్దిగనో గొప్పగనో యన్నిరాష్ట్రములలోను గలదు. చాలా కాలమునుండి మాబోంట్ల చాలమంది యీదోషమునుగుర్తించి కాంగ్రెసు “ఉన్నత మధ్యమాధికారులకు” తెలుపుచు దాని నివారణమార్గమును కూడ సూచించితిమి; కాని యాభిమతములేక పోయెను. బహుశః కాంగ్రెసులో నిప్పుడు బయలుదేరిన యంతఃకలహములు “నాయకుల”యొక్కయు ప్రజలయొక్కయు దృష్టి నీదోషముపైకి త్రిప్పవచ్చును. ఈ లోపమును భర్తీచేయునిచో నీయిరువది వత్సరముల కాంగ్రెసు త్యాగము వృథాయగును.

పై దోషమును చూపించునపుడు కాంగ్రెసు మంత్రవర్గములు చాల కష్టపడి పనిచేయుచున్న సంగతి మరువరాదు. త్రాగుడును మాన్పుటకు, అక్షరాస్యతను విస్తరించేయుటకు, వ్యవసాయ ఋణగ్రస్తతను తగ్గించుటకు, స్థానిక పరిశ్రమలను ప్రోత్సహించుటకు, పారిశుధ్యమును పెంపొందించుటకు, వ్యాధుల నెదుర్కొనుటకు వారు చాల గొప్పప్రయత్నములను చేయుచున్నారు; కాంగ్రెసులోనున్న దుర్బలత్వముచే వారికి సివిలు సర్వీసు శాఖవారు పూర్తి సహకారము చేయకుండుటచే కలుగ వలసినంత జయము కలుగుటలేదు. స్వరాజ్యము, “స్వీయప్రభుత్వము” అను పదమునకు సరియైన యర్థమును ప్రజలకు బోధించని దోషమే యన్నిటికంటెను గొప్పది.

గాంధీజీ, జవహర్లాలు, సుభాసుబోసులు గాని తదితర కాంగ్రెసుపెద్దలుగాని “స్వరాజ్య” పదమునకు సరియైన వాఖ్యానమును చేయరైరి. 1936, 37 వరకు అనకాశము వచ్చినపుడు గాంధీజీ “స్వరాజ్యము” అనగా డొమినియన్ షేటసు అని చెప్పుచుండెను. తన తుదిసంభాషణలో నతడు “ఈవిషయమై నేను యిదమిశ్ఠమని స్పష్టముగ చెప్పజాలను” అని చెప్పెను. డొమినియన్ షేటసు అనగా బ్రిటిషుప్రభుత్వ మాధిరిని కాపీచేయుట; ఇది పైకి ప్రజాస్వామికమే కాని నిజముకు కొద్దిమందియొక్క పాలన. భారతముకు కేవల ప్రభుత్వయంత్రముకంటె మిన్నయైన సాంఘికనిర్మాణమునుగురించి గాంధీజీ తన యభిప్రాయ

మును వెలిబుచ్చలేదు; 1934 లో పూనాలో సత్యాగ్రహసందర్భములో నది “అందరాని సమస్య” యని త్రోసివేసెను; అతడనే కసారులు “నాకు ముందుదృష్టిలేదు,” “నాకంతయు సంధికార బంధురముగనున్నది,” “నాకు మునుపటి యాత్మవిశ్వాసము లేదు,” “నాకొకస్వతంత్ర్యాప్రణాళిక యున్నచో నేను దానిని ప్రజాపరము చేతును,” “ప్రజలచే నెన్నుకొనబడు భవిష్యత్ప్రజాపరిషత్తే దానిని నిర్ణయింపవలెను” అని నిర్మొగమాటముగ చెప్పుచుండును. హిందూదేశముకు స్వరాజ్యము కావలసినదీ లేనిదీ యీపరిషత్తే నిర్ణయించుకొనవచ్చునేమో! అతని ‘హింద్ స్వరాజ్’లో 31వీ కూలంకషముగ చర్చింపబడెను. దాని సారాంశమేమన; ఆధునిక నాగరికచిహ్నములైన యంత్రములు, రైల్వేలు, ఆవిరియోడలు, విమానములు, విద్యుద్దీపములు, మోటారులు, తపాలా, తంతి, ముద్రణాలయములు, గడియారములు, ఆస్పత్రులు, విద్యావిధానములు, సంస్థలు, నైద్యపద్ధతులు మొదలైన వన్నియు చెడ్డవి; వీనిని సంస్కరింపక సరిచేయక నియమింపక పూర్తిగ విసర్జింపవలెను. ప్రాచీన భారత నాగరికతకు కూడ సతడు చాలవరకు స్వస్తి చెప్పెను; గొప్ప గొప్పదేవాలయములు, రాతిచెక్కడములతో కూర్చబడిన సాగ్నైన ఘట్టములు, ప్రాసాదములు, చిత్రకళలు, దుశ్శాసనములు, చీనిచీనాంబరములు, ఛప్పన్న శాస్త్రములు, విద్యలు— జీవితమును “దేదీప్యమానము” చేయున వన్నియు పోవలెను.

తాతలనాటి వ్యవసాయిక జీవితము తిరిగి రావలెను; ప్రకృతి, భగవంతుడు మానవలోకమున కొక్క దీనినే యుద్దేశించెను. కాని “నాగరికత” దాని కశలు, శాస్త్రములు కూడ ప్రకృతి జన్యములే! దురదృష్టమేమన గాంధీజీయే యనేకసారు లొప్పు కొనినట్లు అతడు “సత్యమునకు మార్గమును మాత్రమే చూప గలడుకాని సత్యమును చూపజాలడు.” అతడు సత్యమునంతను స్వయముగ చూడలేదు. ప్రాచీన భారత ఋషులు దానిని, దానికి మార్గమును చూపుచున్నారు; వారి వ్యక్తిత్వ సామ్య వాదపద్ధతిలోని గొప్పతనము నతడు చూడలేదు. అనంతమైన యాత్మను రక్త, మాంస మేదోపూరితమైన శరీరముగ భావించుటవలన అనగా నవిద్యవలన ప్రత్యేక వ్యక్తిత్వము, ఈజీవిత కలాపము వచ్చుచున్నవి; ఈవిధమ ‘తప్పిదమువలన’ “అహంకారము, స్వార్థము, ఇష్టానిష్టములు, ప్రేమద్వేషములు” కలుగుచున్నవి. దీనినుండి “సర్వసమత్వము, స్వార్థత్యాగము, మానవకరుణ క్రమశః వృద్ధియగు నవకాశములు విషయములు కలవు. ఉపనిషత్తులు, గీత, మనుస్మృతి యీవిషయమును స్పష్టీకరించెను. ఇదియే హింద్ స్వరాజ్ లో నస్పష్టముగనున్నది. చివరకు నీవు మానవ సుఃఖదుఃఖముల నన్నింటిని తరించి తిరిగి యనంతములో మగ్నము కావలెను. వ్యవసాయ జీవితమును తిరిగి నవలంబించినంతమాత్రాన చాలదు; నీవింకను వెనుకకు పోవలెను. ఈవిధముగ జాతులు, వ్యక్తులు వెనుకకుపోవలెను.

కాని “అన్నిటిని రుచిచూచి పరీక్షించిన తరువాత, మంచిని గ్రహించిన తరువాత” కాలపక్వమయన తరువాత, మమత్వ పరత్వములు రెంటికిని చెందిన ధర్మములు సరసముగ నెరవేరిన తరువాత నీపని జరుగవలెను. గాంధీజీ ఖచితమైన నిర్వచన మొకటి లేకుండ స్వరాజ్యమనగ ‘రామరాజ్య’మని చెప్పుచుండెడివాడు. కాని వాల్మీకియొక్క రామరాజ్యము కేవలము వ్యవసాయక రాజ్యము కాదు; అది చాలవరకు వ్యవసాయ మయము; అచ్చట నొక్కగ్రామములు మాత్రమేగాక గొప్ప నగరములు కూడ కలవు. వాల్మీకి రాముని అయోధ్య నెంత ఘనముగ వర్ణించెనో రావణుని స్వర్ణమయమైన లంకను కూడ నట్లే వర్ణించెను. అప్పుడప్పుడు జరుగు రక్తపాతముతోగూడిన ‘క్షాళనలకు’ భయపడుచున్నను రష్యా, అచ్చటి బోల్షివిజము, సోషలిజము లేక కమ్యూనిజము హిందూదేశములోనున్న యువక విద్యార్థికుల నాకర్షించుచున్నవి. ఇక కాంగ్రెసులోను బయటనున్న పెద్దలు బ్రిటను దానివలసలు, అమెరికా, ఫ్రాన్సు లలోనున్న ప్రజాస్వామికమును (మరేపేరుపెట్టిననునరే) వరించుచున్నారు. హిందూదేశములో నెవరును నాజీజము, ఫ్యాసిజము “తత్త్వము”ను కోరుటలేదు. కాన తమ “అతివాదము”ను తగ్గించుకొని దానిస్థానే కొద్దిపాటి నిజమైన యాధ్యాత్మిక మతమును, మనస్తత్త్వసూత్రములను ఆమోదించినచోనే ‘యిజము’ లన్నియు వెంటనే కరస్పర్శన మొనరింపవచ్చును. ఈ “ఐడియా

లజ్జలు” “ఇజములు” గొప్పపనులు చేసిననుటకు సందేహము లేదు; కాని యివి చేసిన దోషములు కూడ మరిన్ని కలవు. వీనిలోనున్న యొడిదుడుకు అతివాదములే పరస్పర శత్రు పక్ష ణకు కారణములై యాయాదేశములలో “శాంతిస్థాపన చేయు టకు” బదులు “యుద్ధసంభారములను” చేయించి ప్రజాశక్తిని నాశము చేయుచున్నవి.

దుర్బలజాతులపై పాశ్చాత్యనాగరికత గావించిన మహా పాపఫలితముగ నేడీనాగరికతకు “పాప్యకాలము” దాపురించి నది; ఇప్పటికైనను మన “ప్రజాస్వామిక,” “సామ్యవాద” నాయకులకు పాశ్చాత్య “ఐడియాలజీల” యందలి విశ్వాసము పూర్తిగ పోకపోయినను సన్నగిలియుండవలెను. పేరెన్నిక గాంచిన పాశ్చాత్య శాస్త్రవేత్తలే యిప్పుడు వీనిని తీవ్రముగ నిరసించుచున్నారు. కాలపరీక్షకు సరిచిన ప్రాచీనసాంఘిక నిర్మాణముపై వారిదృష్టి పోకతప్పదు. ఆ సూత్రము లంత మంచివేయైనచో హిందూదేశ మేలపతనము కావలెను? అని కొందరడుగవచ్చును. “ఈ సూత్రముల నమలపరచవలసిన పెద్దల ‘బుద్ధిమందమయ్యెను’ ‘తత్త్వము’ మారిపోయెను, ప్రవర్తన చెడిపోయెను; మంచిసూత్రములు అవలంబింపబడలేదు; అవి నిర్లక్ష్యము చేయబడుటేకాక చెడ్డసూత్రముల కాస్పద మిచ్చెను” అని జవాబు చెప్పకతప్పదు. భారతదేశములోని “న్యాయ” ధర్మకర్తలు ఆత్మత్యాగశక్తిని జ్ఞానమును కోల్పో

యిరి. ఏదేశము, యేప్రజ, యేనాగరికతయైనను భూతదయ, స్వార్థత్యాగము, బుద్ధిబలముగలిగి హృదయమును బుద్ధిని మేళింపజేసిన యోగిబృందమును కలిగియుండినగాని 'వృద్ధి' చెందజాలదు; అట్టివారిని సృష్టించి పోషింపజాలని ప్రజ, జాతి యకాలత్రైణ్యతనొంది నశింపును; లేదా హఠాత్సంభవమో, యుద్ధమో మరేదియో వారిని బానిసలనుచేయును. భారత దేశము కిట్టి దయాధర్మజీవితమే ప్రాప్తించెను; కాని యది యింకను సజీవముగనుండి తిరిగి విజృంభింపగల చిహ్నములు కలవు. కాని మహాత్మాగాంధీయొక్క తపస్సుకు 'విద్య' జత కావలెను; మహాత్ముడు నేడు మనకున్న తపశ్శక్తి, నైతికశక్తి; దీనికితోడు అతడు సాంఘిక వ్యవస్థనుగురించి ప్రాచీన 'విద్య' బోధించు 'బుద్ధివైశద్యమును' జతసూర్పుకొనవలెను. అప్పు డతడు భారతదేశమును రక్షింపగలడు; అప్పుడు పాశ్చాత్య పోకడలను మనమనుకరించుటగాక (అదియును అసమగ్రమగును) పాశ్చాత్యలోకమే భారతము ననుకరింపదగిన దివ్యసాదృశ్యము కాగలదు.

గాంధీజీయు, కాంగ్రెసునాయకులును మొదట భారత ప్రజకర్హమగు సాంఘిక నిర్మాణమునుగురించి యిదమిద్దమను నొకనిర్ణయమునకు వచ్చినచో నీపని జరుగగలదు. తరువాత స్వార్థత్యాగము, వాగ్ధాటి, తగినబుద్ధి సంపద, యాతాశక్తి, కార్యశక్తిగల (హిందువులు, మహమ్మదీయులు, క్రైస్తవులు

గల) యెచ్చిక సేవాబృందమును చేకూర్చవలెను. వీరు అందరును కలసి ప్రాచీనపెద్దలచే భారతప్రజలకేగాక జాతి, మత, కుల, వర్ణ, స్త్రీపురుషు భేదములేకుండ మానవజాతికంతకును యేర్పరచబడిన శాస్త్రసమ్మతమగు సామ్యవాదపద్ధతిని గురించిన శుభసందేశమును భారతదేశ మూలమూలకు గొంపోవలెను; మరియు ప్రధానవిషయములలో అన్ని మతములును ఒక్కటే యని విశ్వమతమును పునరుద్ధరించిన ప్రవక్తల సందేశమును కూడ వీరు వెదజల్లవలెను. ప్రతిపట్టణములోను, గ్రామములోను, సంస్థానములలోనుకూడ మన్న కాంగ్రెసు సంఘములు వీరికి కావలసిన సమపాదుములను చేయగలవు. వీరు ప్రజాభిప్రాయమును మేల్కొల్పిపెదరు; “స్వేచ్ఛ” యనగా సధికారములను చెలాయించుటేగాక సంఘనిర్మాణముచే వివిధ వృత్తుల కేర్పర్చబడిన పద్ధతిప్రకారము ధర్మములను నిర్వర్తించుటయని ప్రజలకు బోధించెదరు.

గాంధీజీ నీతి

అల్పర్న ఈన్ స్పీన్

రాజకీయచరిత్రలో గాంధీజీయసమానుడు. పరదాస్యము ననుభవించుచున్న ప్రజలకు మోక్షమునిచ్చు. అసమానము, సరికొత్తది, కరుణాపూరితమునగు శాస్త్రము నభివృద్ధిపెట్టెను; అతడు దాని నత్యంతభక్తితోను పటుత్వముతోను నిర్వహించెను. ప్రస్తుతయుగము పశుబలము నారాధించుచున్నది; అది గుర్తింపకపోయినను నాగరికప్రపంచములోని బుద్ధిమంతులందఱును అతని నైతికశక్తిని గుర్తించినారు. తమ సాదృశ్యముచేతను, ప్రబోధశక్తిచేతను తమ ప్రజలలోని నైతికశక్తిని మేల్కొల్పి దానిని బలపరచిన రాజకీయవేత్తయొక్క కృషి యే శాశ్వతముగ నుండగలదు.

మన మదృష్టవంతులము; తరతరములకును జ్యోతివలె నుండగల దేదీప్యమానుడగు సమకాలికుని సమర్పించిన విధికి మనమెంతయు కృతజ్ఞులము.

గాంధీజీ సాంఘికశాస్త్రవేత్త—సంఘనిర్మాత

రిచర్డు గ్రెగ్.

గాంధీజీ యంత్రములకు కేవలము వ్యతిరేకియను దుర్భ్రమచే పాశ్చాత్యదేశములతనిని కొంచెమించుమించు శాస్త్రదూరుడని భావించును; కాని యిది పొరపాటు.

అతడు సాంఘిక శాస్త్రవేత్త; ఏలననతడు ఆత్మక్షేరణ, పరీక్షబుద్ధి, పరిశోధనయను శాస్త్రపద్ధతులద్వారా సాంఘిక సత్యము ననుసరించును. పాశ్చాత్యశాస్త్రవేత్తలు తమ సిద్ధాంతములను తమపై ప్రయోగించి పరీక్షింపనొల్లరు. కనుక వారంతసిద్ధులుకారని యతడు నాతో నొకసారిచెప్పెను.

అతడు మొట్టమొదట పరీక్ష తనమీదనేచేసికొని యెట్టి సిద్ధాంతమునైనను యితరులనుసరింపగోరును; ఆ సిద్ధాంతము—ఆహారపదార్థములు, పారిశుధ్యము, రాటము, కులసంస్కారము సత్యాగ్రహము:— దేనికి చెందినదైనను అతడట్లేచేయును. తన యాత్మకథకతడు 'నా సత్యపరిశోధనలు' అను పేరిడెను. అతడు కేవల శాస్త్రీమాత్రుడేకాదు; సాంఘిక సత్యశాఖలోకూడ నతడు గొప్పశాస్త్రీ, ఘనుడు; అతడు చేబట్టిన సమస్యలచేతను, వాని పరిష్కారమున కతడవలంబించు విధానముచేతను, అతని పరిశోధనలయందలి పట్టుదల సిద్ధిచేతను, మానవహృదయ

జ్ఞానమంద పారుడగుటచేతను— ఈ యన్నింటను గొప్పవాడు.
ప్రజల విజ్ఞానమునకు, భావములకు, ఊహాపోహలకు, ఆర్థిక,
హస్తనిపుణతాశక్తులకు నెంతయు తగినపద్ధతులను కనిపెట్టు
టలోనే యతని సాంఘిక నిర్మాణదీక్షతకలదు.

దేనిని విసర్జింపవలెనో దేనిని రక్షింపవలెనో కనిపెట్టు నతని
వివేచనశక్తిలో కూడ నీగొప్పతనము కలదని భావించెదను.
మరియు నతడు చేపట్టిన సంస్కరణలనాచరణకు తెచ్చుటలోను,
దాని వేగములోను కూడ నతని గొప్పతనము కలదు. ప్రతి
సంఘము తన స్థితిసనునరించి మార్పుచెందునని యతడెరుగును.
కొన్ని పద్ధతులు చాలకాలము గర్భములోనుండి హఠాత్తుగ
పైకుబుకుననియు మరికొన్ని మార్పులకు అధమము మూడు
పురుషాంతరములై నను పట్టుననియు నత డెరుగును. సంఘనిర్మా
ణములో మరయొకచోట నతని గొప్పదనము కాన్పించును.
అతడొక సంస్కరణను తలపెట్టినపుడు దానిని సాధించుటకు
కట్టుదిట్టమైన యంగనిర్మాణమును చేయును. అతడు నిర్మాణ,
పాలన వివరములన్నింట గొప్ప దక్షుడు; వివిధరంగములలో
నతడు పొందిన ఫలితము లతని గొప్పతనము నిదివరకే వెల్లడి
చేసెను. ఇప్పుడే పుష్పించుచున్న యతని కృషియొక్క గొప్ప
తనమును గురించి చరిత్ర తెలుపగలదని నేను విశ్వసించెదను.

అతడీక్రింది క్లిష్ట సాంఘికసమస్యలను గురించి ప్రత్యేక
ముగ పనిచేసెను. (1) దారిద్ర్యము (2) నిరుద్యోగము.

(3) వ్యక్తులకు వర్గములకు జాతులకు మధ్యనున్న దౌర్జన్యము
(4) సంఘములో వర్గముల మధ్యనున్న అనైకమత్యము, స్పృహ
(5) విద్య (6) పారిశుధ్యము, ప్రజారోగ్యము, ఆహారము, వ్యవసాయ సంస్కరణలు. ఇవి యన్నియు గొప్పసమస్యలని యందరును ఒప్పుకొనెదరు. చివరనుండి మనము హానిని చర్చించెదము.

పారిశుధ్యమును ప్రజారోగ్యమును ప్రజల దారిద్ర్యము తగ్గసంతవరకు పరిష్కరించుటకు వీలులేదని గాంధీజీ యెరుగును. అయినను వ్యవసాయదారులకు (ప్రజలలో నెక్కువమంది వీరే) అందుబాటులోనుండు సనేక పారిశుధ్యవిషయముల నితడు తన యాశ్రమములో నాచరణకు తెచ్చెను. ఈమార్గములలో నతడనేకమందికి శిక్ష నిచ్చెను; క్రమముగ నివి యనేకస్థలములకు ప్రాచుర్యమును పొందెను.

సంఘములోనున్న ప్రత్యేకతను, భేదభావములను పోగొట్టుట కతడు విశ్వప్రయత్నములను చేసెను. హరిజన సంస్కార మిజాతిలోనిది. సాంఘిక యైకమత్యమును సాధించుట కైచ్చి కముగ నింతటి యుద్యమము బయలుదేరిన దేశమును నే నెరుగను. హిందూ మహమ్మదీయ సమస్య గాంధీజీచేతిలోగాని మరేభారతీయునిచేతిలోగాని లేని బాహ్య రాజకీయములపై చాలవరకాధారపడియున్నది. అయినను భారతదేశము స్వాతంత్ర్యమును పొందినపుడది పరిష్కరింపబడగలదు; దాని పరిష్కారముకు చాలవరకు గాంధీజీ పద్ధతి సాయపడును.

ప్రజలకు కావలసిన విద్యావిషయములో నత డిటీవలనే యేదోయొక చేతిపనిద్వారా విద్యాార్థికి కావలసిన విద్య నేర్ప బడు పద్ధతిని కనిపెట్టెను. మన మందరము నికముందు గురికా వలసిన ఆర్థికయొత్తిడి వచ్చినపు డీపద్ధతి దివ్యాషధము కాగ లదు. దీనివలన విద్యార్థులు ముందుకు పోయినకొలది తమరీయ వలసిన జీతములను తామే సంపాదించుకొనుచు కొద్ది ప్రభుత్వ సహాయముతో విద్య ప్రజల కందుబాటులో నుండునట్లు చేయ గలరు. ఇంతేకాక దీనివలన అనవసరచెల్ల తగ్గి విద్య జీవిత ముకు సంబంధించి యుండును. మనస్సు చేతిమీదను, కంటి మీదను యెక్కువగ ఆధారపడియున్నట్లు మానవజాతియొక్క పరిణామము ఋజువు చేయుచున్నది; ఈవిధానము దానికి అను గుణ్యముగ నున్నది.

“దౌర్జన్యరాహిత్యముయొక్క శక్తి” అను నాపుస్తక ములో దౌర్జన్యమునుగురించియు మహాత్ముని విధానమునుగురిం చియు చర్చించియుంటిని. అతని పద్ధతివలన భారతదేశము కింకను స్వరాజ్యము రాకపోయినను దానివలన చాలయభివృద్ధి కలిగెను; అదియావత్తుప్రజయొక్కరాజకీయ, సాంఘికభావము లనుమార్చివేసెను. ‘అల్పులము’ అనుపూర్వపున్యూనభావమును చాలమందిపోగొట్టుకొని దానిస్థానే ఆశను, ఆత్మవిశ్వాసమును, రాజకీయశక్తిని కలిగి నూతనశక్తిని ప్రసరించెరి. గాంధీజీ పద్ధ

తివలన భారతదేశమునకు స్వరాజ్యము వచ్చునని నాకు విశ్వాసము కలదు. ఇంతేకాకనది ప్రపంచమునంతను మార్చివేయును.

దారిద్ర్యమును, నిరుద్యోగమును పోగొట్టుటకు గాంధీజీ వసుకునూలు, చేనేత, చేతితో నేకుట, యితరగృహసంస్కరణములను పునరుద్ధరించుట మొదలగు కార్యక్రమమును సూచించెను. పాశ్చాత్యులీసూచనను నిరాకరింతురు; హూణవిద్య నభ్యసించి నగరములలోను, పాశ్చాత్యభావములలోను పెరిగిన భారతీయులకు కూడ నిదే జబ్బు. కనుక దీనిలోనున్న విశేషమును గురించి పాశ్చాత్యసరళిలోనే నేను చర్చింతును.

శ్రీతోషస్థితినిబట్టి—కొన్ని నెలలు విడువకుండ వర్షము కురియుట, యెక్కువకాలము యెండలు, తేమలేకపోవుట—ఈకారణములచే సంవత్సరముకు మూడులగాయితు ఆరునెలలవరకు నైతులందరును పనిలేకుండ సామరులై యున్నారనునంగతి భారతదేశము గ్రహించెను. ఇతరులు దీనిని గ్రహింపలేదు. మండువేసవిలో కఠిన భూములను దున్నుట, విత్తుట, కోయుట మొదలగునవి యసంభవము. భారతఖండములో పొలములలోను, అడవులలోను పనిచేయువారు 12 కోట్లమంది కలరు. ప్రతివత్సరము నుండు యీగ్రామ నిరుద్యోగము మొత్తము ప్రజలనుబట్టి చూచినను వస్తుతః గ్రహించినను భరింపరానిదని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు. ఈ యార్థికనష్టమా యపారము! దీనివలన సంభవించు మానసిక నైతిక పతనమా తీరనిది!

పాశ్చాత్య యంత్ర వస్తువులు వాస్తవ్యమైనవా
రులు తమ తీరికకాలము నంతను—చదువుట, నేయుట, యితర
చేతిపరిశ్రమల నభివృద్ధిచేయుట — ఇట్లు గడుపుచుండెడివారు.
నేటికిని భారతదేశములో తయారగు గుడ్డలో మూడవవంతు
చేమగ్గములమీదనే వేయబడుచున్నది. భారతదేశములో నన్ని
రాష్ట్రములలోను ప్రత్తి పండును. ఈపనికి కావలసిన చేతిపని
ముట్లు బీచ్ఛెతు నందుబాటులోనుండు ధరలో నున్నవి. చేతి
పని సాంప్రదాయ మింకను నశించలేదు. మిట్లుబట్టిధరకంటె
చేనేతబట్టిధర విశేషము కాదు; తమ నూలును తామే వసుషు
కొనువానికి మరింతచౌక; ఇంటిఖర్చులో సాధారణముగ బట్టకు
ఆరవనంతు లేక అయినవనంతుచరకగును. చాలీచాలని జీవిత
ములను గడుపునారు కష్టములేకుండ నీవిధముగ తమఖర్చులో
నారవనంతు మిగిల్చుకొనుట ప్రాణపోషకము కాదా? అట్టిచేతి
పని యాధికముగ లాభదాయకమే కాకుండ తెలియకుండ
జీవితాశను, ఉత్సాహమును, ఆత్మగౌరవమును, ఆత్మవిశ్వాస
మును పెంపొందించును; చిరకాల నిరుద్యోగమునలనను, దారి
ద్ర్యమువలనను యివి భారతదేశములో నాశనమైనవి. చేతిపను
లలోనున్న యిట్టి చికిత్సాశక్తిని ఆధునిక మనోవ్యాధి చికిత్స
కులు గ్రహించిరి. “వృత్తిద్వారా చికిత్స” యనుపేరిట మనో
వ్యాధులను కుదుర్చుటకు, ముఖ్యముగ నిరాశను కలిగించు
పిచ్చిని పోగొట్టుటకు చేతిపనుల నెక్కువగ నుపయోగించుచు

న్నారు. చూచుటకు పైకి విపరీతముగ కనిపించు యీసూచన పై కారణములచే హేళన చేయతగ్గదికాదు. అయినను చాల మంది “యుద్ధండులు” ఇది తాతలనాటి పంచాంగమని, గడి యారమును వెనుకకు త్రిప్పుట యని పరిశ్రమను విభాగము చేయవలెనను మహాత్తరసూత్రమును గంగపాలు చేయుటయని, యంత్రములను శాస్త్రమును నిరసించుటయని హేళనచేయుదురు.

ఏపరిశ్రమ పద్ధతినైనను ప్రజలందరి లాభముకొరకు నుద్దేశింపబడవలెను; ఒకపద్ధతి కొద్దిమందికి లాభములేనిచో వారు తమకు లాభించు దాని నవలంబించుటలో దోషములేదు; లక్షలకొలది ప్రజలకు జీవితావసరములనైనను గమపనపుడది ‘చాటపెయ్య’ నంటిది; అప్పుడు వారు నిజమైనతొర దొరుకు వరకు వెనుకకు మళ్లకపోవుట మూర్ఖత్వము; నిజమునకు వారి యార్థిక గడియారమిగిపోయెను. కనుక వారి ముఖ్యావసరముల నెంత నెమ్మదిగనైనను ప్రసాదించు నెట్టి పరిశ్రమ పద్ధతినైనను గడియారమును తిరిగి ప్రారంభించు టేయగును గాని ఆపివేయుటెట్లుగును? చేతియంత్రములకంటె నాధునికయుద్ధము ప్రపంచగడియారమును నిరాఘాటముగ వెనుకకు త్రిప్పగలదు. అయినను రాజనీతి ధురంధరులు ఇంజనీరు ‘సోదరుల’ యొక్కయు “విద్యాధికబ్రువుల” యొక్కయు నామోదముతో కోట్లకొలది ధనమును యుద్ధప్రయత్నములకొరకు వెదజిమ్ముచున్నారు.

చేతిపరిశ్రమలనాటికంటె నాధునిక పారిశ్రామిక విధానము సాంఘిక కృత్యములను మరింత పురాతనస్థితికే తీసికొని వెళ్లేను. చేతిపరిశ్రమలకంటె నీతికంటె నిష్పాదెక్కువనీతి 'పొడిచి వేయుట' లేదు. మానవసంఘసంఘయు నొక్కటి; అట్టి యేకత్వమును వెల్లడిచేయు పద్ధతులను, పరికరములను, మారక సౌకర్యములను నిత్యకృత్యములలోను, వ్యాపారములలోను కలిగియుండవలెనను విశ్వాసము లేనంతటికి మహాస్థులుగ మన తాళలు, మనము నున్నపుడే "వెనుకకుపోవుట" తటస్థించును.

చేతిపరిశ్రమలను చేబట్టుట పరిశ్రమ విభాగమునువీడుట కాజాలదు. నాటంతటవియే పూర్తిగగాని కొంతవరకుగాని పని చేయు యంత్రములచేతనే కొన్ని సంవర్షములలో నీసూత్రము భంగమగుచున్నది. మరకొన్ని సంవర్షములలో వెనుక నీసూత్రము పనిచేసినంత తీవ్రముగ నిప్పుడు పనిచేయుటలేదు. దీనికి రెండు కారణములుకలవు. పూర్వపు పెద్దపెద్ద సంతలా తగ్గి పోయెను! పారిశ్రామికులకు పెట్టుబడిదారులకు నిర్వాహకులకు మధ్యనుండవలసిన పరస్పర సహకారము సమాశ్రయము సామరస్యము నన్నగిలెను. లాభదాయకముగ పనిచేయుటకు పరిశ్రమ విభాగములకు కొన్ని హద్దులుకలవు. ఇప్పుడీ హద్దులు నాశమయ్యెను.

గాంధీజీయొక్క సూచనయంత్రములనుగాని శాస్త్రముగగాని త్యజించుటలేదు. సోమరిగా నిరుద్యోగముగనున్న

మానవశక్తికది సరళయంత్రశక్తిని చేకూర్చుచున్నది. అది ప్రత్యేకముగ కొన్నియంత్రములను - అవియాప్రజలయొక్క సాంఘిక, ఆర్థికపరిస్థితులకు తగియుండుటచేతను, కష్టము లేది వరకే పెక్కులుగనున్నచోట నవి క్రొత్తసాంఘిక, ఆర్థిక సమస్యలను సృష్టింపవు కనుకను-మాత్రమే సమర్థించును.

ఇప్పుడన్ని దేశములలోను ప్రభుత్వధనము హెచ్చుగ యుద్ధసంభారములకును, యుద్ధకార్యములకును వినియోగింపబడుచున్నది. కనుక సామాన్యజీవిత వ్యయప్రమాణము తగ్గుచున్నది; విద్య, ప్రజారోగ్యము మొదలగు వానిపై ఖర్చులు కోసివేయబడుచున్నవి. ఆర్థికవిధాన మధ్వాన్నమైనది. పాశ్చాత్యదేశములలో సంఘమునీతి తప్పిపోవుచున్నది; విచ్ఛిత్తు అగుచున్నది; పిచ్చి, ఆత్మహత్యలు, నేరములు హెచ్చుగ చున్నవి. మరియొక ప్రపంచయుద్ధమువచ్చుచో మానవప్రపంచమునకు పెద్దయెత్తున వృత్తివైద్యము తప్పనిసరియగును. ఆర్థికముగను, వైద్యరీత్యాఖిద్దరు, అన్నివిధముల చేతిపరిశ్రమలు మరింత యమూల్యములగును.

మరియొకవిషయమును మనము మరువరాదు. పాశ్చాత్యమిక దేశములన్నింటిలోను జనాభావేగముగ తగ్గిపోవుచున్నది. అనేకమంది పాశ్చాత్యాధికారులు వివరముగ నీసాక్ష్యమునే యిచ్చిరి. ఈ ప్రజాక్షయమువలన (ముఖ్యముగ పశ్చిమదేశములలో) కలుగు సాంఘిక ఆర్థికస్థితిము లతిదారుణముగనుండి

ప్రపంచమునంతను చుట్టబెట్టును. ఈ కారణముచేతకూడ చేతి పనులు, ముఖ్యముగఖద్దరు, చాల సహాయకారిగానుండును.

గాంధీజీ గొప్పసాంఘిక శాస్త్రవేత్త, సంఘనిర్మాత యని యీ భావములే నన్ను ప్రేరేపించినవి. “కఠినమైనపనులు చేయుటచేగాక నిష్కపటహృదయముతో, పవిత్రహృదయముతో చేయుటచేతనే మానవున కద్భుతశక్తులు కలుగును.” అను సంస్కృతసామెతను అతని విజయపరంపరలు నాకు జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నవి; ఉదారత, యేకాగ్రత, అప్రతిహతభక్తిచేతనే యద్భుతకార్యములు నెరవేరగలవు. మనకు గాంధీజీని సమర్పించిన విధికి కృతజ్ఞుల మగుదుముగాత!

సమయము — వ్యక్తి

గిరాలూహార్కు

విశ్వరూపే నాగరికతయనియు, తన యంత్రనైపుణ్యము హెచ్చినకొలది తన సౌఖ్యము, భాగ్యభోగ్యములుకూడ సమముగ నభివృద్ధిచెందుననియు, తన యైశ్వర్యము శాశ్వతమగుననియు, సందరకును అంతయులేనివస్తువులు సమానముగ సరఫరాయగును కనుక మానవులందరును సములుగనుందురనియు, నభివృద్ధి యంతయులేకుండ నుండుననియు వెర్రి పాశ్చాత్య ప్రపంచ మూహింపసాగెను.

ఇప్పుడీ పాశ్చాత్యవ్యామోహ మంతరించుచున్నదికనుక నూనపు లందరును సమానులుకారనియు సహజమైన యాధ్యాత్మిక వరప్రసాదములచే గొప్పవారును కొద్దివారును నుండురనియు, నాగరికత విధాయికముగ వృద్ధికానక్కరలేదనియు నది కూలిపోవచ్చుననియు లేదా యొకమహత్తర వ్యక్తియొక్క ప్రబోధముచే హఠాత్తుగ నూతనరూపములనొందవచ్చుననియు నిపుడు గ్రహింపబడుచున్నది.

ఈ జ్ఞానము మంచి యదనులో కలిగెనని చెప్పవచ్చును. కారణమేమన పాశ్చాత్యప్రపంచము అనంతసుఖమును విశ్రాంతిని పుష్కలతను ప్రసాదించు భవిష్యత్తును నిర్మించుకొనుచున్నానని యూహించుచుండగా నది తన ప్రధానసమస్యను పరిష్కరించుకొనజాలకపోగా దానిని మరింత ముష్టి ముష్టికి తెచ్చిపెట్టెను. న్యాయమును, క్రమమును కాపాడగల నిజ దేవతకొరకు వారు వెతకుచున్నారు. శాంతిని, న్యాయమును కాపాడుటకు దౌర్జన్య మొక్కటే శరణ్యమైనచో వాని రక్షకులు వానిని నాశముచేయకుండ చూడగల మార్గమేదికలదు? ఈ ప్రశ్నయే గొప్పసంస్కర్త లందరను నెదుర్కొనెను. జీససు కత్తిని నిరసించెను; కాని పాలనాధికారము నచ్చుటతోడనే యతని యనుచరులు తిరిగి దానిని చేపట్టిరి. మహమ్మదు తమమును ప్రబోధముచేతనే వ్యాపింపచేయవలెనని ప్రారంభించెను; కాని తీవ్రప్రచారముపేరిట నది హింసలోనికి దిగెను. ధర్మా

ధర్మవిషయములటుండ యుద్ధ పద్ధతి ఫలప్రదము కాజాలదు. యంత్రజ్ఞాన మభివృద్ధియైనకొలది అస్త్రముల విధ్వంసకశక్తి యినుమడించుచున్నది. యుద్ధము గ్రుడ్డిది; లక్ష్యశూన్యమైనది; అది యుద్ధముతో సంబంధములేని కోటానుకోట్లను హింసించును; సంబంధము లేనివారినికూడ నీసుడిగుండములోని కీడ్చుకొనివచ్చును. యుద్ధము “నైతికాయుధము” కాదు; అదియొక సాంఘిక వ్యాధి.

కనుక నాచిత్యము, యోగ్యత, పటుత్వముకల ఆయుధమును, “శక్తిని” కసిపెట్టి దానికి తగిన శిక్షనిచ్చుట కనేకమంది బుద్ధిమంతులు తమ ధన ప్రాణములను ధారవోసిరి. ఇగ్నేషియస్ లయోలాకు చెందిన జీససు స్థాపించిన సంఘ మిట్టి ఘనప్రయత్నము చేసెను. ఆస్తి, యిల్లు, వాకిలి భార్యబిడ్డలు—సమస్తమును త్యజించిన కొంతమంది యోధులు; మనోబలబుద్ధి బలములు, కొంత మానసిక సాధన, పైవారి యాజ్ఞలనుశిరసా వహించుటలోను విధేయతలోను సైనికశిక్షణమువంటి శిక్షణము—ఇట్టిసాధన సంపత్తితో నొక నిరాయుధసైన్యముకోల్పయిన రోమనుఛర్చిమత సాంప్రదాయము నొకనాయకుని నాయకత్వముక్రింద తిరిగి సాధించెను.

ఇట్టి నిరాయుధశక్తి మతరంగములోనేగాక మరియొక రంగములో కూడ జయము గాంచెను. దౌర్జన్యమువలన చక్కబడని కొన్నిప్రత్యేకసమస్యలు దీనిద్వారా నివారణమయ్యెను.

కర్రపడివాటముగ ప్రయోగింపబడు దౌర్జన్యమువలన కుదరని పిచ్చి మానసిక చికిత్సావిధానముచే కుదురును; అడవిమనుష్యులు, అడవి జంతువులు, సాత్త్విక పద్ధతులవలననేకదా విద్యను, సంస్కారమును బడయుచున్నవి; నేరములు చేయు జాతులవారు వీనివలననే తిరిగి చక్కని సాంఘికులగుచున్నారు. దౌర్జన్యముచే సాధువుకాని ప్రత్యేక మానవతరగతులు, జంతువులు దీనిచే సాధింపబడెను. కాని యీ యాఫలితములు సకృతు; అవి యంత సకృతుగనుండుటచే నీపద్ధతులను కనిపెట్టినవారు తమపద్ధతికిని దాని శాస్త్రవిజయములకును యుద్ధసమస్యకును శాంతికిని, సాధారణ సాంఘిక క్రమముకును అంతర్జాతీయ బాంధవ్యముకును -- మధ్యగల సంబంధమును గుర్తింపజాలక పోయిరి.

ఈలోపున యుద్ధతంత్రమే యింతకుపూర్వ మెప్పుడును కనివిని యెరుగని యసామాన్య విధ్రంసకత్తిని సంపాదించెను; దాని నిష్ప్రయోజకత్వము, భీభత్సము వృద్ధియైనకొల, యీ యుద్ధపిచ్చునుండి తప్పించుకొనలేకపోవుటయేగాక వెర్రిమానవులింతవరకొక సాధనగా పరిగణింపబడిన దానినే గమ్యముగ భావింప మొదలిడిరి; తప్పనిసరిగ నామోదింపబడుచు వచ్చిన యుద్ధమే పూజార్హము, కళ్యాణసంధాయకము అనుపిచ్చిలో మునిగిపోయిరి. స్వతంత్ర మానవులంధప్రాయముగ మానన హానన యంత్రములకు దాసులగుట; ఈ యంత్రములకంటె

మరింత యంధప్రాయము, విశ్వసనీయమునగు నొకవర్గము యొక్క బుద్ధితక్కువ శాసనమునకు తలయొగ్గుట—అను రెండు పిచ్చలమధ్య మానవలోకము అడకత్తెరలోని చెక్కవలె నిరుకు కొనెను. కనుక మానవలోకము నుద్ధరించుట కిట్టి రాక్షస మారణ పరికరములను కనిపెట్టినవారి బుద్ధినిమించిన తీక్షణ బుద్ధియు, తమ ప్రజలను నిర్దాక్షిణ్య పరస్పర హత్యలకు పురి కొల్పిన కౌద్రుమాత్ములనుమించిన చైతన్య స్వరూపుడునునగు వ్యక్తి యవసరమయ్యెను.

మోహనదాసు కరంచందు గాంధీయే యీ వ్యక్తియని చరిత్రకారులు గుర్తింతురనుట కెట్టి సందేహమునులేదు. యూరపు, ఆసియా, ఆఫ్రికాలమధ్య నపూర్వ యరాచకసంఘర్షణమేర్పడు సమయమున యూరపుమీద తన యపూర్వాశ్రమమును ప్రయోగించుటకు భారతదేశ మివ్యక్తిని ప్రసాదించెను. భారతదేశములో నుదయించిన యీ విధానము మొదట ఆఫ్రికాలో ప్రదర్శింపబడుట యుక్తము; ఏలనన యీ విధానము మానవలోకముకంతకును సంబంధించినది; ఇది కేవల మానవ జాతులన్నింటిని సమస్వయముచేయు న్యాయమైన సంధాన కరణియేగాక మానవుని ప్రతిప్రాణిత్వోను కలుపుచున్నది. ఈ వ్యక్తిని పంపించిన భారతదేశమే తరువాత నితని మహోద్యమమునకు కేంద్రమయ్యెను; తన స్థితిచేతను అందున్న విషయముల చేతనుభారతదేశము మానవలోకములోనున్న ప్రజలయొక్కయు,

సమస్యలయొక్కయు సూక్ష్మరూపమని చెప్పదగును. భారత
ఋషి సారమగునతని తత్త్వము నాచరణకు తెచ్చు శిక్షణము
నతడు కలుపెను.

భవిష్యత్తు అగ్రాహ్యము; కాని రాబోవు తరములో
నీహిందూ దేశములోనే నిర్మాణ, సంహారశక్తుల కంత్యపోరా
టము జరుగునని జ్యోస్యముచెప్పుట సాహసముకానేరదు; రెండు
శక్తులమధ్య పోరుజరుగనున్నది. తాముమాత్రమే యీ లోక
మును రక్షింపగలనని సంహారశక్తులు పోకి పండలకును, ధన
వంతులకును ధర్మపన్నములు చెప్పుచుండును. నిర్మాణశక్తులు
మానవలోకము నుద్ధరించునట్టి శిక్షణము, ప్రబోధము, విద్య
గల నూతనక్రమముద్వారా రంగము నాక్రమించి యొక్క
మానవసంపత్తునేకాక మానవజాతినికూడ నాశమునుండి
రక్షించు నిజవిజయమును మానవులకుబ్రసాదింప బూనుకొనును.
ఈ సమస్య యెట్లు పరిణమించునది మనము చెప్పజాలము.
జయము మనచేతులలోలేదు. జయించినను జయింపకపోయినను
తోడిమానవునికొరకు తపించువారికిది యొక్కటే మార్గము.
నేడీమార్గము లభించుటకు మానవసేవాశిఖరాగ్రముల నధి
రోహించిన యీ వ్యక్తియే కారణమని ముమ్మాటికి చెప్పక
తప్పదు.

మోహనదాసు కరంచందు గాంధీ—

సత్య జ్ఞానదూత

కారల్ హీడ్.

దివ్యపురుషులు మానవచరిత్రలో సదా గొప్పపోరాటముల నెమర్కొనక తప్పదు. “జ్యోతివలె నేను ప్రపంచములోనికి వచ్చితిని” అని యొకడు చెప్పెను. కాని దివ్యసంతతిని ప్రపంచమెన్నడును ఆహూయముచేయదు. ఏలనన మానవులు జ్ఞానముకంటె నజ్ఞామునే యెక్కువగ ప్రేమింతురు. అజ్ఞాన, ద్వేష, ఉదాసీన మేఘములు రక్షణదేవతలవలె కూడ కాన్పించును. దివ్యపురుషుడీ మేఘమును ఛేదించి నిగ్రహింపవలెను.

ఈ యజ్ఞానమును, అంధకారమును, ద్వేషమును తన యానజ్ఞేవము ఛేదించుకొనుచు నిగ్రహించుకొని వచ్చుచుండుటయే గాంధీజీ శీలములో నున్న విశేషము. కనుకనే నేడతడొక్క భారతాత్మవలె మాత్రమే గాక కరుణార్ద్ర, మానవ ప్రపంచముకంటకును జ్యోతివలె ప్రకాశించుచున్నాడు; అతనిది చిరకాల బాధ, పోరాటము, అవిరళభక్తి అనేకోపవాసములు గల దీర్ఘ చరిత్ర. అట్లు కానినా డతని గొప్పతనమే లేదు.

మోహనదాసుకరంచందుగాంధీ చాలకాలముక్రిందటనే ఊమారహస్యమును గుర్తించెను. “అంతులేని ఊమలోనే నీకు శాంతి

యుండును" అను ధామసు ఎకంపిసు వాక్కులోని సత్యము నితడు కనిపెట్టెను. ఇతరులలోనున్న యుద్రేక మతని రక్తస్పృహ పోటు నపాయకరముగ హెచ్చించినను అది యతని నహజక్షమను-వ్యతిరేకులయెడ క్షమ, విదేశప్రభుత్వముయెడ క్షమ, అంతుపోంతులు లేని ప్రేక్షకులపట్ల క్షమ; అప్పుడప్పుడు శ్రమ కలిగించుచుండు నిజశిష్యులపై క్షమ-తాకజాలదని యతనిజీవితమును ప్రజాకార్యములను ప్రజాసంబంధములను అతినన్నిహితముగ పరీక్షించి కనిపెట్టువారు గ్రహింపకతప్పదు. ఈక్షమయతనికే చెల్లును; ఏలనన నెట్టిభయంకరదోషము, యెట్టి విషమసంభవములు తటస్థించినను "దైవయంత్ర మెప్పుడును నెమ్మదిగ తిరుగుచుండును" అను విషయ మతని యాత్మలో హత్తుకొని పోయెను. మోహనదాసుకరంచందుగాంధీ యీ యంత్రములలోనే పనిచేయుచుండును.

“ప్రమాదరహితుడ” నను దంభములు పలుకక సతడు తప్పులు చేసినను సాటిలేని ధైర్యముతో వానికి బహిరంగశిక్ష విధించుకొను సత్కారాధకుడు. “దేవుడు సత్యమును పరిపూర్ణ నిర్వచనముకంటె నాకు వేరు నిర్వచనము లేదు” అని మూడు సత్సరముల క్రిందట సతడు వ్రాసెను. ఇందువలన సత డూహం ప్రసించ సత్యములతో తబ్బిబ్బులాడక నేపాతత్సరతలో తేలి యూడునని మనము గుర్తింపవలెను. “అట్టి మతము నారాధించుటకు ప్రాణికోటియొక్క నిరంతరాయసేవలో మగ్నుడు కావ

లెను; నిరంతర సేవ చేయుచునే యుండవలెను". కాని యిది బాహ్యమునుండి దయతో చేయబడు సేవకాదు. "తానుపూర్తిగ నీయనంతజీవితసాగరమున లీనముకావలెను. దానితో నైక్యము కావలెను." "జీవిత వాహిను లన్నియు నిందులో చేరవలెను." కనుక నీవిధముగ సత్య మతని ప్రత్యక్షానుభవ విషయము.

కనుక మోహనదాసు చైతన్యస్వరూపుడు. అత డెచ్చటనో గగనమున నుండు ఉత్కృష్ట ఆధ్యాత్మిక యేకాకి కాడు. అతడు మహాత్ముడు; మానవులకొరకు పనిచేయు మానవులలో మానవుడు. నిర్దుష్టమైనదృష్టి, భగవంతునిమోల మానముద్ర, న్యాయమైన నమ్రత, భక్తి, జ్ఞానములుగల ఆధ్యాత్మికత కలవాడు. విశేషించి కర్మయోగి. సులభలభ్యుడు; ప్రేమను చిలుకువాడు ప్రేమాహ్వాడు. హాస్యరసస్ఫూర్తి కలవాడు; మానవుని నైతిక, ఆధ్యాత్మిక రాజకీయ, సాంఘిక సమరములలో ముందుండువాడు. ఇంకేమి కావలెను ?

ఒక్కొక్కప్పు డగ్రాహ్యుడైనను అతని సరళత, నిర్దుష్ట మనస్సు ప్రేమింపదగినవి. ఏలనన నతడు మనస్సును చాల శుద్ధి పరచెను. అతని జీవితావసర ద్రవ్యములు కూడ నతి సరళమైనవి. ఈ సరళత అన్నిజాతుల స్త్రీ పురుషులను తనజాతి ప్రజనంతను ఆకర్షించుచున్నది; అతడు ఆ స్త్రీ నంతను ఒలిచివేసి ధోరోవలె తృప్తితమైనను లేక సర్వమును కలిగియుండు నానందము ననుభవించుచున్నాడు. దక్షిణాఫ్రికాలోని తనజాతీయుల

కొరకు తన హిందూసంఘములోని హరిజనులకొరకు, భారత ప్రజలకొరకు, వారి స్వాతంత్ర్యముకొరకు, మైదానములలో నున్నవారి గ్రామజీవితముకొరకు, గ్రామముల ఆర్థిక విద్యావ సరములకొరకు, సరిహద్దులలో నున్న కొండజాతులవారికొరకు, హిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యతకొరకు, ఖయదీలకొరకు, అన్ని తరగతులకు మతములకు కులములకు జాతులకు చెందిన స్త్రీ పురుషులకొరకు, “గోరక్షణ”ద్వారా జంతుకోటికొరకు, చెడు గును దౌర్జన్యరహితముగ నెదుర్కొను నిర్మాణదక్షతగల గొప్ప యాదర్శముకొరకు—ఇన్నింటికొరకతమ సలిపిన సమర మును దృక్పథమున నుంచుకొనుడు ! ఈయన్నిరంగములలోను నతడేవ్యక్తికిని చెడుగు దలంచి యెరుగడు. “భారతదేశము యొక్కయు, మానవలోకముయొక్కయు దీనసేవకుడును” అను నతని యభిమానపురస్సర నచనముల నాలింపుడు !

సత్యాగ్రహ సిద్ధాంతము సతమ భల్లుకప్పు పట్టుతో పట్టెను. ఇది సహజము. ఏలనన సతడాత్మశక్తియొక్క యపరా వతారము. ఎంత రాజకీయ, సాంఘిక కార్యకలాపములలో మునిగియున్నను అత డెప్పుడును తన యాత్మలోనే మగ్నుడగును. కనుకనే యతడీయాధునికప్రపంచమును నవాలుచేసి మాట్లాడుచుండును. అదియే యతనిలో నున్న గొప్పతనము. భయపెట్టబడెను, బందీచేయబడెను, వెక్కిరింపబడెను, గర్హింపబడెను దూషణలకు గురియయ్యెను; కాని యతడు మాత్రము.

అడుగడుగుకు, మెట్టుమెట్టుకు మానవ జీవిత ప్రమాణములో
నుత్తమోత్తమస్థితికి పోవుచుండెను; పోవుచున్నాడు. మానవుల
పట్లను, ప్రాణికోటి యంతటిపట్లను సతనిలో ప్రేమ మూర్తీభ
వించుటచే భూమండల మంతట సన్నిదేశములలోను, అన్నిజా
తులలోను కోటానకోట్లమంది యతనికి స్నేహితులైరి.
హిందూ, మహమ్మదీయ, క్రైస్తవ, బౌద్ధ, పారశీకాది మత
భేదమనునది యతని మనమున లేదు. అందరును అతని స్నేహి
తులు; సత్యదేవతయొక్క కుటుంబములో భాగములు; సత్యమే
భగవంతుడు.

జంతువులతోనేమి మానవులతోనేమి యతని సంబంధ
మంతయు సహింసాపూరితము. ఈయుగమున నాగరికతకు,
మానవత్వమునకు గాంధీజీ యొక 'మచ్చు'.

శాంతిని కోరు నొక క్రైస్తవుని దృష్టిలో

గాంధీజీ ప్రాముఖ్యత

స్నేహెను హరిబుహును. యం. యె.

మన మతము వేదాంతము బాహ్యము నారాధించున
జ్ఞాంతకాన్పించినను కొద్ది విమర్శజ్ఞానము, తృప్తిగల మానవుడు
తనను పరివేష్టించియున్న యాయద్భుత, యజ్ఞాతపరిసరములు

ప్రసాదించు వస్తుసామగ్రినుండి తానొక స్వీయప్రపంచమును నిర్మించుకొనవలసియున్నది. మన ప్రకృతిని, హృదయమును, బుద్ధిని యద్భుతముగ నాకర్షించి చలింపజేయు విషయములు, శక్తులు, గుణములుపురుషులు (లేక ఆదర్శములు) కొన్నికలవు. వీనిని తెలుసుకొనవలెనని, ప్రేమింపవలెనని, వీనితో నైక్యము కావలెనని, అల్పములు, అప్రధానములు, అపవిత్రములు, అప్రియములు నగు వానినుండి విముక్తి నొందవలెనని వివేక సితిలో మనల నొక నిరంతరకోరిక వేధించుచుండును. మానవ కళలను సృష్టించి, శాస్త్రపరిశోధనాదులనుచేసి కొంద రీయానందమును పొందుదురు. పరిపూర్ణస్థితి నొందిన దివ్య స్త్రీపురుషులను కండ్లారకాంచియు లేక మనసార పఠించియు న్యక్తిత్వము లోనున్న యనిర్వాచ్యానందాశ్చర్యములను కొంద రనుభవించుదురు. అట్లే వినీలాకాశము, సస్యశ్యామలపృథ్వీ, కిలకిలారవ సంకులజీవరాశి—అగు దృష్టప్రపంచము ప్రసాదించు నాంతరంగికసామరస్యభావములలో నట్టి యనిర్వాచ్యానందమును కొంద రనుభవించుదురు. నే నీరెండవతరగతివాడను. నాకీరెండు ఉత్తమ యనుభవ కేంద్రములనుండియు భగవంతుడని మనము పిలుచు దానియందనన్యభక్తి కుదిరెను. ఇంతేకాక నాయందు నాపరి సరములందునుండి యాత్మప్రకాశముకొరకు, మోక్షముకొరకు తహతహలాడు వివిధ జీవరాశికి మూలము, గమ్యమునై యనంతమై యన్యక్షమై యకలంకవ్యక్తతను, కళ్యాణమును

సైఫెను హాబుహాసు, యం. యె.

ప్రసక్తింను వ్యక్తిని సరిశోధించుచుండును యనన్యభక్తి
కుదిరెను.

తను దౌష్ట్యముచే జీవితసామరస్యాభివృద్ధిని భంగపరచు
కుచ్చిత విధ్వంసక శక్తులను కూడ నేను గ్రహించితిని. కొంత
వరకీశక్తులు బాహ్యప్రపంచములో నున్నట్లు కాన్పించును.
కాని ధైర్యోపేక్షమగు మానవాత్మ ప్రకృతియొక్క అనుపప
త్తుల నవలీలగ తరించగలదు. కనుక ప్రకృతిలో నున్న దుర్బుద్ధి
కంటె మానవులలోనున్న దుర్బుద్ధియే, ముఖ్యముగ నాహ్వాన
యములోనున్న దుష్టత్వమే, యెక్కువప్రమాదకరము. ఈదుష్ట
స్వభావముల పై తానుశక్తికి తాళజాలక నసహాయుడ నైనచో
నేను విశ్వాసమును కోల్పోయి నిర్వీర్యుడ నగుదును. నా సహా
యముకొరకు, మోక్షముకొరకు నేనిప్పుడు మరియొక మానవ
వ్యక్తి వేక దిన్య వ్యక్తియొక్క సాహచర్యము నభిలషింపక
తప్పదు. కళ్యాణాత్మకమైన సర్వమును జీససులో మూర్తీభ
వింపజేసిన సంఘములో పుట్టునట్లువిధి నన్ను శాసించెను. మరే
వ్యక్తియు నేయవతారమును యీ చరిత్రాత్మక పురుషుడు
పొందిన దిన్యత్వమును పొందలేదని నా విశ్వాసము. ఈయా
త్మయే యితర మానవ వ్యక్తులలోను కొద్దిపాటి తక్కువ. తేజ
స్సుతో నెలుగొందుచుండును. వారి తేజస్సులో నచ్చటచ్చట
కొద్ది కళంకముండవచ్చును. కాని యది వారి గొప్పతనమును
కొంచెపరచజాలదు. అతడు భగవంతుడని ప్రభువని వీరిలో

కొందరంగీకరింపకపోయినను వీరందరును ఆపురాణ క్రీస్తుయొక్క ప్రవక్తలు, దూతలు అని నా యభిప్రాయము.

అహింస-సత్యాగ్రహ బ్రహ్మయగు మోహనదాసుకేరం చందు గాంధీ యీచరిత్రాత్మక దివ్యజ్యోతులలో నొక మహా వ్యక్తిగ నెల్లకాలము పరిగణింపబడునని నా యభిప్రాయము. మన యుగమున జనించినవారిలో నతడు పురుషోత్తముడు. ప్రాచీన విశ్వాసములు, నీతులు నశించెను. యంత్రము నిరంకు శాధికారమును వహించెను. ఎవరి యధికారమును మనము సమర్థించుచున్నామో లేక సభమును సహించుచున్నామో యట్టి వక్ర పారిశ్రామికధురీణులు, యుద్ధకోవిదులు శాస్త్రము నపాత్రవినియోగము చేయుటచే ప్రపంచచరిత్రలో నొకయపూర్వనరకము సృష్టింపబడెను. మానవాహంకార మమకారప్రేరిత మగు రాబోవు మహావిలయములో నాగరికత (దీని కనేకార్థములు కలవు) లేక నిపుడు మంచి యదృష్టవంతు లనుభవించుచున్న క్రమయుతము, దయామయము, విజ్ఞానభూయిష్టమునగు సంఘము మున్నెన్నడును కని విని యెరుగనట్లు పూర్తిగ నశింపవచ్చునను యూహాకూడ కలుగుచున్నది.

మనల నావహించియున్న యిప్పటి దురవగాహస్థితి నుండి గాంధీజీ యొక్క మహత్తరఅహింస సత్యాగ్రహయొక్కటి మాత్రమే మనల నెల్లు శరణుచేయుగలదో చూప యత్నించి తిని. ఈప్రయత్నములో నీయాదర్శములే క్రైస్తవవిజ్ఞాననాయ

కులచే నిరసింపబడి లేక నుపేక్షింపబడి ప్రపంచమునకు ప్రకట
ముకాకుండి పోయిన యూరపుదేశ భూత ఆదర్శచరిత్రనుకూడ
చర్చించితిని. ఆస్మనివాశమునకు కత్తులకంటెను కఠారులకం
టెను రాక్షసమగు ససంఖ్యాక వివిధాస్త్రశస్త్రనిర్మాణములో
మునిగియున్న యూరపు మధ్యభాగమున మోటారు రోదచే
ఘూర్ణించు నొకమార్గముద్వారా పోయినచో జర్మను సైలీషి
యాలో గోర్లిట్జు అను నొక పురాతన పట్టణము కాననగును.
అచ్చట పదిహేనువత్సరములక్రితము జాకబు బొహీము అను
వాని గౌరవార్థ మొక శిలావిగ్రహము స్థాపింపబడెను. ఆవిగ్ర
హముక్రింద నతని మాటలలోనే యిట్లు చెక్కబడెను. “ప్రేమ,
సాధుత్వములే మన యాయుధములు.” “దానితోనే మనము
జీససుయొక్క కంటకస్థగిత సింహాసనముపేర పోరు సలుపగలము”
అని వ్రాసినచో నతని సందేశము పూర్తియయ్యెడిది. అతడు
భగవంతునికొరకు, సత్యముకొరకు పోరిన ఋషి. జీవాత్మ
కదియే మోక్షము నిచ్చునని ప్రకటించినందుల కతడు యింటి
నుండి తరిమివేయబడెను. భూత యూరపుచరిత్రలో నహింసా
సందేశానుసారము జీవించిన సాధుపుంగవు లనేకులు లేకపో
లేదు. వారు తమ దేశమవలంబించుచున్న సాంఘిక, జాతీయ
కార్యకలాపముల ముందర నిది నిరర్థకమయ్యెనని వాపోవుచుం
డిరి. ప్రపంచకళ్యాణమునకును, సంఘ పునరుద్ధరణకును విశ్వ
ప్రేమయే దివ్యసందేశమని ప్రజలకు ఘోషించునంతటి దైర్య

సాహసములు, శక్తి, ప్రబోధము కొద్దిమందికి మాత్రమే
యుండెను.

యూరపు క్రైస్తవ మతావలంబన చేయుచున్నట్లు
చెప్పుకొనుచున్నను “నాగరిక” జాతు లన్నింటిలోను ఆత్మ వివా
శమును తెచ్చిపెట్టు పోరాటముకొరకే సర్వప్రయత్నములను
చేయుచున్నది; ఈసమయమున హిందూ దేశమున నొకషలాకు
వంటి దుర్బల లాయకొకడు (పూర్వాశ్రమమున) సత్యము,
అహింస, ధర్మముల పేరిట, భగవంతుని పేరిట మరియొక యుద్ధ
మునకు లక్షలకొలది స్త్రీపురుషుల నుద్బోధించుచున్నాడు. ఈ
యుద్ధములో మానవహాననాస్త్రము లేవియు నుపయోగింప
బడవు; ఈయుద్ధములో నాత్మశక్తి, అహింస, క్రూరశత్రువుపై
గూడ ప్రేమను చిలుకుట, భగవంతునిమోల విశ్వాసముతో
వినములగుట; ఇవియే ఆయుధములు. ఆధునికప్రపంచము నావ
రించియున్న దుఃఖ భయవిహ్వలతల మధ్య నిదియొక కలగా
తోచును. అయినను నింతవరకు కొన్ని లోషములు, అసంద
ర్భములు, విఘాతములు (నాయకునిలోను అనుచరులలోను
కూడ) కలిగినను ప్రాణదాయకమగు నిట్టిప్రజాయుద్యమములో
తొలిప్రయత్నములైనను చేయబడెనని యొప్పుకొనక తప్పదు.
మహాత్ముడు గత విఫలతను గురించియు, ఆశాభంగమునుగురిం
చియు గత కొలది మానములలో మరియొకసారి నిర్మోగమా
టముగ నొప్పుకొనెను. కాని భవిష్యద్విషయమై యతనివిశ్వాస

మెంతమాత్రమును మొక్కవోలేదు. “భారతదేశ మనుభవించు చున్న యనేకదోషములను నివారించుట కహింసామార్గమును ప్రసాదించు తన యుపకరణముగ నన్ను భగవానుడు నిర్మించి నాడు.....దౌర్జన్యరాహిత్యమునందు నావిశ్వాస మెప్పటివ లెనే మొక్కవోక యున్నది. అది మనదేశమునకు కావలసిన వాని నన్నింటిని ప్రసాదించుటయేగాక సరిగా నడుపబడినచో పాశ్చాత్య ప్రపంచమును కూలద్రోయనున్న రక్తపాతమును గూడ నరికట్టకలదు.”

పరప్రభుత్వ దాస్యము ననుభవించుచున్న ప్రజలలో లక్షలకొలది జనులు తమ నాయకశిఖామణియొక్క మధుర వాణి లేక లేఖనినుండి వెలువడు నీక్రింది యుపదేశములను తూ చా తప్పక నాచరించునంతటి దేశభక్తిని పురికొల్పు యుద్యమము నెట్లువర్ణింపవలెనో తెలియకున్నది.

“అహింస(హింస చేయకుండుట, దౌర్జన్యరాహిత్యము) యసగా విశ్వప్రేమ; అది పరమధర్మము. అది మొక్కటే మానవలోకము నుద్ధరింపగలదు.”

“అహింసను విశ్వసించువాడు భగవంతుని యాస్తిక్య తను విశ్వసించును.”

“అహింస తత్త్వోపదేశములచేత నబ్బునదికాదు. అది శ్రద్ధాన్విత ప్రార్థనాఫలితముగ భగవత్ప్రసాదమున మనహృ దంతరాళమును వెలుగొందచేయును.”

“అహింస అతిశక్తి నంతులయొక్కయు, ధైర్యశాలుర
యొక్కయు నాయుధమని గుర్తింపవలెను. యదార్థ భగవద్భక్తుడు కత్తి పట్టగల శక్తికలవాడేయగును; కాని ప్రతివాడును
భగవదంశమేయను జ్ఞానము కలవాడగుటచే సతమ దాని నుప
యోగింపడు.”

“రక్తిమే ప్రవహింపవలసినయెడల మనరక్తిమునే ప్రవ
హింపనిండు. ఒరులనుచంపకుండ మనమే ప్రాణముల నర్పించు
సాత్త్విక ధైర్యమును దోహదము చేసికొనవలెను.”

“ప్రేమ యితరులను దహింపదు. చనిపోవుచరకు నతి
సంతోషముతో బాధల నాలింగనముచేసి యది తనను తానే
దహింప చేసికొనును. అది యేకాంశేయుని త్రికరణశుద్ధిగ
హింసింపజాలదు.”

“హిందూ దేశము తన విజేతలనబడువారిని ప్రేమచేతనే
జయింపవలెను. మనదృష్టిలో మాననప్రేమయు దేశభక్తియు
నొకటే కావలెను. హిందూ దేశమును సేవించుటకు నేనింగ్లీషు
వారినిగాని జర్మనులనుగాని బాధింపనొల్లను.”

“సత్య, అహింసలు అవినాభానసంబంధము కలవి; ఒక
దానిలో రెండవది యిమిడియే యున్నది.”

“సత్యముకంటె నుత్కృష్టదైవము లేదు. మొదట
మనము సత్యమునే యన్వేషింపవలెను.”

“దైవోపదిష్టమగు మన పవిత్ర యుద్ధములో దాచవల
సిన రహస్యము లేవియును లేవు; టక్కరితనమునకు, నసత్యము
నకు తావు లేదు. సర్వము బహిరంగముగ శతృసమ్ముఖము
ననే చేయబడును.”

“సత్యాగ్రహము (సత్యశక్తి లేక నాత్మశక్తి) పవిత్రత
కొరకు ప్రార్థించు నన్ని స్వార్థ విషయవాంఛలను నిగ్రహింప
గోరును.”

“తానవలంబించు ప్రతిసోపానమునందు సత్యాగ్రహి
(సత్యశక్తి నారాధించువాడు) తన శత్రువుయొక్క యనసరము
లను గుర్తింపవలెను; అతడధర్మ చట్టములను, ఆజ్ఞలను శిరసా
వహింపడు. కాని యత డెప్పుడును సాధుత్వమును, మర్యా
దను పాటించును.”

“సత్యాగ్రహి ధర్మపథమునుండి యెప్పుడును తొల
గడు, కాని శాంతికొరకెప్పుడును కాంక్షించును. అతని కితరుల
యందు పరమవిశ్వాసము, అఖండమైన యోరిమి యుండును.”

“వస్తుతః మానవ ప్రకృతి యభిన్నము. కనుక చిట్టచి
వర కుద్ధతుడైనవాడు ప్రేమపాశమునకు విధాయకముగ
లొంగును.”

“నిశ్చయాత్ములై, శాంతియుత్తులైన భగవద్భక్తుల
దాడిముందీప్రపంచమున నేశక్తియు నిలువజాలదు. ప్రపంచ
ఆయుధశక్తు లన్నింటికంటెను అహింస బలన త్తరమైనది.”

“భగవద్భక్తులు మృత్యువు కెంత సూత్రమును వెరువరు.”

“మనకు యుద్ధరంగమున ధైర్యమసంభవము; కాని నిర్భయత్వము ప్రాణానసరము; శరీర సప్తము, వ్యాధి, మృత్యువు, ఆస్తిని, కుటుంబమును కీర్తిని కోల్పోవుట మొదల గువానినుండి మనకెట్టిభయము నుండరాదు. ఈప్రపంచమున నేదియు మనది కాదు.”

“అహింసకు యదార్థమైన సక్రమ యుండవలెను. ఏల యన నది మనమీదకాక భగవంతునిమీదనే యాధారపడుట యని గుర్తింపవలెను.”

ప్రపంచైశ్వర్యములో సక్రమ వాటాకొరకు ప్రాకులాడు సంతవరకు లేక మనతోడివానిని కొల్లగొట్టుట లేక వారిపైనధి కారమును చెలాయించుటలో నానందము చూచుకొనువరకు నిట్టిధర్మసూత్రములకు కట్టునడుట భయంకరముగనేయుండును. మానవునియందును, భగవంతునియందు, ఆధ్యాత్మిక విశ్వ ఆస్తిక్యమునందును విశ్వాసముతో జీవింప ప్రయత్నించువా రును, కళ్యాణేచ్ఛగలవారును నగు స్త్రీ పురుషులందరును (నెట్టి లోటుపాటులు, తప్పిదములు కాన్పించినను) మానవచరి త్రంలో నిట్టి ప్రాణదాయకములగు సూత్రములను తొలిసారి ప్రతిజ్ఞగొనిన యుద్యమములను తప్పక నభినందింపవలెను. శాసనోల్లంఘనరూపమును దాల్చిన సత్యాగ్రహోద్యమము తగినంత శిక్షణములేని ప్రజలలో నుద్రేకమును కలిగించి దౌర్జ

స్వమునకు తావిచ్చినపుడు తన “హిమాలయశిష్యుడము” నొప్పు
కొనుచు తన యనుచరులలో ననేకమంది యాగ్రహానలమునకు
గూర్చియొనను యీభారతనాయకు డసామాన్యదైర్యసాహసము
లతో తన యుద్యమము నధమము చెందుసారు లాపివేయగలి
గెను. ఇంతేకాదు; దౌర్జన్యమును నిరంకుశత్వమును నెదుర్కొ
నుటతోపాటు “గర్భదరిద్రులు, అతికీనులు, పతితులు” ముఖ్య
ముగ హిందూ దేశములోని “అస్పృశ్యులు” నంటివారితో
ననన్యభావమును ప్రకటించు కార్యకలాపము లనేకములు
గాంధీజీ యుద్యమములో కలవు.

గత కొలదిశతాబ్దములలో పాశ్చాత్య ప్రమాణములు,
సంస్థలు ప్రపంచమును చాలవరకలముకొనెను. సంఘము
జీవనుయొక్క- ఆదర్శములను కొంతవరకే యనుకరించెను. దుర్బ
లులు, దురదృష్టచతులు, పీడితులు నగువారికి కొంత నిజసహా
యము, న్యాయము, కరుణ చేకూరెను. సత్యమును, నిజము
తీని నిలుపుటకును అధికసంఖ్యాకులను భౌతికలాటననుండి
రక్షించుటకును యీసంస్థలు స్వల్పముగ తోడ్పడెనుట
నిజమే. కాని యీరంగములలోకూడ వాని విజయము
స్వల్పము. ఇక నిరుద్యోగ ముఖములను, పారిశ్రామిక పోటీని,
యుద్ధమును అరికట్టుటలో క్రైస్తవాదర్శములు పూర్తిగవిఫల
మయ్యెను. క్రైస్తవు లందఱును (అతిథ క్తిపరులుకూడ) “పూచీ,
భద్రత” నెక్కువగనారాధించుటయే యీవిఫలతకు కారణము.

శాంతిపాలకుడగు భగవంతునియందును భగవద్దత్తమేయైన
తమ నిజాత్మశక్తియును విశ్వాసమును కోల్పోయి వారు
బాహ్యమైన యాధ్యాత్మిక విషయములను, ధనరాసులను,
మారణాస్త్రములను విశ్వసించిరి. మనము భగవానుని, ధనదే
వతను కూడ సేవింపగోరుదుము; అజ్ఞానులగు పాటకజనము
అబుద్ధిపూర్వకముగ నాత్మవినాశకారులగు యంత్రోపకరణము
లచే తయారుచేయు వివిధనస్తుజాలముచే పరివేష్టించబడుదుము.
దుష్ట శిక్షణ, శిష్టరక్షణ చేయవలెనను నెపముతో మిలిటరీ
శిక్ష నొందవలెనని “చంపుడు, కొట్టుడు, నాశము చేయుడు”.
అని మన యువకులను మనము హెచ్చరింతుము. ఆర్తులను
మన తృష్ణచేతను, స్వార్థముచేతను మనము తరుచు మర్మార్గు
లుగ మార్చివేసితిమి.

జీనసు తన సందేశముచేతను, జీవిత సామ్యశ్యముచేతను
యూరొగరికతాభాసాజాడ్యమునకు శాశ్వతచికిత్సను చూపెను.
స్త్రీ పురుషు లందరును ఆత్మ నుష్టేవింపచేయు దారిద్ర్యమును
(మానవుని నిర్వీర్యముచేయు కటికదారిద్ర్యముకాదు) నిరాడం
బర జీవితమును వరింపవలెను. భగవంతుని రక్షయందు, కళ్యా
ణగుణమునందు అనన్యవిశ్వాసముంచవలెను; అన్నిటికంటె
నెక్కువగ భగవత్ప్రన్నిధానమున నాధ్యాత్మిక పరనశత్వము
నొందవలెను. శాశ్వత జీవిత సిద్ధిని బడయవలెను అని యితడు
బోధించెను. మానవకోటితో ననన్యభావమును గుర్తింపవ

లెను. దౌర్జన్యమును అజేయముగు నోరిమిశోను, ప్రేమతోను సాధింపవలెను. అధర్ములను సంస్కరింపవచ్చును. దౌర్జన్యమును దౌర్జన్యముతో నెదుర్కొనుటకంటె మనమే బాధపడుటకు ప్రాణముల నర్పించుటకు సంసిద్ధతను చూపవలెను. దుష్టులను శిష్టులను చేయు భగవద్విధాన మిదియేయని యతడు బోధించెను.

కాని దురదృష్టవశమున మొదటినుండియు నతని యనుచరులెవరును దుర్మార్గము నీవిధముగ నెదుర్కొనినట్లు కాన్పించదు. న్యాయైష్టుమెంటులో కూడ నీసిద్ధాంత మచ్చటచ్చట పూర్వపు దండనీతితో మిశ్రావు చేయబడెను. ఆ పవిత్రగ్రంథములోని కొంతమంది రచయితలు క్రైస్తవవ్యక్తులు దౌర్జన్యమును దౌర్జన్యముతో నెదుర్కొనరాదని శాసించుచు భగవంతుడును ప్రభుత్వమును యిట్టి దండనీతి నుపయోగించుట ధర్మమేయనిరి. సహజముగ చచ్చిలన్నియు నీయభిప్రాయము నంగీకరించి క్రైస్తవప్రభుత్వములకిట్లే బోధించిరి. శాశ్వత నరకమును ప్రసాదించు యీశూత్రములను భగత్పుత్రుడైన జీససు బోధించెనని ప్రేళ్ళు నాటుకొనిపోయిన యీభావము క్రైస్తవదర్శముకు తీరని మచ్చ. ఇట్టి విశ్వాసముతో జీససుయొక్క శిలువను పూర్తిగ నర్థముచేసికొనుట దుర్బటము.

జీససు ప్రబోధములచేతను, టాల్ స్టాయి వానిపై చేసిన వ్యాఖ్యానములచేతను, హిందూమత పవిత్ర గ్రంథములచేతను

నుద్దీపితుడై గాంధీజీ యహింసాసిద్ధాంతమును చేపట్టెను. అతడు దాని నన్నిజీవితశాఖల కనుచ ర్తింపజేసి దానికొకయుక్తమును, శాస్త్రసమ్మతమును సగు సౌష్ఠ్యవరూపము నిచ్చుటచే నది వేల కొలది జిజ్ఞాసువుల నాకర్షించెను.

భగవంతుడు గాంధీజీ దృష్టికొక నైతికవ్యక్తి; అయినను అవ్యక్తస్వరూపుడు. పునర్జన్మయందును, అవతారములందును సతనికిగల హిందూవిశ్వాస మతని యాచరణీయమగు నుపదేశములకు క్రైస్తవులలాక్షేపింపదగిన మార్పును దేనిని కలిగింపలేదు. భగవంతుడు క్రోధమూర్తి; దండధరుడు అని వర్ణించిన వర్ణన గాంధీజీ వ్రాతలలో నెచ్చటను గానరాదు. ధనాశ, మానవాహంకారము, స్వార్థపరత్వము తమ శిక్షను ఆత్మవినాశమును తామే తెచ్చిపెట్టుకొనుచున్నవి. “భగవంతుడు ప్రేమస్వరూపుడు, క్షమానతారము, ప్రపంచము గుర్తించిన ప్రజాస్వామిక ప్రభువులలో నుత్కృష్టుడు” అని యతడు చెప్పెను. పాపఫలితముల యనుభవమే ‘కర్మ’ యని యతడు వ్యాఖ్యానము చేయుటలో బోహీము, లా, పాల్ మొదలగువారి భగవంతుని “అవ్యక్త” స్వయంచోదిత “క్రోధానలము” అను సిద్ధాంతమున కతడు చేరువ యగుచున్నాడు. మానవలోకము భగవంతుడు వస్తుతః అభిన్నులని యతడు విశ్వసించుటచే దుర్మార్గుల మోక్షము క్రమశః విధాయక మగుచున్నది.” ఘన కొక్కటే యాత్మ కలదు.....కనుక నేనెంత దుర్మార్గ

జీవినైనను వీడబాలను ... నేను నాసత్యాగ్రహోద్యమములో
నా మానవజాతి సంతను చేర్చుకొనవలెను.

మహాత్ముని పూర్తిప్రోగ్రాములో నానంటి పాశ్చాత్య
కైస్తవులకు కొన్ని యసందర్భములు, విజాతీయములు,
ప్రధానకైస్తవతత్వమును, హైందవ యహింస-సత్యాగ్ర
హోద్యమములనుకూడ వ్యతిరేకించు విషయములు కాన్పించు
టలో నాశ్చర్యము లేదు; వివాహమును గురించిన యతని
తాపసిభావములు, 'స్వదేశీ' యని యతడు పిలుచు పునీత
హైందవ జాతీయత యాశ్రేణిలోనివి. అయినప్పటికిని గాంధీజీ,
అతనినిజానుచులును అవలంబించు సత్యాగ్రహమేకైస్తవమత
సారమనియు, దౌష్ట్యమును ప్రేమచే సాధించుటకును, దుష్టప్ర
వృత్తిని శిష్టప్రవృత్తిగ మార్పుటకును నైచ్చికముగ స్వీకరింప
బడి యసమాన యోరిమిలో సహింసబడు బాధయే-జీససు
యొక్క శిలువయే.-శాశ్వత సూత్రములని మాలో చాలమం
దికిని, హిందూదేశములోని ఆంగ్లోశాక్ష్తు కైస్తవ మిషనరీల
కును స్పష్టమగుచున్నది.

జీససు అనుభవించిన శిలువయొక్క సందేశము, అతని
మృత్యువు మానవసంఘమున కమూల్యములను విషయము.
జీససుయొక్క చర్చికి సంబంధించిన సభ్యునిచేగాక నొక 'సనా
తనీ' హిందూవలన గుర్తింపబడెనను విషయమును ఛాందస
కైస్తవులు గుర్తించెదరుగాక! ధనము, అధికారము, కత్తి

మొదలగునవి యెంత 'ధూముధాము' చేసినను సరకుగొనక
యీ సందేశమునంద సన్యభక్తితో వేలకొలది ప్రజలనుదోబ
ధించినదీ వ్యక్తియే! ఇట్టి శక్తి యితనికి ప్రసాదింపబడెను.
హైందవ సాంప్రదాయమందతనికిగల సహజానుబంధముయొక్క
నిర్భంభములే లేనిచో నేటి సత్యాగ్రహమునకు జీససుయొక్క
యువదేశములేకాక సతని నిరుపమాన సాదృశ్యము, అతని
యుత్పల్లాత్మ మూలములని యిప్పటికంటె ననేకసారులెక్కువగ
గాంధీజీ యుద్ఘాటించి యుండెడివాడు.

సత్యాగ్రహతత్త్వము, ఆయుద్యమము మానవచరిత్రలో
నెట్టి భావముల నుత్పన్నముచేయగలవు? అని నన్ను నేను ప్రశ్నిం
చుకొనునపుడు నాకీక్రిందివిధమున గోచరించును. "సామ్రాజ్య
ధూర్వహ" ప్రభుత్వముల దౌర్జన్యపద్ధతులు, భావములు దుష్ట
పూరితములు. మతతత్పరులగువారికి ప్రపంచ పరిస్థితులలో
నతిభయానహమగు రెండు విపరీతలక్షణములు ద్యోతకమగును.
ఒకటి గొప్పపాశ్చాత్య ప్రజాస్వామికములని పిలువబడునవి
యక్రమముగ తామనుభవించుచున్న భూభాగమును, ప్రకృతి
సంపదను తదితర జాతులతోపాటు ధర్మయుతముగ పంచుకొనుట
కిష్టపడకపోవుట; రెండు సక్రమమైన తమభాగమును కాంక్షించు
కడుపుమాడు జాతులను దానినుండి దూరముచేయుట కెంతటి
భయంకరయుద్ధనీర్తినైన నవలంబించి తమ యావచ్ఛక్తిని,
యైశ్వర్యమును ధారవోయుటకు సంసిద్ధముగ నున్నామను మేఘ

గంభీర నినాదములు. ఈ యైశ్వర్యాధికారముల కొరకీ పరుగుల
వలనను అధికారమును చెలాయించుటకును 'మహాలయమును' -
తెచ్చిపెట్టుటకును ప్రకృతి శక్తులను మానవసంఘములను
యధేచ్ఛగ నుపయోగించుకొను బుద్ధిబలము విశేషముగ
సభివృద్ధియగుటవలనను కొద్దికాలములోనే భూమండలము కొద్ది
మంది నిరంకుశుల హస్తగతమగునట్లు తోచుచున్నది. యుద్ధ
ప్రక్రియలతో నీ నిరంకుశుల నెదుర్కొనుజూచు శేషించిన
ప్రజాస్వామికములయొక్కయు నిరంకుశ ప్రభుత్వములలోనే
బయలుదేరు విప్లవములయొక్కయు ప్రయత్నములు ప్రజా
దానిద్ర్యమును, బాధను, తృష్ణను, భయమును మరింత ప్రజ్ఞ
లింపచేయును. ఏలనన ఆధునిక భీభత్సయుద్ధములలో నెక్కున
శక్తివంతులు, నీతిదూరులునగు శత్రువులచే ప్రజాస్వామికములు
నాశమొనరింపబడును. లేదా సైనిక సంఘటనావసరములనుబట్టి
యవి స్వీయ నిరంకుశ ప్రభువుల హస్తగతమైనను కావచ్చును.

తరువాత ప్రపంచ ప్రమాణముమీద దైవశూన్యము
దయాదాక్షిణ్యశూన్యమునగు మరియొక "విశ్వడ్వికేటరు"
ప్రభుత్వము స్థాపింపబడును; కత్తితో నెదుర్కొను శత్రువు
తుడిచివేయబడిన తరువాత రోమక సామ్రాజ్యమెక్కువ
ప్రయోజనకరము నిష్పక్షపాతయుతముగనున్నట్లే ప్రపంచ
డ్వికేటరుల పరిపాలనకూడ (నిరంకుశతను విషయలోలతను వీడక
పోయినను) తక్కువ కారిత్యతను, వత్సలతను కలిగియుండును.

అయినను లక్షలకొలది స్త్రీ పురుషులు నిరంకుశత్వమునకు పరి
కరములు లేక దాసులగుటకు సంగీకరింపరు.

దానిద్ర్య బాధానుభవములచే పునీతముగు నొకకైస్తవ
ఛర్చి లేక కొన్ని ఛర్చిలు పునీతములగు బౌద్ధ, హైందవ,
ఇస్లాము తదితర మతసంఘములు, సదా అంతర్జాతీయ సంబంధ
మును కాంక్షించుచు నిరంతరాయబోధను, సహనమునువహించు
జీవితమును నడుపును. నేడు మహాత్మునిచే ప్రారంభింపబడిన
యీ “అహింస సత్యాగ్రహ” శిశువే మరింత పునీతమై విప్రలీ
కృతమై ప్రభుత్వ పీడితములగు పై సంఘములకు రక్షణనిచ్చును.
కనుక మహాత్ముడు నూతన యుగస్థాపకుడని ప్రజలు భావిం
తురు. బాహ్యశత్రువులను జయించి ప్రజాభిప్రాయమును, ముఖ్య
ముగ సభ్యులయమునొందు తరగతి వారిని, యసహ్యముగు విప
రీత మార్గములద్వారా మార్చివేయుచు కొంతకాలమీ ప్రపంచ
డిక్టేటరు లెప్పటికిని అజేయులుగ కాన్పింతురు. కాని మానవు
నిలోనున్న దివ్యశక్తి మిట్లు చిరకాల మణిగియుండజాలదు.
క్రమముగ పాలకజాతుల యధికార మంతరంగమునుండి నిర్వీర్య
మగును. మొదటి కారణమేమన దుర్మార్గములో విధాయిక
ముగ తన్నుతాను నాశనముచేసికొను స్వభావముకలదు. దౌర్జ
న్యముతో దానిని రేపకుండ సాధుసజ్జనబృందము చూచిన
నాడిక చెప్పవలసినదేమున్నది? ఈ నిరంకుశపాలక యాదవ
కులములో ముసలము బయలుదేరును. సత్యాగ్రహతత్త్వము

దినదిన విస్తృతి నొందుటచే నీ సుఖల సమరములోని కక్షి
దారులను సమర్థించు ప్రజలుండనేయుండరు. కాలము గతించిన
కొలది శృష్ట, అధర్మము, దౌర్జన్యముల చేతులలో కీలుబొమ్మల
నలె నుండుట కిచ్చగింపక బలవంతముగ సైన్యములో చేర్చ
బడు శాసనమును లక్షలకొలది స్త్రీపురుషులు ధిక్కరింతురు.
తరువాత సత్యాగ్రహ సంఘములద్వారా ప్రసరించు కళ్యా
ణాత్మకమగు భావములచే పాలకులయొక్కయు వారి మద్దతు
దారులయొక్కయు బుర్రలుకూడ తిరుగును. ఈమార్పు కేవ
లము మానవ ప్రేరేషణకాదు; ప్రేమమూర్తియగు భగవంతుడు
జీససు, బుద్ధుడులేక కృష్ణుడు రూపమున నవతరించి ప్రభువు
లేక నాయకుడు కాగలడను దృఢవిశ్వాసముగలవారిచే నిది
కలుగును. నిశ్చయముగ నది 'సత్యము' దివ్యసూక్ష్మతము,
ప్రేమతత్త్వము, మనలోనున్న (మనమధ్యనుండు) స్వర్గరాజ్యము.
ఈ విధమున పాలకులుకూడ క్రమముగ సాధువులై కంష్ట
తెరచెదరు; సత్యాగ్రహులవలన ప్రభుత్వములకు కలుగు
ప్రయోజనమును గుర్తించి వారు వారికెక్కువ స్వేచ్ఛను, పాల
నాధికారమును ప్రసాదింతురు. ఆర్థికరంగములో నీ స్వేచ్ఛవలన
సంస్థలకు శుక్లముత్తాము పోషించుకొను శక్తినిచ్చును; అవినీతిని
పురికొల్పుయంత్రాధి పత్యమును తొలగివోయును. మానవుని
పరిపూర్ణాభివృద్ధిని, సర్వజంతుసంతాన క్షేమమును అరికట్టని
యంత్రములే అమోదింపబడును. ప్రజలు తండోప తండములుగ

సత్యాగ్రహసంఘములలో జేరుచుందురు. చిట్టచివరకు ప్రప్రం
చమెన్నిసామాజ్యముల కింద విభజింపబడెనో యన్నిసామా-
జ్యములలోని ప్రజాబాహుళ్యమంతయు సత్యాగ్రహ ప్రయోజన
మును గుర్తించి దానిని ప్రభుత్వసిద్ధాంతముగ నంగీకరింతురు.
కొద్దిమంది 'కొరకరాని కొయ్యలు' సగముపిచ్చి యెత్తినవారు
మాత్రము మిగిలిపోవుదురు. విషయభోగములలోను, అధికార
మత్తలోను తేలియాడు వీరు తమ్ము ప్రతిఘటింపక చలింపని
యోజిమిని ప్రదర్శించు సంఘము ముదర నిర్విణ్ణులయ్యెదరు.
“సాధుసత్తములు సంతృప్తాంత రంగులగుదురు ; భూమినేలు
కొందురు.” అను ప్రవక్తవచనము సఫలమగును. భూమియే
కాదు స్వర్గముకూడ వారిదేయగును.

ఇక నేనూహింపజాలను ! ఇది చక్కని గగనకుసుమము;
ప్రాస్వదృష్టికసాధ్యము; దూరదృష్టి కందరానిదని మీరన
వచ్చును. అయినను నెట్టియుత్తమాధమ స్థితినైనను నిర్భయ
ముగ నెదుర్కొనుటకిది ప్రయోజనకారియగును. విధి యేదురంత
మునో తెచ్చిపెట్టి శేషించిన ప్రజాలోకమున చిచ్చుపెట్టి
వచ్చును. లేక నీభూమిమీదనే యెప్పుడోయొకప్పుడు న్యాయ
పరిపాలన, శాంతిపరిపాలన యేర్పడు విధియేయున్నచో మధ్య
మధ్య ననేక 'విశ్వామిత్రములు' కలుగుచుండుటలో నాశ్చర్య
ములేదు. దైవయంత్రము లెప్పుడును మందముగ నడుచు
చుండును. సంస్కారశూన్యమగు మానవప్రకృతి మార్భ్యమును

వీడకుండును. దైవరాజ్యము భూమిమీద స్థాపింపబడుచో మానవునకు మానవునకు కలుగుచుండు బాహ్యస్పర్థ, పోరాటము లేక పోవుటచే మానవజీవితము రసవిహీనమైన నిస్సారక్రియగ నుండునని భయపడ నవసరములేదు. మనము సత్యముయొక్క సర్వసంపన్నతను, సృజనసాటవమును విశ్వసింపవచ్చును. ఆత్మయొక్క సాహసకలాపముల కెప్పుడును స్థానముకలదు. అది దివ్యసృష్టిలోని మర్మములను శోధింపగలదు.

భవిష్యత్తు బాధలచేతను, అజ్ఞానాంధకారముచేతను నిండియుండునను సూచనలున్నను జ్ఞాన, ఆనందాద్ధి కెంతమాత్రమును కొఱతయుండదు. నలువది సంవత్సరముల క్రిందట లియోటాల్ స్టాయియొక్క గంభీరవచనములవలన నీవ్యాసకర్తయొక్కనేత్రములు తెరువబడుటచే నైచ్చికదారిద్ర్యమునందును యుద్ధప్రతిఘటనయందును నీషదీషద్రవ్యములను చేసెను; తత్ఫలితముగ దీర్ఘకాల కారాగారజీవితముకూడ సంప్రాప్తిం చెను; అప్పటినుండియు తన ప్రయత్నము లెక్కువసంబద్ధముగను నిరంతరాయముగను నుండిన బాగుండెడిదని యభిలషించుచున్నాడు. అయినప్పటికిని పై రషియాదేశపు ఋషియొక్క తేజ మానరించిన భారతప్రవక్తను గురించి వ్రాయనిచ్చినందుల కతడు తన కృతజ్ఞతను తెలుపుకొనుచున్నాడు. “శరీరము మృత ప్రాయము; దానిమీదనుండు ప్రతిరంధ్రముకు ప్రతిగాయముకు వేయినోళ్ళతో నాత్మరావము వినరానిచో నాబడుగుమానిసి

నడపీనుగు, వంకెకు తగిల్చిన చర్మభస్మి” అని యొకయా
 ధ్యాత్మిక కవి వర్ణించెను. వృద్ధుడగు ఈట్సుకవి “నా కవితకు
 వృద్ధాప్యములేదు” అని గానముచేసినట్లే నిరంతర పరిశ్రమచే
 నవసిపోయిన మోహనదాసుబడుగుశరీరమునుండి వెలువడు
 నాత్మశక్తియొక్క సందేశ మెప్పుడును నవనవోన్మేషకాంతుల
 నీనుచు నలుబదియైదువత్సరముల క్రితమతడు ప్రారంభించిన
 “సత్యపరిశోధనల” నాటికంటెకూడ ననయావనముగ నున్నది.
 ఏలయన వత్సరములతోపాటు అతడు బ్రహ్మత్వమును శాశ్వత
 యశావనమును పొందుచున్నాడు; దివ్యనమ్రత యనుశక్తిలోను,
 అనంత యఖండజీవితమును ప్రసాదించుట కాహుతియగు దివ్య
 జీవితములోను లీనమగుచున్నాడు. కైస్తవులము, సాంఘికశా
 స్త్రవేత్తలము అగు మన కతని దృష్టి కాలుష్యమైనట్లు తోచ
 వచ్చును. అయినప్పటికిని గాంధీజీ యుగపురుషుడు; నేటి‘మహా
 త్ముడు’; మోక్ష మానవలోకముయొక్కయు, పునర్జీవమునొం
 దిన ప్రపంచముయొక్కయు, సృజంపబడనున్నట్టియు (మనము
 కూడ మన ధర్మమును పాలించుచో) సృష్టియగుచున్నట్టియు
 ప్రపంచముయొక్క ప్రవక్త.

జీససుయొక్క అడుగుజాడలలో నడచు మనము గాంధీజీకిని
 యతని నిజ ‘సత్యాగ్రహు’ లందరకును నొక బృందములోని
 సభ్యులమే యనియు మనము కలలనుగను శాశ్వతస్వర్గధామ
 సహవాసుల మనియు కేలెత్తి జోహారు లొనర్చుచున్నాము.

ఆస్తి—స్వచ్ఛ

విలియం హాకింగు.

ఆస్తి, సాంఘిక బంధనములు మన క్రియాస్వాతంత్ర్యమునేగాక భావస్వాతంత్ర్యమునుగూడ నరికట్టుట ప్రతివాడు నెరింగిన విషయమే! మన యుగమున కనేక దివ్య బోధల నొనర్చిన గాంధీజీ యీ ధర్మసందేహమునుగూడ విడగొట్టెను.

మన సంస్థలను గురించి తఱచినకొలది మనకు వానిలో నున్న లోపములు గోచరమగును. పాశ్చాత్య దేశములలోని విద్యాధికు డేఛర్చికిని చెందగోరడు. ఏలనన వాటి ప్రస్తుత సిద్ధాంతము లేవియు నతనికి సచ్చజాలవు; అట్లే యత డేరాజ కీయకక్షకును చెందడు. అవి యన్నియు నవివేకముతోను, స్వప్రయోజనపరత్వముతోను నిండియున్నవి. వేదాంతాధ్యయనమువలన మానవు డిట్టి బంధనములనుండియు, కుటుంబ, దేశబంధనములనుండియు ముక్తుడగుచుండును. వేదాంతి పక్షముల కతీతుడు కావలెను; “సంకులసంగ్రామమును తరింపవలెను.” మత మ్రిాయసంగమును మరింత ముందుకు తీసుకొనిపోవును. ఏకత్వములో లీనమైనపుడు భేదము లన్నియు నశించును; వ్యక్తి విశ్వపదార్థములో లీనమైపోవును. అప్పు డతడు ప్రయోజనము లేనివాడు, అర్థము నెరుగనివాడు అగును.

గాంధీజీ తన దేవతను 'సత్యము' అని పిలుచును; ఈ సూత్రము విశ్వమునకు సంబంధించినది; అన్ని మతసిద్ధాంతములకు సతీతమైనది. అతడు దానిని 'రామము' అని కూడ పిలుచును. అతడు రాజకీయములలో ప్రవేశించును. ప్రయోజనములలోను, సిద్ధాంతములలోను తనతో చాల భేదించువారితో గూడ సత్యము చర్చించు విషయములనేకములుండును. అయినను సత్య డొకపార్టీ వహించు వ్యక్తి; కొంచె మించుమించు అతడే యొకపార్టీయని చెప్పవచ్చును. అతడు సారాంశములను నిర్ణయించును; విస్పష్టమగు సూచనలను చేయును; వానిని బలపరచుచు హరిజనపత్రికలోను, యితర పత్రికలలోను వాదమును విపులీకరించును; నిరర్థకుడు, నిష్ప్రయోజకుడు అను పదములతోనికి చెల్లువు.

సన్యాసియొక్క యసంగము రాజకీయధురంధరుని పాటవమున కెట్లు తోడ్పడునో యతడు రుజువుచేసెను; స్థానికధర్మమును, ఆ స్తిపాస్తులను పాలించుట వ్యక్తిస్వాతంత్ర్యమున కెట్లు తోడ్పడవచ్చునో యతడు చూపెను; ప్రతిదిసము తాను చేయగోరునది తూ చా తప్పకుండ చేయుటయేగాక దానిని మహాదానందముతో చేయువానిని నేను చూడలేదు.

అతని కిదియొక స్వల్పవిషయము. కాని యీనిర్మల దృష్టి లేకపోవుటయే ప్రపంచమంతయునకు, గండరగోళమునకు మూలకారణము. ఆ స్తిపాస్తులను, భార్యాబిడ్డలను, రాజకీయ

కార్యకలాపమును, మతసంస్థలను చివరకు స్వశరీరములను—

అన్ని సంబంధములను అన్ని బాధ్యతలను తప్పించుకొని స్వేచ్ఛను బడయగోరువా రనేకులు అమెరికాలో మన సంఘములోనే కలరు. ఈమె బాధ్యతలను చక్కగ నెరవేర్చగలవారి నేవను ప్రజాస్వామికములు కోల్పోవుటచే నవి కంటరువడెను.

మన యాత్మలోనే యున్న గొప్పతనమునకుండు వేరు గొప్పతనము లేదనియు, మన నిజనీమలోనున్న విశ్వత్వమునకుండు వేరు విశ్వత్వము లేదనియు, మన నిష్ఠానముపై నున్న స్వేచ్ఛ కంటె వేరు స్వేచ్ఛ లేదనియు గాంధీజీ బోధించుచున్నాడు.

—१—

గాంధీజీ గొప్పదనముయొక్క స్వభావము

జాన్ హాయిన్సు హెరాస్సు.

“ప్రపంచ పురుషులలో గాంధీజీ గొప్పవాడు” అని నేను యిరువది నల్లరములక్రిందటనే అమెరికను ప్రజలకు చాటియుంటిని; అప్పుడు నా దేశస్థులు గాంధీజీ నెరుగరు; అతనిపేరు మా పాశ్చాత్య ప్రపంచమున కంతపరిచితముకాదు; కాని తదాది యతనిపేరు మరేజీనపురుషుని పేరును ప్రాకసట్లు ప్రాకిపోయెను. నేనతనిని “పురుషోత్తముడు” అనుట యచితముగ నున్నదని యమెరికనులు గ్రహించిరి.

సామాన్యముగ భావించబడు బుద్ధిజైవశబ్దమును, 'పెళ
పెళ'లాడు తెలివికలవాడుచునగుటచే గాంధీజీకీయుగమున నింత
ప్రాశస్త్యము కలుగలేదు; అతనికి సైనికనికాయములా లేవు!
అతడు దేశములనా జయించలేదు! అత డనేకజాతుల భాగ్య
భోగ్యములను తన గుప్పెటతో పెట్టుకొనిన రాజకీయ ధురంధ
రుడా కాదు! అతడు వేదాంతియు లేక మునీశ్వరుడునుకాదు;
పెద్ద పెద్ద గ్రంథములనుగాని తేనెగొలుగు కవనమును
గాని అల్లుతేను. బాహ్యపటాటోపముచేతను, వేషభాషల
చేతను దర్పముచేతను మహానాయకునినలె కాన్పించు ఆకా
రమా లేదు! అతని గొప్పతన మతని యాత్మలోనే కలదు.

అతని "యాస్మశక్తియే" యతని కసామాన్య పలుకు
బడిని, నాయకత్వమును ప్రసాదించెను. మానవ చరిత్రలో
నేకాద్దిమందికోతప్ప తక్కినవారికి దుస్సాధ్యమగు విజయముల
సతడు గాంచెను. హిందూదేశ స్వాతంత్ర్యము సాధింపబడిన
నాడు దానిని సాధించిన భారతీయు లందరిలోను గాంధీజీ
నామమే యెక్కువగ కీర్తింపబడును. తనప్రజలలో జాతీయవిజ్ఞా
నమును లేకెత్తించి, స్వక్తిగౌరవ, ఆత్మాభిమానములను పురి
కొల్పి, ఆత్మనిగ్రహశక్తి యలవడునట్లు వారి యాంతరంగిక
జీవితములకు శిక్షకలిపి, యాధ్యాత్మికముగను, రాజకీయము
గను వారిని స్వతంత్రులనుజేసి వారిని స్వాతంత్ర్యాహ్లాలుగను,
దక్షులుగను చేరిన యసాధారణ విజయమతనికే చెల్లును! దీనికి

తోడు అత డస్పుశ్యులను నిర్మలకచేరనుండి రక్షించెను; చరిత్రలో మానవమోక్షమును సాధించిన యేకై కవిజయముగ నిది కలకాలము నిలుచు మహాస్తరకార్యము. ఇక “దౌర్జన్య రహితప్రక్రియ” సూత్రమును స్వీకరించి దానిని ప్రపంచమున స్వాతంత్ర్యమును, న్యాయమును, శాంతినిస్థాపించు శాస్త్రముగ పోతపోసిన యఖండవిజయము నేమనవలెనో తెలియరాకు న్నది! ఇతరులు వ్యక్తిశిక్షణకొరకు చెప్పినదాని నితడు ప్రపంచము నుద్ధరించు సాంఘికపథకముగా మార్చివేసెను.

గాంధీజీ గత యుగపురుషు లందరితోపాటు గొప్ప వాడు. అతడు ఆల్ఫ్రడు, వాలేసు, వాషింగ్టను, కొసిస్కా, లాఫేటీలవలె గొప్ప జాతీయనాయకుడు; క్లార్కుసను, విల్బరు ఫోర్సు, గారిజను, లింకాలినులవలె బానిస మోక్షకుడు; ఫ్రాన్సిసు, థోరో, టూల్ స్ట్రాయిలతోపాటు “ప్రతిక్రియ చేయ కుండుట” లేక “నప్రతిహతమగు ప్రేమ” యని క్రైస్తవమత గ్రంథములుప్రశంసించు బోధకాచార్యుడు; లయోట్జీ, బుద్ధుడు, జొరాస్టరు, జీససులతోపాటు అన్ని కాలములకును తగు నుత్కృష్ట మత ప్రవక్తలలో నొకడు. “పునర్యోచన చేయు మతము” అను నాపుస్తకములో వర్ణింపబడినవాడే యుక్తమ మానవుడు.

“అతడు సాధుపుంగవుడు, వినయశీలుడు, అప్రతిహత దయాపూర్ణుడు; అతని హాస్యరస మప్రతిమానము; సరళస్వభా

వము మోహజనకము; ఎంతటి సాధువో, యెంత శిరీషకుసుమ
పేళలువో యంత యప్రతిహతేచ్ఛ, చెక్కుచెదరని ధైర్యస్థైర్య
ములు కలవాడు. అతని నిజాయతీ యకలంకము; సత్యదీక్ష
యవక్రము. అతడు కోల్పోవునదేదియును లేదు కనుక సత
డభేద్యుడు. తాను సమస్తము నర్పించువాడు కనుక నితరుల
నేమడిగినను యడుగ సమర్థుడు. అతని ధనేషణ, దాశేషణ,
పుత్రేషణ లన్నియు చాలకాలముక్రిశమే నశించెను. సత్య,
ప్రేమరూపములలో ప్రకటమగు నాత్మశత్యమే యతని నావే
శించును.

“భగవత్సేవయే యనగా మానవ సేవయే నామతము
... సేవ యనగా సకలంక ప్రేమ” యని గాంధీజీ వచించును.

—౧—

ఒక దక్షిణాఫ్రికా నివాసి ప్రశంస

ఆల్ఫ్రెడ్ హోరెల్. యం. యె. డి. లిట్.

గాంధీజీ తత్త్వమును, ఆచరణములను గురించి ప్రపంచ
మంతటనుండియు వచ్చు సంకీర్తనలలో నధమ మొక దక్షిణా
ఫ్రికా శ్వేతముఖుని ప్రశంస యుండుటెంతయు యుక్తము.

గాంధీజీ దక్షిణాఫ్రికాలోనే మొదట 1893లో భారత
సంఘము తరఫున రణభేరి మ్రోగించెను. జాన్సుబర్గ్ లో నేను

ప్రతిరోజు విశ్వవిద్యాలయమునకు పోవుత్రోవలోనున్న “కోట” అనుదానిలో నతడనేకమంది సహచరులతో ఒంధింపబడి కఠిన పేరక మనుభవించెను. ట్రాన్సువాలుకు స్వయంవిగ్గయాధికారము వచ్చుటతోడనే పలసరాజ్య కార్యదర్శియైన స్కెట్సు సేనానితో నతడు దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతీయుల తరపున రాయబారము సడిపెను. తన ప్రజలతరపున నాయకత్వము వహించి యక్రమచట్టములపై సభకు మొట్టమొదట సాత్త్విక నిరోధాస్త్రము నిచ్చుటనే ప్రయోగించెను. దక్షిణాఫ్రికాలోని ప్రతి భారతగృహమునును, భారతీయులకు చెందిన ప్రతి ప్రజాభవనములోను “మహాత్ముని” చిత్రము గౌరవస్థానము నలంకరించును. గాంధీజీపక్షమును సహించి యష్టకష్టములను పడిన స్వేత స్వేతేతరజాతి స్త్రీ పురుషు లెందరో దక్షిణాఫ్రికాలో నింకను కలరు.

అతని కుమారులలో నొక డింకను తనతోండి స్థాపించిన ‘భారతాభిప్రాయము’ అను పత్రికను నేటాలులోని భూనిక్కు ఆశ్రమమునుండి నడిపించుచున్నాడు. తన రాజకీయ, ఆధ్యాత్మిక నాయకత్వ శక్తి సంపత్తుల నన్నిటిని తన జన్మభూమికిని, తత్ప్రజలకును అర్పించుటకు పూర్వము దక్షిణాఫ్రికా చరిత్రలో వెన్నెట్టికిని మరపురాని స్థానము నతడు నిర్మించుకొనెను.

రినరెండు జూలైలో నానిన యతని దక్షిణాఫ్రికా జీవితమును చరిత్రమీదట నతని ప్రజలపై నను శత్రుత్వములో

అలోఫ్రెడ్ హోర్నీ, యం. యె. డి. లిట్.

సనేకమందిపై ననుగూడ సతనికిగల పలుకుబడికి కారణమేమని విమర్శింప నాకి క్రిందివిషయములు తట్టెను.

దౌర్జన్యమును దౌర్జన్యముతో నెదిరించునంతటి రోషము నితరులలో కలిగించు పరిస్థితులలో గూడ దౌర్జన్యరాహిత్యమును యధేచ్ఛగ నవలంబించు మానసిక స్థైర్య మతనికియుండుట మొదటి విషయము. స్వేతములు లతనిని యనేకసారులు కొట్టి, తన్ని తిట్టి తమ జాతి యాధిక్యత నీవిధముగ ప్రదర్శించి యీ “కూలీ”కి బుద్ధిచెప్పగోరిరి. అతడెన్నడును దౌర్జన్యమును చూపలేదు. ప్రెసిడెంటు క్రూగరు యింటి యెదుటనున్న కాలి బాటనుండి యతనిని తన్నిన నొకరుపై నతడు చర్యతీసికొన నిరాకరించెను. మరయొకసారి తన ప్రజలలోని శత్రువులే యతనిని క్రూరముగ కొట్టిసప్పు డొకవంక రక్షము కారుచుండ నిస్సహాయుడై పడియుండియు కూడ సతడు తనను హింసించిన వారిని శిక్షించవలదని పోలీసువారిని కోరెను. “తాము యోగ్యముగ ప్రవర్తించుచున్నామనియే వారు భావించిరి; నేను వారిపై చర్యతీసికొనగోరను” అని యత డనెను. తనను తాను జయించుటచేతనే యతని కితరులపై నిట్టి యమోఘ శక్తి కలిగెను.

దక్షిణాఫ్రికాలో భారతీయుల సస్పృశ్యులుగ చేయ సమకట్టిన చట్టము నెదుర్చునాడతడు కేవల తాత్త్వికహక్కు

లను కోరలేదు. వారి యాత్మగౌరవమును నిర్మించు టతనికి
మరింత ప్రధానము; వారు నిస్సృహులై, హతాశులై పెదవి
మెదల్చుకుండ వెతలనొందుట గాంచెను. భారతీయులను దక్షి
ణాఫ్రికాలోని తెల్లవారు మానవులుగ పరిగణింప గోరుటకు
వారి పోరుషమే నైతికాధికారమని యతడు సూచించెను.
భావి భారతసంఘమునుగురించి యత డీక్రింది కలలను గనెను.
“దక్షిణాఫ్రికాలోని భారతసంఘ మంతయు సమానప్రయోజ
నములు, సమానాశయములు కలిగి తమ ప్రాచీన నాగరికత
కుచితమగు విద్యాగంధమును, నైతికసంపత్తును కలిగియుందురు
గాక! వారు వస్తుతః భారతీయులుగనే యుండి దక్షిణాఫ్రికా
యీప్రాచ్యవాసులను కలిగియున్నందుల కెంతయు గర్వించు
విధమున ప్రవర్తించుచు ప్రతి బ్రిటిషు పౌరుడు ననుభవించు
హక్కుల కధికారులుగ గుర్తింపబడుదురు గాక!” మూడవది,
నాయకత్వమును విషయముతో నెట్లు మేళవింపచేయవలెనో
యత డెరుంగును. ధనవంతులగు భారతీయుల కతడు ప్రజా
సేవను బోధించెను. తనకు వచ్చిన ప్రతిపైస నతడు తన ప్రజల
ప్రయోజనములకొర కకుంతితముగ వినియోగించెను; అతడు
బీదలలో బీదవాడుగ సంచరించెను. తన సంస్థానములోని
ప్రధానమంత్రి కుమారుడై హోదా, పలుకుబడి, అధికారము,
విజ్ఞానముగల కుటుంబములో జన్మించి, ఆంగ్లదేశములో బారి
ష్టరుగ శిక్షనొంది, విజ్ఞానధనులైన యూరపియనులతో సరి

సమానప్రపత్తి గలిగిన యతడు తనకొర కెన్నడును హక్కులను కోరియుండలేదు. అతడితరభారతీయుని చూచినట్లే తన్ను చూడగోరును. భారతీయు లందరును గుర్తింపబడుటకు వేలి ముద్రలను వేయవలెనని చట్టము శాసించినపుడు తాను మిచ హాయింపు కోరగలిగియు నితరులకు సాదృశ్యముగ నుండుటకు తానే ముందర దారి తీసెను.

నాల్గవది, భారతీయుల హక్కులకొర కత వొకవంక పోరాడుచు నాగరికాధికారముల కర్హులు కాగోరువారు పోరాటములో పాల్గొనకపోయినను అవసరము వచ్చినపుడు తమ ధర్మము నైచ్చికముగ నెరవేర్చవలెనని యత డెప్పుడును ప్రకటించుచుండెను. బోయరుయుద్ధములో నేటూలురంగమున తుత గాత్రులైనవారిని మోయు భారతదళము నొకదాని నతడు నిర్మింపగోరెను. మొదట కొంత తిరస్కారము చూపబడినతరువాత నది యంగీకరింపబడెను; భారతీయులందులో సమూల్యమైన సేన జేసిరి. రాబర్టు సేనాని కుమారుడు చావుదెబ్బతిని పీవెలీలోని ఆస్పత్రికి భారతవాహకులచే నేడుమైశ్వరూరము తీసికొనిపోబడెను. 1906లోని జూలూయుద్ధములోకూడ నీసేన చేయబడెను. జాన్సుబర్గులో 1904లో వచ్చిన స్లేగుసమయమున గాంధీజీ సాయపడనిచో మరింతవిశేష ప్రాణనష్టము కలిగియుండెడిది.

భారతీయుల అంతరాత్మలను పరాభవించు చట్టములకు తలయొగ్గ నిరాకరించుచు (ప్రభుత్వ చట్టములను మన్నించు

వాడు కనుక) నవి యొసంగు శిక్షల ననుభవించుచు జాతీయ స్వర్థ శ్రేకె త్తిన సమయములో “సాత్త్వికనిరోధమును” మొదలు ప్రయోగించినవాని తత్త్వ, గుణసంపత్తు లీవిధముగ నుండెను. ఇతడు “సాత్త్వికనిరోధము” అను పదము ఆదర్శములో సగ భాగమును మాత్రమే వ్యక్తపరచునని యతని కప్పుడే తెలియును; అత డట్లే చెప్పుచుండెడివాడు. “అది నాభావమునంతను వ్యక్తము చేయజాలదు; అది యొకపద్ధతిని మాత్రమే నిర్వచించును. దేనిలో నది యొక భాగమో యట్టివిధానము నుగురించి యదియేమియు సూచింపదు. నిజమైన నీర్వరితనము (అదియే నా లక్ష్యము) “అపకారికి నుపకారము నెపమెన్నక” చేయుటలో కలదు” అని యతడు చెప్పెను. ఈసందర్భములో జీససు శాసించిన “ఒక చెంప కొట్టిన వానికి మరియొక చెంపనిమ్ము” అను శాసనము భారత మత, వేదాంతముల ననుసరించియేయున్నదని యతడు ఘోషించెను.

సాత్త్విక “అస్త్రము” అని నేను పేరిడినదానినిగురించి కొంచెము చెప్పెదను.

దానికొక స్థానమేర్పడెననుట స్పష్టము. అప్పటి నుండియు ప్రజలు దాని సనేకరంగములలో, అనేక రూపములలో ప్రయోగించిరి; ఇకముందుగూడ ప్రయోగింతురు. వ్యక్తులు (యుద్ధము కూడదనువారు) దానిని వ్యక్తిగతముగ నుపయోగించనచ్చును. రాజకీయముగను, సైనిక సంపత్తు

చేతను అసహాయులైన వానికిదేయొక్కట మహాస్త్రిము.
స్థూలముగగాక నైతికముగ నిది రాజకీయసమరము నుత్తమ
స్థాయికి గొంపోవును. ప్రతిఘటనచేయువాడు బుద్ధిపూర్వకముగ
బాధల నాలింగనము చేయవలెను; పరాధనముల ననుభవింప
వలెను; కనుక వారి కసాధారణముగు ఆత్మనిగ్రహము, మనో
బలము కావలెను. అది శత్రువుయొక్క యంతరాత్మను కలచి
వైచి యతని యక్రమము సతనికిచూపి, వాని పశుబలము
నిరుపయోగమని రుజువుచేసి, యకారణహింస సల్పితిమేయను
సాపక్షితి వారిని నిర్వీర్యులను చేయవలెను. అంతరాత్మ, సాప
క్షితిలేనివారి నిదియేమి చేయగలదో నాకు సందేహముగనే
యున్నది. బర్మనీలోని యూదులు సాత్త్వికనిరోధము చేయ
వలెనని యతడు సలహాచెప్పెను. వారట్లుచేసినచో నాజీ ఆత
తాయులు, వారినాయకులు నిట్టి నైతికశక్తికి లొంగనిగుండెలు
తీసినబంటులని రుజువైయుండెడిదని నాయభిప్రాయము.

పైగా సాత్త్విక నిరోధము నైతికాయుధముకనుక,
తాత్కాలికజన్యముగు కలహము, క్రోధము, తిరస్కార ధిక్కా
రములు ఊచు, శాంతి, ప్రేమరూపములుగ మారిపోవునంతటి
స్వార్థరహితభక్తి ప్రజాసామాన్యముకబ్బుట దుస్సాధ్యము;
అతియరుదు. “ఒక విధానములో భాగమగు” “పద్ధతి” ప్రత్యే
కముగ నాచరింపబడునదికాదు.

ప్రజలంత మహాత్ములపైఠిని పొందగలిగినచో
మామూలుగ ప్రజానాయకత్వమును నహింసవారికంటె గొప్ప
నాయకులు కావలెను. అట్టి నాయకులు బహుళుదు, ఒక
గాంధీ జీవితములో నొకసారియైనను జన్మింపడు.

దక్షిణాఫ్రికాలోని తెల్ల వారు అచ్చటి యాదమనివా
సులుకూడ గాంధీజీ ననుసరింతురేమోయని భయపడిరి; వారు
భారతీయులకంటెకూడ కనిష్టముగ చూడబడుచుండిరి. దక్షి
ణాఫ్రికా “తెల్ల వానిదేశము”గ నుండెనలెనని వారి యాశ
యము. తెల్ల వానిసంస్కారములో గాంధీజీని ఆక్షేపించినపుడు
దొమ్మి, దౌర్జన్యము, రక్తపాతములకంటె నైతికాయుధ
ముమేలు; నైతికాయుధము ధర్మకార్యమును చేపట్టదు. దేశీ
యుల సమస్య ధర్మయుతమై వారుపయోగింపవలసిన సాత్త్విక
నిరోధమునకు తగినంత సంస్కారమే వారిలోనున్నచో దక్షి
ణాఫ్రికాలోని వివిధజాతి నిర్మాణములో వారికి హక్కు,
స్థావరము దానంతటదయే చేకూరునని యతడు చెప్పెను.

నాటినుండి ముప్పది వత్సరములు గతించెను; దక్షిణా
ఫ్రికా భారతీయు లింకను మహాత్ముని నాయకత్వ గాధలను
చెప్పుకొనుచుందురు. కాని యతడు హిందూదేశముకు తిరిగి
వచ్చినతరువాత వారు సాత్త్వికనిరోధము నుపయోగింపలేదు.
ఇక దేశీయుల విషయములో ననేకయడ్డంకులు కలిగినను వారు
చాల యభివృద్ధిచెందిరని చెప్పక తప్పదు. కాని వారీ సాత్త్వి

అల్ఫ్రెడ్ హోర్న్, యం. యె. డి. లిట్.

కాస్త్రము (దీని నుపయోగించువా రసాధారణశక్తిసంపన్నులు కావలెను, నెప్పుడుపయోగింప సమర్థులగుమనో యెవరును చెప్పజాలరు. నిరాయుధులై, తమలో తాము కలహించుకొనుచు, ససహాయులైయున్న వీరికిదియొక్కటే తుది శరణ్యము. కాని దేశీయులలో గాంధీయంతటివాడు పుట్టవించుకాలమింకను రాలేదు; అది రాకపోవచ్చును. కాని దక్షిణాఫ్రికాలోనున్న యల్పసంఖ్యాకులగు తెల్లవారే యెల్లకాలము రాజకీయ, సాంఘిక, ఆర్థిక సామ్రాజ్యము నేలుకొనవలెనను దురాశ యూరపియనులు కాని ప్రజలందరను వాటిపై తిరుగుడునట్లు చేయవచ్చును. అదియే తటస్థించుచో గాంధీజీ సాంప్రదాయానుభవముగల భారతసంఘము యూరపియనులతో సాత్త్విక నిరోధము చేయు నాయకు నొకనిని ప్రసాదించవచ్చును.

—o—

దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీ

జాన్ హెచ్ హోప్ మయర్. యం. యె.

తాంబరం కాన్ఫరెన్సుకు హాజరగుటకు భారతదేశము వచ్చిన జాన్ హెచ్ అను మిషనరీ రాజకీయవేత్త సైగానులో మహాత్ముని దర్శించెను. “మీ జీవితములో సత్యంత వీర్యవంతులైన యనుభవము లెవ్వి?” అని యతడు ప్రశ్నింపగా మహాత్ము డిట్లు చెప్పెను.

“అట్టివి యసంఖ్యాకములుగగలవు. కాని మీరీప్రశ్నను వేసినపుడు ముఖ్యముగ నా జీవితమునంతను మాన్చివేసిన యొక యనుభవము ఇట్టిది వచ్చెను. నేను దక్షిణాఫ్రికాలో పాదము పెట్టిన వారమురోజులకే నా కది సుఖవించెను. నేనచ్చటకు కేవల మొక ప్రాపంచిక స్వార్థ ప్రయోజనముకొరకు వెళ్ళితిని. నేనప్పుడే యింగ్లండునుంచి తిరిగినచ్చి ధనాభ్యుదయకొరకాసించు చున్న పడుచు కుర్రను. నన్నచ్చటకు పిలిపించిన వర్తకు డక స్మాత్తుగ డర్బనునుండి పిట్రోలియా వెళ్ళగోరెను. అది యంత సులభ ప్రయాణము కాదు. ఛార్జెసు పట్టణమునరకు రైలు ప్రయాణము; జాన్సుబర్గ్ నరకు గుర్రపుబగ్గీ ప్రయాణము చేయ వలెను. రైలులో నాకు మొదటి తరగతి టికెట్టు కలదు. కాని పడకటిక్కెట్టు లేదు. మార్జెట్టుచర్చ గార్డు వచ్చి నన్ను దిగిపోమ్మని గెంటివేసెను. ఆ నిశేధమందు చలిలో నొంటరిగ గజగజ వణుకుచుంటిని. రైలు కదిలిపోయెను. నాకచ్చట ప్రాణోత్పాదకమగుసనుభవము కలిగెను. జీవితముకే మోసము కలుగునను భయముతోచెను. నేనొక యంధకారమయమగు ముసాఫర్లుగదిలో చేరితిని. ఆగదిలో నొక తెల్లదొరయుండెను. తోడనే నాకు భయము కలిగెను. నాధర్మమెద్ది? యని నన్ను నేను ప్రశ్నించుకొంటిని. నేను తిరిగి హిందూ దేశము పోవలెనా? లేక భగవానుని యండగొని ముందుకు పోవలయునా? చివరకు

నే నాగిపోయి బాధపడుటకే నిశ్చయించితిని. నాటినుండి నా సత్యాగ్రహము కార్యరూపమును దాల్చెను.”

దక్షిణాఫ్రికా నివాసి యాఘట్టమును సంస్మరించుట ముదావహము కాదు. కాని గాంధీజీ జీవితచరిత్రలో దక్షిణాఫ్రికా కెంత ప్రాముఖ్యత కలదో యిది తెలుపగలదు. దక్షిణాఫ్రికాలోనే సత్యాగ్రహ సిద్ధాంతము కనుగొనబడెను. తొలుతు చారిత్రక సంఘటనలలో న్యాయము ద్యోతకమగుచుండును. భారతదేశము (ఐచ్ఛికముగ గాకపోయినను) దక్షిణాఫ్రికా కొక క్షిప్తసమస్యను ప్రసాదించెను, దక్షిణాఫ్రికా (ఐచ్ఛికముగ గాకపోయినను) భారతదేశముకు శాసనోల్లంఘనభావమును కలుగచేసెను. తెల్లవారి ప్రయోజనములకొరకే భారతీయులు దక్షిణాఫ్రికా వెళ్ళిరి. ప్రవాసితులగు కూలీలు లేనిదే నేటాలు తీరమును పొందుట దుస్సాధ్యము. కనుక భారతీయులు వచ్చి నేటాలు ఐశ్వర్యమును వృద్ధిచేసిరి. చాలమంది యచ్చట స్థిరనివాసము నేర్పరచుకొనిరి; వారివెనుక ననేకమంది స్వతంత్ర భారతీయులును, ప్రవాస కూలీలును కూడ వెళ్ళిరి. కాని తక్కువఖర్చుతో జీవించు భారతీయు డంతకుపూర్వము గుత్తగ సనుభవించుచున్నకొన్ని వృత్తులనుండి యూరపియనుల కుద్వాస మిప్పింప ప్రారంభించెను. దీనితో వర్ణ దురభిమానము రేకెత్తెను. మిల్నరుగారి భాషలో భారతీయులు “తమ్ము తీసికొన నిచ్చగించని సంఘముమీదకు చొరుచుకొనివచ్చు విజాతీయు

లుగ పరిగణింపబడిరి.” మార్క్సిజ్టుబద్ధులై లేవ్వేస్తేషనుమీదనున్న గాంధీజీ కీర్త్యేషమే ద్యోశకమయ్యెను; దీనికి ప్రతిక్రియగ సత్యాగ్రహము పెట్టెను.

మహాత్ముని దక్షిణాఫ్రికా జీవితమును గురించి, కృషిని గురించి యిచ్చట వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు. అదియొక గొప్ప సమరము; నేటి ప్రపంచ పురుషులలో మరియొక చారిత్రక పురుషుడగు స్మట్సుసేనానితో నతడు పోరాడవలసియుండెను. వారిలో సాదృశ్య మెక్కువగ నుండెను. జాన్సుబద్ధు సమీపమున భారతీయబాలురను సంస్కరించు నొక కారాగారమును చూచితిని. ఒక గొప్పయుద్యోగి నాతో కూడ నుండెను. అది యంతకుమునుపు మామూలు ఖియిదు. నాసహచరుడందులో నాకొక గదిని చూపి ముప్పది వత్సరములక్రిందట తా నొక ఛోటామేజిస్ట్రేటుగ నుండెననియు గాంధీజీ యాగదిలోనే బంధింపబడెననియు ప్రధానమంత్రి స్మట్సుసేనాని యాజ్ఞప్రకార మతడు గాంధీజీకి వేదాంతగ్రంథముల నిచ్చుచుండెడివాడనియు చెప్పెను. వారిరువురమధ్య గొప్పపోరాటము జరుగుచుండెనను వారి పరస్పర శౌరవము, స్నేహము గమనింపదగినవి. అవి నేటికిని యట్లే యున్నవి. దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీ యేమి సాధింపగలిగెను? దక్షిణాఫ్రికాకు భారత కూలీలు రాకుండ చేయుటకే స్మట్సు పట్టుపట్టెను. గాంధీజీ దాని నడ్డగింపలేక పోయెను. కాని యతడు ప్రవాసచట్టములో కేవల భారతీయు

లనే పేర్కొను యమర్యాదను నిర్మూలించి యచ్చట సదివర కే
స్థిరనివాస మేర్పరచుకొని భారతీయుల యనేకకష్టములను
నివారించెను. దానితో దక్షిణాఫ్రికాలో నాసియావాసులపై
నున్న ద్వేషము పోవునని యతడాసిించెను. కాని నేటికిని యా
ద్వేషముల్లేయున్నది.

కాని గాంధీజీ నాయకత్వము దక్షిణాఫ్రికాలోనున్న
భారతసంఘమును మార్చివేసెను. అందులో తక్కువజాతు
లలో పుట్టిన వారధికసంఖ్యాకులుగ నుండిరి. జన్మచే వారికి
కలిగిన యిక్కట్టుల నతడు రూపుమాపి యెన్నటికిమొక్కవోని
జాతీయ గౌరవమును భారతీయులలో రగుల్కొలిపెను. దక్షి
ణాఫ్రికాలోనున్న భారతసంఘ మిప్పుడు తమ్ము న్యూనతపరచు
నెట్టి చట్టమునైనను గాంధీజీధ్వజముక్రింద పోరినట్లే పోరగలదు.
అన్నిటికంటెను ముఖ్యమైన దేదియన గాంధీజీ వ్రేలిముద్రలను
వేయ నిరాకరించుచు రాష్ట్ర సరిహద్దులను దాటుచు జయిలు
శిక్ష ననుభవించుచు పైకి వచ్చి తిరిగి శాసనోల్లంఘనము
చేయుచు నాత్మార్పణ తత్త్వమును పరిపూర్ణ స్థితికి తెచ్చెను;
అది శక్తివంతము పటుత్వము గల యాయుధమని యతడు
గ్రహించెను. కనుక భారతదేశమునకే 'మహాత్ముడు' గాక
ప్రపంచ ఆధ్యాత్మిక నాయకులలో సగ్రగణ్యుడగువానిని
ప్రసాదించుటలో దక్షిణాఫ్రికాఘట్టము (తెల్లప్రభువులు డిల్లీ
పోవు ఘట్టము) మరువరాదని గ్రహింతురుగాక !

గాంధీజీ-యుద్ధ వ్యతిరేకవాదముయొక్క

భ వి ష్కృ తు

లారెన్న హాస్తను.

సాత్త్వికమతమును (యుద్ధము కూడదను మతము) జయ ప్రదముగ ప్రదర్శించినవారిలో గాంధీజీ యగ్రగణ్యుడు. కార్య రంగమును దాల్చిన సాత్త్వికమతము ప్రపంచ రాజకీయము లలో నొకమహాశక్తికాగలదు; అనగా వీడ, దౌర్జన్యములతో గూడిన ప్రభుత్వముకంటె నిది శక్తివంతమైన యాయుధము. దక్షిణాఫ్రికాలో సత్యు సంపూర్ణ విజయము నొందెను.

హిందూ దేశములోను విశేష విజయము చేకూరెను. ఎంతమాత్రమును దౌర్జన్యములేని మంతయెక్కువమంది యను చదులే యతని కున్నచో సతని సాత్త్వికాయుధము జయభేరి మ్రోగించెడిది.

నిజముగా సత్యాగ్రహ విజయమే విజయము. ఏలనన నది యింతవరకు సామాన్య మానవలోకమవలంబించు పద్ధతికి భిన్నమైనది; అక్రమమును నివారించుటకు దౌర్జన్యమే సాధన మని మానవలోకమును తప్పుమార్గము పట్టించిన చిరసాంప్ర దాయమున కది కేవలము భిన్నమైనది. మహాత్ము డట్టిసాంప్ర దాయము నవతలకుత్రోసి యసామాన్యాన్ని పరీక్ష నెదుర్కొ

నుట కంతమంది విశ్వాసపాత్రులగు యనుచరులను సృష్టింప గలుగుట కతడు బోధించినది మానవ ప్రకృతిలో నిగూఢమైన మూలసత్యమగుటయే కారణమని తోచుచున్నది; మరియు సాదృశ్యమును చూపినపుడు సామాన్య స్త్రీపురుషుల బుద్ధి కది యందుబాటులోనిదని, వారు దాని నవలంబించి గొప్పయుద్యమములలో పాల్గొనగలరని యిది రుజువు. మహాత్ముని జీవిత మీయన్ని కారణములచేతను యమూల్యమని నా విశ్వాసము. అతని డెబ్బదియవ జన్మదినమున నా యభివందనముల నర్పించుచు నశేషనేకవత్సరములింకను యుచున్నట్లే యుండగోరుదును. అప్పుడు ప్రపంచ మతని దివ్యనాయకత్వము నింకను అనేకవత్సరము లనుభవించు భాగ్యము లభించును.

—౩—

గాంధీజీ సత్యాగ్రహము — శిలువయొక్క

పథము

జాన్ యస్. హాయిలండు.

1938 వత్సర శరత్కాలమున ప్రపంచ మంతటనుండి, ముఖ్యముగ నాఫ్రికా, ప్రాచ్యఖండములనుండి వచ్చిన క్రైస్తవ రాజకీయ ధురంధరులు జీససు సందేశానుసార మాధునికప్రపంచ సమస్యల నవలోకించుటకు మద్రాసులో నొకసభ జరిపిరి. సభ

జరుగుముందొక వింత విషయము జరిగెను. ఐశ్వర్యాధికార దర్శములతో తులతూగు క్రైస్తవ మత క్షీణములలో జగద్విఖ్యాతి, పలుకుబడిపొందిన యీనాయకశిఖామణులు హిందూ నాయకుడైన గాంధీజీని దర్శించి, పాదాభివందనచేయుట కనేక వందలమైళ్ళదూరము ప్రయాణించిరి. జీససు ననుసరించు శ్రేష్ట మార్గము సతనివలన గ్రహించుటకే వారు వెళ్ళిరి. గత చరిత్రలో నెన్నడును (అనేక పరిషత్పరంపరలు జరిగినను) క్రైస్తవ నాయకు లిట్టిపని చేసియుండలేదు. వారిప్పుడట్లుచేయుటయే క్రైస్తవమతము వక్రించెనను గాఢ విశ్వాసమునకు తార్కాణము. ఇంతేకాదు, ఈ భారత ఋషి జీససు తత్త్వమును గ్రహించి యతని విధానము నాచరించుటలో మనకంటె మిన్నయను విశ్వాసము నిది బలపరచుచున్నది.

వీరితో సలిపిన యతి ముఖ్య సంభాషణలలో సతడు మొదట ద్రవ్యమునుగురించి మాట్లాడెను. తన యభిప్రాయముల సతడొక్కమాటలో నిట్లుచెప్పెను “మీరు భగవంతుని కుబేరుని యొక కాలమందు సేవింపజాలరు; భారతదేశమును సేవించుటకు ధనదేవతను పంపి భగవంతుని నెనుకకు నెట్టిరని నా భయము. భగవంతు డెప్పుడో యొకప్పుడు దీనికి ప్రతీకారము చేయును..... ఏమతసంస్థకై నను దానికి కావలసిన దానికంటె నెక్కుడు ధనమున్నచో నది భగవద్విశ్వాసమును

కోల్పోయి ధనారాధన కుపక్రమించునని నా విశ్వాసము.
మీరు దానిపై నాధారపడుట మానివేయవలెను.

దక్షిణాఫ్రికాలో నేను సత్యాగ్రహమును ప్రారంభించి
నపుడు నాచేతిలో నొక్క పైసయైనను లేదు; అయినను నేనతి
యుల్లాసముతో నుంటిని. నేను 3,000 మంది సిబ్బందీని పోషిం
పవలసియుండెను. 'మనకేమియు భయములేదు. భగవదేచ్ఛ
యున్నచో నతడే దానిని నిర్వహించును' అని నేనంటిని.
అప్పుడు హిందూ దేశమునుండి ధనము వర్షింప నారంభించెను.
అది నచ్చినకొలది నాదుఃఖమతిశయించుచుండుటచే నేను దాని
నాపివేయవలసివచ్చెను. అదివరకు రొట్టె, పంచదారలతో
తృప్తిపడినవారు నానావిధపక్వాన్నముల నడుగజొచ్చిరి !

“నేనిప్పుడు ప్రారంభించిన నూతన విద్యాపరిశోధనను
చూడుడు. ఎట్టిద్రవ్యసహాయమును కోరకుండ నది సాగవలె
నని నేనంటిని. అట్లుకానిచో నాయనంతర మీసంస్థ ముక్కలు
కాక తప్పదు. నిజమేమన యెప్పుడు ధనాభావముండదో
యప్పుడే యాధ్యాత్మిక దివాలా నిశ్చయమగును.”

ఈతుదిభావముకంటె గాంధీజీ యాశయము నెక్కుగవ
వ్యక్తముచేయనది వేరొకటిలేదు. చైతన్యవంతమగు నుద్యమ
మునకు మూలనిధి, యినుపభోషణములు ఆధ్యాత్మిక వినాశ
మును తెచ్చిపెట్టునని యతడు మాటిమాటికి హెచ్చరించును.

ఈవ్యాసకర్త కఱవుకాటకములు, జాడ్యములు, యుద్ధములు మొదలగు సంకటములు వచ్చినపుడు వివిధదేశములలో నొర్తులు దుఃఖోపశమము నిధులను వెచ్చించుటలో కొంతయును భవముగడించిన మీదట గాంధీజీ చెప్పినది నిజమని నమ్ముచున్నాడు, యదార్థమైన తస్యముగల యాధ్యాత్మికోద్యమము సాధ్యమైనంతవరకు నిధులనుకోరదు; అట్లుచేసికొనిననాడే దాని కసంతశక్తిచేకూరును. ఆ స్తియుండరాదను సుశ్రాముపట్లసతనికి గల విశ్వాసమునుండియే గాంధీజీ కీయభిప్రాయములు కలిగెను. “ఆ స్తి”ని, స్వంత ధనధాన్యములను కలిగియుండవలెనను భావమునణచివేయవలెనను ప్రాన్నియముకొను సూత్రమునిది పోలియున్నది. గాంధీజీ ప్రియశిష్యులలో నొకడీవిషయమును ముక్తపరిగనిట్లుచెప్పెను. “నీవు నీప్రాణముల నర్పింప నమకట్టిన యుద్యమముకు ద్రవ్యముతప్పకచేకూరును. కాని ద్రవ్యములేక పోయినను నీకాదింతయుండదు; అదిలేకుండిన నాడే పనిమరింతజయప్రదముగ జరిగిపోవును.”

“దోపిడి” జాతులతో నెట్లు సంచరించవలెనను మరీయొక ముఖ్యవిషయమునుగురించి గాంధీజీ యీక్రొత్తవనాయకులతో నాసమయమున చర్చించెను. ఇట్టి విషయమును గురించి చర్చించునపుడు ప్రపంచములోనున్న యనేకజాతులు బ్రటిషువారమైన మనలను దోపిడిజాతులతో నొకజాతిగ భావించుచున్నారను విషయమును పునఃపఠించెను. 1919 లో బ్రటిషు.

సామ్రాజ్యమునకు తొమ్మిది నూతన మాండేటరీ రాజ్యములను కలుపుకొని పొట్టనుండియు బుద్ధిమంతులమై సంచులను నింపుట పూర్తిచేసితిమనునంత మాత్రముచేత సంతర్జాతీయబందిపోటుకు నవీనముగ బయలుదేరిన వారితో పాటు “దోషిడిజాతి” యను బీరుదమును మనకీయకుండ తక్కినజాతు లెట్లూరకుండగలవు? అంతర్జాతీయదోషిడిని గురించి మనము లబలబలాడునపుడు జర్మనీ, ఇటలీ’ జపానులదోషిడిని గురించి మాత్రమే కన్నీరు విడువనలదని బ్రతిషు సామ్రాజ్యముక్రింద సలిగిపోవుచున్న ప్రజలు మనకు హితవౌనగుచున్నారు. అతి విషాదకరము, భయంకరమునగు యీయాధునిక అంతర్జాతీయ దోషిడినికూడ సత్యాగ్రహమందు విశ్వాసము, అనుభవముకలవారు సత్యాగ్రహపద్ధతితోనే డీకొనగలరని, డీకొనవలెనని గాంధీజీమతము. “ఎంత ధర్మమార్గముగ మనము దౌర్జన్యము నుపయోగించినను చివరకది హిట్లరు, ముసోలినీలు త్రొక్కినబురదలోనికే మసల నీడ్చివేయక తప్పదు” అని యతడుచెప్పును. “కొంతఛాయా భేదముండిన యుండవచ్చును; సత్యాగ్రహమును విశ్వసించు వారు విషమసమయములో దానినే యుపయోగించవలెను. బందిపోటుల హృదయములనుగూడ సంస్కరింప జూచుటగొట్ట కొండను డీకొనిచట్లు మనకు మొదటకాన్పించినను మనము నిరాశచెంద నవసరములేదు” తరువాత సత్యాగ్రహముద్వారా అక్రమమును సాధించు జీవితమును సృష్టించిన యనుభవములను

గురించి చర్చజరిగెను. దక్షిణాఫ్రికాలో పాదమిడుటతోడనే జరిగిన యుదంతమును గురించి గాంధీజీ వివరించెను.

ఈయుదంతము గాంధీవిజయములోని రెండు ముఖ్యాంశములను ద్యోతకముచేయుచున్నది. ఒకటి భయము నతడు జయించుట. సామాన్యభారతీయుడు తెల్లవానిని చూచినపుడెంత భయభ్రాంతు డయ్యెడివాడో (ఇప్పుడా భయమును మహాత్ముడు నాశముచేసెను) కేవలపాశ్చాత్యుల మధ్యనే జీవించు తెల్లవానికి తెలియజాలదు. సామాన్యరైతు తెల్లవానిని మరియొక లోకమునుండి దిగినచ్చినవాడని, ప్రకృతిశక్తులనుజయించిన యమానుషవిగ్రమని, బానిసినలె గజగజనణకుచు భయభక్తులతో సేవింపదగినవాడని భావించెడివాడు. తెల్లవానిని చూచినపుడు కలుగు నీభయపిశాచమును పారద్రోలు శక్తిని తనదేశీయుల కొనంగుట మహాత్ముని యేకైకవరప్రసాదమనివేనోళ్ల శ్లాఘింపబడుచున్నది. భారతీయుని, ముఖ్యముగ రైతును, వంగివంగి సలాములుమాని నిర్భయముగ నుండుమని, తెల్లవానిని నిర్లక్ష్యముగ తేరిబారిచూడమని, తనదేశమున కరిష్టమగు శాసనముల నతడు చేసినచో వానిని బుద్ధిపూర్వకముగ నుల్లంఘించవలెనని యతడుపదేశించెను. భయము అంటుజాడ్యమువంటిది. నిర్భయత్వముకూడ నట్టిదే; గాంధీజీ నిర్భయుడు; అతడాశక్తి నితరలపై గూడ ప్రసరింపచేసెను. జిల్లాయధికారులెంత తర్జనభర్జనచేసినను అక్రమ భూమిపన్నుల నీయ

కుండ తిరస్కరించు ధైర్యసాహసముల నతడు భారతరైతుకు ప్రసాదించెను. భయమును పారద్రోలిన యతని యసాధారణ శక్తికి రుజువొక్కటియే చాలునని భారతదేశము నెరిగినవారు గుర్తింపగలరు. రెండవది యితరులను తరింపజేయుటకు మనము బాధపడవలెనను నతని యనన్య విశ్వాసమును మారిట్టుబద్ధులై స్వేచ్ఛేషను యదంతము వెల్లడిచేయుచున్నది. రైలునుండి గెంటివేయబడుట, ఒగ్గిలోనుండగ మోదబడుట స్వల్పవిషయములే కావచ్చును; కాని “యితరులకొరకు” ఒక యభిమాన శూరుడగు బాలకుడు హింసను, పరాభవమును సహించెను. గాంధీజీ సత్యాగ్రహశయము మాటలలోగాక చేతలలో నిచ్చుటనే ప్రారంభమయ్యెను. “కష్టముల ననుభవింపవలసిన స్థితి నుండి పారిపోకుము; దానిని ధైర్యముగ నాలింగనముచేయుము. కాని భేషజముకొరకు, తాపసజీవితముకొరకు లేక శరీరమును దహింపచేయుటకు నట్లు చేయకుము. ఇతరులకు సాయపడవలె నను సద్బుద్ధితో చేసినచో సన్మాయము నశించును. అట్టి త్యాగము వీర్యవంతమగును.” ముప్పదిసంవత్సరముల తరువాత తమ దేశభావికశ్యాణముకొరకు రెండులక్షలమంది స్త్రీపురుషుల త్యుత్సాహముతో జయిల్చును వరించుట నేట్లాలులో యీ బాలు డతిధైర్యముతో ననుభవించిన యనుభవ ఫలితమని వేరుగ చెప్పవలెనా? న్యాయబుద్ధితో ననుభవించు బాధ, త్యాగము, పరాభవాగ్ని వృధ కాజాలవు. సత్యాగ్రహము

మొక్క దేశస్వాతంత్ర్యమును నైకమత్యమును సాధించుటకును, సైనికతత్వము లేక యుద్ధతత్వమును జయించుటకును, దుష్ట సాంఘిక, ఆర్థిక క్రమమును నాశము చేయుటకును మాత్రమే యేర్పడిన నాటక ప్రదర్శనము కాదు. అది మరింత గంభీరమైనది. అది జీససుయొక్క శాశ్వత త్యాగ సూత్రము.

తనప్రజల నీవిధముగ నితరులకొరకై చి్చకముగ బాధల ననువించుచు సత్యాగ్రహము చేయ ప్రోత్సహించిన గాంధీజీ పాశ్చాత్య నాగరికత స్వార్థముచేతను, విషయలాలసచేతను, లాభములను జుట్టుకొను తత్వముచేతను యింతవరకు మన కండ్లకు కనిపించకుండ చేసిన యొక ప్రపంచ సూత్రమును మరి యొకసారి వెల్లడిచేసెను. పారిశ్రామిక యుగారంభమైన నూట యేబది వత్సరములనుండియు త్యాగ సూత్రమును గురించి శ్రోత్రియ కైస్తవమతము నెద్రిబోధలను చేయుచు నేయుండెను. కాని యురుకులెత్తుకొనివచ్చి సమస్తమును కబళింప నహమహామికనుజూపు స్వార్థము ముందర త్యాగము మాటువడి 'శ్రీరంగ నీతి' లేక కేవల న్యక్తిమోక్షముకు సంబంధించిన పరికర మయ్యెను. ఈపురుషాంతరము త్యాగమును కేవల మొకధర్మ పన్నముగ గాక సక్రమమును, యుద్ధమును, దౌర్జన్యమును అంతమొందించు శాశ్వత సూత్రముగ పునరుద్ధరించవలెను. అట్లు చేయనినాడు నాగరిక మానవలోకమున కిది యవసాన దశయే కావచ్చును. "త్యాగధనమును బూని మీరు నన్నను

సంఘము" అను జీససు వాక్యములను మనము క్రొత్తగ నర్థము చేసికొనవలెను. మనంతట మన మైచ్ఛికముగ జీససు అనుభవించినట్లే కడుపు మంటను కంటక జీవితమును తునకు మృత్యువును ఆలింగనము చేయవలెను; దీనిని మనము లోకసంగ్రహార్థము, పాపపంకిలమునుండి ప్రపంచమును రక్షించుటకు, హింసకుని, దోషిని ద్యేషింపక, 'కుక్క-కాటుకు చెప్పుదెబ్బ' యను తత్త్వముకు స్వస్తిచెప్పి దౌర్జన్యరహితముగ నాచరింపవలెను. ఇంతేకాక మనము దీనిని విధేయతతో, ఒప్పుతో, సుహృద్భావముతో, కళ్యాణాత్మకబుద్ధితో చేయవలెను.

కాని జీససు భగవద్ధ్యాసతత్పరుడై యీ త్యాగమును చేయగలిగెను. తన యనుచరులుకూడ స్వచ్ఛందేయగోరెను. నేమి గాంధీజీ సందేశముకూడ నీవిశ్వాసమునే ప్రతిష్ఠనింపజేయుచున్నది. మనము భగవంతుడున్నాడనువిషయమును తిరిగి గుర్తింపవలెను. భగవంతుడే దౌర్జన్యరహితమార్గమున, త్యాగమార్గమున పనిచేయుచుండును. ఈ త్యాగమార్గమే కొద్దిమంది బుద్ధిహీన యుద్ధ వ్యతిరేకుల బుద్ధిజాడ్యమో కాదని గ్రహింతురు గాక ! పాపమును సంహరించుటకును, అక్రమమును తొలగివోయుటకును నిది భగవన్నిర్మిత మార్గము. చరిత్రయంతయు త్యాగముతో నిండియున్నది; ప్రతి వ్యక్తి జీవితముకూడ నిట్టిదే ! మానవరంగమున భగవదేచ్ఛ యీ విధమున కార్యరూపమును దాల్చును. ఎన్నియో దోషములుచేసి తిరిగి

యింటికి వచ్చిన తెలివిమాలిన పుత్రుని యెంతమాత్రమును తూలనాడక స్వీకరించు తండ్రినలెను, తప్పిపోయిన యొకగొర్రె పేల్లను రక్షించుటకొరకు సురక్షితమగు భవనమును వీడి నిశేధమందు సాంద్రారణ్య పర్వతసీమలను ఝంఝగామారుతమును లక్ష్యము సేయక వెతుకు గొల్లవానివలెను భగవంతుడు సర్వసముడని జేససు బోధించెను. దోషము నీవిధమున పరిష్కరించుట భగవదేచ్ఛ, భగవద్విధానము, భగవత్ప్రకృతి, భగవదంశ; భగవంతు డట్టి ప్రేమమయుడు. భగవంతుడు తనంతట తానన్వేషించు ప్రేమమూర్తి; రక్షణనిచ్చు ప్రేమమూర్తి; మోక్షమునిచ్చు కళ్యాణమూర్తి; అతడు దుఃఖమును, బాధను, మృత్యువును తనంతట తానే యార్తులను రక్షించుకొరకు తనపై వేసికొనిచినరకు దుఃఖమయస్రసంచముసంతనురక్షించును.

మన మట్టి భగవంతుని గుర్తింపవలెను; యుద్ధము, దారిద్ర్యము, యితర మానవావిష్టములు సకాలములో నశింపవలెనన్న మనము భగవత్ప్రబోధమును పొందవలెను.

సంశయాస్పదు డవై నపుడు, సంకటములు, సమస్యలు, ప్రశ్నలు తారసిలినపుడు మీ కేదియాత్మశాంతి నొసంగును ? అనిప్రశ్నింపగా “భగవంతునియందకుంతిత విశ్వాసము” అని గాంధీజీచెప్పెను. భగవంతుడుమానవులకు కలలలోను, ప్రత్యేక సందర్భములలోను గాక క్రియలద్వారా ద్యోతకమగును. ఈ సందర్భములో సస్పృశ్యతా నివారణకొరకతడు సలిపిన త్రివా

రోపవాసదీక్షలో కలిగిన యనుభవము నతడు పేర్కొనెను. భగవదేచ్ఛను నెరవేర్చుటకు మనమాత్మార్పణ చేసినవాడు భగవంతడే మనకనిసరమైన మార్గము నతని పద్ధతులద్వారా వెల్లడిచేయును. “భగవదేచ్ఛను నెరవేర్చువాడు యదార్థోపదేశమును బడయగలడు” అని జీససు ఒకసారిచెప్పెను. కొంత వేయబడుటకు పూర్వము జీససు తనశిష్యునిపాదములను కడిగి కాయకష్టము, నీచసేవలోనున్న ఘనతనుచాటి తనశిష్యులకిట్లు బోధించెను. “మీగుగువునైన నేను మీకొరకిట్లు చేసినపుడు మీరుకూడ నిట్లేచేయవలెను; నేనుచూపిన సాదృశ్యమునర్థము చేసికొని దాని ప్రకారమాచరించినచో మీరు ధన్యులుకాగలరు” జీససు క్రియలవంటి క్రియలచేతనే మనజీవిత ప్రయోజనములను పొందగలము; విశ్వప్రయోజనముతో సామరస్యము ననుభవింపగలము.

చెడ్డను జయించుటకు మాననజీవితములో నెక్కువ మానముండవలెనని గాంధీజీ నొక్కివక్కాణించును. “నేనిప్పుడు శాశ్వతమానవత్వముడనని చెప్పగలను. కొద్దికాలము క్రిందటనే నేను సుమారు రెండుమాసములు పూర్తిగ మానమును వహించితిని; ఆమానప్రభావమింకను చెక్కుచెదరలేదు..... ఈరోజులలో ప్రతిసాయంత్రము ప్రార్థన సమయమున నేను మానమువహించి ప్రేక్షకులకొరకుదయము రెండుగంటలకు విడిచిపెట్టెదను. ఈరోజున యితఃపూర్వమే మానమును విడిచి

తిని. శారీరకముగను ఆధ్యాత్మికముగను నాకదియవసరమయ్యెను. మొదట కార్యభారమును తీర్చుకొనుటకు దానినవలంబించితిని; తరువాత చాతకొరకు నాకుకాలమవసరమయ్యెను. కాని నేను కొంతకాలమాచరించిన తరువాత దానియాధ్యాత్మిక ప్రభావమునాకు గోచరించెను. నేను భగవంతుని సంపర్కముననుభవించుటకదియే మంచిసమయమని నాకకస్మాత్తుగతయైను. మానముకొరకే సహజముగ సృజంపబడితిని నేనెప్పుడు భావించుచున్నాను.” అని యతడుచెప్పెను.

గాంధీజీయొక్క పవిత్రశక్తి వెనుకనున్న గంభీర యాధ్యాత్మికపునాదిని గురించియింతకంటె సుస్పష్టముగ వర్ణింపగలవాక్యములులేవు. భగవంతునిలో మగ్నమగు నీయకలంక కాలములయందే యతడగ్రాహ్యమగు నార్వశక్తిని, ప్రవక్త పదవినిపొంది తన్నుప్రేమించు యనుచరులపైన సాధారణాధికారమును సంపాదించుచున్నాడు.

తరువాత చెన్నపట్టణములో సమావేశమైన క్రైస్తవ నాయకులతో సతడు మరియొకసారి ప్రపంచమునంతను మహా సంగ్రామములోని కీడ్చి ద్వేష, దౌర్జన్య, రక్తపాతములను యధేచ్ఛగ ప్రసరింపజేయనున్న యంతర్జాతీయ విషమస్థితినుండి మానవలోకము నుద్ధరించు సమస్యనుగురించి చర్చించెను. నేడు నాగరికవృక్షముయొక్క వేళ్లుతెగకొరికి వేయుచున్న “నిర్వీర్యతయను పరాభవమునుండి” నాగరికతను రక్షించుటెట్లు?

జీససుయొక్క సందేశమును రెండువేల వత్సరములనుండి పాశ్చాత్యనాగరికత యెఱిగియున్నను అది యాసందేశమును జీర్ణించుకొనజాలకపోయెను; ఆచరింపజాలకపోయెను. కనుకనది నేడు మన కండ్లయెదుటనే తుత్తునియలగుచున్నది. ప్రస్తుతము పాశ్చాత్యదేశములు దుర్భరయశాంతితో తపించుచున్నవి; భవిష్యత్తు అగమ్యముగనున్నది. కనుక జీససు సందేశములోని ముఖ్యసూత్రమును పునరుద్ధరించుటయే జీవిత సమస్యగచేసికొనిన పురుషపుంగవుని యీశ్రీస్తవనాయకులు సమీపించుట యుక్తముగనున్నది. ఈదివ్యపురుషుని ప్రయత్నముల ద్వారా మనకండ్లయెదుటనే, క్రైస్తవేతర వాతారవణములో త్యాగధీనముజయభేరిమోగించెను.

భారతదేశమునకు తానొనర్చిన సేవయొక్క ప్రధానాశయమెద్ది? అది రాజకీయమా, సాంఘికమా, మతసంబంధమా? యనిగాంధీజీని యొకరు ప్రశ్నించిరి. దానికి గాంధీజీ యిట్లు బదులు చెప్పెను. “నాయుద్దేశ్యము కేవలము మతసంబంధమైనది.....మానవసంఘ మంతటితోను నైక్యమైనగాని నేను మత జీవిని కాజాలను; రాజకీయములలో పాల్గొనిన గాని నేను మానవసంఘముతో నైక్యము కాజాలను. నేటి మానవ కలాపము ప్రత్యేక విభజనలకు వీలులేని కలగూరగంప. సాంఘిక, రాజకీయ, మత కలాపములను గదులపెట్టెవలె విడదీయుటకు వీలులేదు. మానవకలాపములకు సంబంధములేని

మత మేదియు నాకు తెలియదు. మతము యితర కార్యము లన్నింటికి నైతిక పునాది; ఆ పునాదిలేనినాడు జీవితము 'అర్థ రహితమైన శబ్ద పటాటోపము; భయావహము.'

తన యుద్యమమందలి ప్రేమచే సేవచేసినా లేక తాను సేవచేయు ప్రజలయందలి ప్రేమచే చేసినా యని మరియొక ప్రశ్న వేయబడెను. ప్రజలయెడల ప్రేమయే దానికి కారణ మని యతడు చచ్చు లేకుండ చెప్పెను. ప్రజలకు సేవ చేయ కుండ నొక యుద్యమముకు చేయు సేవ మృతప్రాయమైనది.

తన బాల్యమందత డస్పృశ్యులయెడల సభిమానము కలిగి వారిస్థితిని చక్క-బరుపగోరెను. ఒకనాడతనితల్లి వారితో నాడుకొనరాదని నిషేదించెను. దానిపైన యతని మనస్సులో ప్రశ్నలుదయించెను. "అప్పటినుండి నాలో విప్లవము ప్రారంభమయ్యెను."

సత్యాగ్రహమును గురించి మరింత వివరముగ చెప్పవలసినదని యతనిని కోరగ నత డిట్లు చెప్పెను. "నా యభిప్రాయములో సత్యాగ్రహ మెవ్విధమునను జడమైనది కాదు; నాకు తెలిసిన సత్యాగ్రహము ప్రపంచములో సతీవీర్యవంతమైన శక్తి అది పరమధర్మము. ఏబదియేండ్ల నా నిరంతరానుభవములో నేను నిరాశ చెందవలసిన స్థితి యెన్నడును కలుగలేదు; సత్యాగ్రహముద్వారా సేవారంపజాలని సమస్య కాన్పించలేదు.

యూదులను గురించి నేను వ్రాసితిని; నాపద్ధతి నవలంబించినచో నొక్కయూదును నిరాశ చెంద నవసరములేదు. యూదులు దౌర్జన్యపరులని నేనూహించుట న్యాయము కాదని యొక స్నేహితుడు నాకు వ్రాసెను. యూదులు దౌర్జన్యపరులు కారనుట నిజము. కాని వారు విశ్వాసముగల సత్యాగ్రహులును కారు. డిక్టేటరులు చేయు యత్యాచారములకు 'వారు పెట్టు బాధలను మేమనుభవించెదము; వారి కంతకు మించి యేమియు తెలియదు. కాని మేమెట్లు బాధపడవలెనని వార నుకొందురో యట్టి బాధను పొందము' అని వారిలో నొక్కడు నిలిచినను తన యాత్మగౌరవమును నిలబెట్టుకొని సాదృశ్యమును చూపినవాడగును; ఇది సర్వత్ర వ్యాపించినచో యూదులనందరను రక్షించును; ఇంతేకాక వారు మానవజాతి కొకపెన్నిధిని సమర్పించిన వారగుదురు.

“చీనాను గురించి యేమి చెప్పెదరు? అని మీరడుగ నచ్చును. చీనావారి కితరులజోలి యక్కరలేదు; అస్య రాష్ట్ర కాంక్ష లేదు. నిజమే! బహుశా చీనా కట్టి దుండగమునకు శక్తిలేదు. వారి శాంతిప్రియత్వమువలె కాన్పించునది వారి సోమరితనమే. చీనా దౌర్జన్యరాహిత్యము నవలంబించలేదు. జపాను దాడి నది తీవ్రముగ నెదుర్కొనుటచే నది బుద్ధిపూర్వకముగ దౌర్జన్యరాహిత్యము నవలంబింపలేదని చాటుచున్నది. అది యాత్మరక్షణమాత్రమే చేసికొనుచున్నదని చెప్పినంతమా

తమున దౌర్జన్యరాహిత్యముకు సమాధానము కాజాలదు. సత్యాగ్రహపరీక్షకు సమయమువచ్చినప్పుడు విఫలతనొందెను. నేను చీనాను విమర్శించుటలేదు. దాని విజయమునే నేనుకాంక్షించుచున్నాను. ప్రపంచ మామోదించిన ప్రమాణముల ననుసరించి దానిప్రవర్తన చాలసక్రమమైనదని చెప్పకతప్పదు. కాని సత్యాగ్రహ పద్ధతి ప్రకారము చీనావంటి నాగరిక దేశము, నలుబదికోట్ల ప్రజలు గల దేశము, జపాను పద్ధతులద్వారానే జపాను దుండగము నెదుర్కొనుట యుక్తముకాదు. చీనా నా సత్యాగ్రహము సంగీకరించినచో జపానుయొక్క నూతనవిధ్వంసక యంత్రములతో దాని కనసరము లేదు. చీనా జపానుతో నిట్లు చెప్పును. 'మీ యంత్రబలము సంతను రానిండు; మేము సగముమంది మీ కెరయగుదుము; కాని మిగిలిన యిరువది కోట్లమంది మీకు మోకరించువారు కారని గుర్తించుడు.' చీనా యట్లుచేసినచో జపాను చీనాకు సలాము చేయును."

సత్యాగ్రహమునం దతనికి గల యచంచల విశ్వాసము నుగురించి గాంధీజీ యింతకంటె ఖచితమైన స్టేటుమెంటు నేమి చేయగలడు? యుద్ధముద్వారా దుర్మార్గమును శిక్షింపజూచుట "సైతానును సైతానుద్వారా హుప్రమాప్తుట" ఇట్టివిధానము వలన మొదటి దుండగమునకు తావిచ్చిన దుష్టబుద్ధి యంత మొందజాలదు. అది యాదుర్మార్గమును మరింత యుపద్రవకరము, స్థిరీకరణము చేయును; అగ్నిహోత్రములో నాజ్యము

పోసినట్లుగును. కనుక నాధ్యక్షమును మిత్రత్వముగ మార్చుటకు 'కుక్క-కాటుకు చెప్పుదెబ్బ' పద్ధతిని వీడి యాత్మార్పణ పద్ధతి నవలంబించు లొక్కటే శరణ్యము.

తరువాత నీవిషయములోనే మరియొక శాఖను గురించి చర్చ జరిగెను. "అమామల సంవర్ధములో సత్యాగ్రహము యుక్తమైనదే. ఏలనన యిచ్చట వ్యక్తికిని వానిని బాధించు వారికిని వ్యక్తిగత సంబంధము కలదు. కాని చీనాలోలో! జపాను వాయువిమానములను, దూరముపోవు తుపాకులను ప్రయోగించును. ఆకాశమునుండి మృత్యుదేవతను సంధించు వానికి క్రిందనున్న దెవరో, యెంతమంది హతులగుచున్నారో తెలిసికొన ననకాశమే లేదు. పరస్పర సంవర్ధములేని విమాన పోరాటమును సత్యాగ్రహ మెట్లు డీకొనగలదు?" అను నాక్షేపణ కలదు.

దానికి గాంధీజీ యిట్లు చెప్పెను. "మృత్యువును ప్రసాదించు బాంబు వెనుక దానిని సంధించు మానవహస్తమున్నది; దాని వెనుక దాని నాడించు మానవహృదయమున్నది. భయ విహ్వలతను పురికొల్పు దౌర్జన్యనీతి వెనుకదానిని జంకులేకుండ నుపయోగించుచో నిరంకుశునికి శత్రువు పాదాక్రాంతుడగుననుభ్రమ కలదు. కాని ప్రజలు నిరంకుశుని యిచ్చకు లొంగరనుకొనుడు; అతనివలె ప్రతిదౌర్జన్యము నుపయోగింపరనుకొనుము. అప్పుడతనికి దౌర్జన్యమును సాగించుట వృధయగును. నిరంకుశు

నకు తగినంత మేత నిచ్చిననాడతడు బ్రుంగ్లేజ్ బాధపడు
సమయము వచ్చును.....“నా భార్యను నా యిచ్చ
వచ్చినట్లు లొంగదీయప్రయత్నించినపుడు నేను సత్యాగ్రహము
నామెవద్ద నేర్చుకొంటిని. నేనెన్నియిక్కట్టులు పెట్టినను పెదవి
మెదల్పక సహించుచు నా యిచ్చను ప్రతిఘటించుట కామె
దృఢనిశ్చయరాలయ్యెను. చివరకు నన్ను గురించి నాకే సిగ్గు
కలిగి నేనామెను నిరంకుశముగ పాలించుటకే పుట్టితినను నా
జాడ్యము కుదరెను; తుద కామె నాకు సత్యాగ్రహ గుర్వి
యయ్యెను. ఆమె యబుద్ధిపూర్వకముగ వ్యక్తిగతముగ నాచరిం
చిన సత్యాగ్రహ సూత్రమునే నేను దక్షిణాఫ్రికాలో బాహు
శ్యము మీద ప్రయోగించితిని.

సత్యాగ్రహమునకు సంబంధించిన మరియొక యత్యంత
ప్రధానసూత్రముకలదు. ఈ మువ్వచుములో పురుషులతో
పాటు స్త్రీలుకూడ సమానముగ జనిచేయవచ్చును. ఇంతే
కాదు. ఈయుద్యమములోనాయకత్వమువహించుటకు స్త్రీలకు
ప్రత్యేకార్హతకలదు. యుగయుగములనుండి రెండవకంటివానికి
తెలియరానిబాధను సహించుట స్త్రీలకు యసమానాస్త్ర
మయ్యెను; దీనితోను నిర్భయముగ, నిర్మోగమాటముగ
దౌర్జన్యమును, పీడనుసాక్షి భూతముగ చూడగలుగుట యామె
లక్షణము. ఈతత్వమును, పద్ధతిని ప్రధానసూత్రముగ చేసికొని
ప్రపంచము నుద్ధరించుటలో నామె ముందంజవేయవలెను.

సత్యాగ్రహముయొక్క నాలుగుప్రధాన భావములను
మనము స్మరణకు తెచ్చుకొందముగాక !

మొదటిది ప్రపంచములో సక్రమము యధేచ్ఛగచెల
రేగెను.

రెండు, ఆక్రమమును జయింపవలెను.

మూడు, అక్రమము దౌర్జన్యమునకు లొంగునదికాదు;
దౌర్జన్యము దుర్బుద్ధిని మరింతగండ్రిరము, స్థిరతరముగావించును;
ఎంతదయావిహీనముగ మనము దానిచూచినను అది పదితలల
శిఖండినలె తిరిగి యెప్పుడో మొకప్పుడు విజృంభించుటతప్పదు.

నాలుగు, ఊమాన్వితమగు కష్టసహిష్ణుత యక్రమము
నోడింపగలదు. ఏలయననది యక్రమముకురిపించు కష్టపరంపరల
నన్నింటిని చివరకు మృత్యువుచూడ సుహృద్భావముతో
నైచ్చికముగ ననుభవించును. వ్యక్తిసత్యాగ్రహి సత్యము
కొరకు బలియైనను ఆతత్త్వము మాత్రము తిరిగి తప్పక తల
యెత్తును.

ఈనాలుగు ప్రధానభావములకు సంబంధించినంత వరకు
స్త్రీలు అనాదిసిద్ధముగ సత్యాగ్రహము నెరిగి యాచరించు
చున్నారనుట లోకవిదితము. తానువ్యక్తిగతముగ నిరంకుశత్వ
ముక్రిందపడి నలుగుచుండుటచే సక్రమము స్త్రీహృదయమున
హత్తుకొనిపోయెను. ఈనిరంకుశత్వము నామెక్రమముగ గుర్తిం
చియంత మొందింప నిశ్చయించుకొనెను. దౌర్జన్యపద్ధతులచే

నామె దాని సంతమొందింపజాలదు; పైగా స్త్రీపురుషసంబంధ
మిద్విధమున నెన్నటికిని కుదటబడదను జ్ఞానమామెకుకలదు.
కనుక నామె స్వస్థిపామునందేమి, జాతీయ రాజకీయముల
యందేమి నిరంకుశత్వమును సాటిలేని ధైర్యముతో ప్రతి
ఘటించు క్రొత్తపద్ధతిని త్రొక్కెను. ఇతరుల కొరకై చి్చకముగ
తానే బాధపడుట యామెసొమ్ము. మానవప్రకృతిలో నుత్పత్తికి
సంబంధించిన ప్రధానవిషయములు, శిశుత్వస్థి పోషణములు,
స్త్రీలకు సత్యాగ్రహసూత్రముల సంతరంగమునుండి బోధించు
టయేగాక వారిని నిత్యసత్యాగ్రహుల నొనర్చెను. ఏచి్చకముగ
స్వీకరించు ప్రసవబాధనుండియే శిశుదయమగుచు నితరులకొర
కెట్టిబాధలనైన సహించు ప్రేమవలననే అదిపోషింపబడుచున్నది.

కనుక జీససుయొక్క త్యాగ సూత్రము సతి విశాల
మానవరంగమున కూడ నవలంబించవలెనను గాంధీజీ నూతన
సందేశము నిజముగ స్త్రీజనమున కుద్దేశింపబడెను; అతడు
మానవలోక మహరిష్టములైన దారిద్ర్యము, పీడ, యుద్ధముల
సంతమొందింపవలెనను ప్రపంచభావములలో స్త్రీలు నాయక
త్వము వహింపగోరుచున్నాడు.

మన తల్లిలు సత్యాగ్రహము నారాధించుటచేతనే పురు
షులమైన మనము జనింప గలిగితిమి. ఒక్క ప్రసవవేదనయే
కాదు. విస్మరింపబడిన యెన్ని వేలఘట్టముల నామె మనబాల్యా
వస్థలో నిత్యము సహభవించెనో యెవరి కెరుక! వారు మనలను

ప్రేమించిరి కనుక బుద్ధిపూర్వకముగ, మహదానందముతో
మనకొరకు వెతలనొందిరి. మానవలోకము సంతను రక్షించు
టకు మన మట్టి ముదావహమగు సహనముతోనే రంగములో
నికి దిగవలెను. పురుషులమైన మనకావంతయైనను బుద్ధి
యున్నచో నీసందర్భములో స్త్రీలిదివరకే మనకంటెముందంజ
వేసిరనియు వారు మన కాదేళికులు, ప్రబోధకులు కాగల
రనియు గుర్తింపగలము. వారి నాయకత్వము లేనిచో మనము
విధాయికముగ విఫలత నొందుదుము.

నైతిక సందేశము డిక్టేటరులముందు పనికిరాదని మరి
యొకనికి ధర్మసందేహము కలిగెను; వారిపై సత్యాగ్రహమును
ప్రయోగించుట మృత్యుగహ్వరమున చొరుచుకొనిపోవుట
కాదా? డిక్టేటరు లనగా నీతిబాహ్యులు కదా! నైతికముగ
సంస్కరింపజూచుట వారియెడల వర్తించునా? గాంధీజీ దాని
కిట్లు నిష్కర్షగ జవాబు చెప్పెను. “డిక్టేటరులు సంస్కార
దూరు లను భావము నీవాదములో కలదు. కాని వస్తుతః
మానవప్రకృతి యంతయు నొక్కటే యను భావముమీదనే
సత్యాగ్రహ మాధారపడియున్నది; కనుక నది విధాయికముగ
ప్రేమకు జోహారుచేయకతప్పదు. ఇంతవర కీడిక్టేటరులు ప్రయో
గించు దౌర్జన్యమును వెంటనే దౌర్జన్యమే యెదిరించుచున్నదను
విషయమును మనము మరువరాదు. క్రమమైన సత్యాగ్రహ
ప్రతిఘటనను వారెన్నడును రుచి చూచియుండలేదు. కనుక

వారెంతటి చార్జన్యము నుపయోగించినను దానికంటె సత్యా
గ్రహ ప్రతిఘటనమే మిన్నయను విషయమును వారంగీకరింపక
తప్పదని నా విశ్వాసము. ఇంతేకాక సత్యాగ్రహ శాస్త్రము
నకు డిక్టేటరుల సుహృద్భావ మాధారముకాదు. సత్యాగ్రహ
కప్రతిహతమగు భగవత్సహాయమే శరణ్యము. అదియే దుర్గ
మములగు కష్టపరంపరలలో సతనికి తెప్పవంటిది. అతని విశ్వా
సమే యతనిని మేరుసమానునిగ చేయుచున్నది.”

జీససుయొక్క శిలువలోనున్న యాశయమువలెనే గాంధీజీ
సత్యాగ్రహశయములుకూడ ముఖ్యముగ మతసంబంధమైన
వని యిదివిదితము చేయుచున్నది. నిరంకుశత్వము, హింస
సహింసరాని మానవబాధను కలిగింపవచ్చును. కాని మనము
దీనిని పురస్కరించుకొనక భగవంతుని పురస్కరించుకొనియే
బయలుదేరవలెను. దేనిని భగవదేచ్ఛయని నేను విశ్వంచు
చున్నాను? భగవంతుడెట్టివాడని విశ్వసించుచున్నాను? అను
ప్రశ్నకు మనము సమాధానముచెప్పవలెను. అతడు కళ్యాణేచ్ఛ
కలవాడనియు, న్యాయస్వాతంత్ర్యముల కొరకు పనిచేయువాడ
నియు, మానవ న్యవహారములలో సతనిన్యాయ, స్వాతంత్ర్య
ప్రియత్వమే రాజ్యముచేయగలవనియు విశ్వసించుచు నీజగత్ప
తియొక్క సహాయము సద్ధించుటయే మనము చేయవలసిన
కర్తవ్యము.

కనుక మనము భగవంతునియండతో ప్రారంభము చేతుము. మనచర్చలన్నింటి వెనుక, మనమువేయు పథకముల వెనుక, భగవంతుడున్నాడని గుర్తింపవలెను. అతనిని మరచి పోయినచో మన కపజయములేప్పడు. మరియు నతడు చైతన్య మూర్తియే యైనపుడు మన మతనిని మానముగ నారయవలయును. ఏలయన మన మతని నెంతశాస్త్రయుక్తముగ, నెట్టి లయ, రాగ, తాళములతో కీర్తించుచున్నా మనునది ముఖ్యముకాదు. అతడు తన యిచ్ఛను మన కెరిగింపవలెను, తన మార్గమును విశదము చేయవలెను. మన సంకల్పములను భగవత్సంకల్పముతో నైక్యముచేసి వానిమ్రోల మానముగనిలచి, యతని వాణి నాలకించిననాడే మన కతని సందేశము లభింప గలదు.

మనము భగవంతునివైపు తరలి యతని సంకల్పము నెరింగిననాడు మన కచంచల విశ్వాసముచేకూరును; అది మన కష్టముల నన్నింటిని తరింపజేయును.

కాని మనము భగవంతునితో ప్రారంభముచేయవలెను. అతనివైపు తరలవలెను. మన నీతులు, మన కార్యకలాపములు మనవిగాక నతనివే కావలెను.

దౌర్జన్యము నుపయోగింపకపోయినను ఆభయమును చూపి తమకు కావలసినదానిని గుంజుకొన ప్రయత్నించు క్షిక్తే టరులపట్ల నెట్లు ప్రవర్తింపవలెనని మరియొకరు గాంధీజీని

ప్రశ్నించిరి. దానికి గాంధీజీ యిట్లు చెప్పెను. “జర్మనులు జెక్కుల గనలు, ఫ్యాక్టరీలు మొదలగు ప్రకృతి సంపత్తు నాక్రమింతు రనుకొనుము. అప్పుడీక్రింది ఫలితములు చేకూరవచ్చును.

1. “ఆజ్ఞల నుల్లంఘించి సంచలకు జెక్కులను సమూల నాశము చేయవచ్చును. అది జెక్కుల కళిండు విజయమును జర్మనీ పతనారంభమును కాగలదు.

2. “అసమానమైన దౌర్జన్యము ముందర జెక్కులు భగ్నహృదయులై వికావికలు కావచ్చును. అన్ని పోరాటము లలోను కలుగు సామాన్య ఫలిత మిదియే. కాని యట్టి పరాజయమే కలుగునెడల నది సత్యాగ్రహమువలన గాక నది లేనందువలననో లేక నది యసమగ్రముగ నుండుటవలనో ప్రాప్తించును.

3. “జర్మనీ తనకు క్రొత్తగ సలకమిచ్చిన భూములలో తమ దేశములో నెక్కువగనున్న ప్రజలనే ప్రవేశపెట్టవచ్చును. దౌర్జన్యముతో ప్రతిఘటించి దీని నాపివేయజాలరు. ఏలనన దౌర్జన్యమున కాస్కారము లేదని మొదటనే యొప్పుకొంటిమి.

“కనుక నన్ని పరిస్థితులలోను సత్యాగ్రహమే శ్రేయోదాయకమైన పద్ధతి.

ఇంతకును హిట్లరు, ముసోలినీలు ప్రపంచాభిప్రాయము నంత నిర్లక్ష్యముచేతురని నేననుకొనను. ‘గొప్పప్రభుత్వములు’ అని పిలువబడునవేవియు పవిత్రహస్తములతో వారిని చేరజా

లపు. కనుకనే డిక్టేటరులు ప్రపంచాభిప్రాయమును తృణీకరించు
టలో సంతృప్తి పొందుచున్నారు. ఇంతేకాక గతములో
నీ 'గొప్పప్రభుత్వములు' తమ ప్రజల కన్యాయముచేసినను దుగ్ధ
వీరికి గలదు. నాజీజర్మనీ యింగ్లండు చేసిన పాపఫలితమని
కొద్దిరోజులక్రిందటనే ప్రఖ్యాత ఆంగ్ల మిత్రు డొకడు నాయొద్ద
నొప్పుకొనెను.

వెచ్చెనీసు హోమగుండమునుండి హిట్లరుపుట్టిననియత
డనెను." వెచ్చెనీసుసంధియైన వెంటనే వియన్నాలోని యంతు
లేని శిశుఆస్పత్రుల వార్డులలో తిరిగిన నాటి దృశ్యములింకను
యీవ్యాసకర్త స్మృతిపథమునకువచ్చుచున్నవి. అవి మహాక్షా
మదినములు. అప్పటి కమెరికావారి శిశుపోషణ స్కీములింకను
శలోన్ముఖమునకురాలేదు. ఆయాస్పత్రులలో నసంఖ్యాకము
లగు పసికూనల శుష్కవ్యగ్రశరీరములు చూపరులకు గోచర
మగుచుండెను. వారు మన దిగ్బంధనకును, దానివలన నుత్పత్తి
యైన రోగములకును గురియైరి. ఆ యసమాన యంతర్జాతీయ
ద్రోహమువలన పదిలక్షలమంది జర్మను, ఆస్ట్రీయను దేశ
స్త్రీలును శిశువులును చనిపోయినట్లు మదింపువేయబడెను.
1871లో బిస్మార్కు ప్యారిసును పట్టుకొని తొలియనకాశము
దొరుకుటతోడనే ట్రామపీడతయైన యాపట్టణము నాహార
పదార్థములుగల రైళ్ళతోనింపివేసెను. తాత్కాలిక సంధియైన
తరువాత నెనిమిదిమాసములవరకు మనము జర్మనీ, ఆస్ట్రీయాలను

బుద్ధిపూర్వకముగ మాడ్చి వేసితిమి! ఓ దీనోయిన శత్రువులతో మన
యిచ్చనచ్చిన సంధిచేసికొనుటకే మనమట్లుచేసి కృతార్థులమై
తిమి. అదిచాలచెడ్డసంధి. కాని యాసంధిలో నేయున్న యక్ర
మములకంటెను పరాభవములకంటెను దానిని సాధించిన
దిగ్బంధన విధానము మరింతదుర్మార్గమైనది. ఆర్తులైన యా
శిశువులను చూచినపుడు నాలోనే నిట్లునుకొంటిని. “దీనికంతకు
నెప్పుడో యొకప్పుడు వడ్డీతో నహాచెల్లింప వలసియుండును.”
నేడైనమున చెప్పను. ఆబిడ్డలలో మిగిలినవారును, వారినమవయ
స్కులును నేడు నాజీపై న్యాధినేతలు. నాజీ యాశయములు
వారిలో కలుడుగట్టుకొనిపోయెను. జయభేరి మోగించిన మిత్ర
మండలివారమైన మనము యుద్ధమైన తరువాత ఇటలీషట్ల
చూపిన నై ఖరీవలన ముసోలినీని సృజించితిమి. క్రొత్తగానిర్మిం
పబడిన పరనాల గు మాండేటర్లలోను బ్రతును తొమ్మిదింటిని
పుచ్చుకొని యిటాళీ మొండివ్రేలుచూపెను. వెచ్చలీను సంధి
వలన, జర్మనీ ఆస్త్రియాల దిగ్బంధనసమయములో చూపిననై ఖరి
వలన మనమే హిట్లరును సృజించితిమి. అంతటి యట్టి యంతర్జా
తీయనేరములకు మనము తగినప్రతిక్రియ ననుభవింపకుండ జాల
మని చిత్తచాటుచున్నది. జర్మను పరాభవాన్నికి, చిత్రనధకు
యూదులు కారణమును నొక యితీహాసముకలదు. వీరు జర్మను
పై నికులించిన పరాజయము కాకుండ యుద్ధరంగమున పోరు
చుండ గృహచ్ఛిద్రముపెచ్చిపెట్టి నెనుకపాటుగ పొడిచిరట!

కాబట్టి మొట్టమొదట నీది 'తాళము పట్టవలెను'. కనుక నేడు జర్మనీలో యూదులనుభవించుచున్న సరకమునకు దిగ్బంధన కాలమందును, సంధికాలమందును మనముగావించిన యంతర్జాతీయాపరాధమే కారణము. యూదులయెడల నాజీలవలంబించు నీతిని మనముగర్హింపజాలము. దానికి మనమే కారకులము. మొట్టమొదట మనలను, మనమే నిందించుకొనవలెను. తరువాత బాధపడుచున్న యూదులకు మనము చేయగలిగిన దంతయు చేయవలెను.

మరియొక డిట్లుప్రశ్నించెను "కైస్తవుడవైన నేను అంతర్జాతీయశాంతికెట్లు సాయపడగలను? అంతర్జాతీయ అరాజకమెట్లు తుదముట్టింపబడగలదు? శాంతిని స్థాపించుటకు సత్యాగ్రహమెట్లు సాగింపబడవలెను?"

శాంతిస్థాపకాచార్యుని ప్రియశిష్యులైన యీ కైస్తవ నాయకులు యుద్ధసమస్యలను పరిష్కరించుటకు జీససుయొక్క సూత్రమును ప్రయోగించుటలో రెండువేలవత్సరములు విఫలమనోరథులైన తరువాత 'ననునారణాల హిందువు' అని ఘంటాపథముగ చెప్పుకొను గాంధీజీని తమ స్వీయ కైస్తవమత ప్రధానసూత్రము నాచరణకు తెచ్చు యుక్తిమార్గమునుగురించి సంప్రదించు దృశ్యము దేవతలు చూడతగినది.

గాంధీజీ యిట్లు ప్రత్యుత్తరించెను. "కైస్తవుడవైన అవసరమైనచో నీవు నీసమస్తము నర్పించినపుడే సత్యాగ్రహ

మునకు తోడ్పడగలవు. 'గొప్ప ప్రభుత్వములు' ధైర్యముతో సత్ప్రసన్నాసము చేయనంతవరకు శాంతి యెన్నటికి నేర్పడజాలదు. ఈమధ్య జరిగిన సంభవములవలన నీవిశ్వాసము 'గొప్ప ప్రభుత్వము'లకు జనించునని నేననుకొందును. ఏబదివత్సరముల నిరంతరాయ సత్యాగ్రహానుభవమువలన, నేనొక్కసత్యాగ్రహమువలననే మానవలోక ముద్ధరింపబడగలదను ననుంత విశ్వాసము (మునుపటికంటె నెక్కువ దృఢతయును) నాకబ్బెను; నాకర్థమైనంతవరకు బైబిలుయొక్క ముఖ్యసందేశ మిదియే!"

గాంధీజీ "దౌర్జన్యరాహిత్యము" లేక సత్యాగ్రహము అనగా జీససుయొక్క శిలువ! కనుకనే యతడు బర్మింగుహములో మన మకాములకు వచ్చినపుడు "అద్భుతమగు శిలువను నేను పరీక్షింప" అను కీర్తన తనకు విశ్వవ్యాప్తమగు సత్యహృదయమును ద్యోతకము చేయుచున్నదని చెప్పెను. మానవలోక మొక్క 'శిలువ' వల్లనే రక్షింపబడగలదని యతడీవిధముగ ధృవము చేయుచున్నాడు; "త్యాగధనమును బూని సన్ననుసరింపుడు" అను గురువాక్యములను మన 'మక్షరాల' నాచరింపవలెను.

మన నిజమతముయొక్క భావమును మన మెప్పుడు గ్రహింపగలము? ఈ యసామాన్య హిందూసన్యాసియొక్క యుపదేశములు, అంతకంటె నెక్కువగ సతమ విశ్వసించు సూత్రములను తూచా తప్పకుండ నాచరించు యోగము-

కైస్తవలోక ప్రబోధమును త్వరితము చేయవచ్చును. యూరపులో నెక్కువగ కైస్తవులే గల దేశములలో కైస్తవ మత మిదివరకే హింసింపబడుచున్నది. ఇంతకంటె నెక్కువ కష్టములు రానున్నవను వదంతులు కూడ కలవు. త్యాగ మార్గమున కష్టముల నెదుర్కొని “జయిశ్చను సౌధములవలె వరించి” జీససుకొరకు త్యాగముచేయగలమను నానందముతో కైస్తవ మతమును పునరుద్ధరించుటకును, నాగరికతను రక్షించుటకును జర్మనీలోనున్న కైస్తవులు పూనుకొనెదరా? యుద్ధము, దారిద్ర్యము మొదలగు మన నిజసమస్యలలో కూడ మనమీసూత్రమును వరింపగలమా?

తరువాత గాంధీజీ యుద్ధభాతులగు సరిహద్దుభాతులలో సత్యాగ్రహతత్వ మెట్లు అభివృద్ధియైనదియు వర్ణించెను. “అట్టి దృశ్యమును చూతునని నేనెన్నడును అనుకొనలేదు; దాని విషయమై వారతిశ్రద్ధానువులై యుండిరి. శ్రద్ధ వారి హృదయములలో నాటుకొనిపోయెను. వారంతటవారికే సత్యాగ్రహములో నాశాంకురము లుద్భవించెను; జ్ఞాన ముదయించెను... పూర్వమంతయు సంఘకారబంధురముగ నుండెడిది.

కుటుంబ కలహములచే రక్తవరదలుకార్చని కుటుంబ మొక్కటియునులేదు. వారు గుహలలోని పెద్దపులులవలె జీవించెడివారు. పఠానులెప్పుడును (కత్తులు, కఠారులు, తుపాకులు ధరించుచుండినను) యుద్ధోగములనుండి బర్తరపుచేయబడు

దురని తమపై యధికారులకు భయపడెడివారు. ఇదంతయు నిపుడు మారిపోయెను. జాన్ సాహేబుయొక్క సత్యాగ్రహ పద్ధతికిందకు వచ్చిన పఠానులలో రక్తమునుచిమ్ము కలహములు గతచరిత్రలయ్యెను. జీవనాధారముకొరకు యల్పనొకరీతి కాశించుటకు ఒదులు వారిపుడు వ్యవసాయకులైరి; త్వరలోనే వారు పరిశ్రమలను చేబట్టుసూచినలుకలవు. ”

ఈతుది రిమార్కుల వలన గాంధీజీ కాయకష్టమును, ముఖ్యముగ వ్యవసాయపనిని, ప్రేమించునని తేలుచున్నది. 1931 లో సతడింగ్లండులో నున్నపుడు నిరుద్యోగమును పరిష్కరించుటకును, క్రైస్తవ నాగరికతను పునః ప్రతిష్ఠచేయుటకును సామాజిక భూవిభాగము యగువలెనని చెప్పెను. హిందూ దేశములోకూడ సతడి సందేశమునేయిచ్చెను. దానితో పాటు నిత్యము కొంతకాలమును చేతిపనులకు, ముఖ్యముగ నూలునడకుటకు, వినియోగించవలెనని యతడు నొక్కిచెప్పును.

ఆయిదవ శతాబ్దములో పురాతన గ్రీకునాగరికత తుత్తు నియతైనపుడు కొద్దిమంది చిన్నచిన్న సంఘములుగ ఒయలు దేరి పూర్వము సమస్త సస్యముల కాలవాలమై నేడు స్మశాన వాటికలైన ప్రదేశములలో జీససు పీఠ చిన్నచిన్న సామాజిక భూవిభాగములను, ప్రాచీన మతములను స్థాపించిరి. శాస్త్రీయమైన వ్యవసాయమును, విద్యను, మతమును, సంస్కారమును తెచ్చిపెట్టిన మొదటి సన్యాసులు పార, గొడ్డలి, గునపములను

చేబూని భూమిని త్రవ్విన నునుష్యులే. వానిని చేబూని తమః
స్వలాభముకొరకు గాక సంఘముకొరకును, జీససుకొరకును,
బర్బరజాతుల దాడులవలన నునుముచేయబడిన యతని ప్రజ
కొరకును యీవీరకోటి మ్నానర్శకులై మధ్యయుగ నాగరికతను
సృష్టించిరి. అది మన నాగరికతకంటె యనేకవిధముల నెక్కువ
సృజనశక్తికలది; ఎక్కువ క్రైస్తవమత తత్పరతకలది.

నేడు మనకాలములో మరియొక ప్రపంచయుద్ధము
ద్వారా మిలిటరీత్వత్వముతోను పారిశ్రామిక పోటీతోనుకూడిన
నేటి నాగరికతకూడ సశించు సూచనలు కాన్పించుచున్నవి.
ఇదియే నిశ్చయమైనచో తమకొరకుగాక సంఘముకొరకు,
జీససుకొరకు, యుద్ధమువలన బాధపడువారికొరకు పారలను
చేబూని పనిచేయు ఖనికులు తిరిగి లోకము నుద్ధరింపవలసిన
సమయ మాసన్నముకానున్నది. కనుక నిది తప్పనిసరియగుచో
మనమిప్పుడే తమారు కావలెను. అందువలన యీమధ్య యిం
గ్లండువేల్పు ప్రాంతములందు విశేషముగ నభివృద్ధిచేయబడిన
(నిరుద్యోగులకు భూముల నేర్పాటుచేయు) సంఘములకు విశేష
ప్రాముఖ్యత యేర్పడెను. అదృష్టవంతుల తరగతులకుచెందిన
సభ్యులుకూడ నీసంఘములయొక్క కాయకష్టములలో
నెక్కువగ పాల్గొనుట యవసరము.

తరువాత గాంధీజీకిని క్రైస్తవ నాయకులకును మతమును
గురించి చర్చజరిగెను. ఆయన భగవంతుని యెట్లు ధ్యానించును?

అను ప్రశ్న వేయబడెను. “ఉదయ సాయంకాలములయందు
 మేము సమస్త ప్రార్థనలు సలిపెదము. ఇది వత్సరములకొలది
 జరుగుచున్నది. గీతాశ్లోకములును, యితర మతగ్రంథముల
 లోని గీతములును, మహర్షుల గేయములును (సంగీతమున్నను
 లేకున్నను) చదువబడును. వ్యక్తిగతమైన ప్రార్థనను వాచాన్వితము
 టకు వీలులేదు. అది నిరంతరాయముగను, అబుద్ధి పూర్వకము
 గనుకూడ జరుగుచునేయుండును. నేనా సర్వసాక్షిని గుర్తింపని
 నిముసమైననులేదు; అతని కనుమరగియుండు సదేహయునులేదు.
 అతనితో సామరస్యము నొందుటకే నేను యత్నించును.
 కై) స్తనసోదరులు ప్రార్థించునట్లు నేను ప్రార్థింపను. ఆవిధాన
 ములో దోషమున్నదని నాభావముకాదు. నాకష్టము మాటలు
 రావు. అదియొక యలవాటు కావచ్చును.....మన కోరికలు,
 అవసరములు మనకంటె ముందుగానే భగవంతునకు తెలియును;
 అతనికి నాప్రార్థన యవసరములేదు. కాని అతి యపరిపూర్ణ
 మానవుడనైననాకు తండ్రి రక్షనుకోరు శిశువువలె నతని రక్షణ
 యవసరము.....అతడు తనధర్మమున వెనుకబడి యుండుటను
 నేనెన్నడును యెరుగను. ఏమాత్ర మంశకారము నన్నావరించి
 నను నాకతడందుబాటులో చుండును. భగవంతుడు నన్నువిడిచి
 వేసెనని నేను భావించిన నిముసమొక్కటియు నా జీవితములో
 కానరాదు.”

ఇట్లు గాంధీజీని దర్శించిన కొంతమంది క్రైస్తవనాయకుల పూర్వాభిప్రాయముల నెరిగినవారి కీసంభాషణ చాల రసవంతముగ నుండును. ఈ వ్యాసకర్త కేంబ్రిడ్జిలో విద్యార్థిగ నుండే వీరిలో నుద్దంశుడైన యొకనాయకు డచ్చటకు వచ్చెను. ఈ పురుషాంతరమున ప్రపంచ మంతయు దివ్యత్వ సిద్ధి నొందెనని యతడు మేఘ గంభీర నినదములతో నురుముచు పాశ్చాత్య ప్రాశస్త్యము క్రైస్తవులమైన మనము (ముఖ్యముగ మనలో ప్రిస్బిటేరియనుశాఖవారు) ‘సత్యమును గ్రహించితిమి;’ దీనిని మనమీమూలనుండి తక్కిన ప్రపంచమునకు మోసుకొనిపోయి సత్యము పూజ్యమగుటచే ప్రాచ్యదేశములలో కలిగిన యుపద్రవములను తొలగించు టొక్కటియే సమస్యయనెను!

తరువాత మహాసంగ్రామకాండ (1914) ప్రారంభమయ్యెను. నేడు పరిస్థితులెంతవిపరీతముగ మారిపోయెను! తాను హిందువునని చెప్పుకొనుటకు గర్వించు మానవుడు జీససు యొక్క సత్యమును త్యాగసూత్రమును మనకంటె నెక్కువగ గ్రహించెనని ద్యోతకమయ్యెను. మన నాయకులు—అతనిని దర్శించిన యీరామకులే—అతని పాదములకడ చేరి క్రైస్తవ మతాంతరార్థమును గ్రహించుట శుభావహము.

ఒక భారత రాజకీయవేత్త యభిప్రాయము

సర్ మీర్జాయిస్సెయిల్ (మైసూరు దివాను)

మహాత్మాగాంధీ డెబ్బదియవ జన్మదినోత్సవసందర్భమున
వానికి సమర్పించబోవు యీ యుత్కుష్ట గ్రంథములో నన్ను
కూడ పాల్గొననిచ్చినందులకు నేను మహదానందము నొందు
చున్నాను.

మహాత్ముడు 'సహస్రసమాజీని'యగుట ప్రపంచములో
నసంఖ్యాకులుగనున్న యతని మిత్రమండలికిని, సహచరకోటికిని
ముదానహమైన విషయము. వారిలో నేనొకడను. అతని ప్రతి
జన్మదినము నేతునీతనగమధ్యస్థలోకము నానందమున ముంచి
వేయును.

మహానాయకుడు, ఆచార్యుడు నగు మహాత్మునితో
నా కెట్టిపరిస్థితులలో నన్ని వేళము కలిగెనో యని నా దృష్టిపథ
మునకు నచ్చుచున్నది. 1927 లో నతని యారోగ్యముభంగమై
నపుడు మైసూరులోని సందిపర్వతములలో నతడు విశ్రాంతి
తీసుకొనెను. అప్పుడు నాకాయనతో న్యక్తిగత సంబంధము
కలిగెను. మైసూరుప్రజలు అతడిచ్చట గడిపిన కొద్దివారముల
నెన్నడును మనునజాలరు. అప్పుడవకాశము దొరికినపుడెల్ల
నేనతనిని కలుసుకొనుచుండెడివాడను. అప్పుడు నాకతనియెడల
పూజ్యభావము, ప్రేమ, యనురాగము లేర్పడెను.

కాండుటేబిలుసభలనాడు నేను లండనులో గడిపిన దినములు కూడ మరుచరానివి. మహాత్ముడు కాంగ్రెసుయొక్కయేకైక ప్రతినిధిగ రెండవ కాండుటేబిలుసభకు వచ్చెను. భారత సభ్యులలో నతడగ్రగణ్యుడనుట కెట్టి సందేహమును లేదు. అతని యుపన్యాసములు సభ సంతానము దద్దరిల చేసెడివి. రెండవ కాండుటేబిలుసభలో ఫిడరల్ కాన్ఫిరెన్సును గురించి నేను చేసిన సూచనను మహాత్ముడు కొద్దిసవరణలతో సంగీకరించుట న్యక్తిగతముగ నాకు మంత చిరస్మరణీయము.

ఈ న్యక్తిగత గాఢము విడిచి మన దేశమున కేగాక ప్రపంచము కంతకు సమూల్యమైన యీ భరణపుష్కరిణి జీవితచరితామృతమును కొంత చవిచూడెదముగాక ! సమకాలికుని యమరత్వమును సూచించుట సాహసమును లోకోక్తి కలదు; ఏలనన రాబోవు సంకతినాకు తమ యుష్టమునచ్చిన నిర్ణయమును చేసికొనవచ్చును. కాని మహాత్ముని సువర్ణములో నిట్టి జోస్యమును చరిత్ర కాదనజాలదు. భారతదేశమున నుదయించిన గొప్పవారిలో నితఁడొకడని సమకాలికు లందఱును అంగీకరించిన విషయమే ! జీవించియున్నవారిలో నితఁడధికుడన్న సంగతి లోకవిదితమే ! “అతడు భారతతత్వ ప్రతినిధి; ఆమె భావముల న న న న సాధ్యముగ ప్రకటించు మేటి” అని నేననేకవార్సరముల క్రిందట నొక సభలో చెప్పియుంటిని. అతడు తన విశ్వమానవశ్యములను, తన మహదాశయముల

నెట్టి పరిస్థితులలో కూడ వీడకుండుటచేతను ప్రజాహృదయము నాకర్షించెను. సేవాతత్త్వమును ప్రేమించువారతనికి జోహారు లొనర్తురు. ప్రపంచములో నేడుత్కృష్ట మానవులలో నొకడైన మహాత్ముడు భారత జాతీయజీవితములో ససమానుడు. తన యసమానస్థితి సతడు మాతృదేశ కళ్యాణముకొర కర్పించెను. భారతప్రజాసామాన్యములో నతనికిగల యద్వితీయమైన పలుకుబడిని బట్టి బ్రిటిషుసామ్రాజ్యములో సత డత్యంతశక్తి సంపన్నులలో నొకడుగ భావింపబడుచున్నాడు.

రాచకీయములు 'ఇంద్రజాలము'లవంటివి. పరిస్థితులను బట్టి మన మంతరాత్మకు తరుచు స్వస్థిచెప్పుచుండవలె ననుట కొంత పరిహాసమేయైనను అందులో సత్యము లేకపోలేదు. నీతి నియమములకు వెరువనివానికే యిందు విజయము చేకూరునని చెప్పుచుందురు. కాని మహాత్మునిపట్ల నిది విపరీతమయ్యెను ! ఇతడు భారతపుత్రులలో సత్యంతనీతివంతుడు; నియమములకు, సూత్రములకు కట్టువడువాడు. అయినను వారందరిలో సపూర్వ విజయమును పొందిన రాచకీయవేత్త ! అత డగ్రాహ్య భారతము. అసమాన నైతికసంపత్తి, అకలంక వ్యక్తిజీవితము, కపట కల్లము లెరుగని ప్రవర్తన, బలీయమైన మతసంస్కారము కల యీతడు భారతయువులను, ఆధ్యాత్మికనాయకులను జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నాడు. భారతమును గాఢనిద్రనుండి మేల్కొల్పి, భారతీయులలో మాతనోత్సాహమును రగుల్కొల్పి,

వారికాత్మగౌరవమును ప్రసాదించి, తమ నాగరికతయం దభి
రుచి కల్పించిన మహాత్ముడు కేవల రాచకీయవేత్త కాడు!
అతడు రాజ్యతంత్ర ప్రవీణుడు, ప్రవక్త. స్పెక్టేటరు పత్రికలో
రిచర్డుస్ట్రూక్ వ్రాసినట్లు “భారతజాతి యస్థైర్యముగ, తాత్కా
లికముగ విజృంభించుచున్నను దాని యాకృతి విశదమగుచునే
యున్నది; గాంధీజీ దాని విధాత.” ఋషి, ప్రజానాయకుడు,
రాజనీతికోవిదుడు—ఈ త్రివేణీసంగమము ఆంగ్లేయుల కర్థము
కాలేదు; కాదు. అతని భారతీయానుచరు లర్థము చేసికొనలేక
పోయినను దాని సంగీకరించిరి. అందరిచేతను స్తుతింపబడుచు
ప్రపంచములో నెవరికిని యర్థముకాని యుత్కుష్టపురుషులలో
మహాత్ము డొకడు. అతడు మతమును నీతిని రాచకీయము
లలో ప్రవేశపెట్టి వింతయైన నైతికాయుధమును సృజించి ఆయు
ధశక్తుల నెదుర్చుచున్నాడు; మతమును రాచకీయములలో
ప్రవేశపెట్టి వానికాధ్యాత్మిక సంస్కారమును ప్రసాదించినాడు.
అట్టి మతములోనికి రాచకీయములను ప్రవేశపెట్టి శ్రోత్రియ
హిందూమతము కేవలము మతముక్రిందకు తీసుకొనివచ్చిన
యనేకసమస్యల నైహికసమస్యలుగ మార్చివేసెను. వీనిలో
హరిజనసమస్య ముఖ్యమైనది. కాని యీ “యస్పృశ్యతా”
నివారణ కతని సంస్కరణ ప్రియత్వము, రాచకీయ దూరదర్శ
కత్వములే కారణము కాక నతని నిఘ్నభూతదయాభుత్వముకూడ
కారణమని చెప్పక తప్పదు.

మహాత్మగాంధీ మాతృవిశ్వాస మపారమైనది. ఆధ్యాత్మికశక్తియొక్క మహిమనుండతనికన్న విశ్వాసముచే నది మరింత వృద్ధియయ్యెను. అతనిని బుద్ధిగాక హృదయమే యెక్కువగ నడుపుచుండును. తనకుముచేగాక నాత్మప్రేరణచే సతమ సడుచుచుండును. అప్పుడప్పుడతడు మనము నిర్ఘాంతపోవునట్టి సలహాయుచ్చును. లేదా కొన్ని పక్షితులలో సగ్రాహ్యమగు విధమున ప్రవర్తించును. అది “నాయంతర్వాణి” యొక్క ప్రబోధము అను నొక్కమాటతో దానికి జవాబు చెప్పును. “సరళజీవితము, ఉన్నతభావములు” వానిజీవిత సూత్రము. తన భావములను, ప్రవర్తనను చివరకు శరీరమును సశమునగుంచుకొనును; అల్పసంస్కారులు దీని కాశ్చర్యమును నిస్పృహను చెందుదురు. “నెన్ను నీ సశమునగుంచుకొనుచో రాజకీయములు నీవశమగును.” అతడు విషయముల కెంతచూత్రమును లొంగడు; ఆచారములలోను, ముచులలోను స్పృహను తత్వమును ప్రదర్శించును. సత్యము చాఱజ్యరాహిత్యము అను స్థిరసత్యత్రముల ద్వారమున సతమ తన యోజన సడిపించుచు త్సుభిత భారత రాజకీయ సముద్రమునుండి కాంగ్రెసుయొక్కయు భారతబాలియొక్కయు నోడనుకూడ తరింపచేయ యత్నించుచున్నాడు.

భారత ప్రజాహృదయము సతడంత యెక్కువగ నాకర్షింపగలుగుటకు కారణమేమి? అతడాలితేరిన రాజకీయవేత్త; భారత సమస్యలను పరిష్కరించుటలో సతనిపద్ధతి విజయవంతమే

యగుగాక! ప్రైప్రశ్నకివి తగు సమాధానములు కాజాలవు. భారతజాతి యన్నిటికంటె శీలము నెక్కువగగుర్తించును. బుద్ధి వైశద్యముతోగూడిన నాయకత్వముకంటె నైతిక విశేషము గల నాయకత్వమును వారారాధింతురు. మహాత్ముని యసన్య లక్ష్యశుద్ధి, శ్రద్ధ, పవిత్రోద్దేశములు, అమోఘమైనఋజుప్రవర్తన తనవర్గమువారి ప్రేమ విశ్వాసములనేగాక సతని యభిప్రాయ ములన్నింటితో నేకీభవింపనట్టియు, సతని రాజకీయసూత్రము లనుపద్ధతులను ఆమోదించనట్టియు ననేకమంది కాంగ్రెసేతరుల యొక్క ప్రేమవిశ్వాసములనుగూడ చూరగొనెను. సుమారు అయిదు వత్సరములక్రిందట మైసూరు శాసనసభ్యుల సభలో నొకసారి నేనిట్లు చెప్పియుంటిని. “మన కష్టములను పరిష్కరించుకొనటకు సాయపడువాడును, స్వపరిపాలనకు పునాది యగు నూతనయుక్తిని మన కొసంగినవాడును నొకడుకలడు. నేను గాంధీమహాత్ముడు రాచకీయములనుండి తప్పుకొనవలెనని శపించు జాతివాడనుకాను. మున్నెన్నడును కోరనట్లు భారత దేశమిప్పుడు పదునారణాలవన్నెకువచ్చునాయకునే యపేక్షించు చున్నది. భారతదేశమున సతనికసమానమైనపలుకు బడికలదు. అతడు శాంతిప్రియుడు; అతుల దేశభక్తుడు; దూరదృష్టి, బుద్ధి పాటవముగల రాజనీతి కోవిదుడు. దేశములోనున్న పరస్పర విరుద్ధములైన కూటముల నన్నిటిని సమన్వయపరచి స్వపరిపాలన పథమున మరియొక మజలీకి నడిపింపగల యోధుడత

ఢొక్కడేయని నాయభిప్రాయము. భారతదేశమునకును గ్రేటు బ్రిటనుకును నుభయతారకమగు సంబంధమును స్థాపింపగల శక్తి యతని కొక్కనికేగలదు. ప్రభుత్వమున కతనివంటి శక్తి సంపద గల మిత్రమును, గ్రేటుబ్రిటనుకట్టి నిజస్నేహితుడును లేడని నాదృఢవిశ్వాసము. ఇట్టి విషమపరిస్థితిలో నతడు రాజకీయ ములనుండి విరమించినచో సర్థశూన్యమైనవా గాడంబరములతో దేశమును పెడదారిని పట్టించు శుష్కరాజకీయ వేత్తలును, దంభప్రలాపులును రంగము నాక్రమింతురను చిహ్నములు. కాన్పించుచున్నవి.”

నేనెట్లుపస్యసించిన తరువాత దేశములో ననేకకథలు జరిగెను. శాసనసభలకు బాధ్యమగు మంత్రివర్గము లన్నిరాష్ట్ర ములలోను యేర్పడెను. భారత ఛెడలేషనుసమస్య ప్రాముఖ్యత వహించెను. “కాంగ్రెసులో లేకపోయినను నా కాంగ్రెసు సంబంధముమాత్ర మవిచ్చిన్నముగ సాగుచుండును” అని గాంధీజీయే చెప్పెను. కాని నేనపుడు వ్యక్తపరచిన భావములను మార్పు కొనవలసిన యగత్యము నాకేమియు కాన్పించలేదు. ఎప్పటి కిని నచంచలుడుగనుండునొక్క మహాత్ముడు తప్పదేశమును నడుపగల. దక్షుడొక్కడును కానరాడు. రాచకీయములలో నతనివలె మితిని, సాధ్యాసాధ్యములను, హేతువును సమర్థించు వాడులేదు. భారతదేశమిప్పుడేకాక మనదృష్టి పోవునంతవర కతనిని కోల్పోజాలదు.

భారతదేశములోనున్న మనకుమాత్రమే మహాత్ము
డనుూల్కుడగుటయేగాక వర్తమానమున యుద్ధముచేతను,
యుద్ధభయముచేతను భీభత్సరూపమునుదాల్చిన బాహ్యప్రపంచ
మున కతని జీవితమును, కృషియు మరింత యమూల్యములనుట
నిర్వివాదాంశము. యెత్తుపై యెత్తులు, ద్వేషము, యుద్ధములను
దుష్ప్రత్యయముచే బాధపడుచున్న జాతుల కత్యంత శాంతియుత
మగు నతని రాజ్యతంత్రమును సత్య, అహింస, ప్రేమయను
త్రివేణితోయములును రోగనివారణకు తగిన చికిత్సనీయ
గలవు. ఈ డెబ్బదియవ జన్మదినమున మహాత్మునకు నాధన్య
వాదముల నర్పించుచు సతడింకను అనేకవత్సరము లాయు
రారోగ్య భాగ్యములనుబడసి ప్రపంచముకును ముఖ్యముగ
హిందూదేశముకును సేవచేయుగాతయని యాశించుచున్నాను.

నైతికశక్తికి, నిస్సంగమునకు ప్రమాణము

సి. యి. యం. జోషి, యం. యె.

మానవజాతియొక్క సహజగుణమెద్ది? నైతిక సంపత్తు
అని కొందరందురు. కొందరు దైవసంపత్తు అందును. ధైర్య
సాహసములని కొందరు, స్వార్థత్యాగమని కొందరు అందురు;
అరిస్టాటిల్ 'బుద్ధి'యనెను. బుద్ధిచేతనే మానవుడు పశువుకంటె
నధికుడని యతడనెను. అరిస్టాటిల్ చెప్పినదానిలో కొంతసత్య
మున్నది. కాని యది పూర్తిసత్యము కాజాలదు; బుద్ధియొక్క

సారము లక్ష్యశుద్ధిలోను, నిస్సంగములోను కలను. జ్ఞాని నిర్భయము. అతడు విషయములను తనకుపకరించు దృష్టితోను, తన కోరికయే పర్యవసానమును శాసించులాగునను, తన యాశయే న్యాయరూపమును దాల్చులాగునను గాక వస్తు తత్త్వదృష్టితో పరికించుటకు భయపడడు.

కనుక బుద్ధివంతుడు నిస్సంగుడు. తన బుద్ధి పరిశోధించు విషయమునందతడు తగుల్కొనడు.

అతడు తనయెడల కూడ నిస్సంగియేనా? కాడని నాయభిప్రాయము. అసమాన బుద్ధివైశద్యముగలవారు అల్పవిషయములకు చిందులు త్రొక్కుటను నేనెరుగుదును. కాలిజోడు త్రొక్కు తెగినంతమాత్రమున, రైలు తప్పినంతమాత్రమున వారు గజబిజి యగుదురు. గొప్పశాస్త్రవేత్తలు, గణితవిద్యా పారంగతులు చిత్తస్వాస్థ్యమున మిన్నలుకారు. ఇక సమబుద్ధి కలిగియుండవలసిన వేదాంతులు చిరుబుర్రులకు ప్రసిద్ధికెక్కిరి. కనుకనే అరిస్టాటిల్ ప్రవచనము సత్యసూచనకాని సత్యమును చెప్పుటలేదని నాయభిప్రాయము. నిజమేమన బుద్ధిశాలి తాను పరిశోధించు వస్తువునందు తగులుచేదక నెంతనిస్సంగముగ పరిశోధనసాగించునో యట్లే తనను తనరాగద్వేషములను, ఆశాపాశములను నిస్సంగబుద్ధితో పరిశీలించుటలోనే మానవత్వము యొక్క విశేషలక్షణము కలదు.

ఈనిస్సంగత్వమువలననే గాంధీజీ మనకు ప్రామాణికుడగుచున్నాడు. అతడు తనశరీరమును తనవశమునందుంచుకొనుట యతని నిస్సంగత్వమునకొక బాహ్యచిహ్నము; తన నిజాత్మనుండి శరీరమును వేరుపరచిన నిస్సంగుడు, శరీరమును నిజాత్మకొకపరికరముగ నుపయోగింపగల గాంధీజీ తృటికాల వ్యవధిలో తాను కోరునంతకాలము నిద్రింపగలుగుట, ఆహారమును మార్చుకుండగనే బుద్ధిపూర్వకముగ శరీరభారమును తగ్గించుట లేక హెచ్చించుట చిత్రసంఘటనలు కావు.

ఈగుణమే మరియొకవిధముగ ప్రస్ఫుటమగుచున్నది. అతడొకలక్ష్యమును సాధింప దృఢనిశ్చయముడై తత్పరికరమువగు నట్లు సాధనములను ప్రయోగించుచుండును. నిస్సంగుడు మూర్ఖత వహింపడు. అతడు మరియొకమార్గమును త్రొక్కవలసినపుడు తనమార్గమునే యంతిపెట్టుకొనియుండునట్టి సక్తుడు కాడు. గమ్యస్థానము నిర్దుష్టముగనున్నంతనరకతడు పరిస్థితులు, సంఘటనలు సూచించు నేమార్గముననైనను దానిని సాధింప గోరును. కనుకనే చూపరులు దిగ్భ్రమనొందునట్లు గాంధీజీ ఋషి, రాజకీయవేత్త యగుచున్నాడు. శాసనోల్లంఘనము నొకరాజకీయాస్త్రముగ ప్రయోగించిన గాంధీజీ విజయవంతము కాదని తోచినపుడు దానినుపసంహరించుటకెంతమాత్రమును జంకడు. తన యాత్మపవిత్రతకొరకు ప్రాయోపవేశముచేయు గాంధీజీ దానివలన రాజకీయప్రయోజనము కలిగినపుడాలభిని

పొందుటకు తన యుపవాసమును విరమించును. చట్టమును భగ్నముచేయ శపథముబూనిన గాంధీజీ సంస్థానాధిపతులచే పంపబడు ప్రతినిధులు ప్రజలచే నెన్నుకొనబడువారగుచో నేడు చట్టముతో సహకారము చేయుటకు సంసిద్ధుడు. హిందూదేశములో బ్రిటిషువారికి యావజ్జీవశత్రువగు గాంధీజీ నేడు పరమ మిత్రుడైనాడు. విప్లవోద్యమముగాని, శాసనోల్లంఘనముగాని తిరిగి తలయెత్తుకుండునట్లతడొక్కడే చేయగలడు. ఇప్పుడు కోరబడుచున్న కొద్దికోరికలను బ్రిటిషువారై చ్చికముగ, నుదారబుద్ధితో 'శృతిమించకమునుపు' సమర్పించెదరా? లేక హిందూదేశము మరియొక విప్లవయుత ఐర్లండు కావలెనా? అను నాశ్చర్యము కలుగకమానదు.

నిస్సంగత్వముకు తిరిగివత్తము. సుఖపుగ గుర్తింపగలిగినను నిర్వచించుటకు కష్టతరమగు నొకనైతికశక్తిని ప్రసాదించు పటుతర రసాయనద్రవ్యమే నిస్సంగత్వము. అది జీవకోటిలో మనుష్యులకే సాధ్యమగును.

పశుశక్తి పెద్దసమస్యలకుగాని యక్షప్రశ్నలకుగాని తావీయదు. ఒకడు నీకంటె చాలబలవంతుడు. కనుక నాలుగు మొట్టికాయలు మొట్టుటచేతనో లేక నతని కెదురు చెప్పుచో 'దంతశుద్ధి' యగునను భయముచేతనో నీవతనికి నణుకుచుందువు. నీవు చెప్పినట్లు చేయనిచో కలుగు నుపద్రవములకు జడిసి యితరులను నీ యిష్టప్రకారము నడిపించు శక్తి పశుబలములోకలదు.

కాని నైతికశక్తి బెత్తమును రూపొందించునదికాదు. నేను నైతికశక్తి నెదుర్చుచో బాధపడను. అయితే నేను దాని నెందుకు శిరసావహితును? దీనికి సమాధానముచెప్పుట కష్టము. నేను దాని ప్రమాణమును గుర్తించుటచే దానికెదురు తిరిగిన తప్పు నాదేయగుననియు, దానిలో దోషమేమియు నుండదనియు నాకు తెలియును. నేను ఆత్మను-కనుక నితరులలో నున్న విశిష్టాత్మను గుర్తించుటచే నాకీవిషయములు తెలియును. కనుక నైతికశక్తి యధికారమును చెలాయించదు. కాని పలుకు బడి కలిగియుండును; అనగా నొకడుకొట్టుననుభీతిచేతను బహు కరించునను ఆశచేతను కాక నది నెదుటివానిలోనున్న నిబాధి క్యత నంతఃకరణచే గుర్తింపచేయును.

నైతికశక్తిచేతనే గాంధీజీ లక్షలకొలది జనులను జయిల్లకు పంపించెను. నైతికశక్తిచేతనే పెదవి మెదల్చుకుండ, నాత్మరక్షణకై నను చేయి యెత్తుకుండ నురుముచేయబడుటకు వేలకొలది జనుల నతఁడొప్పింపగలిగెను.

నైతికశక్తిచే ప్రేరేపింపబడిన శాసనోల్లంఘనము పాశ్చాత్యలోకమును దిగ్భ్రమ నొందించెను. ఆధునికజాతి మన గలుగుటకు మార్గమేది? తాను మిగుల్చుకొనగల సమస్తైశ్వర్యములను, మానవ హాసనయంత్రములపై వెదజల్లు టొక్కటియే గతియూ? ఒక ప్రభుత్వమువారు మరియొక ప్రభుత్వములో నున్న ప్రజాహత్య యవసరమని తలంచినపుడెల్ల అందులోనున్న

ప్రజలీ మారణయంత్రముల నన్నింటిని దాని కుపయోగించుట కొప్పుకొనుటొక్కటియే గతియూ? తన హక్కులకొరకు మరి యొక జాతితో స్పర్థవచ్చినపుడెదిరి జాతిలో దొరికినంతమందిని మారణముచేయుటకంటె తమ న్యాయమును ప్రదర్శించుటకు వేరొక గత్యంతరములేదా? పాశ్చాత్యలోకమున నీప్రశ్నలకు తగు సమాధానము రావలసియున్నది. సాంప్రదాయ సిద్ధముగ వచ్చుచున్న సమాధానముకాక వేరొక సమాధానమును మన పురుషాంతరము కనుగొననిచో మన నాగరికత సశింపక తప్పదు.

మరియొక సమాధానమును సూచించి దానిప్రకారము కార్యరంగమున కురుకు భాగ్యము గాంధీజీకే చెల్లెను. జీససు, బుద్ధుడు న్యాయమార్గమును సూచించిరని యతడు చెప్పెను. కయ్యమున కిద్దరుండవలెను. నీవు రెండవవాడవు కాకుండ దృఢ నిశ్చయముడవై యున్నపుడు నీతో నెవరును పోరజాలరు. దౌర్జన్య విధానమును మానితివేని దానిద్వారా పొందు ఫలితమును సత్వరముగ పొందుటేకాక దాని నిస్సారతను ప్రదర్శించి దానినే యోడించినవాడవగుదువు. మానవ చింతనము ప్రారంభమైనదాది సూత్రప్రాయముగనున్న యీ విధానమునే గాంధీజీ మానవ వ్యవహారములలో ప్రయోగింపబూనెను. అతని విధానము కాలమునుమించి ముందుకు పరుగిడుచున్నదనుట తథ్యము. కనుక నతని భావములు తాతలనాటి సాంప్రదాయ

ములచే పిష్టముకట్టుకొనిపోయిన భావములుకల యనేకులకు
కంటకముగ నుండకతప్పదు. స్వప్రయోజనపరులకది సహాయ
పెట్టుబడిదారులను, అధికారులను అదికలవరపెట్టును. మనుష్యుల
భావముల నది తబ్బిబ్బుచేయును. వారి నీతులకది గొడ్డలిపెట్టు.
కనుకనే సవ్యభావవీధులను త్రొక్కినవారందరివలెనే యుతడును
దైవదూరుడని, పంచకుడని, యుషద్రవకరుడని నిందింపబడెను.
కళాప్రపంచమున సాంప్రదాయ విరుద్ధముగ నడచిన నది యొక
'వెర్రిమొర్రి' యని యూరకుందురు. కాని రాచకీయములలోను,
నైతికవిషయములలోను సాంప్రదాయవిరుద్ధము నాందోళనతో
గూడిన దుర్మార్గమని తూలనాడుదురు. దానిని సహసముతో
గ్రహించిన సాంఘికపునాదులే మొదలంట కదలిపోవును.
వర్తమాననీతి కొకయడుగుముందుకు పోవుటకు (మామూలుగ
సాంప్రదాయ విరుద్ధమనిన నిదియే యర్థము) స్వార్థపరులతో
వివాదతప్పదు. కళాప్రవీణుడగువానిని తిండిలేక తనగదిలోనే
మాడనిచ్చుచు శీలములో నిధియగు వానినిమాత్రము చట్టమును
నాయుధముతో హింసించి చంపుదురు. చట్టప్రకారము జరిగిన
చరిత్రాత్మక విచారణల నవలోకింపుడు! సోక్రటీసు, బ్రూనో,
సెర్వటస్ మొదలగు వారప్పటి యధికారులకు రుచించని
యభిప్రాయములు కలవారను నేరముమోపబడి శిక్షింపబడిరి.
ప్రపంచమిప్పుడు ఆయభిప్రాయముల కే వారినారాధించుచున్నది.
“భావిని వర్తమానములోనే చూడగలిగి మున్నుందు పుష్పించి.

జి. గ్రం. సం.

ఫలించు భావబీజములు గలవాడే పెన్నిధులని పెల్లీకవి నిర్వచించెను. నిధియనగా జీవితముయొక్క సహజ ప్రయోజనము నెఱుకతో వ్యక్తపరచుటకు మానసిక, ఆధ్యాత్మిక క్షేత్రమున పరిణామముపొందిన “మొలక” యని జీవశాస్త్రభాషలో చెప్పవలెను. కనుక నతడు జీవితములో నొక నూతన యావిర్భావమునుచూపి, వర్తమానభావముల ‘గుడికట్టను’ నాశము చేయుచు నూతనభావములను, నీతులను స్థాపించును. అతడు ప్రకటించిన విధ్వంసక సందేశమును సంఘమంతయు మొత్తముగ నచిరకాలములోనే స్వీకరించును. ఈనాటి సాంప్రదాయ విరుద్ధములు లేపు తత్వప్రాయములగుట చరిత్ర మనకు బోధించుటలేదా ?

ఈ దృష్టిలో గాంధీజీ నీతి నిపుణుడని చెప్పకతప్పదు. స్పర్థలుతీరుట కతడొకవిధానమును ప్రకటించెను. అది దౌర్జన్య విధానమును రద్దుచేయవచ్చును. అంతేకాదు ! మానవుల విధ్వంసకశక్తి యెక్కువయైనకొలది నాగరికత నిలబడవలెనన్న అదియొక్కటియే శరణ్యము కావచ్చును. అతని విధానము ప్రస్తుతము విఫలమయ్యెను. తాను నిర్వహింపగలదానికంటె నెక్కువ చేసెదనని యతడు వాగ్దానముచేసెను. కాని మానవులు తాము చేయగలదానికంటె నెక్కువ చేతుమని యెన్నడును వాగ్దానము చేయనిచో ప్రపంచమే దుర్భిక్షమగును. ఏలనన సాధింపబడిన సంస్కారము సాధింపబడని యాచర్యము

యొక్క మొలక. గాంధీజీ యనన్య విశ్వాసము కలవాడు. కనుకనే యతడు విశ్వసింపబడుచున్నాడు. అతనికెట్టి దౌర్జన్య బలము లేకపోయినను ప్రపంచములో మరేవ్యక్తికిని లేని ప్రమాణబల మతనికి గలదు.

మహాత్మా గాంధీ—ఆత్మశక్తి

రూఫస్, యం. జోన్సు. డి. లిట్.

మహాత్మాగాంధీని, యతని శిష్యవర్గమును నావలెనే సబర్మతీ యాశ్రమమున దర్శించినవాడెవడైనను అతని డెబ్బ దియవజన్మదినప్రచురణలో పాల్గొనుటకానందపడకమానదు. నానిత్యజీవితవిధానము, జీవితవేదాంతము అతని వరవడియే! నా యశృష్టవశమున నాజీవితకాలమున జీవించు యాయచ్ఛత వ్యక్తికి నాఋణము నీవిధముగ చాటిచుకొనుటకు ముంద మొందుచున్నాను. 1905 లో ఫ్రాన్సిసు జీవిణమును చదివినదాది నాకతడారాధ్యుడయ్యెను. నేనెరిగినవారందరికంటె గాంధీజీ ఫ్రాన్సిసు నెక్కువగ పోలియుండెను. 1926 లో నేను గాంధీ జీని దర్శించినపుడతడు “బమగు” ఫ్రాన్సిసు నెరుగకపోవుట నాకాశ్చర్యమును కలిగించెను. నేనతనిమోల కూర్చొని “ఫ్రాన్సిసుఋషిప్రోక్షములైన చిన్నిపుష్పముల” నుండి యనేక కథలను చదివి వినిపించితిని. అన్నిటికంటె హృద్యమైన “పరమానందము” అను గాథను, గైల్పు సోదరుడు ఫ్రెంచి రాజైన

లూయీని కలుసుకొనిన యుదంతమును వినిపించితిని. వారొకరి నొకరు కలుసుకొని, కాగలించుకొని ముద్దువెట్టుకొని మాన ముద్రతో చాలకాలము మోకరించి పరస్పరసంభాషణ లేకుం డగనే వెడలిపోయిరి. “మేము ముఖస్తముగ మాట్లాడుకొనుటకంటె నెక్కువగ మాహృదయముల సర్థముచేసికొంటిమి” అని గైల్లు చెప్పెను. నేలపై కూర్చొనిన యాయాధునికఋషి. సమీపమున నాసీనుడనైన నాకును గైల్లుకు కలిగినట్టి యనుభవమే కలిగెను.

గాంధీజీతత్త్వమునంటి తత్త్వమేకలిగిన జాన్ ఫూల్కర్ నునుకూడ నతడెరుగడని నేను యెలిసికొంటిని. ఫూల్కర్ను 18వ శతాబ్దపు క్రైస్తవులమతస్థులలో ఋషి; అసదృశ “యాత్మశక్తి”ని ప్రదర్శించినవాడు. సస్క్విహానాలోని ‘రక్తవర్ణభారతీయులు’ యుద్ధసన్నాహములలో నండిరనియు పశ్చిమముననున్న వలస నివాసుల చర్మముల నొలుచుచున్నారనియు ఫూల్కర్ను వినెను. “వారిజీవితమును తత్త్వమును గ్రహించి దానిని హృద్గతముచేసి కొనవచ్చును. వారివలన కొంత నేర్చుకొనవచ్చును. లేదా వారిమధ్య సత్యవిధానమునవలంబించుటచే నేను వారికి కొంత తోడ్పడినవాడను కావచ్చును.” అని యతడీభారతీయులను దర్శింపవలెనను పవిత్రప్రేమతో బయలుదేరెను.

భారతీయులు యుద్ధరంగులను, యీకెలనుధరించి సమర
సన్నాహముచేయుచుండ నతడు చూచి వారినందరను సమా
వేశపరచెను. వారు గంధీరమైన యాంతరంగికస్థైర్యమును వహిం
చిరి. అతడతి సుహృద్భావముతో వారిని సమావేశపరచిన
విషయమునుగురించి వెల్లడించి చివర నొకప్రార్థనచేసెను. సభ
ముగిసినతరువాత నొకభారతీయుడు “ఆపలుకుల మూలకందము
సనభవింపగోరెదను” అనెను. గాంధీజీ విధానమిట్టిదే! అతని
పలుకులకంటెను, వ్రాతలకంటెను నెక్కువగంధీరముగ నతడు
మనహృదయములకు చూపగొనును. ఏలనన “ప్రజలమాటల
మూలప్రాదమును గ్రహింతురు.” మనమనని ‘సత్యాగ్రహ
మును’, జీవితసూత్రమును “దౌర్జన్యరాహిత్యము” అని తరచు
వాడుచుందుము. ఆపదము ‘నేతి’ (కాదు). నాక్యము. కాని
యతని ప్రాణసూత్రమతివీర్యవంతమైనది. క్వేకరుమతస్థుడైన
మైకేలు కోట్సు అనువానికి తానెంతయో ఋణపడియున్నట్ల
తడు నాతో చెప్పెను. దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీకతడత్యంత
స్నేహితుడు. జీససుయొక్క సందేశము నతడు గాంధీజీ కెరిగిం
చెను. జీససుతత్వము, జీవితవిధానము, వీరపుషోచిత ప్రేమ
గాధలు గాంధీజీ గ్రహించెను. దీనివలన నతని యంతరంగ
దృష్టియు, స్థూలదృష్టికగోచరమగు శక్తులయందు విశ్వాసమును
గాఢమయ్యెను. అతని జీవితమునకును, భావములకును కారకు

లనేకులు కలరు. వారిలో టాల్ స్టాయి, రస్కిన్, థోరో, కార్పెంటరు మొదలగువారతిముఖ్యులు.

సత్యాగ్రహము జైనమోనండి బయల్పడలి యద్భుత శలితములనొసంగు విద్యుచ్ఛక్తికంటె తక్కువదికాదని యతని యభిప్రాయము. ఆ శక్తిని జైనమా 'సృజించుట'లేదు. దాని నది తనగుండ "ప్రవహింపనిచ్చుచున్నది." "అత్మశక్తిని" ప్రదర్శించు వ్యక్తికూడ నిట్టివాడే! అతడు తన యల్ప, సంకుచిత, స్థూలశరీరశక్తికంటె గంభీరమైన జీవితమున కాకరముగుచు న్నాడు. జీవితగాంభీర్యమును చూచుకొను మానవాత్మ అనంత చిచ్ఛక్తికిని, సత్య, జ్ఞాన, ప్రేమలకును ఆకర్షమై, యుక్తపరిస్థితులలో సతనినుండి యుద్గమించుచుండును. "మానవుని యనంత శక్తిత్వమును" గురించియు, సదా యశనిలోనే యుండు పరాత్పరునిగురించియు నుపనిషత్తులు చెప్పుచున్నవి.

ఈగంభీరజీవితశక్తుల నుపయోగింప నెరిగినవ్యక్తి శమదమాది సంపన్నుడగుటయేగాక, శౌర్యప్రతాపములతోగూడిన ప్రేమ, సాహసము, సృజనసాటవకలాపముల కాకరముకూడ నగును. గాంధీజీ "అత్మశక్తి" కిదియే యర్థము. దాని కతని జీవితమే యసదృశ సాదృశ్యము.

"వజ్రకాశిస్యమైన యాప్రపంచ గజబిజిలను, మీవిఘ్నప్రయత్నములను గుర్తొరికినమీదకూడ "నాత్మశక్తి" యందు మీకు విశ్వాస మున్నదా?" అని యతనిని ప్రశ్నించితిని.

“సంపూర్ణవిశ్వాసము కలదు. సత్య, ప్రేమల యనంత విజయ శక్తియందు నాహృదయరాశమున విశ్వాసము హత్తుకొనిపోయెను. ఈవిశ్వములోని యేశక్తియు నా యీవిశ్వాసమును చలింపజేయజాలదు” అని యతడు చెప్పెను.

ఇట్టి వీరప్రేమను దౌర్జన్యముకంటె వేయిమడుంగులుత్కుప్తమైన జీవితవిధానమును ప్రకటించిన వ్యక్తుల చరిత్రను తెలుపగోరెదను. వీరిపేర్లు గాంధీజీకి తెలియవు. కాని వారును యితనిమార్గమున పురోగాములైరి. జేమ్సునైలరు 17 వ శతాబ్దమున నొక క్వేకరు మతస్థుడు. “దైవ ద్రోహి” యని యతనికి యమదండన విధింపబడెను; యెఱ్ఱగ కాలిన యినుపకడ్డితో నతని నాలుకకు చిల్లు పొడిచిరి; కొన్ని గంటల నేపు బొండవేసినతరువాత లండనునగరవీధులలో త్రిప్పుచు కమిచీకరతో నతనిని చావమోదిరి. “బి” అను నక్షరము పడునట్లతని నునుటి చర్మము నొలిచిరి. తోకవైపు ముఖముగ గుఱ్ఱముమీద కూర్చుండబెట్టి యతనిని బ్రిష్టలునగరముగుండ త్రిప్పి విశణివీధిలో నిలబెట్టి కొరడాలతో బాది పార్లమెంటరీ చట్టముచే విడువబడునరకతనికి కలము, కాగితము యివ్వకుండ బైడ్వెలు జయిలులో నొంటరికొట్టులో ఖయిగుచేసిరి.

ఈవిధముగ హింసించి, పలుబాములుపెట్టి మానవనిర్దయకు పాల్పడచేసిన పాపప్రపంచమునకత డీసందేశము నొసగెను. “ఎట్టి కీడుగాని, ప్రత్యక్షకృతిగాని చేయనొల్లనిది, దుర్తా

ర్గమును దుర్మార్గముతో నెదుర్కొనక మందహాసముతో నను
భవించునదియగు నాత్మ యొకటి కలదని నేనెరుంగుదును; అది
కోరోధమును, స్పర్థను జయించి తన తత్వమును వ్యతిరేకమైన
క్రూరత్వమును, హింసారతిని నిర్వీర్య మొనర్పగోరును; అది
మోహజాలముల యంత్రును కనుగొనును. అది చెట్టయెరుగదు.
కనుక నితరులకు చెట్టతలంపదు. భగవంతుని క్షమ, కరుణాదులే
దానికి మూలములు. కనుక నదియెట్టిద్రోహమునైనను భరింప
గలదు. సాధుత్వమే దాని శిరోభూషణము. కల్ల కపటమెరు
గని నిరంతర నిర్మలప్రేమయే దాని జీవితము. స్పర్థచే కాక
ప్రేమచేతనే యది తనరాజ్యము నేర్పరచుకొని సాత్త్వికబుద్ధిచే
తనే దానిని నిలుపుకొనును. ఎవరు దానిని గుర్తింపకపోయినను
అది యొక్క భగవంతునియందే రమించుచుండును. దుఃఖము
లోనే యది పుట్టి యోదాచ్ఛుచారు లేకుండగనే వృద్ధిచెందును.
తాప, క్లేశముల కది గొణగదు, సణగదు. క్లేశములలోనేతప్ప
దాని కానందము లేదు. ప్రాపంచికానందమున మునుగుట
దానికి మృత్యువు. అమిత్రుడను, ఏకాకినియై నేను దానిని
కనుగొంటిని. మృత్యువుద్వారా యిట్టి పునర్జన్మను, శాశ్వత
పవిత్రజీవితమును గడించిన గుహాగహనవాసులు నాకిందు. సహ
చరులు.” “ఆత్మశక్తి” కిదియొక మంచి యుదాహరణము.

విలియంలా పదునెనిమిదవ శతాబ్దములో నొకవిఖ్యాత
ఆంగ్ల ఋషి. ఇతడు నైలరు పడినన్నికష్టముల నెరుగడు. కాని

యనేక బాధల ననుభవించి యీ మాతృశక్తియొక్క సందేశమునే మరపురాని మాటలతో నిట్లు పొదిగెను.

“ప్రేమ బహుమానములను, గౌరవ కీర్తులను కోరదు; తనను తాను ప్రసరింపజేసికొనుటమే దాని యాశయము. అది దాని సభిలషించువారికి సంతోషానందముల నొనగూర్చును. కనుక సంధికారమును పోద్రోలు నెలుతురువలెనే యది ఆనందమును చేకూర్చు నేకైకనిష్ఠతో క్రోధ, ద్వేష, మత్సరాదులను తారసించును. క్రోధ ద్వేషములబానినుండి తప్పించుకొనవలెనని కాని యొకరి మెప్పు పొందవలెననికాని నీవాశించితివేని నీకది సిద్ధింపకపోవచ్చును. కాని కళ్యాణేచ్ఛ తప్ప నీకు మరియొక తలంపులేనిచో సమస్తము నీకు బాసటకాకతప్పదు. శత్రువుయొక్క కోపము, మిత్రముయొక్క ద్రోహము, చెడుగులకెల్ల చెడుగు ప్రేమతత్వముకు మరింతబలము ఉలమునిచ్చును. కనుక నీవానందమనుము లేదా పూర్ణత్వమనుము—సమస్తము ప్రేమతత్వములోనే యిమిడియున్నది; ఇంకొకమార్గము లేదు. ఏలనన నఖిండపరిపూర్ణ సచ్చిదానందబ్రహ్మము కేవల ప్రేమమూర్తియే! అచంచలమైన కళ్యాణైకస్వరూపం! కాన జగత్కళ్యాణైకచింతతప్ప యన్యచింతకలవ్యక్తులందరును నీతిదూరులు దుఃఖజీవులు కాకతప్పదు. కావున ప్రేమతత్వముయొక్క ష్టేత్రము, ప్రకృతి, పూర్ణత్వము మనకీవిధముగ ద్యోతకమగుచున్నది.”

గాంధీజీ చిటికె కామన్వెల్తు

కేమి సాధించెను ?

ఎ. బెరిడేల్ కీత్ యం. యె. డి. లిట్

ఆదర్శ పద్ధతులను క్రియాచూపమున పెట్టకపోవుట చేత నీ ప్రపంచమున కల్పింపబడు ససంఖ్యాకములగు కష్టములను సరకుగొనక బుద్ధిపూర్వకముగ నొక యాదర్శము ననుసరించిన గాంధీజీ జీవితముకు జోహారుచేయు వారిలో నేనొకడను. ఈ కామన్వెల్తు చరిత్రలో దక్షిణాఫ్రికాలో నతడు మానవవ్యక్తిత్వమును గుర్తించుటకు చేసిన సేవ ప్రధానమైనది. ఆఫ్రికాలో తెల్లజాతులుకాని వారిపైన ననేక నిషేధములు కల్పింపబడి కృత్రిమ విభేదము లేర్పరుపబడెను. మానవులందఱును ఒకజాతివారు; వర్ణ జాతి విభేదములు కృత్రిమములు, నీతి బాహ్యములు, అక్రమములు అను ప్రధానసూత్రము కొరకతడు పోరాడెను. అతడెదుర్కొనవలసిన యసమానశక్తల బలమును గుర్తించితిమేని యతడు పొందిన విజయముతని విజయములలోని కెల్ల గొప్పదని యొప్పుకొనకతప్పదు. అతడు తన ప్రజలస్థితి నెన్నియో డెల్లు చక్కపరచి దక్షిణాఫ్రికను అమూనియనులో వారినమస్య కొక నూతనవికాసమును కలిగించెను. అతడాదేశమును వీడినతరువాత సంకుచిత జాతితత్వము తిరిగి తలయెత్తుట శోచనీయమైన విషయము. కాని మహాత్ముడు తన దివ్యశక్తిచే

నాత్మగౌరవమును రగుల్కొల్పిన తరువాత సచ్చటి భారత సంఘముయొక్క సంత్రాణశక్తి యనేకరెట్లు వృద్ధిపొందెను. ఏన్యక్కిని, యేసంఘమును యిశకులెవరును ఈను స్వార్థము కొరకుపకరించు పరికరముగ కొల్లగొనుట యసంభవము అని యతడుకూఢిపరచెను. ఈమాదర్శము తాత్కాలికముగమృగ్యమైనను నిది పూర్తిగ మాయమగునను కొనరాదు. కెనియా, జాంజిబారులలోకూడ సచ్చటనున్న యాంగ్లేయులు భారతీయుల హక్కులను గుర్తింపకుండ నింగ్లాండులో ఈమకున్న పలుకుబడిని వినియోగించుకొనజూచిన ప్రయత్నములు అతని యుపదేశములవలన కొంతవరకు సన్నగిలెను. అతడొక్క భారతీయుల శ్రేయస్సుకొరకే ప్రయత్నింపలేదు; అతడుపదేశించిన సిద్ధాంతములు ఆఫ్రికనుల భవిష్యత్తుకూడ పనికివచ్చును. ఆఫ్రికాలోని యాదిమనివాసులు అల్పులు; వారు సేనకావృత్తికే యర్హులు; భారతీయులకు చరిత్ర ప్రసిద్ధమైన విజ్ఞానము కలదు. కనుక యూరపియనులతో సమాన ప్రతిపత్తి ననుభవించుటకు ఈమకొక్కరి కేహక్కుకలదనుసిద్ధాంతము సతడెన్నడును ప్రోత్సహింపలేదు. మానవులందఱును సమానులేయని యూరపియనుల సతడెట్లు బోధించెనో యట్లే భారతీయులకునుచెప్పెను. భారత మతగ్రంథములు మానవులలో హెచ్చుతగ్గుల నామోదించునట్లు (ప్రతిదేశములోని ప్రాచీన సిద్ధాంతములును నిట్లే కలవు) కాన్పించును. కనుక సతనిసంతము తోడి భారతీయుడా

లకు కంటక ప్రాయముగనున్నను భారతీయుల స్వపరిపాలనకు
కల్పింపబడిన యడ్డంకులనన్నింటిని నివారించెను. అస్పృశ్యుల
కొరకు మహాత్ముడు పట్టినపట్టు, తద్వారా హిందూమతము
లోని నిగ్గు బయటపడుటయు సతని చరిత్రలో నెన్నటికిని మరువ
రానివి. ప్రభుత్వముపై చార్జన్యరాహిత్య సిద్ధాంతము నమలు
పరచుట కొంత వివాదగ్రస్తమైన విషయము. అది సామాన్య
మానవ ప్రకృతికలదనితత్త్వము; మానవుడు స్వతస్సిద్ధముగ
పోరుసల్పుచుండును. చార్జన్యరాహిత్యమును సమర్థించినవారు
తఱచు పశుసంస్కారముకు లొంగిపోవుచుండిరి. అయినను
బ్రిటిషు ప్రభుత్వము కేవల హేతువాదము నంగీకరింపక
ప్రతిఘటనకే లొంగుచుండును. మహాత్ముడు చార్జన్యమున
కవకాశమిచ్చు శాస్త్రమును అవలంబించెనని యనవచ్చును.
కాని తనదేశమున కత్యవసరములని యతడు భావించిన లక్ష్య
ములను సాధించుట కింతకుమించిన శత్రువోపాయమతనికి ద్యోత
కము కాలేదని చెప్పకతప్పదు. భారతరాష్ట్రములలో బాధ్యతా
యుత ప్రభుత్వములను స్థాపించి సక్రమముగ నడిపించుటలో
నితరుల కెంతస్థానమున్నను మహాత్మునిస్థాన మద్వితీయము.
శైశవమునుండియు ప్రతివిద్యార్థిచే కంతస్థముచేయబడు భావ
గర్భితములగు ననేక శ్లోకములు సంస్కృతభాషలో కలవు.
గాంధీజీ హృదయశలకమున నీక్రింది శ్లోకము బాల్యమునుండియు
హత్తుకొని యుండవలెను.

కౌంటు హర్షను కిసర్లింగు-జర్మనీ.

అయం నిజః సర్వోవేతిగణనాలఘు చేనసాం

ఉదార చరిత్రానాంతు వసుధైవ కుటుంబకం॥

“అల్పబుద్ధివానికి నాది యిహకులది అనుభవ భావముండును.”

ఉదారబుద్ధికిల కాకీ ప్రపంచమంతయు తమ కుటుంబమే.”

ప్రపంచ చరిత్రలో మహాత్ముని స్థానము

కౌంటు హర్షను కిసర్లింగు-జర్మనీ.

మానవచరిత్రలో నేకాలమును నెరుగని శక్తులతో కూడిన యుగమున మనము నివసించుచున్నాము. దేశ కాలములు జయింపబడుటచే నేకాంతమనుభావము నశించినది. ప్రజలు లేక సాధికసంఖ్యాకవర్గమువారు (ప్రపంచయుద్ధమువరకు ప్రతిదేశములోను సిద్ధాంతముల నెరు లేవిమైనను, అల్పసంఖ్యాకులే యన్ని దేశములను పాలించిరి.) రాజకీయ సాంఘికాధికారములందుద్బోధితులైరి. కనుక సంఖ్యాబలము గొప్ప శక్తియయ్యెను. జీవితము పరస్పర సంఘర్షణలతో కూడిన శక్తుల మధ్య కలుగు నస్థిర సామరస్యమే! రెండు వ్యతిరేకశక్తుల సమీకరణమువలన విష్యచ్ఛక్తి యుత్పన్నమగుచున్నది. ఒక శక్తి తనకు వ్యతిరేకమున మరొకశక్తిని తానే కలుగజేయుచున్నది. కనుక పైనుదహరించిన మార్పువలన మానసిక, యాధ్యాత్మికరంగమున కని విని యెరుగనిశక్తులు పనిచేయుచున్నవి. ఉద్యమములకును వాని నెనుకనున్న భావములకును

సంబంధము తక్కువ; అవి యెన్నడును తీర్థము వేరు ప్రసాదము వేరువలెనుండును. మొదటి కారణ మేమన వానిని సూచించు నామముల పెనుక ననేక యితరాలశములుండును. రెండవది “నామనూపముల” నెనుకనున్న నిజశక్తికిని నామనూపములకును సంబంధ మతిస్వల్పముని చరిత్ర చాటుచున్నది. ఒకలక్ష్యముతో ప్రారంభింపబడిన యుద్యమము కాలము గతిించినకొలది మరయొకవిధముగ పరిణమించుటను మనము చూచుచునే యున్నారము. కనుకనే ప్రపంచ ఉద్యమముల కిప్పుడీయబడుచున్న పేరులలో నాకెట్టి సమ్మతమును లేదు; ప్రజాస్వామికముకొరకును, సామ్యవాదముకొరకును, స్వాతంత్ర్యముకొరకు నాస్తికతకొరకును పోరాడుచున్నట్లు నడించు జాతులు నిజము చెప్పుచున్నట్లు నేనెంతమాత్రమును విశ్వసించను. యవార్థమున కవియన్నియు తామును గ్రహింపని గమ్యముకొర కంధకారమునబడి కొట్టిమిట్టలాడుచున్నవి. ఈరోజులలో నేకారణములకొరకు ప్రజలు పోరాడుచున్నారో అందొక్కటికైనను తుది జయము చేసూనునని నేను భావించను. మానవప్రపంచము బలీయమైన శక్తికేంద్రములుగ విభజింపబడుటచే చిట్టచివరకు మిగులు శక్తుల సమరససమన్వయము (ఇది యిప్పటిలో చేసూరని మూర్ఖత్వవిషయము) తుదకు కొంత స్థిరముగనుండు సమన్వయముచు ప్రసాదించును.

కాని నర్తమానశక్తులలో నేది చిరకాలముండగలదో జ్యోత్యము చెప్పట సులభము కాదు. ఏశక్తి యంతవరకు శలయై తక్కువోయినను తనవంతు వచ్చునదికి ప్రపంచశక్తి కాగలదో యెవరి కెఱుక? కాని వివేకముతో సర్థము చేసికొనగలిగినచో రెండుసూత్రములనుబట్టి సరియగు జ్యోత్యమును చెప్పవచ్చును. ప్రాచీన చీనా మొదటిసూత్రమును స్థాపించెను. దానిప్రకారము ప్రతి చారిత్రకసంభవము యిరువదియైదువత్సరముల పూర్వము ప్రారంభమగును. నేటి శిశువులే యిరువదియైదు వత్సరములలో ప్రపంచమును పాలించురని దీని భావము. కనుక నిప్పటి శిశువులలోనున్న యదార్థతత్త్వమును సరిగా గ్రహింపగలిగినచో భవిష్యత్తును గ్రహింపవచ్చును; రెండవసూత్రము శక్తికిసంబంధించిన చట్టము. ప్రతిశక్తియు తనకు వ్యతిరేకమగు శక్తిని తానే సృష్టించుకొనును. ఒక యుద్యమ మొకపక్షమునే బలపరచినకొలది దాని వ్యతిరేకోద్యమము కూడ బలవత్తరమగును. ఈదృక్పథమునుండి చూచినచో మహాత్ముని యుద్యమములోని చారిత్రక ప్రాముఖ్యతను సరిగా గుర్తించగలుగుదుము. మన యుగము నెనుకటి యుగములు యెరుగని దౌర్జన్యమును స్వీకరించెను. తెల్లనారు నివసించు అన్నిదేశములలో సభక సంఖ్యాకులందఱు దౌర్జన్యము నేదోహపమున ఆమోదించిరి. రంగుజాతులుకూడ చాలవరకు దీని నామోదించినవి. కనుక దౌర్జన్యము పూర్తిగ సలసిపోవువరకును దీనిలో మార్పు కలుగ

జాలదనియే నాయభిప్రాయము. ప్రపంచములో నెచ్చటనో యొకచోట శతాబ్దములవరకును దౌర్జన్యము జరుగుచునే యుండును. కాని యీ కారణముచేతనే దౌర్జన్యరహిత యుద్యమముకు గూడ మున్నెన్నడును లేని చారిత్రక ప్రాముఖ్యత వచ్చును; వచ్చినది. దౌర్జన్యరాహిత్యములోనున్న ఆదర్శము కును దాని వ్యతిరేకశక్తిలోనున్న యాదర్శముకును మధ్యనున్న పోరులో మరియొక ప్రశ్న యిమిడియుండును. సాధనములకు ప్రాధాన్యత నీయవలెనా లేక లక్ష్యముకు ప్రాధాన్యత నీయవలెనా యను సమస్య ప్రభవించును. గాంధీజీ యుద్యమము కెట్టి ఫలితము చేకూరుగాక ! ఈనూతనసమస్యయే గాంధీజీ కమరత్వమును ప్రసాదించునని నాయభిప్రాయము. “లక్ష్యమే సాధనములకు పరిత్రేతనిచ్చును” అను నీతి ప్రబలముగా నున్నంత వరకు ప్రపంచపరిస్థితులలో శాశ్వతమైన యదార్థ కళ్యాణ మేర్పడజాలదు. ఒకనాశనశక్తి ప్రయోగింపబడినపుడు నెంటునే మారుశక్తి ప్రయోగింపబడుచు దీనికొక హద్దులేక యుండును. “ద్వేషముకు ద్వేషమే ప్రయోగమైనచో ద్వేష మెప్పుడు అంతరించును ? ఎచ్చట సంతరించును ?” అని బుద్ధుడు ప్రశ్నింపలేదా ?

ఆధునిక దౌర్జన్య విప్లవభణకు చికిత్స నొక్క-గాంధీజీయే కాక నితరులును ప్రారంభించిరి. పౌరుషజాతులు మేల్కొనెను. శాంతియుతమగు చీనాదేశము ఆత్మరక్షణకొరకు ప్రతిదౌర్జన్య

న్యముతోతలపడినది. అట్లేపౌరుషవంతమైన జాతులుకలభారత దేశములోకూడ ననేకమార్పులు రావచ్చును. కాని యివిగుడును ప్రయోగించువారిలో గాంధీజీ బాహుబాహీగపైకివచ్చి శక్తిని ప్రదర్శించుచున్నాడు. అతడు తదేకమనస్సుతో, పవిత్ర హృదయముతోపైవిగుడునుప్రయోగించుచున్నాడు. ఇంతవరకునతడొక్కడే బ్రహ్మాండమైన ప్రజాయుద్యమమును లేవదీసెను.

కారణమేమన యహింస హైంద వాదర్థములకు పట్టుకొమ్మ ; పరమధర్మము. మరియుక కారణమువలన మహాత్ముడు గొప్పచారిత్రక పురుషుడు కాగలడని నాదృఢవిశ్వాసము. అతడు పరస్పర విరుద్ధములగు రెండు యుగములమధ్య నిలిచినాడు. ఒకవంక నతడు భారతసాంప్రదాయాను గుణ్యమైన ఋషిసత్తముడై యవతరించెను. మరియుక వంక నతడాతేరిన ఆధునిక ప్రజానాయకుడు. ఈసందర్భములో నతడు జాన్ బాప్టిస్టును పోలియున్నాడు. నేను వర్ణించిన రాబోవు మానవపరిణామముకు కేవలఋషిసాంప్రదాయముచాలదు. దానికొకనూతనసమన్వయ మవసరము; ఐహికాముష్మిక సమన్వయముకావలెను. త్యాగభోగములు సమముగ నుండవలెను. నూతనమావపుడు సమగ్రమైన మానవుడుకావలెను. వానిలో నాధ్యాత్మిక ఆధిభౌతికశక్తులు సమన్వయము నొందవలెను. కాని యీయుగసంధిలో నవతరించిన గాంధీజీయొక్కడే యీనూతన సాదృశ్యమును తయారుచేయగలడు.

జన్మ దినాభివందనము.

జార్జి ల్యాన్సు బరీ (పార్లమెంటు సభ్యుడు.)

మహాత్మాగాంధీ యింకను అనేక జన్మదినము లమందానందముతో సనుభవించుచునుగాక! యని ప్రపంచములోని ప్రతికోస్తా నుండియు 1939 అక్టోబరులో హర్ష ధ్వనులనుచేయు లక్షోప లక్షలభక్తులతోచేరుట నాయదృష్టము.

అతడొక మహాదాశయము కొరకుత్కృష్ట సేవతోకూడిన గొప్పజీవితమును గడిపెను. చెడ్డ, దుర్మార్గము యేరూపము దాల్చినను తనజీవితము ద్వారమునను, భారతదేశమందును తదితరప్రాంతములందును తన్నారాధించు లక్షలకొలది ప్రజలజీవితముల ద్వారమునను దాని నెదుర్చునాత్మిక నిరోధశక్తియొక్క మహత్తు నతడు ప్రదర్శించెను. న్యాయము కొరకతనివలె హృదయపూర్వకముగ నిరంతరపోరాటమును సలిపినవాడతని కాలమున మరియొకడులేడు. ప్రేమ, సహకారము, సేవా మార్గములద్వారా విశ్వశాంతిని ప్రసాదించుమార్గమున భారతదేశ స్త్రీ పురుషులనేగాక యావత్ప్రపంచవాసులను నడుపుట కతని కింకను అనేకవత్సరములు ప్రసాదింపబడును గాక!

గాంధీజీ విశ్వాసము, పలుకుబడి.

జాన్ మాక్సురే యం. యె.

గతశతాబ్దములలో నొక యాంగ్లకవి “తూర్పు తూర్పు, పడమర పడమరయే. తూర్పుపడమరలకు కలయిక యెప్పటికి నుండజాలదు” అని వ్రాసెను. పై ద్విపదవ్రాయబడిన కాలము లో నీయభిప్రాయము చర్చనీయముగ నేయుండెను. నేడీయభిప్రాయము పరిహాస పాత్రమగుచున్నది. ఇట్లు మానవలోక మేక మగుటకు గమనసౌకర్యము లెక్కువయగుటయే చాలనరకు కారణము. దీనిఫలితముగ ప్రపంచములోనన్ని ప్రాంతముల వ్యక్తులును సులభముగ నెఱుకపడుచు నంతర్జాతీయకీర్తిని బడయుచున్నారు. కాని యిట్లు ‘చురచురవెలుగువాడు’ కాల పరీక్షలో నెంతవరకు నిలిచెనరో చూడవలసియున్నది. ఇది యేకొద్దిమందికోచ్చెల్లును. ఒకమహాత్మాగాంధీ విషయమైనాకెట్టి సంశయములునులేవు. మానవాధిక్యత కనేక ప్రమాణములు కలవు. కాని ఆయాధిక్యతలో గంభీరతయున్నచో నదిశాశ్వత మగును. చారిత్రక ప్రసిద్ధిగాంచినవారు తమవ్యక్తిత్వములోని గంభీరతచేతనే ప్రపంచపురుషులైరి. అట్టిపారిలోనున్న యొక విశేషమేమన వారు పరస్పరవిరుద్ధములగు వివిధవ్యాఖ్యానముల కాకరమగు చున్నారు. సోక్రటీసుమహాశయుని గొప్పతనమతని

యనంతర మొక్క పురుషాంతరములో సతని శిష్యులమనిచెప్ప
కొనువారిలోనే పరస్పర విరుద్ధములగు వివిధ వేదాంతమతములు
బయలుదేరుటలోనే ద్యోతకమగుచున్నది. వీరు మామూలు
భాషలో గ్రంథకర్తలుకారు; కార్యశూరులునుకారు. ఇతరుల
ద్వారా వీరి రెండురంగములలోను వర్తించుచుందురు. వారి
వ్యక్తిత్వమితరులపై ముద్రింపబడుటయే వారిక్రియాశక్తి. వారి
ప్రపంచమున తమ స్వస్వరూపమున జీవించుటచేతనే దానిని
మార్చివేయ గలుగుదురు. మాన్యుచెందిన ప్రపంచము తిరిగి
యధాస్థితికిపోజాలదు. గాంధీజీ యీజాతిలోనివాడు. అతని
వ్యక్తిత్వములోనున్న పవిత్రతయే యతని పలుకుబడికి కారణ
ము. అది యితరుల దృక్పథమునుమార్చివేసి వారి మానవ
శక్తులనుచ్ఛస్థితికి గొంపోవును. అతనిని యోగి, రాజకీయవేత్త,
శాంతిదూత, ప్రజాస్వామికవాది, సాంఘిక విప్లవకారుడు, శుద్ధ
శ్రోత్రియుడు అని వ్యాఖ్యానముచేయవచ్చును. అతని జీవితము
నుండి యాయన్ని యభిప్రాయములకును రుజువులను చూప
వచ్చును. కాని యతని పలుకుబడిలోని మర్మము నివియేవియు
స్పృశింపజాలవు. అతని పలుకుబడిలోని మర్మమిట్టి విభజనల
కందనంతటి గంభీరమైనదని గ్రహింపవలెను.

గాంధీజీయెడల నాకుగల గౌరవము, పూజ్యభావము
అతని యభిప్రాయములను, సిద్ధాంతమును నేనంగీకరించుటపై
నాధారపడలేదు. అట్టి పురుషునిపట్ల సిద్ధాంతములనుగాని,

ఆచరణలనుగాని యంగీకరించుట, యంగీకరింపకపోవుట యను విషయమప్రధానము. అతడు ఋషి. సాంప్రదాయములోనున్న క్రియాశక్తిని, నైతికసూత్రములోని సత్యమునందలివిశ్వాసమును మనప్రపంచమునకు తిరిగి ప్రదర్శించిన పురుషోత్తముడు. భౌతిక శక్తులనునమ్మి పాశ్చాత్యనాగరికత వికావకలగుచున్న యీ యుగమున, భౌతికశక్తియొక్క యుగ్రతముందు మానవజాతి యొక్కసూత్రములు నిరర్థకాశయములని భావింపబడుచున్న యీరోజులలో గాంధీజీ నైతికసూత్రబలమును పురస్కరించు కొని ధన, కనక సైన్యనికాయ శక్తుల నెదుర్చుచున్నాడు. అతని జయాపజయములను సూచించుట కిదియవనుకాదు. కాని భారతదేశ నిర్ణేతననుకొనిన నాగరికత విశ్వాసమును కోల్పోయి చెల్లాచెదరగుచుండ నతడు తనవిశ్వాసముచే లక్షోపలక్షల భారతీయుల నైక్యము చేసినాడనుటకెట్టి సందేహమునలేదు. రూసోయొక్క శాసనకర్తవలె “అధికారములేని యధికారమును చెలాయించుచు” నతడొక ప్రజాసంకల్పమును సృజించి భారతదేశము నొకజాతిగచేసినాడు. అతడు తన యుదార, నిరాడంబరనైతిక స్థైర్యమువలన తనతోడి ప్రజలలో నాత్మగౌరవమును రగుల్కొలిపి వారి నిజమానవత్వమునందు విశ్వాసమును పురికొల్పెను. అతడిట్లు చారిత్రక ప్రవాహమును మార్చివేసి మానవజాతిలో నొకగొప్పభాగము (భారతదేశము) యొక్క భవిష్యత్తును నిర్ణయించెను.

దౌర్జన్య రాహిత్య శక్తి.

ఎథెల్ మెనిన్ కన్య.

మహాత్మాగాంధీకి నేనీపూజాంజలిని సవినయముగ సమర్పించుకొనుచున్నాను. అతనిని దర్శించుభాగ్యము నాకబ్బుక పోయినను అతని దౌర్జన్యరాహిత నిరోధ మొక్కటియే యుద్ధమా లేక శాంతియాయను సమస్యల కాచరణీయమైన పరిష్కారమని నేను గ్రహించితిని. కత్తినేకాని మరేశక్తినిగ్రహించని ప్రపంచ మునకు, దౌర్జన్యము దౌర్జన్యమునే ప్రభవింపచేయునుగాని దానినోడింపజాలదని గ్రహింపజాలని ప్రపంచమునకు అతడు 1930 లోని శాసనోల్లంఘనము ద్వారా దౌర్జన్యరాహిత్య ములోనున్న ప్రాణశక్తి సత్యద్భుతముగ ప్రదర్శించెను.

మహాత్మాగాంధీ యీసూత్రమును కొత్తగ సృజింప లేననియు భారతదేశములోనిది యనాది సిద్ధముగనున్నదనియు నేనెరుగుదును. కాని బైల్పుష్టు చెప్పినట్లతడు “పాశ్చాత్య దేశములును, సాదృశ్యములునుచూపు ప్రవాహమునకెదురుగ” దీనిని తిరిగి ప్రతిష్ఠించితద్వారా ప్రజానాయకుడై బ్రహ్మాండమైన నైతికశక్తియయ్యెను. 1930 లోని జాతీయ సంగ్రామమున లక్షోపలక్షులగు తనయనుచరుల కతడు కేవలమొక రాజకీయ యుక్తినిగాక సత్యముకొరకు బలియైన ప్రథమ క్రైస్తవులకు

జీససు ప్రసాదించినట్టి గాఢమత విశ్వాసమును ప్రసాదించెను. అతడు తనప్రజలలో (వారిని పీడించుచూరు ప్రదర్శించునట్లు) తుపాకులయొక్కయు మరఫిరంగులయొక్కయు శక్తినిగాక ప్రజానీకములోని ప్రతివ్యక్తిలోను అంతర్నితముగనున్న శక్తిని రేకెత్తించెను. యుద్ధపిచ్చలో మునిగియున్న యీ ప్రపంచ మింకను దీనిని గ్రహింపవలసియున్నది. దీనిని పూర్తిగ వినియోగించిననాడు యుద్ధము అసంభవమగును. తమలక్ష్యములను సాధించుటకొరకు దౌర్జన్యమును ప్రచారముచేయు యుద్ధపిపాసులును రాజకీయవేత్తలును నొక విషయమును మరచిపోవుచున్నారు. స్వేచ్ఛయందుగల మానవవిశ్వాసము నెవరును నాశముచేయజాలరను విషయమును వీరు గుర్తింపరైరి. తుపాకులును, మరఫిరంగులును మానవునియాత్మనుగాని, జాతీయాత్మనుగాని నాశముచేయజాలవు. ఒకజాతిని నలిపివేయవచ్చును, బానిసగచేసికొనవచ్చును. కాని యెంతటి దౌర్జన్యమైనను దాని స్వాతంత్ర్యేచ్ఛను రూపుమాపజాలదు. దానిని కొంతకాలముపైకి కనపడకుండ లోపలనుండులాగున అణచిపెట్టవచ్చును. కాని యది రహస్యముగ నంధకారమునుండియే పైకుబికి, శక్తి నంతమై మానవలోకమును నడిపించు దివ్యజ్యోతి కాగల రోజువచ్చును.

తనయాత్మకు తానే యజమానియగు మానవునికి బానిసత్వములేదు. అట్టివాని శరీరమును నాశముచేయుట యతని

యాత్మశక్తిని పెంపొందించుటయేయగును. విజయశాలియై తనరిన జీససుకంటె శిలువపైనున్న జీససు అనేకచేట్లు శక్తి వంతుడు.

దెబ్బకు దెబ్బతీయుట యనగా శక్తిని వినాశన, మారణ రూపములలో మాత్రమే గ్రహింపగలిగిన యుద్ధతులనీచస్థితికి దిగుటయనియర్థము. దౌర్జన్యరహిత నిరోధపద్ధతి ప్రాణశక్తి, అదాహ్యమైన యాత్మశక్తిప్రదర్శనము! తనబోధలచే గాంధీజీ భార“తాత్మను” మేల్కొల్పెను. భారతీయులు అతినైచ్య బానిసస్థితినుండి తిరిగి మానవులైరి. వారిపుడు తలలనుపంకించు చున్నారు; వారినేత్రములాశా విశ్వాసజ్యోతులతో వెలుగొం దుచున్నవి. వారు తమ్ముపీడించు వారియవినీతి కరములగు పద్ధ తులకు దిగక తమమోక్షముకొర కొక్కజాతిగ నడవగలప్రజ లైరి. స్త్రీలు తమబానిస చిహ్నమగుఘోషావిడిచి పురుషులతో సమముగ రక్తపిపాసనెరుగని స్వాతంత్ర్యసమరమున కురికిరి. స్త్రీ పురుషులాబాలగోపాలము జీవితము “విశుద్ధజ్యోతి” యనియు “మనలో నదృశ్యముగనున్న తేజఃప్రభావముచే జీవించు చున్నాము” అనియు దీనికి యోటమిలేదనియు గ్రహించిరి.

దౌర్జన్య రహితశక్తి ఆచరణయోగ్యమైన రాజకీయ యుక్తియని 1930లో జాతీయభారతము ప్రదర్శించెను. ఇంతే కాదు. అదిమానవతత్వ విజయప్రదర్శనము! భారతప్రజానీక మున తుంగోత్తుంగరంగముగ ప్రవహించుచున్న యీనైతికా

భృదయము వేలకొలది జయిల్లకుగురిచేయబడినంత మాత్రము చేతను అనేక క్రౌర్యముల పాల్పడచేయబడినంత మాత్రము చేతను ఆగునది కాదని రుజువయ్యెను. దౌర్జన్య రాహిత్యము కేవలము రాజకీయయెత్తుకాదని గ్రహించుటకు గాంధీజీసన్యాస తత్త్వముకు యిచ్చ ప్రాధ్యాన్యతను గుర్తించుటత్యవసరము. సత్యాన్వేషణ ప్రేమ అహింసలకవినా భావసంబంధముకలదు. నిజముకు విశ్వప్రేమయే యహింస. శరీరమును లొంగదీసి యాత్మ సభివృద్ధిచేసికొను యీసం దేశము క్రొత్తదికాదు. జీససు సం దేశములలోనిది యొక భాగము. వర్తమాన జీవితమున దీనిని ప్రదర్శించుటలోనే గాంధీజీయొక్క శక్తి, గొప్పతనము ద్యోతకమగుచున్నది.

వివాదను పరిష్కరించుటకు, తప్పును సవరించుటకు దౌర్జన్యమును పూనినకొలది సత్యమునకు దూరులమగు చుందుము. బాహ్యశతృవును డీకొనినకొలది ఆంతరంగిక శతృవును విస్మరించిన వారమగుదుము. “మనలను బాధించు చున్నారని భావించి దొంగలను మనము శిక్షింతుము”. తాత్కాలికముగ మనలను వారు విడిచిపెట్టుదురు. కాని వారు మరియొకనిపై బడుదురు. రెండవవాడుకూడ మాపాంశరములో నున్న మనమే! కనుక మనమీ విషచక్రములో తగుల్కొను చున్నాము... దొంగలను శిక్షించుటకంటె సహించుటయే యుక్తమని మనము క్రమముగ గ్రహింతుము. క్షమ వారి

జ్ఞాననేత్రములను తెరచినను తెరువవచ్చును. సహించుటవలన దొంగలు మనకన్న వేరుకారనియు, వారుమనన్నే హితులనియు రక్తబంధువులనియు వారిని శిక్షింపరాదనియు మనకు ద్యోతకమగును.”

యుద్ధము నెదుర్కొనుటకు, సాంఘిక స్వాతంత్ర్యమును సంపాదించుటకు నైతికముగ ప్రయోగింపబడు దౌర్జన్య రహిత వేదాంతసారమిదియే. గాంధీజీ ప్రపంచ సమస్యలకెట్లో యట్లు తన నిత్యజీవితములోను అహింసను ప్రయోగించును. అహింస నిరంతరబాధను తెచ్చిపెట్టును; దాని కంతములేని యొర్పుకావలెను. కాని దానిశలిత మమోఘమైన మనశ్శాంతియు, సద్వీర్యమైన ధైర్యమునని యతడు చాటును.

ఏదిశాశ్వతమో యేది యశాశ్వతమో, యేది యమూల్యమో యేది కాదో మనము తెలిసికొందుము. పాశ్చాత్య నాగరికత కీ నిత్యజీవితమును నియమించు తాపస తత్త్వము (క్రైస్తవమతమువలెనే) కొరకరానిది. అయినను ద్వేషమును పారద్రోలి విశ్వప్రేమను ప్రతిష్ఠించినపుడే, (దౌర్జన్యమును పూర్తిగ విస్మరించినపుడే) మానవలోకము సాంఘిక పోరాటములు లేకపోవుటచే కలుగు శాంతినిగాక మానవకళ్యాణమున కవసరమగు నాంతరంగిక శాంతిని బడయగలదు.

మహాత్మా గాంధీ యిరువదియవ శతాబ్దపు టద్వితీయ ఋషి. అతడు తన బోధలచేతను సాదృశ్యముచేతను చూపు

మోక్షమార్గము నీప్రపంచ మాదరింపనిదో దాని కాత్మ
వినాశము తప్పదు. భారత జాతీయోద్యమమున కతడు సల్పిన
సేవ యమూల్యమేదైనను అతనిని రాజకీయ నాయకునిగ
గాక నాధ్యాత్మికాచార్యునిగను, నాయకునిగను పరిగణింప
దగును. అతని రాజకీయములు అతనిసీతిశాస్త్ర, వేదాంత
శాస్త్రముల ఫలితములు.

ఒకఋషియొక్క- పావిత్రతను గౌరవించుటకును, కీర్తిం
చుటకును మనమతని సీతిని స్వయముగ ధృవపరచ నక్కరలేదు.
గాంధీజీయొక్క అహింస భౌతిక తత్త్వవాదులకు ప్రాణహానిగ
కాన్పించవచ్చును. కాని గాంధీజీరంగ మాధ్యాత్మిక రంగము.
ఆరంగమునకది యెంతయు యొప్పిదమైనది. అన్నిమతములును
గొప్పవారి నుద్భవింప చేసెనని గాంధీజీయే వక్కాణించెను.
నేడు ప్రపంచములో మహాత్ముడు దౌర్జన్యరాహిత్య శక్తిని
ప్రదర్శించు జ్యోతిగ ప్రకాశించుచున్నాడు. అతని జ్ఞానము
సర్వప్రజలకు సర్వకాలములకు నని గుర్తించెదరుగాక.

గాంధీజీ—పసిబిడ్డ.

డాక్టరు మరియా మాంటెసోరి. యం. డి. డి. లిట్.

యూరపియనులమైన మనకు తన సమీపవర్తులకు కనిపించు
వానికంటె భిన్నమైన గాంధీ కాన్పించును. రాత్రి ఆకసమున
నున్న నక్షత్రమును చూచినపుడు మనకు మినుకు మినుకుమను

చిన్నవస్తువు కాన్పించును. కాని మనము దానిని దగ్గరనుండి చూతుమేని యదినొకచిన్నదియు ఘనీభవించినదియు గాక వస్తువుకాని విస్తృత తేజఃపుంజమని గుర్తింతుము.

మనకు గాంధీ కేవలమొక మానవుడుగ కాన్పించును. అతడు కౌపీనధారియైన యొక వామానరూపుడు. యూరపులో మూల మూలలనున్న ప్రతిశిశువుకూడ నతనినెరుగును. అతని పటమునుచూచుటతోడనే ప్రతివాడును తనభాషలో “గాంధీ అడుగో” యనును.

విరుద్ధమైన నాగరికతలో పెరిగి, యతని కంతదూరములోనున్న మనప్రజ లతని నెట్లుభావించురు? అతడు శాంతి బోధకుడని వారెరుగుదురు. కాని యతడు యూరపులోని శాంతివాదుల వంటివాడు కాదు. మన శాంతివాదులు వాదించుచు నురుకులెత్తుచుందురు. వారు సభలకు హాజరుకావలెను; పత్రికలకు వ్రాయుచుండవలెను. గాంధీ కట్టి తొందరలేదు. అతడొక్క-క్కప్పుడు ఖయిదులోనుండి మాట్లాడనేమాట్లాడడు; తిండికూడ తినడు. కాని భారతదేశములోనున్న లక్షలకొలది ప్రజలతనిని గ్రహించి యనుసరించును. వారి కతనిశక్తి తెలియును.

అతనిశక్తి మానవులలోనున్న యాంతరంగిక చైతన్యమును స్పృశించి వారి నైక్యపరచు మహాసంధాన కరణి. ఈయద్భుత యనిర్వాచ్యశక్తి ప్రేమ యనబడుచున్నది. ప్రేమ

యొక్కటియే మానవులలో నిజమైన యైక్యతను చేకూర్చు గలదు. అదిలేకపోయినచో బాహ్యపరిస్థితులవలనను, సంఘ ప్రయోజనములవలనను వారొక 'యాషామాషి' సంఘముగ నుండురు. ప్రేమలేని యీకలముక యుపద్రవ కరమైనది. మానవులు రెండువిధముల ననగా నాత్మనాకర్షించు నాధ్యాత్మిక శక్తిచేతను, భౌతిక సంస్థలచేతను నైక్యత నొందవలెను.

కొన్నినత్సరముల క్రితము గాంధీ యూరపువచ్చి యింటికి తిరిగిపోవుచు రోమునగరములో కొద్దిరోజు లాగినపుడు నేను దీనిని కనుగొంటిని. అతనిలో నొక యద్భుతశక్తి యున్నట్లు నే ననుభవించితిని. అతడు లండనులో నున్నపుడు నా పాఠశాలలోని పిల్లలతనకి స్వాగతమిచ్చిరి. అతడు నేలపై కూర్చొని వడుకుచుండ వారు మానముద్రితులై యతిశాంతముగ నతనిచుట్టు కూర్చొనిరి. ఎన్నడును మరపురాని యీ స్వాగతముకు హాజరైన పెద్దలుకూడ మానమునే వహించిరి. అట్లు కలసియుండుట పరమానందమయ్యెను. రాగతాళములు, నృత్యగీతములు అనసరములేకపోయెను. గొప్పకుటుంబములలోని స్త్రీలు తెల్లవారుజామున నాలుగున్నర గంటల కతనిప్రార్థనకు హాజరయి తాముకూడ ప్రార్థించుటకు వచ్చినపుడు నాకుమరింత యాశ్చర్యము కలిగెను. ఇంతకంటె విశేషము మరియొకటి కలదు. రోమునగరమున నతడొక ప్రశాంతభావనమున సంపూర్ణవిశ్రాంతి తీసికొనుచుండ నొకనాటి ప్రాతఃకాలమున

నతనితో నొంటరిగ మాట్లాడుటకొక లేబ్రాయపు రాణివాస
స్త్రీ నడచివచ్చెను. ఆమె యిటలీదేశ మరియా రాకుమార్తె.

ఈ యాధ్యాత్మికాకర్షణ గమనింప దగినది. మానవ
లోకము నుద్ధరింపగల శక్తి యిదియే. భౌతిక ప్రయోజన
ములచే బంధింపబడక మనమీ యాకర్షణ ననుభవింపవలెను.
ఇది మనకెట్లు సంభవమగును?

విశ్వములో భౌతికకరణములున్నట్లే మనచుట్టు నీయా
ధ్యాత్మిక శక్తులెప్పుడును పరివేష్టించియుండును. వానిని మనము
తెలిసికొను ప్రత్యేక పరికరములు కలవు. ఈపరికరములంత
యరుదైనవికావు. ఇవియే శిశువులు! అతిదూరములోనున్న
విస్తృత తేజఃపుంజమొక చిన్న మినుకు మినుకు మను నక్షత్ర
ముగ మనకు కాన్పించునట్లే శిశువు మనయాత్మకు దూర
మైనచో మనకతని చిన్నిశరీరము మాత్రమే కాన్పించును.
నలుదిక్కుల ప్రసరించుచుండు దివ్యశక్తి ననుభవించుటకు
మనము తగినంత సమీపమున నుండవలెను. మన కతిదూర
ములోనున్న శిశువు నాధ్యాత్మిక దృష్టితో సమీపించుకళయే
మానవ సౌభ్రాతృత్వమును స్థాపించురహస్యము. అది మానవ
లోకమునకు శాంతిని ప్రసాదించు దివ్యకళ. శిశువు లనంతముగ
గలరు. వారొక నక్షత్రమువంటివారు కాక వియత్పథమున
తేజిల్లు నక్షత్రధార వంటివారు. తనజన్మదినమున గాంధీ
భారతదేశమునను యావత్ప్రపంచమునను గల 'శిశువును'

ఆర్థర్ మూర్ - స్టేట్సుమన్ పత్రికాధిపతి.

గౌరవింపగోరెదను. అతనియందును, ఆత్మశక్తియందును విశ్వాసముగల యతని యనుచరులకు గూడ 'శిశువు' సందట్టి విశ్వాసమును ప్రసాదింపగోరుచున్నాను.

గాంధీజీ పరిణామము.

ఆర్థర్ మూర్ - స్టేట్సుమన్ పత్రికాధిపతి.

డెబ్బదియేండ్ల గాంధీజీ యుత్సాహములో నలువడేండ్ల యువకులలో చాలమందికంటె యువకుడు. అతడింకను విద్యార్థియు, పరిశోధకుడు సగుటయే నీనికకారణము. అతనిని కొన్ని సిద్ధాంతములతో నైక్యము చేయవచ్చును.. కాని వాని హద్దులెన్నడును బిర్రబిగుసుకొని యుండవు. అతడెప్పుడును సత్యాన్వేషణమును తన ప్రధానాశయముగ పరిగణించునట్లు నేను గ్రహించితిని. దాని నితరులకు తెలివి వారినట్లు నడుపుట రెండవది. మరింతజ్ఞానమును సంపాదించుట కతడు చాలకాలము నాయకత్వమును విరమించుటయు కలదు.

1924 సెప్టెంబరులో నేనతనిని మొట్టమొదట ఢిల్లీలో కలుసుకొంటిని. అప్పుడు హిందూ ముసల్మాను సఖ్యతకొరకతడు త్రివారోపవాస దీక్షలో నుండెను. అతని జీవితమును గురించి న్నేహితులు కలవరపడ జొచ్చిరి. “ ఐకమత్యము కూర్చునభి * కు రావలసినదని మహమ్మదాలీ తనకు తెలిసినంతమందికి తంతులను పంపెను. ఆవేసవిలో ననేక కులకలహ

ములు చెలరేగెను. నేనుకూడ నాసభకు హాజరైతిని. నన్ను చూచుటతోడనే మహమ్మదాలీ మెల్లగ గాంధీజీ దగ్గరకు తీసికొనివెళ్లెను. అతడు సుల్తాన్ సింగు భవనమున నొకప్రక్క మీద పడుకొనియుండెను. అతడు చాలనీరసపడి యున్నను ముఖమున చిరునగవు మొలకలెత్తుచుండెను. భక్తుడైన ఆగ్రహాసు తదితరులు ప్రక్కన నిలచియుండిరి. మేము కొద్దిగ మాట్లాడితిమి. గాంధీజీ యెక్కువ మాట్లాడ జాలకపోయెను. అతడేమి మాట్లాడెనో నాకు జ్ఞాపకములేదు. కానియారంగము మాత్రము నాహృదయమున హత్తుకొనిపోయెను. ఆసమావేశము నాకమితానందము నొనగూర్చెను. తరువాత నే నతనితో నారేడు సార్లకుమించి సంభాషించి యుండకపోయినను అతడు వెలిబుచ్చిన యాస్నేహ, పరిచయానందము నన్ను వీడలేదు. పత్రికాధిపతిగను, వ్యతిరేక కక్షిలో శాసన సభ్యుడుగను నుండి నే నతని పద్ధతిని, ప్రణాళికను (ముఖ్యముగ 1930—32 లలో) తీవ్రముగ విమర్శించితిని; యెదిర్చితిని. కాని యివేవియు ఆవ్యక్తిగత సంబంధమును మార్చలేదు. ఒక్కొక్కప్పుడు మేము జాబులను వ్రాసికొను చుండెడివారము. నానిర్మొగ మాటపు వ్రాతలకతడు యోరిమి చూపెడివాడు.

మహాత్ముడు రెండురంగముల కధినాయకుడయ్యెను. అతడు రాచకీయ నాయకత్వము వహించెను. జాతీయ నాయకుడై యతడు తనప్రజల జాతీయభావములను రేకెత్తించెను;

పౌరుషమును రగుల్కొలిపెను; ఆత్మాభిమానమును పురి
గొల్పెను. బుద్ధిపూర్వకమైన సత్యాగ్రహమును ప్రబోధించెను.
వీనితో పాటు తననై రాగ్యమును, తాపసశక్తిని పురస్కరించు
కొని ప్రజాహృదయమును చూఱగొనెను. ఇది తూర్పుదేశ
ములలో, ముఖ్యముగ హిందూదేశములో ప్రజల నాకర్షించును.
కామినీ కాంచనములనువీడుట విజ్ఞానమార్గముని యచటచిరకాల
మునుండి బోధింపబడుచున్నది. తన రాజకీయానుభవములు తన
కంతముఖ్యములుకావనియు, నాధ్యాత్మికరంగములో తన “సత్య
పరిశోధనలు” తన నిజజీవితమును నిర్మించెననియు గాంధీజీ తన
గ్రంథములో వ్రాసెను. 1927 వరకు సతనివిషాదజీవిత ప్రస్థానో
దంత మొకవిధముగ సతని యపజయము సంగీకరించుటయే.
ఆత్మోపలబ్ధిని పొందుటకు “భగవంతుని ముఖాముఖి చూచు
టకు, మోక్షమును సంపాదించుటకు” ముప్పది వత్సరములతడు
తదేక నిష్ఠతో విశ్వప్రయత్నములను చేయుచుండెను. దీని
కొరకతడు దౌర్జన్యరాహిత్యము, బ్రహ్మచర్యము, శాకా
హారము మొదలగు సనేక త్యాగములను చేసెను. “అసిథారా
వ్రతచర్యను” అవలంబించెను. ఇన్నివత్సరములైన తర్వాత
చివరకతడేమి సాధించెను? “‘అఖండ సత్యస్వరూపుని’ ‘భగ
వంతుని’ స్వల్పఛాయలను” కనుగొనెను. భగవంతుడున్నాడు,
అతడొక్కడే నిత్యుడు - అనుసంపూర్ణ నిశ్చయమతనికి కలిగినను
అతడు భగవంతుని కనుగొనలేదు; సత్యమును గ్రహించలేదు.

గాంధీజీ ప్యూరిటను తెగకు చెందినవాడు. ప్రపంచమంతయు పాపమయమను సిద్ధాంతము నతడు గట్టిగ విశ్వసించును. సన్యాసులందరివలెనే యతడును జీవితము నిష్కేధపరంపరలతో గూడినదనియు భగవద్దత్తమైన దానిని కృతజ్ఞతతో స్వీకరించి భోగింపరాదనియు చెప్పును. విషయసౌఖ్యము దుఃఖాలయము. బ్రహ్మచర్యమునుగురించి యతడువ్రాసిన యధ్యాయములును, స్త్రీ పురుష సంబంధమునుగురించిన యతని యభిప్రాయములును ఆధునిక మానసిక వైద్యశాస్త్రములకు విరుద్ధములని చెప్పక తప్పదు. కేవలము సిగ్గుచేటు అని అతడుతలంచు మానవప్రకృతిని 'అణచుము, అణచుము, మరింతయణచుము' అనిచెప్పుచుండును. "నైరాగ్యమునకు హద్దులులేవు." పాలు బ్రహ్మచర్యనిష్ఠకు భంగముకలిగించు నుద్రేకకరమైన పానీయమని యతడుభావించి తానింకను వానినిత్రాగుట మానజాలనందుకు విచారపడుచుండెను. పండ్లు కాయలు "బ్రహ్మచారికి ఆదర్శమైనయాహారము." ఉండగలిగినంత కాలముపవాసముండుట యంతకంటే మంచిది.

ప్రజాసామాన్యమున కందుబాటులోలేని యిట్టియాదర్శములుగల గాంధీజీ, కొంతమంది క్రైస్తవ స్వాములవలె, దుర్బురుడు, పాంసకుడని ప్రజలచే భావింపబడుచో నాశ్చర్యమేమియులేదు. కాని యతనివిషయమున నట్టిదేదియు జరుగలేదు. అనేక నిష్కేధములచే జీవితము నతడంత కష్టతరము

చేసికొనినను అతనికంత శక్తినిచ్చిన శీలముమరింత ప్రేమాస్పద మయ్యెను. సత్యసాక్షాత్కారము కొరకతడు తహతహలాడుట తోపాటు తోడిమానవులపట్ల నిజప్రేమను వెలిగ్రక్కును. అతడు క్రొర్యమును నిరంకుశత్వమును నెట్లు ద్వేషించునో పాపమును దోషమునుకూడ నట్లే ద్వేషించును.

ఇంగ్లండులో విద్యార్థిగ నుండినపుడే యతనిపూర్వుల మత మతనిలో దృఢతరముగ నాటుకొనెను. మొట్టమొదట సారి యతడు భగవద్గీత నచ్చటనే ఎడ్విను ఆర్ నాల్డు తజ్జుమా ద్వారా పఠించెను.

నేనిదివ్రాయుచుండగనే గాంధీజీ మరయొకనూతనరంగమున ప్రవేశించుచున్నట్లు కాన్పించును. రాజకోటలోని తన యనుభవముల ఫలితముగ “నూతనజ్యోతి” పొడమినట్లతడు వ్రాయుచున్నాడు. ఆజ్యోతియొక్క స్వభావమిప్పుడు తెలుపబడెను. అది చాలముఖ్యమైనది. అనేక నత్సరములనుండి హిందూ ప్రజలపై గాంధీజీకిగల యద్వితీయ పలుకుబడియు, నాధునిక భారతచరిత్రలో నతనికిగల స్థానమును నిర్వివాదాంశములు. అతడు రెండుశాసనోల్లంఘనోద్యమముల విధాతయై దేశము నల్లకల్లోలమునముంచి ప్రభుత్వమును తబ్బిబ్బు పరచెను. ఈరెండు ఉద్యమములును ఆగిపోయినను నేటికిని నిలిచియున్న నవిఫలితముల కలుగచేసెను. కాంగ్రెసు సంస్థమీదను, ప్రజా హృదయముమీదను నతనికిగల యనన్యాధికారము సతడు

తిరిగి ప్రదర్శించిన యీ సమయమున సహనిసిద్ధాంతములో కలిగినమార్పు అతిప్రధానమైనది. గాంధీజీ శిష్యు లంతటనుకలరు. కనుక నిదియొక్క భారతముకేకాక ప్రపంచవార్త యగుచున్నది.

దౌర్జన్యరహిత సహాయనిరాకరణ మత్యున్న తాధ్యాత్మిక గాథ యనునంశము నితరులతోపాటు నేనుకూడ నిమర్శించితిని. మానసికమని శారీరకమని దౌర్జన్యము నిదిరెండింటి క్రింద విభజించెను. అది యాయుధములు లేనివారుచేయు పోరాటవిధానము; సమ్మెలు, బహిష్కారములు దీనిభాగములు. పరిష్కరింపబడవలసిన సారాంశమునుబట్టియు, నిరుకక్షలవారి వ్యవస్థలలోని యాధిక్యతనుబట్టియు నది ఫలించవచ్చును లేదా విఫలము కావచ్చును. కానియిది సాయుధ విస్తవములేక యుద్ధముకంటె విశిష్టమైన యాధ్యాత్మికాయుధముకాదు. క్రైస్తవుల కీబోధ తెల్లముగనేయున్నది. మనస్సులోనున్న భావము హృదయములోనున్న కోరిక దోషమును నిరూపించును. క్రియ దాని బాహ్యప్రదర్శనము. అసహాయోద్యమమును పురెక్కించుటకు గాంధీజీయే బ్రిటిషువారిని నిరసించి, విదేశదిగుమతులపై ధ్వజమెత్తి దౌర్జన్య భావములను ప్రోత్సహించెను. జాతిద్వేషమును పురికొల్పుటకతని శిష్యులెంతదూరమైనను వెల్లిరి. ఫలితమేమన “దౌర్జన్యరహిత” యుద్యమములో యుపన్యాస వేదికలపై నను, పత్రికలలోను

భారతదేశమున వెలిగిగక్కుబడినంతటి హద్దుపద్దులులేని దౌర్జన్య
యుతమైననింద ప్రపంచములో మరెచ్చటను కాన్పించలేదు.
దౌర్జన్యముకూడ ప్రకృతినింపబడెను. బ్రిటిషువారీ యుద్ధపద్ధతిని
(ఇదియు నొకయుద్ధమే) గురించి మొరపెట్టలేదు; కానియది
యున్నత నైతికరంగమున జరుపబడుచున్నదనియు, క్రైస్తవ
మతము నాచరణకరైచ్చటయనియు నంతకంటెకూడ
నుతక్కువమైనదనియు చెప్పువిషయమును వారంగీకరింపలేదు.
లాంకమైదు వస్తువులను బహిష్కరించుటయనగా హిందూదేశ
ములోనున్న యొకతరగతి ప్రజలకు పని, కూలి, ఆహారము
కల్పించుటకు ఇంగ్లండులోనున్న మరొకతరగతి ప్రజలకు పని,
కూలి, ఆహారము లేకుండచేయుటయే; తిండిలేకుండ మాడ్చుట
కును చంపుటకును మధ్యనైతిక భేదమేమియునులేదు. బాధ
పడుచున్న జర్మను సోల్దాగులమీదను ప్రజలమీదను యొత్తిడి
కల్పించి యుద్ధమునుకరమింప పురికొల్పిన జర్మనునావికాదిగ్భం
ధనము నైతికముగ యుద్ధముకంటె వేరైనదని నీసలైన
ఆంగ్లేయుడెవడును చెప్పుజాలడు. తేడాదేయియున్నచో నదియుద్ధ
ముకంటెనీచమైనది.

సహాయనిరాకరణమువలన దౌర్జన్యము కలిగినపుడతడు
తాను స్వయముగ నుపసరించును. చాకీచౌరాలలో జరిగిన
దురంతములదోషము నేమని యెనిమిదిరోజుల యుపవాసమెట్లో
కొట్టివేయునని యతని విశ్వాసము. తరువాత సతమ తనయుప

వాసముల నితరవిషయములకు గూడ ప్రయోగించెను. హిందూ మహమ్మదీయ యొక్కత కొరకతడు 1924 లో మూడువారములు పవసించెను. తుది శాసనోల్లంఘనముయొక్క రెండవఘట్టములో నతడు నిర్బంధింప బడినపుడు పవాసముచేసి విముక్తుడయ్యెను. ఉపవాసముచేసియే యతడు కుల పరిష్కారమును మార్పించెను. అతడుచేసిన చినరయుపవాసములలో (రాజకోట తోసహ) ప్రాయశ్చిత్త లక్షణములు కాన్పించవు. అవి నిర్బంధకములుగ నున్నవని యతనియనుచులే చాలమంది విమర్శించిరి. దౌర్జన్యరాహిత్యమును సహాయనిరాకరణమును అతని యుపవాస విధానములయొక్క ఆధ్యాత్మికవిలువను గురించి విమర్శించినపుడు గాంధీజీ యిదివరలో వినిపించుకొనెడివాడు కాడు. తానుచేసినది యుక్తమని, దానికేదోయొక యాధ్యాత్మిక విలువయున్నదని తనకొక ఆంతరంగిక యనుభవమువలన తెలియునని యతడుచెప్పును. పైకివిధములై స్వస్థు కాన్పించి సవికూడ సతనికి విజయములే! దీనిని పురస్కరించుకొని యెదోయొక మిషమీద ఉపవాసము చేయువారు, యెదోయొక విషయముకొరకు “దౌర్జన్యరహిత” సత్యాగ్రహము చేయువారు కుచ్చతిప్పులుగ బయలుదేరిరి.

ఇప్పుడు గాంధీజీలో మాన్యుకలిగెను; అతనికి నూతన జ్ఞానోదయమయ్యెను. అతనియద్దేశముల నతడే శంకింప నారంభించెను. ఒకయాధ్యాత్మిక కార్యమును నిర్వహించుచున్నానని

విశ్వసించుచు చినరకుతాను రాచకీయ, భౌతికప్రయోజనముల కొరకు పనిచేయుచున్నట్లతడు భావించనారంభించెను. రాక్షోట యుపవాసము “హింసతో మలినమైనది” అనియతడు మనకు చెప్పెను. వత్సరముల తరబడి యతడుచేసిన తపస్సు, ఆత్మ పవిత్రతనుసాధించు ప్రియత్నములు, శత్రు మిత్ర సమభావ యత్నములు విఫలములై సచో ప్రజాసామాన్య మెప్పటికై నను యీపని కర్హులగుదు రనుటకుగాని, యిప్పుడు ప్రయత్నించు చున్న వారర్హులనుటకుగాని సానకాశము కలదా?

ఈవిమర్శయటుంచి గాంధీజీ చాలయభివృద్ధి చెందినట్లొప్పుకొనవలసియున్నది. దీనివలన హిందూ దేశములోను తదితర చోట్లను మంచిఫలితములు కలుగవచ్చును. చాలవత్సరముల నుండి గాంధీజీ కై స్తవ మతస్వీకరణ కలిగి సమీపవర్తియయ్యెను. బౌద్ధ, కై స్తవ మతములలోగల అంతరంగిక సౌప్తవమునతడు నూతనముగ సర్ధమఃచేసికొనినట్లు కాన్పించును. “నేతివాక్యము” (Non) సమృద్ధమైపోయినది. సహాయనిరాకరణముకంటె సహకారమేగుణవంతమైనది. ప్రపంచముదౌర్జన్యపూరితమైయున్నది. మానవహృదయములను మార్చివేయు నూతనశక్తి చాల యవసరము. అన్ని దేశములలోను దానికొరకాక్రందన బయలుదేరినది. “మానవాక్రందన పూర్తియైనపుడు” అదిరానున్నది. దానిముందు బయలుదేరిన యుద్యమములు చాలకలవు. గాంధీజీ యుద్యమములో నెక్కువయంతరార్థ ముండవచ్చును.

ఈరోజులలో యుద్ధసమస్య అతిక్లిష్టమైన నైతికసమస్య. చాలమంది క్రైస్తవులును జాదులును తదితరులును దేశరక్షణ కొరకు చేయబడు యుద్ధములోకూడ పాల్గొన రాదందురు. దుర్మార్గమును ప్రతిఘటించరాదను క్రైస్తవసిద్ధాంతము వ్యక్తులకేగాక జాతులకును వర్తించునని వారందురు. గాంధీజీయనుసరించి టాల్ స్టాయి సిద్ధాంతము తాత్త్విక అరాజకముగ నాకు కన్పట్టును. దేశరక్షక సైన్యముల నెత్తివేయవలసినచో పోలీసుసిబందీనికూడ బర్తరపు చేయవలెనను నావాదనకు సమాధాన మేమియురాలేదు. తననుబాధించుహింసకునియెడల యదార్థమైన ప్రేమచే నెట్టిబాధలనైనను సహించి యొకవ్యక్తి తననుపీడించువాని హృదయమును చూచుగొనవచ్చును. ఒక జాతిలోనున్న వ్యక్తులు తమకుస్వయముగ నెట్టియపాయము కలుగలేదను నెపమున మరియొక యుగ్రమైనజాతి తమలో నితరులను యధేచ్ఛగ హింసింపనిచ్చుటను నేనంగీకరింపజాలను. నైతికాగ్రహమెంత యుపద్రవకరమో నైతికరాగముకూడతనంతయుపద్రవమైనదే! పై సిద్ధాంతమును బోధించువారు తమంతవ్యక్తిగతముగ తాము నిఃసాధుత్వము నార్జించుటతో తృప్తి నొందక నితరులపై నొకనిర్బంధప్రవర్తనను శాసింతురు. ఉద్ధతులమీదకలుగు నైతికాగ్రహముచే సాధుత్వమునువీడి వారిలోనున్న సామాన్య మానవత్వమును మరచినవాడును సాధుత్వముపై గల నైతికరాగముచేత ననిత్యజీవితములో

ప్రేమపూర్వకముగ బాధల ననుభవించుటతో తృప్తిపడక
కనపడినవారినందరును యుద్ధతులముందు సాగిలబడమన బోధిం
చుటకే యెక్కువకాలము వినియోగించువాడును సమానులే
యగుచున్నారు. ఉభయులును యదార్థము నెదుర్కొనని
వ్యర్థలే యగుచున్నారు. నైతికాగ్రహముచే నొకడును,
రాగముచే మరియొకడును మానవలోకమంతయు నొక్కటే
యనువిషయమును మరచుచున్నారు. సంఘము దుర్మార్గమును
ప్రతిఘటింపకూడదను నైతిక నైస్తికుని మాటయే చెల్లినచో
దుర్మార్గమే రాజ్యముచేయును. మరియు నీనైతిక నైస్తికుని
యొక్కమనుషులు బానిసలగుదురుగాని ఋషులు కాజాలరు;
సాధుత్వముకాక బానిసత్వమే వృద్ధిపొందును. బానిసదేశములో
నేకోటి కొక్కరుమాత్రమో ప్రపంచజ్యోతులగుదురు. ప్రజలు
ముఖస్తుతి, రహస్యవర్తనము, ద్విజహ్వజీవితము గడుపవలెను.

భగవద్గీతలో కృష్ణుడు అర్జునునకుచేసిన బోధనుబట్టి
యుద్ధముకూడదను వారివాదము సత్యుత్తమరంగమునుండి
సారద్రోలవలెనని నేననుకొందును. మూడువత్సరముల క్రితము
గాంధీజీకి నేనీవిషయమును చెప్పితిని. కాని గీతలోనున్న
యుద్ధము కేవలము సాంకేతికమైసదనియు నదియుద్ధమునకు
గాని చంపుటకుగాని వర్తింపదనియు సతడుచెప్పెను.

కాని రాజకోటతరువాత నాకొక నూతనమహాత్ముడు
కాన్పించుచున్నాడు. యావజ్జీవము సతినిశితమైనశిక్షను, సర్వ

సంగపరిత్యాగమును, ఆత్మపవిత్రతను సాధింపబూనిన ఋషి
సత్తమునికి మనమందరము కేలెత్తిమొక్కవలెను. అతడు
నూతనజ్యోతిని పొందెనేని యాదివ్వె ప్రకాశమానముకాక
తప్పదు. మానవుని వ్యక్తిగత ఆత్మద్వారముననే ప్రపంచ
మోక్షము కలదని ప్రతిదేశము గుర్తించినది. ప్రతివాడును
తనతోనే ప్రారంభముచేయవలెను. కాని మనము మననిజాత్మలు
మాట్లాడునప్పుడు వినగల శక్తినిచ్చు మానశక్తి నారాధింప
వలెను. లేనిచో మనము తప్పుదారిలోక్కుదుము. నైతిక
రాగముచే నీడ్వబడినకొందరు మానముదాల్చి విననలసియుండ
నితరులనుకూడ తమపద్ధతికిత్రిప్పుకొనుట కాతురపడుచున్నారు.
చివరకు హిందూదేశమున నొక్కగాంధీజీ నిజశాంతిని ప్రసా
దింపగల మానమును సృజింపగలిగెను.

గాంధీజీయొక్క యాధ్యాత్మిక ప్రమాణము.

గిల్బర్టుముర్రే యం. యె. డి. సి. యల్.

ఈ ప్రపంచజాతులయొక్క పరిపాలకులంతకంత కెక్కు
వగ పశుబలముపై నాధారపడుచుండ, సన్నిజాతులునున్యాయ,
ధర్మములను, సౌభ్రాతృత్వమును ధిక్కరించుపద్ధతులను సమ్మి
తమ ధనమాన ప్రాణముల నొప్పుచుండ నొక్కగాంధీజీ

యేకాకియై క్షుభితార్థనమధ్యనుండు దివ్యవలె వెలుగొందు చున్నాడు. ధనరాసులు, గూఢచారులు, మరఫిరంగులు మొదలగు నట్టహాసములచేగాక సతదీభౌతిక ప్రపంచ ప్రమాణములనునిర్వీర్యముచేయునట్లు కాన్పించు నాధ్యాత్మికాధికారముచే, (భయముచేగాక భక్తిచేతనేమొక్కు) కోట్లకొలది ప్రజల కతడు మకుటములేని చక్రవర్తియయ్యెను. “కాన్పించు” అనినేనంటిని. ఏలయనడయారసముకాని, అంతరాత్మకాని లేని కేవలపశుశక్తి నది కదల్పజాలదు. అది తనశ్రీవులోనున్న యాధ్యాత్మిక ప్రకృతిని, (పశువువలెసంచరించుట కెంతబ్రయత్నించినను విడిచిపెట్టని మానవప్రకృతిని) రహస్యముగ నిమంత్రించుటచే విజయవంతమగుచున్నది.

“మానవాత్మ యేకాకియై యపారమైన భౌతికశక్తులతో పోరాడును. ఫలితము! భౌతికశక్తు లొక్కొక్కటి క్రమముగ దిగజారి యాత్మపక్షమునే వరించును.” అని గాంధీజీని గురించి నేనిరువది వత్సరముల క్రిందట వ్రాసితిని. మార్గదర్శికత్వములో నొక యాధ్యాత్మిక ప్రమాణమెల్లపుడును యుక్తముగనేయుండునని చెప్పజాలము. అదిచాటునట్టి ఫలితములు, గుణగణములు రుజువుకు అతీతమైనవి. సామాన్య మానవులకుండు దుర్బలత్వములుగల మానవులే దానినినడుపుచుందురు. అధికారబలముచే నితరనిరంకుశులు నీతిదూరులైనట్లే వీరుచు నీతిదూరులు కానచ్చును. కాని యాధ్యాత్మిక

పాలకులలో గాంధీజీ యసమానుడు. మొదటికారణమేమన నతడెట్టిశాసనమును, విధులను ప్రకటింపడు. ఒక నివేదన! మన యంతరంగశక్తులకొక యాహ్వానము! సత్యమని తాను భావించుదానినతడు మనకుచూపును. కాని యితరమార్గముల పోవువారిని గర్హింపడు, బహిష్కరింపడు. రెండవది, తనపోరాటవిధానములోకూడ నతడసమానుడు. భారతీయుల హక్కుల కొరకతడు దక్షిణాఫ్రికాకారంగమున పదిహేను వత్సరముల పోరాటములో దీనిని ప్రదర్శించెను.

అతడు, అతనియనుచరులు ననేకసారులు బంధింపబడిరి; నేరగాండ్రుమధ్య త్రోయబడి జంతువులవలె చూడబడిరి. అయినను తన్ను బాధించిన ప్రభుత్వముకెప్పుడెప్పుడాపదవచ్చినను లేక నదిదుర్బలస్థితిలోనున్నను నతడాయవకాశమును తీసికొనక వారికిసాయపడెను. ప్రభుత్వము యుద్ధములోచిక్కుకొనినపుడు భారత వాహకదళముల నేర్పరచి వారికపార సేవజేసెను. అతని యనుచరులు దౌర్జన్యరహితముగ సమ్మోక్షింపచుండ ప్రభుత్వము నకస్మాత్తుగ విస్మయముత రైల్వేసమ్మె యెదుర్కొనెను. తానుపోరుచున్న ప్రభుత్వము తిరిగిభద్రముగనుండువరకు పనిచేయుచుండవలసినదని యతడువెంటనే తనయనుచరుల నాజ్ఞాపించెను. అతనికి జయము చేకూరెననుటలో నాశ్చర్య మేమియులేదు. యదార్థమాసన విరోధియెవడును యిట్టిసం గ్రామవిధానము నెదుర్కొనజాలడు.

మూడవది, యనేకలక్షలప్రజలచే నారాధింపబడుచు నవతారమువలె చూడబడునాయకుడు తాను ప్రమాదరహితుడనని యెన్నడును నచింపడు. తనయనుచరులును తానును పరిస్థితుల నవలోకించుకొనుట కిప్పుడతడు “అసహాయోద్యమము” నాపివేసెను.

నిరాయుధుడైన యొకమానవుడు లక్షలకొలదిప్రజల కాధ్యాత్మిక ప్రమాణముగ నుండుటత్యాశ్చర్యకరమైన విషయము. దౌర్జన్యమునువిడిచి యాపత్సమయముననున్న శత్రువుకు సాయపడుటయేకాక తన మానవ ప్రమాదములనుకూడ నంగీకరించువాడు సర్వప్రపంచముచే కీర్తింపబడక తప్పదు. దూరదేశస్థుడను, విజాతీయ నాగరికతగలవాడను, అనేకసమస్యలనుగురించి యతనితో భేదాభిప్రాయములు కలవాడను- అజ్ఞానము, పశుశక్తియను సమ్మోటవేటులముందు మానవాత్మ, బుద్ధిబలము తాత్కాలికముగ నిస్సహాయ స్థితిలోనుండ, యూరపును చీకాకుషరచి చిందరవందర చేయుచున్న పరిస్థితులలో నున్నవాడను అగునేను తనశిష్యుకోటిచే కీర్తింపబడు “మహాత్మా గాంధీ” యనుబిరుదము పురుషోత్తమున కిచ్చుట కమందానందము నొందుచున్నాను.

దూరప్రాచ్యమునుండి సందర్శనము

యోన్ నాగ్నీ - టోకియో, జపాను.

1935 డిసెంబరులో నేను నాగపురమువీడి బాంబాయి వెళ్లుచు గాంధీజీ యుద్యమమున కాథ్యత్మిక కేంద్రమగు వార్ధాలో మజిలీచేసితిని. ఆయాశ్రమము, మఠము లేక ఋషివాటికకు తగిన పరిసరములతో గాంధీజీనిచూచి యానందించితిని. అచ్చట ప్రాచీనతాపసులనలెగాక నీయాధునిక ఋషిసత్తముడు తనజాతీయజీవిత సుఖదుఃఖములతో స్పందించుచుండును. అతడు వ్యాధిగ్రస్తుడై యొకరెండంతస్తుల భవనముమీద సమర్పబడిన గుడారములో పడుకొనియుండెను. ఒకశిష్యుడతని యూచలవంటికాళ్లను పిసుకుచుండెను. అతని పవిత్రమందహాసము బోసి నోటిని విశదము చేయుచుండెను. ఈ నిరాడంబర నిర్వికారమూర్తి యెక్కడ! కదలకమెదలక యున్న యింగ్లండుయొక్క బృహదాత్మను తనయుపవాస శ్రమచే కంపింపజేసిన శక్తియెక్కడ! అతనితలమీద నొకకట్టు కాన్పించెను. అదియేమియుని నేను ప్రశ్నించితిని. అది తడిమట్టి యనీయు తనకువలె రక్తపుపోటు హెచ్చుగనున్న వారికది మంచిదని డాక్టరు చెప్పెననియు నతడుచెప్పెను. తరువాత వేదాంతము పరిహాసము కలిసినభాషలో సతడిట్లుచెప్పెను.

“నేను భారతభూమినుండి పుట్టితిని. కనుక భారతదేశపుమట్టి నాశరము నలంకరించుచున్నది.”

కొంచెముసేపు మాట్లాడినతరువాత నేనతని శలవు తీసుకొని క్రిందకుదిగినచ్చితిని. ఆశ్రమమును చూపించుటకిద్దరు ముగ్గురుశిష్యులు నాతోవచ్చిరి. తేనెపెట్టెలనుచూచి, నూనె గానుగవద్దకువచ్చితిని; అచ్చటనుండి కాగితము చేయుచోటకు వెళ్లితిని. “కాగితముచేయుట బహుతేలిక! ఈ కాగితపు పరిశ్రమను మాదేశములో నొకయుపపరిశ్రమగ చేయగలిగితి మేని దేశమునుండి చాలధనము పైకిపోకుండ చేయగలుగుదుము.” అనియొకశిష్యుడు నాతోచెప్పెను. ఆశ్రమములో రాత్నమున కగ్రగ్థాన మీయబడునని వేరుగచెప్పనక్కరలేదు. జయిలులోనున్నపుడు విశ్రాంతికాలమున గాంధీజీచేతనే కను గొనబడిన చిన్నరాత్న మొకపెట్టెలో సమర్పించబడియుండెను. మీరు దానినొకచేతినంచిలో నిమిషపుకొని రైలులోకూడతీరిక కాలమునువినియోగించ వచ్చును.” అనినాకతడువిశదపరచెను.

అతడింకను యిట్లుచెప్పెను. “గాంధీజీ నిశితశాస్త్రజ్ఞుడు. అతనియోగిమి యెల్లపుడు సతనిపరిశోధనా బుద్ధికి సంపూర్ణ విజయమును చేకూర్చును. అతడు గడియారములను చేయునత డేదైనచో స్పృహసంపన్నులలో నుత్తమోత్తమమైన గడియార మతని నిర్మాణమే యైయుండును; స్వను లేక లాయరుగ నున్నను అత్యుత్తమస్థానము నలంకరించెడివాడు. కాని

1922 లో విచారణసమయమున తనవృత్తి వ్యవసాయము, నేతపనియనిచెప్పి యతడు కాయకష్టములోనున్న పవిత్రతను చాటెను. వివిధములగు కాయకష్టములలో నతడు నేతపని కగ్రస్థానమునిచ్చును. మనకది తూచాశాస్పని యలవాటులను, ఆర్థికన్యాయమును, నిక్కచ్చిగ పాటింపదగు మానసికశిక్షను ప్రసాదించుటయే దీనికికారణము. గాంధీజీ అన్నిటికంటె దూబరా నెక్కువగ గర్వింతును. కాయకష్ట మొక్కటియే భారతదేవముకు నూతనవైతస్యమును ప్రసాదించునని యతని విశ్వాసము. కనుకనతడు రాత్నమును తనచిహ్నముగ స్వీకరించి యీపవిత్ర స్వతంత్ర జీవితధ్వజముక్రిందకు చేరుడని భారత ప్రజలనుద్బోధించును. ” అతని యుద్యమము బ్రిటిషు ప్రభుత్వముపై తిరుగుబాటుగకాన్పించును. హిందూదేశమునవిసీతినుండి రక్షించుటలోనది ప్రపంచములోని యితర దేశములనుకూడ సృజనశక్తిచేతను ఆయాభూమికిసన్నిహితమగుజీవితమునుప్రచారము చేయుటచేతను రక్షింపగోరును. బహుదూరస్థములగు నాదర్శముల కొరకంధకారమున కొట్టుమిట్టులాడుటకంటె నతిసన్నిహితములగువాని సేవలోనున్న ప్రాధాన్యత యొక్కహిందూదేశమునకే నియమింప బడలేదు. ; “ మనపై ననే మనమాధార పడవలెను. సమస్తమును ప్రపంచమంతటను యెల్లకాలములందునుమనమే తయారుచేసికొనవలెను ” అను స్వదేశదీక్షలోని శక్తిగుర్తింపబడవలెను.

దర్శనా రాయణసేన, వానితో నై క్యమగుట—ఇంత కంటే నుత్కృష్ట భగవదారాధన గాంధీజీకి కాన్పించదాయెను. రైలులో ప్రయాణముచేయు నపుడతడెప్పుడును మూడవ తర గతిలోనే ప్రయాణముచేయును. తానుకూడ మానవత్వము, ప్రేమ యుష్పాంగుచుండు మానవజాతియొక్క యగ్రమతరగతి వాడని యతడివిధముగ స్మరణకు తెచ్చుకొనుచుండును. తన జీవితములో నుత్తమ కాలమును పాటక జాతులతోగడిపి, వారితో సమముగ సుఖ దుఃఖముల ననుభవించిన గాంధీజీ “స్వయంశక్తి, స్వయంతృప్తి” చేకూర్చుగల జీవిత చిహ్నముగ తన స్నేహితులకు రాత్నమును ప్రసాదించును.

బొంబాయిపోవు రైలులో నాబండిలో నేనొంటరిగ పడుకొనియుండ మహాత్మాగాంధీ విగ్రహము కొంత కాలము వరకు నామసంస్థలకమునుండి తొలగదాయెను ! “ఐచ్ఛిక దాంద్ర్యము” అను నతని వ్యాసమును నేనొకసారి చదివితిని. అందులో నంతకు పూర్వము తనవైన వస్తుజాలమును విసర్జించుటలోగలతనయానందమునతడు వెల్లడించెను. భారతదేశము వంటి దేశములో నెవడైనను తనకు కావలసిన ప్రాణావసరముల కంటే నెక్కువ యుంచుకొను వాని జీవితము బందిపోటు జీవిత మని యతని విశ్వాసము. నీశరీరమును కష్టన దేదియు లేక బయటనే నిద్రించువానివలె నుండజాలనిచో భారతదేశమును, భారతీయులను రక్షింపగలనని చెప్పుటకు నీకెంత మాత్రమును

యోగ్ నాగీ - టోకయో, జపాను.

హక్కులేము. తన శరీరమునుకప్పు అంగవస్త్రమును గాంధీజీ
చాలవరకు తగ్గించెను. ఇది వింటిని. ఈదారివ్యస్తోత్రము
నుండి గాంధీజీ తపస్వియగుట సహజము. తద్వారా పంచేంద్ర
యములను సయమించి యశుడత్మ పవిత్రతను సాధించును.

గాంధీయొక్క అనేక దృక్పథములు

బి. పట్నాభిశేతారామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

1 గాంధీ—అవతారము

“విషయ సౌఖ్యములను సరికొనక దూషణ భూషణ
ములను సుఖదుఃఖములను లెక్కనేయక తాను యుక్తమని
సమ్మీక్షదానిని చేయ దృఢనిశ్చయుడగు వానితో జాగ్రతగ
మెలగవలెను. అతడుపద్రవకగుడును కంటక ప్రాయుడునగు
శత్రువు; అతని శరీరమును నీవెల్లెపుడును జయింపవచ్చును కాని
యతని యాత్మ అభేద్యము” (ఆచార్యగిల్బర్ట్టుముద్రే)

ప్రపంచమున గొప్పవారు యుగయుగములందుద్భవించు
చునే యున్నారు. ప్రతిజాతి తన ఋషులను, త్యాగులను, వీరు
లను, కవులను, యోధులను రాజకీయవేత్తలను సృజించెను.
భారతదేశములో మన గొప్పవారిని ‘అవతారము’ లందుము.

నాను దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షణలకు భూమిమీద నవతరించిన
దివ్యశక్తులు; నిత్య ప్రపంచరంగమున పరిపూర్ణ చార్జన్స్
రాహిత్య సందేశము నాచరింప గాంధీజీ మనమధ్య నవత
రించెను.

2. గాంధీ—స్థితప్రజ్ఞుడు

తెల్ల నిరంకుశత్వము బతులు స్వల్ప నిరంకుశత్వమును
తెచ్చిపెట్టుట గాంధీజీ దృష్టిలో స్వరాజ్యము కాజాలదు.
జీవితము పూర్తిగ మారిపోవలెను. భారతదేశము తిరిగి జయింప
బడవలెను. రాష్ట్రములక్రిందను సంస్థానముల క్రిందను విభజింప
బడిన భూవిభాగములను హిందువులు, ముస్లిములు, క్రైస్త
వులు అను కులకోతలను, గ్రామజనులు పట్టణవాసులు అను
నృత్తి విభాగములను, రాష్ట్రపాలనక్రిందవచ్చు భాగములు
రానిభాగములు అను అడ్డకోతలను-ఏకముచేయుటయే గాంధీజీ
సమస్య. జాతీయ విజ్ఞానమును పునరుద్ధరించుట, ఆధునిక జీవిత
ములో ననుకరణ యోగ్యమైన దానితో దానిని మేళవింప
చేయుట, సేవాదర్శమును పునఃప్రతిష్ఠచేయుట, బీదల యెడల
ననుకంపతో నూతన నాగరికతచే దోహదముచేయుబడిన స్వాధి
మునూడబెరుగుట; సంఘములో కోటీశ్వరులు గిట్టదరిదు
లునను వ్యత్యాసములేకుండ క్రిందివారిని పైకి లేవనెత్తుట;
అందరకు నన్నవస్త్రములకు లోటులేకుండ చేయుట; కొద్ది
మంది జీవిత ప్రమాణమును నృద్ధిచేయుటకంటె నవసరమైనచో

మొత్తముమీద దానిని తగ్గించుట-ఇది యతని కృషిలో రెండవభాగము. ఈ లక్ష్యముతో నతడు తన జీవితములో నొక నూతన సమన్వయమును సాధించి హిందూసంఘములోని చాతుర్వర్ణాశ్రమ ధర్మములను తనలో మేళవింప చేసికొనెను. అతడు బ్రాహ్మణుడై శాసనకర్త యగుచున్నాడు; క్షత్రియుడై భారతదేశ ప్రథమ రక్షకభటుడగుచున్నాడు; వైశ్యుడై దేశసౌభాగ్యమును వృద్ధిచేయుచున్నాడు; శూద్రుడై యన్న వస్త్రముల సుత్పత్తి చేయుచున్నాడు. 1922 లో విచారణ సమయమున “నేను నేయువాడను, వ్యవసాయికుడను” అని యతడు చెప్పియుండలేదా? గృహమేధియైనను బ్రహ్మచారివలె నతడు బ్రహ్మచర్యమును పాటించును; వనప్రస్తునివలె భార్యతో కూడ మానవలోకమునకు నేనచేయును. చివరకతడు మానవ లోకోద్ధరణకొరకు సర్వసంగ పరిత్యాగముచేసిన సన్యాసి. గాంధీజీ మానవాతీతుడుకాడు; అట్టి నటన యతనికి పనికిరాదు. అతడు వ్యవహారదక్షుడు, హాస్యరసస్ఫూర్తి కలవాడు, యుక్తి పరుడు, ప్రజ్ఞావంతుడు. పసిపిల్లలలో పసివాడు, పెద్దవారిలో “సరససల్లాప” వంతుడు. మానవజాతిలో ఋషిసత్తముడు, తపస్సంపన్నుడు, సర్వజనులకు నేత, జ్ఞానప్రదాత మిత్రము. అతని ముఖకమలము సంతోషోత్సాహములతో నుట్టిపడుచుండును; నేత్రద్వయము తళతళ మెరయుచుండును; నవ్వు హృదయ కుహరమును విస్పష్టపరచును. అతడు చాల నిర్మోగ

మాటి; వ్యక్తులనెనుక చేయబడు నారోపణల నెన్నడును విశ్వ
సింపక ముఖాముఖిగనే ప్రశ్నించుచుండును. అతడు నీసమా
ధానమును స్వీకరించును; నీవాక్యములను సత్యముగ పరిగ
ణించును; విషయమును విశువక ముక్తసరిగ మాట్లాడును.
అతడుచేయు ప్రతిస్టేటుమొంటును అందులోనుండు 'అయితే'
'కాని' యను షరతులను ప్రధాన వాక్యములనుకలిపి మనమర్థము
చేసికొనవలెను. చాలమంది తుదిమాటలనే గ్రహించి మొదటి
వానిని పరిగ్రహించి తమ భాగ్యములను నహింసక ఫలితముల
నాసించుచుండురు. అతనిభాష యతని స్వంతము. సరళమైన
యతని వాక్యములు తుపాకిరవ్వలవలె సతిత్వరితముగవచ్చి
చురుక్కుమని తగులుచుండును. గాంధీజీ యుపనిషత్తులలో
చెప్పబడిన 'పూర్ణపురుషుడు'. అతని నెరిగియుండుట మహా
భాగ్యము; అతనితో పనిచేయుట మహాదృష్ట్యము. అతడు
గీతలలోని స్థితప్రజ్ఞుడు. అతడు అట్లు నిగ్రహమువలనను
త్యాగమువలనను తన్ను తాను జయించుటయేగాక ప్రపంచమును
కూడ జయించెను.

3 గాంధీజీ — ద్వివిధప్రణాళిక

సత్యాగహియైన గాంధీజీ కపజయములేదు; జాతి పోరా
టముతో విసిగినచో నతడు దానిని వెంటనే నిర్మాణ కార్య
క్రమముకు మరలించును. పోరాటములోని విధ్వంసక రంగము
నుండి నిర్మాణ రంగమున కతనిశక్తి పంజాబుమెయిలు ఒండి

వలె పరుగెత్తును. అట్లే శాననోల్లంఘన కార్యక్రమమునుకూడ నతడు వాయువేగ మనోవేగములతో పరుగెత్తించును. అతని పోరాటమెట్లుండునో ప్రపంచ మిదివరకే గ్రహించెను. సమష్టి శాననోల్లంఘన మెట్లుండునో యతనికి గ్రాహ్యముకాలేదు. కాని యదితరస్కారమని, దౌర్జన్యరాహిత్యమని, యపరిమేయ మగు ప్రజానీకముచే నిర్వహించబడునదియని యతడెరుగును. అతని యుక్యములలో నెప్పుడును నైతికసమస్య యొకటి యుండితీరును. అది పైకియప్రధానముగ కాన్పించును. కాని యది యేకాశయబద్ధమై విశేష ఫలితములనిచ్చును. అది యొకసారి అమృతసరు హత్యలకు క్షమార్పణ కావచ్చును; మరియొకసారి ఖిలాఫతుద్రోహము. దానిరంగము, స్థానము దూరమేయైనను దాని ఫలితములు, పలుకుబడి యతి సన్ని హితములయ్యెను. మరియొకసారి ఉప్పుపన్ను. దానిభారము స్వల్పమేయైనను దాని యాదాయము పాపభూయిష్టము. గాంధీజీ యోడిపోయెనని ప్రపంచము భావించుచుండ నాయోట మియే విజయమని ప్రజలుకీర్తించునట్లగు మార్చివేయును.

గాంధీజీ నిర్మాణ కార్యక్రమము ప్రజాసామాన్యము నింకను ఆకర్షించలేదు. అతని ఖద్దరు సూత్రము బీదవాని కామధేచువు; పవిత్ర ఆర్థికరక్షకరేకు; వితంతువుకు శరణ్యము; పంగు, అంధ, అనాధాదుల కాశాజ్యోతి; ఋణభారముచేతను, పన్నుల భారముచేతను కృంగి కృశించిన రైతుకు కాలాను

కొనుచున్నాతకర, ఉపపరిశ్రమ; ఖద్దరు పునరుద్ధారణ యొక్క సమగ్ర విజ్ఞానచిహ్నము. అది యంత్రములవలన కలుగు సస్థములను తీసివేయును. స్వేచ్ఛ, యాజమాన్యము, కుటుంబ పవిత్రత, కుటుంబము చెదిరిపోకుండనుండుట— ఈ యన్నింటిని యనుభవించుచు భారతకళలు, చేతిపనులు పెంపొందినవి. ఖద్దరు యిట్టి భారత నిర్మాణ దక్షతను శక్తి తిండుచిహ్నము; భారత దేశభక్తునిదుస్తు, జాతీయ మోక్షకంకణము. ఖద్దరును తద్వారా గ్రామ పరిశ్రమలను, గృహపరిశ్రమలను స్థిరమైన పునాదులపై నిలుపుటకును, యంత్రమును (చలన పూర్వకమైన దౌర్జన్యమును) జీవితానంతరము వరకు నియమించుటకును గాంధీజీ మొదటి అయిదు సత్సరములను ప్రత్యేకించెను.

గాంధీజీ నిర్మాణ విధానము మువ్వధములు. ఖద్దరు ఆర్థికము; అస్పృశ్యతా నివారణము సాంఘికము; మద్యనిషేధము నైతికము. మొదటిదానిని సాధించిన పిదప సత్యురెండవ దానిని చేపట్టెను. 1932 సెప్టెంబరులోని యతని ప్రాయోగవేశదీక్ష ప్రపంచచరిత్రలో నొకయధ్యాయమయ్యెను. మూడవ మద్యనిషేధము రాష్ట్రీయ పరిపాలనలో మంత్రులవలంబించిన ప్రణాళికలో నొకభాగము. నాలుగవది విజ్ఞానమునకు సంబంధించిన జాతీయవిద్య. హరిపురములో దీనికొక కొక అఖిలభారతీయ మేర్పరుపబడెను. దాని తరపున వార్ధా విధానమును నొక ప్రాథమిక విద్యావిధానము ప్రచా

రము చేయబడుచున్నది. శిశువుయొక్క విద్యను జాతీయ జీవితముతో మేళవింప చేయుటయే దీని యాశయము. ఇక కలములలో నైకమత్యమును కూర్చుట—ముఖ్యముగ హిందూ మహమ్మదీయ సఖ్యత—మిగిలెను. దాని చిత్తునిధాన మిదివరకే తయారు కాబడెను. ఈసఖ్యత బేరసారములమీద నాధార పడక నుభయసంఘములలోనున్న సుహృద్భావమును, ఉదార స్వభావమును కోరుచున్నది. జాతీయదృష్టి, కార్యకలాపము యీవిధముగ నొకసారి మనుష్యులను, సాధన సామగ్రిని చేకూర్చుటలోను మరియొకసారి పోరాటములోను నిమగ్నమై యుండ జయాపజయములనుగూర్చి చర్చింపరాదు.

గాంధీజీదృష్టిలో బ్రిటనుతోడి మన పోరాటము ముఖ్యముగ నైతికము. బ్రిటిషువారు తమ కేంద్ర ప్రభుత్వముచుట్టు ఉద్యోగములు, శాసనసభలు, వర్తకము, కోర్టులు, కాలేజీలు, స్థానికసంస్థలు, బిరుదాంకితులైన పొన్నకర్రలవారు అనుసంస్థ ప్రాకారములను కట్టుకొనియున్నారు. గాంధీజీ వీని నొక్కొక్కటిగ కడతేర్చి చివరకన్నింటిని 'ఆపోశనము' పట్టతలంచెను. కోర్టులను, కాలేజీలను, కాన్సిల్లను బహిష్కరించుట దీనిలో నొక భాగము. ఉద్యోగములను, సైన్యమునువీడి బయటకు రావలెనను ఆ దేశముకూడ నొకప్పుడీయబడెను. ఈవిధముగ భారతదేశమున బ్రిటిషు ప్రభుత్వముపై గల మోజు, దాని యజేయత విచ్ఛిన్నము చేయబడెను.

4 గాంధీజీ — సత్యాగ్రహము

సత్యాగ్రహము రాతియుగములో నుక్కుక త్తివలెను, ఒంటెద్దుబండ్ల పటాలములమధ్య పెట్రోలు యంత్రములవలెను దౌర్జన్యము, యుద్ధము, రక్తపాతము తాండవించు యాయుగమున నొకవింత మాయుధము. ఇది ప్రజల కర్థముకాదు, వారు దీనిని విశ్వసింపరు; దీనికేసి చూడనైనను చూడరు. ట్రాన్సువాల్ యుదంతమునుచూసినపుడు వారది 'పిల్లిపిత్తూరీ' యని, టుమ్రివాచారమని, భారతదేశమువంటి ఖండమునకు పనికిరాదని త్రోసివేయుదురు. చంపరాను, కైరా, బొర్సాదు చరిత్రలుకూడ 'బొమ్మలపెండ్లిండ్లనంటివని' జాతి మొత్తము మీద నడిపించుట కయోగ్యమని ఒర్తిరపు చేయబడును. నేడో! సందేహములన్నియు మాయమయ్యెను. కష్టములన్నియు పటాపంచలయ్యెను. సత్యాగ్రహమును 'సత్య' 'అహింస' లను హద్దులమధ్య దోహదము చేయవలెను. ఇవి దాని ప్రధానాంగములు. ఇవి కేవలము సాత్త్వికములును, వ్యతిరేక శక్తులును మాత్రమేకావు. దౌర్జన్యరంగములో యుద్ధమునకుండు తతంగమంతయు దీనికిని కలదు. సేత్రపులను చీకాకుపరచి, యేమిచేయుటకును తోచకుండచేసి చివరకు వారిలో మార్పు కలిగించి వారిని జయించుట; సత్యాగ్రహములలో కలుకై సశిక్షాభావములను నాటుట; ఈనూతన శాస్త్రాభిమానుల మనోభావములపై కుంభకారునివలె పనిచేయుట; ధైర్యసాహసము

లను, త్యాగమును, సహనమును పురిగొల్పుట; కొద్దిపెట్టు బడితో విభ్వంసకాట్టహాసమేమియు లేకుండ జాతీయంతలోను ప్రతిఘటనశక్తి నిశేకై త్తించుట-ఇన్నివిధముల సత్యాగ్రహ మమోఘమైనది. అనుభవమే దానిపటుత్వమునుగురించి మనకు తగినంత సాక్ష్యము నిచ్చుచున్నది.

గాంధీజీయొక్క 'సత్య,' దౌర్జన్యరాహిత్యముల అంతరార్థములెవరికిని తెలియవు. ఈరెండింటికి విధి, సిద్ధి, ధర్మము అను రెండ్డేసిరూపములుకలవు. చింపరాను కలెక్టరతని కొకసారిఘాటైన యుత్తరమునువ్రాసి తరువాత నుపసంహరించుకొని దానిని తిరిగి యిచ్చివేయకోరెను. గాంధీజీ శిష్యులు దానిని కాపీచేయ మొదలిడిరి. అట్లు చేయరాదనియు వారియొద్ద నొకప్రతియున్న చో నాయుత్తర ముపసంహరింపబడినట్లు కాజాలదనియు నతడు వారినివారించెను. ఈనూతన 'సత్య' నిర్వచనము గాంధీయిర్విన సంతకాలమునకూడజరిగెను. కార్యదర్శి ఎమర్సను తూలుమాట లతోనొకజాబువ్రాసి తరువాత బుద్ధితెచ్చుకొని దానినుపసంహరించుకొనెను. దానిప్రతి మనకిప్పుడు కాంగ్రెసుచరిత్రలో నెచ్చుటనుకానరాదు. ఉపసంహరించుకొనబడిన దానిప్రతిని మన రికార్డులోకాని హృదయములలోకాని యుంచుకొనుట సత్య విరుద్ధము; దౌర్జన్యరాహిత్యముకు వ్యతిరేకము.

గాంధీజీ దౌర్జన్య ప్రేరేపణ నెంతమాత్రము సహింపడు. 1921 లో ఆలీసాదరుల యుపన్యాసములలో దురభిప్రాయ

పడుటకవకాశము కలదని యతడు గ్రహించుటకోడనే వారట్లు ద్వేషించలేదను నొకస్టేటుమెంటు వెంటనేవారిచేత నిప్పించెను. కాని ఆయాచీసోదరులే కరాచీలో 1921 లో అక్టోబరులో నిచ్చిన యుపన్యాసముకు ప్రభుత్వము చర్చతీసికొని నప్పుడతడు తిరుచనాపల్లిలో తానాయుపన్యాసమును చదువుటయేకాక వేలకొలదివేదికలనుండి దేశమంతటచేతను చదివించెను. ఉపన్యాసము నుత్తర దౌర్జన్యరహితముగనున్నదా లేదా? యని యతడు ప్రశ్నించును. లేనిచో సతడెంత త్వరితముగ క్షమార్పణచెప్పునో అట్లున్నచో సంతత్వరితముగనే సవాలు వచ్చును. కనుకనే 1921 నవంబరులో వేల్పుయువరాజు వచ్చి నప్పుడుచేసిన శాసనోల్లంఘనములో ఏబదిముగ్గురు చనిపోవుట, నాలుగువందలమంది గాయపడుట యతనిని నిర్భాంతపరచెను. అప్పుడతడు ప్రాయశ్చిత్తార్థముచేసిన అయిదురోజుల యుపవాసము తరువాత సతడు చేసిన త్రివార, చతుర్వారోపవాసముల ముందటను, తుది “ప్రాయోపవేశదీక్ష” ముందటను అతిస్వల్ప విషయమగుచున్నది.

గాంధీజీ సహాయ నిరాకరణమెప్పుడును సహకారము కొరకేయుద్దేశింపబడి సాగింపబడును. కాని యతడెన్నడును సత్య, అహింసలను తన ప్రథమ సూత్రములను జూరవిడువడు. 1922 ఫిబ్రవరి 1వ తేదీని రీడింగు ప్రభువు కతడువ్రాసిన యుత్తరము దీనినే విశదముచేయుచున్నది. “కాని భారతప్రభుత్వో

న్న తాధికారులైన మీరు బార్డోలీ ప్రజలు సమష్టి శాసనోల్లంఘనము ప్రారంభించుటకు పూర్వము మీనీతినిమార్చుకొని సహాయనిరాకరణ ఖయిదీలను - అనగా ఖిలాఫతు పంజాబు అక్రమములకొరకు, స్వరాజ్యముకొరకు ఆందోళనచేసినవారిని (శిక్షాస్మృతిక్రింద శిక్షింపబడినను, మరేనిర్బంధ చట్టములక్రింద శిక్షింపబడినను) విడుదల చేయవలసినదని వినయపూర్వకముగ కోరుచున్నాను. మరియు ముద్రణాలయములమీది యధికార నిర్బంధములను తొలగించి క్రొత్తగావేయబడిన జుల్మానాలను ప్రభుత్వవశముచేసిన ఆస్తులను తిరిగియిచ్చివేయగోరుచున్నాను. నేడు నాగరికప్రభుత్వ మనిపించుకొను ప్రతిదేశములోను జరుగుచున్నదానినే మీరుచేయగోరుచున్నాను. ఈప్రచురణ జరిగినవారమురోజులలోగా మీరు అనసరమగు ప్రకటననుచేసిన మీదటవిడుదలయైన ఖయిదీలు పరిస్థితులను తిరిగి పర్యవలోకనచేయువరకు తీవ్రసూచనమగు శాసనోల్లంఘనమును నిలుపుచేయవలసినదని నేనుసలహాయుచ్చేదను.”

5. గాంధీజీ - అతని యసందర్భములు.

గాంధీజీ యాశయముల నాచరణీయములని మితవాదులందురు. అతని ప్రాగ్రాము మితవాదతత్వమని యతివాదులందురు. అతని ప్రవర్తన యసంబద్ధముగనుండునని యుభయులును వాగొనెదరు. ఇట్టి నిందాస్తుతులమధ్య నతడచంచల పర్వతరాజమువలె నిలచి

బి. పట్టాభిశీతారామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

“ సుఖదుఃఖే సమేకృత్వా లాభాలా భాజనూ జయశా
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వనై నం పాపమవాప్స్యసి ”
యను గీతావాక్యమును తనజీవిత సిద్ధాంతముగ స్వీకరించెను.

1896 లో గాంధీజీ పూనాపట్టణము దర్శించి తిలకు
గోళ్లకేలవద్ద ప్రథమరాజకీయ పాఠములను నేర్చుకొనెను. తిలకు
మహాశయుడతనికి దుర్గము, మహాలోన్నతమునైన హిమా
లయమువలె కాన్పించెను. గోళ్లకే యశవంతగాహము చేయదగిన
పవిత్రగంగానదివలె తోచెను. 1939 లో గాంధీజీ హిమాచ
లోన్నతినొందెను; అయినను అతడు సులభలభ్యుడు. అతడ
గాఢ గంగాగర్భమును కనుగొని పవిత్రుడయ్యెను.

సత్యాగ్రహము సాత్త్విక నిరోధమని స్థూలముగ
గ్రహింపబడినపుడెవరికిని అర్థముకాలేదు. 1909 లో గోళ్లకేదాని
నిట్లు నిర్వచించెను. “ అది ముఖ్యముగ నాశ్చర్యక్షణ కుద్దేశింప
బడినది; అది నైతికాధ్యాత్మిక పరిసరములలోనే పోరుసల్పును.
సాత్త్విక నిరోధముడు తనపై బాధలను వేసికొని నిరంకుశత్వము
నెదుర్కొనును; పశుశక్తిపై నాత్మశక్తిని ప్రయోగించును;
మానవునిలోనున్న దైవీసంపత్తు నాసుకీసంపత్తుపై ప్రయో
గించును; నిర్బంధములను కష్టసహిష్ణుతతో నెదుర్కొనును;
పశుబలము సంతరాత్మతో డీకొనును; అన్యాయమును విశ్వాస
ముతోను, తప్పిదము నొప్పిదముతోను నెదుర్కొనును.”

: బి. పట్టాభిశీతా రామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

1939 లో సత్యాగ్రహము గృహనామమయ్యెను. అది బ్రిటిషు యిండియాలోగాని స్వదేశ సంస్థానములలోగాని వీడిత ప్రజల కనన్యశరణ్యము. జ్యోమతస్తులు జర్మనులను, చీనావారు జపానుదాడులను నెదుర్కొనుటకుకూడ నిది హృదయపూర్వ కముగ శిఫార్సు చేయబడెను.

“భారతీయుల దుఃఖములను బాపుటకును భారతీయాత్మ గౌరవమును నిలుపుటకును దక్షిణాఫ్రికాలో గాంధీజీ, అతని యనుయాయులు చూపిన యసమాన దైర్యసాహసములను, త్యాగములను” 1913 కరాచీ కాంగ్రెసు యేకగ్రీవముగ మెచ్చుకొనెను. తిరిగి 1931 కరాచీ కాంగ్రెసులో (నెనుకటి వలె దక్షిణాఫ్రికాలోని వేకొద్దిమందికొరకోగాక) 35 కోట్ల భారతీయులకొరకు సత్యాగ్రహ సూత్రములమీదనే ప్రదర్శింప బడిన వీరకలాపములకు గాంధీజీ స్తుతి పాత్రుడయ్యెను.

1914 లో గాంధీజీ బ్రిటిషు సామ్రాజ్యములో రాజభక్తిగల యొక పౌరుడు. అతడు జూలూతిరుగుబాటు కాలమునను బోయరు యుద్ధములోను రెడ్ క్రాసు దళములను స్థాపించినట్టే 1914 మహాసంగ్రామమునకూడ ప్రభుత్వముకు తోడ్పడెను. కాని యుద్ధమునుగురించి యతని యభిప్రాయములు పూర్తిగ మారిపోయెను. సైనికులను చేర్చుట కెట్టి షరతులును లేకుండ బ్రిటిషువారికి తోడ్పడవలెనని 1918 అగష్టువరకు నతడు చెప్పు చుండినను 1938 సెప్టెంబరులో యూరపులో యుద్ధవాయువు

లతిప్రచండముగ వీచుచుండినపుడతడు భారతదేశ లాభము కొరకు యుద్ధపరిస్థితులను వినియోగించుకొనుట కెంతమాత్రము నొప్పుకొనలేదు. ఇంతేకాక రాబోవు యుద్ధములో నేవిధము గను పాల్గొనరాదనెను. ఈ రెండు దృశ్యములను మరింత సన్నిహితముగ పరీక్షింపదగును.

జిల్లా కలెక్టరు యనుజ్ఞ లేనిదే యుపన్యసింప గూడదని తిలకు మహాశయునిమీద 1919 లో నాంక్షవిధింపబడెను. కొద్ది రోజులక్రితమే యతడు సైనికులను జేర్చుటకు పూను కొని తాను కొన్ని పరతులను చెల్లించనిచో శిక్షక్రింద తీసికొన వచ్చునని మహాత్మునకు 50,000 రూపాయల చెక్కు పంపించెను. ఇదియొక నిధమగు పందెము. ఈపందెమేమన మహారాష్ట్రమునుండి తిలకు 5000 మందిని సైన్యములో చేర్పించుట; సైన్యములో కమిషను ఉద్యోగములు భారతీయుల కేయబడునని ప్రభుత్వమువారివద్ద మహాత్ముడు వాగ్దానము తీసి కొనుట. మన సహాయమున కెట్టి బేరసారములుండరాదని మహాత్ముని వాదన. కనుక నతడాచెక్కును తిలకు మహాశయు నకు తిప్పివేసెను.

1938 సెప్టెంబరులో కాంగ్రెసు వర్కింగు కమిటీవారు యుద్ధపరిస్థితులను గురించి యోచించుట కనుదినము ఢిల్లీలో సమావేశ మగుచుండిరి. దేశములో రెండు కక్షలవారుకలరు. ఎట్టి పరిస్థితులలోను ప్రభుత్వముకు సాయముచేయకూడదను

వారొకరు. బ్రిటిషువారితో హిందూదేశ హక్కులనుగురించి తేల్చుకొని సాయము చేయవలెనని కొండరు. గాంధీజీ మొదటి తరగతిలోనివాడు. 1918 లో నతడెట్టి పరతులు లేకుండా ప్రభుత్వమునకు సాయముచేయ గోరినట్లు 1938 లో నెట్టి పరిస్థితులలోను ప్రభుత్వమునకు యుద్ధములో సాయము చేయ రాదనెను. 1918 లో నతడనేక కార్యములలో మగ్నుడయ్యెను. అందులో కాలట బిల్లులు ముఖ్యమైనవి. నేడతడు తిరువాన్కూరు, జయపూరు, రాజకోట, డేంకనలు, మొదలగు సంస్థానములలో సతిజోరుగ సాగుచున్న కాలట చట్టముల వంటి చట్టముల నెదుర్చుచున్నాడు. అతని కార్యక్రమమును గురించి దానిప్రయోజనమునుగురించి (1919) నాటి 'హిందూ దేశము' అను గ్రంథకర్తకంటే నెక్కువగ నెవడును వ్రాయజాలడు.

“గాంధీజీ మహోన్నతాశయములు, పరిపూర్ణస్వాధీన హిత్యము గల టాల్ స్టాయి మతస్తుడు. దక్షిణాఫ్రికాలో నతడు భారతీయుల తరపున నిలిచినది మొదలు తూర్పుదేశములలో తపస్సంపన్నులైన మతనాయకులకుండు సాంప్రదాయక పూజ్య భావముతో నలరారుచున్నాడు. ఇతనిని మెచ్చుకొనువారే మతకక్షకు చెందకయుండుట యతనికి మరింత బలమును చేకూర్చుచున్నది. ఇతడు అహమ్మదాబాదులో నివాసమేర్పరచుకొనిన తరువాత ననేకవిధ సాంఘిక సమస్యలనుచేపట్టెను.

బి. పట్టాభిశేతా రామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

“పీడింపబడు వ్యక్తికొరకు లేక సంఘము కొరకతడు పోరాడ నదా సంసిద్ధతను చూపుటచే నతని ప్రజల ప్రేమకు పాత్రుడయ్యెను. బొంబాయి రాష్ట్రములోని నాగర, జానపదులలో నతని పలుకబడి యపారము, నిస్సందేహము. అతనిని దైవతమునలె పూజింతురనుటతిశయోక్తి కాజాలదు. పశుశక్తి కంటె ‘నాత్మశక్తి’ యుత్తమమైనదని విశ్వసించు వాడగుటచే నతడు దక్షిణాఫ్రికాలో నుపయోగించిన సాత్త్విక నిరోధమును రౌలటు చట్టములపై ప్రయోగించుట తన ధర్మమని భావించెను. ఆచట్టము లామోదింపబడినచో సాత్త్విక నిరోధములేక సత్యాగ్రహము జరుపబడునని ఫిబ్రవరి 24 వ తేదీని ప్రకటింపబడెను. ఈప్రకటన భారతప్రభుత్వమును చాలమంది భారత రాజకీయ వేత్తలనుకూడ దిగ్భ్రమ పరచెను. కొంతమంది మితవాద భారత శాసనసభ్యులు దీనివలన కలుగు ఫలితములను గురించి బహిరంగముగ తమభయమును వెలిబుచ్చిరి. భారతీయుల స్వభావమును బాగుగ గుర్తించిన బిసెంటుసతి గాంధీజీ తలపెట్టిన యుద్యమము అపరిమితమగు దుర్మార్గ శక్తుల కాస్పదము నిఘ్ననని మందలించెను. గాంధీజీ భావములలోగాని, ప్రకటనలోగాని ఉద్యమము ప్రారంభింపకపూర్వమే ప్రభుత్వమువారు చర్యతీసికొన దగిన దేదియునులేదు. ఎట్టి పశుబల ప్రదర్శనము పనికిరాదని గాంధీజీ స్పష్టముగ చెప్పెను. సాత్త్విక నిరోధముద్వారా శాసనములను ధిక్కరించి రౌలటు

చట్టమును నడిలుకొనునట్లు ప్రభుత్వమును గద్దించగలడని యతని విశ్వాసము. మార్చి 18 న తేదీని రాలటు చట్టమును గురించి యతడొక ప్రమాణమును ప్రచురించెను. అది యిట్లుండెను. 1919 లో చేయబడిన భారత శిక్షాస్మృతి సవరణ బిల్లు నెం 1, శిక్షాస్మృతిక్రింద సత్యసహాధి కారములనిచ్చు బిల్లు నెం 2-ఈరెండు అక్రమములు; న్యాయ, స్వేచ్ఛాసూత్రములను భంగించునవి; యావత్తు భారత దేశము యొక్కయు, ప్రభుత్వము యొక్కయు క్షేమభద్రతల కాధారభూతమైన వ్యక్తి యొక్క ప్రాథమిక హక్కులనే నాశమొనర్చునవియని మేమంతఃకరణ పూర్వకముగ విశ్వసించుచు నీబిల్లులు చట్టముగ చేయబడినచోరద్దుచేయబడువరకుపీనినిశాంతియుతముగధిక్కరించు లీగాక నికముందు నియమింపబోవు కమిటీవారు నిర్ధారణచేయు నితరచట్టములనుకూడ ధిక్కరింతుము. ఈపోరాటములో మేము విశ్వాస పూర్వకముగ సత్యమునే యచసరింతుము; ప్రాణ, మాన, ధనములకెట్టి యపకృతి నొనరింపుము!”

ప్రభుత్వముయొక్కయు, స్నేహితులయొక్కయు సలహా ననుసరించి 1919 (జూలై 21) లో గాంధీజీ శాసనోల్లంఘనమును విరమించెను. తిరిగి 1934 ఏప్రిల్ లో తానొక్కడు తప్ప యితరులు శాసనోల్లంఘనము చేయరాదనెను. “నేను అగ్గిపుల్లను వెలిగించితిని నాపై నింద మోపుచున్నారు. నేను అప్పుడప్పుడు చేయుచుండు ధిక్కారమే అగ్గిపుల్లయైనచో

కాలటచట్టము, దానిని శాశ్వతముగ 'చట్టగ్రంథము' లో నుంచపలెనను పెంకితనము భారతదేశమంతటను వెదజల్లుబడిన వేలకొలది యగ్నిపుల్లలుగాక మరేమగును! శాసనోల్లంఘనము లేకుండ చేయుటకీ చట్టమును రద్దుచేసికొనుటొక్కటియే మార్గము." అని 1919 లో సత్యుచేప్పెను. శాసనోల్లంఘనమును విరమించుచు 1934 ఏప్రిల్ పాట్నాన్వేటుమెంటులో సత్యడిట్లుచేప్పెను. "ప్రజానీకము కందుబాటుచేయు విధానము కల్తీయగుటచే సత్యాగ్రహముయొక్క పూర్తి సందేశము వారికందలేదని నేను గ్రహించితిని. అనాధ్యాత్మిక పాత్రల ద్వారా బోధింపబడినపు డాధ్యాత్మిక సాధనల పటుత్వము తగ్గిపోవునని నాకు స్పష్టమైనది. ఆధ్యాత్మిక సందేశము లాత్మ వర్ధకములు.

"ప్రత్యేక కారణములకుగాక స్వరాజ్యముకొరకు చేయు శాసనోల్లంఘనము నాపివేయవలసినదని నేను కాంగ్రెసు వారి కందరకు సలహాయుచ్చుచున్నాను. వారు దానిని నాకేవిడిచి పెట్టవలెను. ఈ శాస్త్రము నాకంటె బాగుగ తెలియునను వాడొకడు బయలుదేరి ప్రజావిశ్వాసమును చూరగొనువరకు నాజీవితములో దీని నితరులు నాయాజ్ఞానులొకరు నమ్మవలెను. సత్యాగ్రహ బ్రహ్మను, ప్రారంభకుడను కనుక నేనీ యభిప్రాయమును వెలిబుచ్చుచున్నాను. కనుక స్వరాజ్యముకొరకు నేనిచ్చిన ప్రత్యక్ష సలహావలసగాని యప్రత్యక్షమైన యూహలవలసగాని

బి. పట్టాభిశేతా రామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

శాసనోల్లంఘనము చేయుచున్న వానికముందు మానివేయవలసినదని కోరుచున్నాను. భారత స్వాతంత్ర్య సమర శ్రేయమున కిది యుత్తమమైన మార్గమని నాదృఢ విశ్వాసము.

“మానవలోకము నుద్ధరింపగల యాయసమానాస్త్రిము విషయమై నేనతి శ్రద్ధాసంతుష్టుడనై యుందును.”

1934 లోని యాపాటన్నట్టేమెంటులోనే “అంతః కరణ శుద్ధిలేకుండ ననేకులచే గావింపబడిన సత్యాగ్రహము (దాని ఫలితములు గొప్పవేయైనను) టెర్రరిస్టు జాతియొక్కయు పాలక జాతియొక్కయు హృదయములను స్పృశింపలేదు” అని యతడు విచారించెను. కాని నేడో! తమ యిండ్రలోనే బంధింపబడిన యిట్టి 2500 మంది స్నేహితులను విడుదల చేయించుట, వారు దౌర్జన్యరాహిత్యమునందు విశ్వాసమును ప్రకటించుట యతని కపరిమితానందము నొన గూర్చినది. దౌర్జన్యరాహిత్యము దౌర్జన్యముమీద నొందిన యఖండవిజయము మరియొక విషయములో ద్యోతకమగుచున్నది. సర్దారుపృథ్విసింగు చనిపోయెనను కొంటిమి. నిజమున కతడొక జయిలునుండి మరియొక జయిలుకు బదిలీయగుచు పోలీసు బందోబస్తులోనుండి పరగింపచున్న రైలులోనుండి చుమికి పారిపోయి 17 సంవత్సరములు అమారపు యిండియా లమధ్య స్వేచ్ఛగ తిరుగుచుండెను. చివరకతడు గాంధీజీ శరణుజొచ్చెను. గాంధీజీ యతనిని యిండియాలోని బ్రిటిషు జయిళ్లకు నప్పగించి యతని విడుదలకొరక హర్నిశములు పాటుపడుచున్నాడు.

1919 లో శాసనోల్లంఘనము నాపివేసిన తరువాత పంజాబులో జరిగిన సంభవములను గాంధీజీ తెలిసికొనియనుకొనని విధముగ పరిస్థితులు విషమించినందుకు నిర్ఘాంతపడి “అతడు ‘హిమాలయ సన్నిభమగు గొప్పతప్పు’ చేసినట్లు, అది నిజమైన సాత్వికనిరోధకు ‘తంతమాత్రమును కాని దుష్ట ప్రవర్తకులు దుండగములుచేయుట కవకాశమిచ్చెననియు” నొప్పుకొనెను.

1919లో సంస్కరణచట్టము చేయబడినపుడా సంస్కరణల సంతృప్తికరములుగనున్నను చక్రవర్తి ప్రకటనలోనున్న భావముల సంగీకరించుచు “అధికారులును ప్రజలునుకూడ సంస్కరణల నాచరింపజేయుటకు తోడ్పడి బాధ్యతాయుత ప్రభుత్వముచేకూరునట్లు చేతురుగాకయను విశ్వాసము” కాంగ్రెసువ్యక్తపరచవలెని యతడుకోరెను. కాని 1937లో ప్రత్యేకాధికారములను వినియోగించకుండ, దైనిందిన రాష్ట్రపరిపాలనలో జోక్యముకలుగజేసికొనకుండ సభయపాస్తమియవలసినదని యతడు ప్రభుత్వమునుకోరెను. బార్డోలీరైతుల భూములను వాపసుచేయుట, జమిందారీ, ల్యాండు రెవిన్యూచట్టములలో తీవ్రమైన మార్పులనుచేయుట, ఒరిస్సా గవర్నరు నియామకము, దౌర్జన్యవాదులైన రాజకీయఖయిదీలను విడిపించుట మొదలగు వానినికూడ సతడు రొక్కించెను. ఈమార్పుగమనింపదగినది.

“ప్రభుత్వముచేయు పిచ్చపనులకు తిరిగి పిచ్చపనులను చేయక వివేకమును చూపవలెను” అని అమృతసరు కాంగ్రెసులో గాంధీజీకోరెను. నేడురాజ్ కోటలోను, యితరసంస్థానములలోను ప్రభుత్వముచేయు పిచ్చపనులను దౌర్జన్యరాహిత్యముతోను, వివేకముతోను నెదుర్కొనుచో తిరిగి ప్రజలకే విజయముచే కూరునని యతడు దేశమున కభయహస్త మిచ్చుచున్నాడు. యానన్నానసలోకరంగమునుండి గాంధీజీ కేవలరాచకీయ రంగమును విగుచుండుట దృగ్గోచరముకాదు; పైగనదియు నైచ్చికముగ జరుగుచుండును. అదియతనికి తెలియక కాదు. కాని యదియనివార్యము. అఖిలభారతస్థానమునూలు లీగులో జేరి తనషరతులతో దానికధ్యక్షుడైనపుడు ధర్మప్రేరణచేతనే యతడట్లుచేసెను. స్వదేశీ, కులసామరస్యము, భారతదేశమున హిందూస్థానీస్వవహార భాషగిచ్చేయుట, భాషలనుబట్టి రాష్ట్రములను పునర్విభజించుట యనువానిలో నతడు ప్రత్యేకకృషి చేసెను. కేవలసత్యాహింసలతోనే వీరిని సాధించవలెనను షరతు నతడుకోరెను. సంఘ సంస్కారమతనికి రెండవవిషయము. మతముద్వారా సంఘసేవనుండి రాచకీయము లతనికొక యడుగు; నేడతడు ఆమార్గముద్వారానే రాచకీయములనుండి సాంఘిక సేవకు గవలెను. నిజమున కతనికవిరెండును ఒకటే. అవి యొకేనాణెముయొక్క రెండువైపులు; ఇకనాణెమో! అన్ని మతములకును పునాదిసూత్రములైన సత్యహింసలను నిర్దుష్ట లోహము.

బి. పట్టాభిశీతా రామయ్య ఓ. య. యం. ఓ. సి. యం.

గాంధీజీకి సహాయనిరాకరణము సాధనముకాని గమ్యము కాదు. భారతీయ గౌరవమునకు భంగముకలుగ నంతవరకతని సహకారము నెప్పుడును శత్రువువలె వచ్చును. 1920 లోను నేడును అతనిస్థితియిదియే. 1920 లో ప్రభుత్వము దానినితిర స్కరించెను. నేడునాను దానికొరకు ప్రాకులాడుచున్నారు.

సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యమును గురించి 1921 లోను 1929 లోను అతనికిగల వ్యత్యాసభావము గమనింపఱగినది. 1921లో అహమ్మదాబాదులో సత్యజిట్లుచెప్పెను. “మీలోకొంతమంది యీతీర్మానమును నిర్లక్ష్యముతోచూచుట నాకువిచారకర ముగనున్నది. బాధ్యతలేనట్లు కాన్పించుటయే నాకుకలుగు విచారింపనీ కారణము. జనాబుదాశీగల మనము (స్త్రీపురుషులము) నాగపురము, కలకత్తా నాటిరోజులను స్మరింపవలెను.” 1928 లో స్వాతంత్ర్యతీర్మానము తిరిగిముండుకుతీసికొని రాబడి నప్పుడతడిట్లుచెప్పెను. “మహమ్మదీయులు అల్లాషేరును శ్రోత్రి యహిందువులు రామనామమును జప్యగ్రమునుండి జపించు నట్లు మీరును స్వాతంత్ర్యనామము నుచ్ఛరింపవచ్చును. కాని యేమిలాభము? పౌరుషములేనిచోట తుల్యపనయే కాని మంత్రముల పనముండనేరదు. మీవాక్కులను మీరేచెల్లించు కొననినాడు స్వాతంత్ర్యమెచ్చటనుండును? ఇంతకును స్వాతంత్ర్య ముసామాన్య విషయముకాదు. పదజాలమును కురిపించినంత మాత్రముచేసది యూడిపడునదికాదు.”

బి. పట్టాభిశీత రామయ్య, బి. యె. యం. బి. సి. యం.

1929 డిసెంబరు 23వ తేదీని జాతిని సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్యమునకు తయారుచేసేదనను సవాలుతో నతడు యిర్వినుప్రభువుతో సంభాషణలను కట్టిపెట్టెను. “ప్రజలలోనుపై తరగతులలోను గలబుద్ధిమంతులు అసహాయోద్యమము గగనకుసుమమనియు, వెలిమొలికి ప్రణాళికయని తిరస్కరింతురనియు, నదియే జయించి నచో దేశమంతట సరాచకము, అక్రమము రాజ్యముచేయు ననియు” సమ్మచున్నట్లు ప్రభుత్వము 1920 లో వాక్రుచ్చెను; “అసహాయోద్యమము అజ్ఞానమును, దురభిమానమును రేకెత్తించును; దానిసిద్ధాంతములలో నిర్మాణబీజములెంత మాత్రమునులేవు” అని బ్రువ్వెను. నేడు ఆప్రభుత్వమే యాయుద్యమవిధాతతోను, శాసనోల్లంఘనముతోను రాజ్చేసికొన నాతురపడుచున్నారు.

1921 లో గాంధీజీ రీడింగు ప్రభువుతో సంతి సంభాషణలు ప్రారంభించిననాడు (గాంధీజీ తంతి రీడింగు ప్రభువుకు కొంచెమాలస్యముగ చేరుటచే నవి విశలమయ్యెను) అతడు కార్యవాది కాడనియు నసాధ్యుడనియు ప్రతివాడును తలంచెను. కాని యొకదశయైన తరువాత 1931 లో ఇర్విను ప్రభువు అతనిని, అతని 26 గురు అనుచరులను చెరనుండి విడిచి సంభాషణలు ప్రారంభించినపుడతడు చితాను చితముల నెరిగినవాడనియు, ప్రమాణ జ్ఞానము కలవాడనియు, పట్టువిడుపులు కలవాడనియు ప్రతివాడును పొగడ నారంభించిరి. 1937 లో

లిన్ లితుగో ప్రభువుతో నెరపిన సాధుసంభాషణలలో నాగుణములే ప్రస్ఫుటించి ఫలప్రదములై కాంగ్రెసు మంత్రపదవుల నంగీకరించుటగ పరిణమించెను.

1922 లో చౌరీ-చౌరా దురంతములు జరిగెను. ఇరువది యిద్దరు పోలీసులు ఒక సబిన్ స్పెక్టరుతోసహా పోలీసుస్టేషను తగుల పెట్టబడెను. దీనితో గాంధీజీ యావత్తు శాసనోల్లంఘన కార్యక్రమమును ఆపివేసెను. 1938 లో రాఘ్పూరులో (ఒరిస్సా) బేజల్ గెట్ అను నతడు వధింపబడెను. కనుక ఒరిస్సాలోని తూర్పు యేజెన్సీ ప్రజల కందరకు నతడా సలహానే యీయక తప్పినదికాదు. దౌర్జన్య రాహిత్యమునకు భంగము వాటిల్లు నపుడతడు గౌరవముకొరకు ప్రాకులాడెను. “శాసన సభా ప్రవేశము అసయోద్యమమునకు విరుద్ధమను నాభావము మార లేదు” అని యతడు విడువబడిననాడు 1924 లో చెప్పెను. కాని 1934 లో శాసనోల్లంఘనము విరమింపబడిన నాడతడే శాసన సభాప్రవేశము నామోదించి కొన్ని షరతులతో పదవీ స్వీకారము చేయించెను. ఆ షరతులవలన మంత్రులు చట్టమును బ్రటిషు ప్రభుత్వ ముద్దేశించినట్లు ప్రయోగింపక జాతికోరునట్లు శాసించునట్టి పరిపాలననే చేయగలిగిరి.

1934 ఏప్రిల్ లో నతని పాట్నా స్టేటు మెంటులో సంస్థానములను గురించి యొక ప్రకటన చేసెను. “సంస్థానములను గురించిన నాసలహాకును కొంతమంది చెప్పినీతికిని చాల వ్యత్యాసము

సము కలదు. నేను యీసమస్యను గురించి గంటలకొలది తల పోసితిని. కాని నాయభిప్రాయమును మాత్రము మార్చుకొన జాలకపోతిని” అని యతడనెను.

సంస్థానములలోని పరిస్థితులు పూర్తిగ మారిపోవుటచే 1939 లో సత్యం తన యభిప్రాయములను మార్చుకొనెను. సంస్థాన ప్రజలలో సపూర్వమైన యభ్యుదయము కలుగుటచే వారికతడు చేయతగినంత సాయముచేయ బూనుకొనెను. కను కనే నేడు కస్తూరిబాయి రాజకోటజయిలులో నున్నది. సంస్థానాధిపతులు తమ ప్రజలకు బాధ్యతాయుత పరిపాలన నీయ వలెను; లేదా తమ యునికికి తిలోదకముల నొదలుకొనవలెను అని గాంధీజీ చెప్పెను.

6 గాంధీజీ — అతని యంతఃకరణము

సత్య, అహింసలు మానవుని యున్నతానుభవములు. సంగీతమును, లెక్కలను, ఖద్దరును, కలసామరస్యమును గుర్తించుటకు సుశిక్షితేంద్రియ పరిజ్ఞాన యెట్లనసరమో యట్లే సత్య, అహింసలను గ్రహించుటకును సది యవసరము. సుశిక్షితేంద్రియ జ్ఞానము అంతఃకరణ ప్రబోధముల కాలవాలము. గాంధీజీ యెప్పుడును బుద్ధిచేగాక సంతఃకరణముచేతనే శోధించు చుండును. సత్యము సంతఃకరణచే చూడగలుగుట గుణవంతుని లక్షణము; అతడికోటికిచెందినవాడు. అతని సందేశములను దేశ కాలములకు సంబంధించిన సాంఘికాచారములను నైతిక చట్ట

ములను పురస్కరించుకొని వ్యాఖ్యానములను చేయుట యతని యనుచరుల ధర్మము. 1922 లో బార్డోలీలో వెనుకకు తగ్గుట, 1930 లో ఉప్పు సత్యాగ్రహము, 1934 లో శాసనోల్లంఘనమును విరమించుట, 1939 లో సంస్థానములలో ననుసరించవలసిన నీతిని—అతడీవిధముగనే నిర్ణయించెను. అతనికి జ్ఞానము హఠాత్తుగ కలుగుచుండును. తన కింకను యేమియు స్ఫురించలేదనియు జ్ఞానముకొరకే ప్రార్థించుచున్నాననియు నతడనేక సార్లు వెప్పుచుండెను. అతనికి కాన్పించు వెలుతురు అతని ప్రజలకు వింతగ కాన్పించును. ఏలయన నతని చికిత్సాపద్ధతి యపూర్వము, భయజనకము. అ. భా. కా. కమిటీ మీటింగు లో పిచ్చివాడొకడు అల్లరిచేయునపుడు వాలంటీరులు పిచ్చివానిని మోసికొనిపోవుచుండ నతడు వారించి మూడువందల మంది సభ్యులుగల యాసభనంతను ఆపివేయగోరును. ఆ యల్లరి చేయువాడు డిల్లపోవును. ప్రజాకోరికకు వ్యతిరేకముగ చీరాల పేరాల ప్రజలపై బలవంతముగ మున్సిపాలిటీని అంటకట్టి నపుడు ప్రజాలాప్రదేశమును ఖాళీచేయుటయే దానికి చికిత్సయని యతడనెను. జైబెక్ పై తిరుగబాటుచేసిన పూర్వపు టర్టరీదేశస్థులవలె వారు వెంటనే కాళీచేసిరి. బార్డోలీ, ఛెర్పడా పన్నుల నిరాకరణోద్యమములో రైతులను తమయిండ్లు, వాకిండ్లువదలి చుట్టుప్రక్కలనున్న సంస్థానములలోనికి తరలిపోమ్మని యతడాజ్ఞాపించెను. దానితో రవి యస్తమించని

బ్రిటిషు ప్రభుత్వము, వారి సాయుధపటాలముల పటాటోపము రిత్తవోయెను. ఒరిస్సాలోని నీలగిరి సంస్థానాధీశుడు ప్రజాపీడంకరుడైనపుడు ప్రాచీనవలస విధానము విధింపబడెను. ప్రజలు బారులుకట్టి పోవునాడు తప్పుచేసిన సంస్థానాధిపతికి బుద్ధివచ్చెను. ఈవిషయములలో జయము ప్రజల సహనశక్తి మీదను, హృదయ పవిత్రతమీదను ఆధారపడియుండును. కాని గాంధీజీ యనుచరు తెల్లపుడును అతనివలె చూడజాలరు. తరుచు వారతని నిర్ణయముల నెదిర్చి; 1922 లో బార్డోలీలో వెనుకకు తగ్గరాదని వారతని నెదిర్చి యరాచక నేరముల వెనుకనున్న యుత్సాహమును పొగడిరి. 1924 లో అఖిలపక్ష సమావేశములో అహమ్మదాబాదులో సిరాజ్ గంజి తీర్మానము తిరిగి వోటుకువచ్చిన నాడతడు బహిరంగసభలో భోరున యేడ్చెను. తన నిజభక్తులలో కొందరు నేరముచేసిన యువకుని స్తుతించు పక్షమున వోటుచేసి సంమలకే యతని కంత దుఃఖము కలిగెను.

అతడగ్నిహోత్రముతో చెరలాడుచు నెల్లప్పుడు నీయగ్ని పరీక్షలో నూతనశోభతో దనరారుచుండును. తనప్రజలయొక్క యవివేకమున కతడనేకసారులు విచారపడుచు కాంగ్రెసుకూడ నట్లేచేయపట్టుబట్టును. ఎచ్చటనో యొకచోట (ఎంతదూరము లోనైనను) దౌర్జన్యముజరిగి సంతమాత్రమున నతడు సమష్టి శాసనోల్లంఘనమును నిలుపుచేయుచుండెను.

బి. పట్టాభిశిరామయ్య, బి. యె. య. బి. సి. య.

గాంధీజీ మాట్లాడు సపుడుకంటె మానముగనున్నపుడును కాంగ్రెసులో నున్నపుడుకంటె ఒయటనున్నపుడును దేశము నెక్కువగ కదల్చగలడు. రాచకీయములలో మానము దాల్చె దననియతడు 1925లో కాన్పూరులో శపథముబట్టి గౌహతీలో 1926 డిసెంబరులో మాత్రమే దానినివిడిచిన సంగతి ప్రజలు మరచిపోవచ్చును. కాని మట్టి కాయక, రాచకీయమానకాల ములలోనే యతడు గొప్ప గొప్ప వ్యూహములను తలపోయును. అవిపూర్తిగ దోహదముచేయబడిన తరువాత సమ్యగ్భవిత విధానములు, ప్రణాళికలు ఆవిష్కరించును. 1925 కాన్పూరు కాంగ్రెసుకును 1928 కలకత్తా కాంగ్రెసుకును మధ్యగలవ్యవధి యిట్టిదే ! 1929లో స్వాతంత్ర్య తీర్మానమువచ్చెను. గాంధీజీ తనశత్రువులను ప్రతిఘటించిశోధించునట్లే తనయనుచులశక్తిని కూడ శోధించును. అతని పరీక్షకు నిలిచిన యెడలవారిభావము లను స్వీకరించి వానిని తనభావములుగ చేసికొనును; పరీక్షలో నిలువనివారికి స్వస్తిచెప్పబడును. మొదట శాసనోల్లంఘన సమస్యను తరువాత సంపూర్ణస్వాతంత్ర్య, సంస్థానసమస్యలను యతడిట్లే పరిష్కరించెను. నేడతడు సంస్థానసమస్యపై తీవ్రత సహించెను. యువకాంగ్రెసు వారతనిని శంకించుచు షెడరేష నువిషయమై బ్రిటిషువారితో సతడు రాజీపడినట్లు బహిరంగ నేరారోపణచేసిరి. రెండంతస్తుల సౌధమైన షెడరేషనును భగ్న మొనర్చెదమని వారు ముక్తకంఠములతో చాటుచుందురు.

యువకులు తమయాయుధములను పైయంతస్తుమీదికి బారు చేయుదురు. ఈలోపుగనే గాంధీజీ మొదటియంతస్తును దాని స్తంభములను కూలద్రోయుచున్నాడు. సంస్థానములే యీ స్తంభములు. ఇవిలేనిదే ఖెడలేషనులేదు. క్రిందియంతస్తు లోని రాష్ట్రీయవిభాగములు కూలుసూచనలపుడే కాన్పించు చున్నవి. సత్యమే గాంధీజీ రాజనీతి. చార్లస్టన్ రాహిత్వమే యజ్ఞనికనచము. అతనిమాటకు, అర్థముకు, చేతకు నవినా భావసంబంధముకలదు. ప్రభుత్వము హరిజనులకు ప్రత్యేక నియోజకవర్గముల నేర్పాటుచేసి హిందూసంఘమును విభజింప బూనినప్పుడతడు రెండవ కాండుటేబిలు సభలో “తనజీవితము నర్పించి” దాని నెదిరింతునని చెప్పినపుడు యదార్థమునే చెప్పెను. ఇంగ్లండునుంచి తిరిగివచ్చుటతోడనే అజదుమైదాన ములో (1931 డిసెంబరులో) నతడు దానిని భృవపరచెను. దానినేయతడు 1932 మార్చిలో సర్ సామ్యుయల్ హోరుకు లిఖితపూర్వకముగవ్రాసి 1932 సెప్టెంబరు 20వ తేదీని “ప్రాయో పవేశమును” ప్రారంభించెను. సంస్థానసమస్యమీద నేడతడు మరియొక భయంకరశపథమునుబూని ఖెడలేషనును భగ్నము సేయనున్నాడు. “ఇంటేకాదు, భగవదేచ్చయైన చో నేనిదివరకు పోదినయద్ధముకంటె తీవ్రతరమైనయద్ధమును సేయుటకు తగిన జవన శక్తిములు నాలోనింకను కొరవడలేదని చెప్పగలను.” గాంధీజీ జీవిత, నడకలలోగల న్యత్యాసము గమనారహము.

అదిబాహ్యము ; ఊహాపనితము. గాఢమతాభి నివేశము,
విశేషకార్య వాదిత్వము కలనానికీది యనసర లక్షణ
ము. ఆదర్శమును యదార్థమును, సాహసమును జాగ్రతను,
విస్తృతత్వమును శ్రోత్రియత్వమును మేళవింపచేయుటయు,
భూతమును గుర్తించు భవిష్యత్తుకు సాహసించుటయు, జాతీయ
తను సఖలపరచుకొనుచు జాతిని విశ్వమానవత్వమున తయారు
చేయుటయు - ససగా నొక్కమాటలో స్వేచ్ఛను సౌభాగ్యత్వ
ముతో సమన్వయపరచి యారెంటినుండియు మానవత్వము
నుత్పన్నముచేయుట - చక్కనిస్థితిలోనున్న రైలుయొక్క యింజ
నుకుబ్రేకు వేసి మిట్టపల్లములు, యెగుడుదిగుడులు, వంకరటింక
రలు, సమవిషమదేశములు చూచుకొనుచునాపుచునిదానముగ
నెమ్మదిగ్గపై కెక్కించుచు చటాలున క్రిందకు దింపుచు చతుర
తతో నడుపుటనంటిది. మానవులలో మానవుడై నను అతడు
సమకాలిక ప్రపంచము నిన్వేరపడునట్టి యద్భుతవ్యక్తి. స్థిత
ప్రజ్ఞుడు; అనతారమూర్తి. రాజకీయములకు మతపవిత్రతను
ప్రసాదించినవాడు. సాంఘికసంఘర్షణలకు మహోన్నతనైతిక,
మానవకారుణ్య వాసనలను కల్పించిన యసఘమూర్తి; అఖిల
మానవజాతియొక్క పార్లమెంటు, ప్రపంచఘోషరేషనులను దివ్య
సంభవముల సతిత్వరితముచేయ నుంకించు పుణ్యమూర్తి.

పప్రంచమున కంతకును గాంధీజీ సందేశము

మాడ్ డి. పీటరుకన్య.

ఆంగ్లజాతిస్త్రినై న నేను నానిజదేశముయొక్క స్రవర్తన
నెంతమాత్రమును సహింపక, నెక్కునభాగము దానికి వ్యతిరేక
ముగజీవించి పనిచేసినవాని జీవితమునుగురించి కొద్దిగ చెప్ప
బోవుచున్నాను. ఈగ్రంథములో పాల్గొనునవకాశము నాకిచ్చి
నపుడు నేనుదానిని నిర్భయముగ స్వీకరించితిని. ఏలయనమహా
త్ముడు తనజీవితమునంతను తనప్రజలకొరకు ధారవోసినపుడత
డొక మహాశయముకొరకు, కళ్యాణాత్మకమగు నాశయము
కొరకుకూడ పనిచేయుచున్నాడను సంగతి నేనెరుగుదును.
ముఖ్యముగ నతడు ప్రపంచసౌభాగ్యమును చేకూర్చుటలోను
తన నిజవ్యవహారములను సమర్థించుకొనుటలోను తనవిధిని నెర
వేర్చుకొనవలెనను జ్ఞానముకలిగిన ప్రతిదేశముయొక్క యాదర్శ
ములకొరకు పనిచేసెను. వ్యక్తికివలెనే ప్రతిదేశముకును రెండు
విధములై న వృత్తులుకలవు. తననిజకళ్యాణముకొరకు తన జీవి
తమును, తనవ్యవహారములను తానే నిర్వహించుకొనుట; సర్వ
జాతి సమ్మేళనములో మానవలోకములో తానొకయంగముగ
జీవించుట.

మహాత్ముడు ప్రతివ్యక్తియొక్కయు, ప్రతిమానవసంఘముయొక్కయు నీరెండవ మహాత్మ్యరవృత్తిలో ప్రవక్త, నాయకుడు. కనుకనే నాకతని కేవల రాష్ట్రము జీవితభాగమంత ప్రధానముగ కాన్పించదు. అతడెల్లపుడును బోధించుచుండు నిస్సంగత్వము, విశ్వప్రేమయును గుణపాఠమును నేనారాధింతును. నేనేకాక భావిసంతతికూడ నారాధించుగాత యని యాశింతును.

అతడొకసారి యిట్లుచెప్పెను “నేను రాచకీయములలో పాల్గొనునట్లు కాన్పించుటకు నేను రాచకీయములు మనలను విషసర్పవలయము లావరించినట్లు ఆవరించుటయే కారణము. మనమెంత ప్రయత్నించినను వానినుండి తప్పించుకొను మార్గముకాన్పించదు. నేనీసర్పమును మర్దింపగోరెదను. నేనురాచకీయములలో మతమును ప్రవేశపెట్ట ప్రయత్నించుచున్నాను.”

యావత్తు మానవసంఘముయొక్క నైతిక పునర్జన్మయే ప్రధానవిషయముగ చేసికొను వాని జీవితమును గురించి మన మేమియాశింపవలెను? స్వార్థమును స్పర్థను క్రౌర్యమును పరస్పర సహనము, సోదర సహకారముగ మార్చివేయుట? ఇట్టివిషయములలో ఋషుల యాశలు ఆశాభంగములు, విఫలములు, అవమానములుగ పరిణమించును. గాంధీజీ యెంత సాధింపగలిగినను వీరవిఫలత నొందెనని నేను చెప్పసాహసింతును. సంస్కర్తలెప్పుడును తమ శరీరముల నేరోడ్డుప్రక్కలనో విడిచి

పెట్టుటకు తయారుకావలెను. ఏలయన మోసెనువలె వారు స్వర్గధామమును చూడవచ్చును గాని ప్రవేశింపనేరరు. “నీవు కండ్లతో చూచునట్లు నేనుచేసితిని కాని నీవందుపోరాదు” “తన ప్రవర్తన సాదృశ్యమునుచూపి యసాధ్యమును సుసాధ్యము చేయుటమాత్రమే సంస్కర్తయొక్కపని” అని గాంధీజీయే చెప్పెను. తన “కించిష్టత్వమును హద్దులను” గురించి యోచించు నపుడతడు “ముగ్ధుడు” అగును.

గొప్ప యాధ్యాత్మిక లక్ష్యములు స్థూలములగు ప్రయత్న, కార్యరూపములను దాల్చినపుడు శరీరమునకును ఆత్మకునుగల నిరంతర దేవాసుర సంగ్రామము ప్రారంభమగును. ఆధ్యాత్మిక ప్రయత్నములోనున్న పవిత్రత కళంకితమగును; లక్ష్యము మలినమై మృగ్యమగును; ప్రవక్త మానవ రాగ ద్వేషరంగములలోని కీడ్వబడును; అతని మహత్తర విధానములు అయోగ్యులచే నిర్వహింపబడును. మానవరాగ ద్వేషములచేతను, స్వార్థముచేతను అతని పవిత్ర ప్రయత్నములు దోష భూయిష్టములగును.

ఈసమరములో నోటమియే సంభవించును. కాని యీ యపజయములన్నియు కలిసి నిర్మాతచే పరిత్యజింపబడు రాళ్ల వలె మరియొక నూతన సౌధమునకు పూనాది రాళ్లుఅగును. మోసెను స్వర్గధామమునుచూచెను కాని ప్రవేశింపలేదందుము. కాని ఆ భూమి యచ్చటనే కలదు. అతడక్కడ యుండుటలేక

పోవుట యిస్తేలు దేశ భవిష్యత్తుకు సప్తముకాదు. అతడు దేని ముందర చనిపోయెనో ఆసీనుచున్నానే యితరులు శాంతి, ఆనందములతో నధివసించును.

కనుక నితని జీవితముయొక్క ప్రధాన ప్రయత్నములను లెక్కవేయునపుడు మనమందలి ప్రధాన అపజయములనుగూడ లెక్కించుచున్నట్లు నాకు కాన్పించును. అపజయము విధాయిక మైనను అది ఫలభరితమైనదనికూడ గ్రహింతురుగాక !

అతడు ఓడిపోయిన సమరములను కొన్నింటిని పేర్కొందును. కాని వాని పాఠములు ఆచంద్రార్కములు; అపజయమును మరపించునవి.

మొదట నతడెట్టి యాయుధములును లేకుండ యంత్రమును రాటముతో డీకొనెను. అతని యనుచరులే చాలమంది చెప్పినట్లది చాల జాలికరమైన ప్రయత్నము. ఇది విఫలము కాక తప్పదు. అయినను రాటచక్రము మనలో చాలమంది చిరకాలముక్రిందటనే మనస్తాపముతో గ్రహించిన సత్యమును, ఆత్మను శోధించు సత్యమును ద్యోతకము చేయుచున్నది.

యంత్రము జీవితమును మానవ స్థాయునుండి కూల ద్రోసెను. అది మనమీద 'మేకై' స్పృశిచేయుచున్నది. భారతదేశమంతయు వడికినను మనము దానిని జయింపజాలము. కాని వడుకుటవలన భారతదేశము తన బానిసత్వమును గుర్తింప వచ్చును. నిరాడంబర జీవితమును మానవజీవితమును గడపిన

నాడది మానవాధిక్యతను స్థాపించుకొనులాగున మనలను పురి
కొల్పవచ్చును. యంత్రభూతమును యుక్తమైన హద్దుపద్దులలో
నుండునట్లు శాసింపవచ్చును; దానిని మానవాత్మపై యజ
మానినిగగాక నతని బానిసగ చేసికొనవచ్చును; మానవుని నిజ
శరీర, ఆత్మానందములకు కేవలము వ్యతిరేకముగనుండు నపుడు
దానిని అడ్డగించి, యదిప్రసాదించు తాత్కాలికభౌతిక లాభ
ములనుకూడ తిరస్కరింపవచ్చును.

రెండవది మానవ పశుపక్ష్యాదులపై చూపబడు క్రౌర్య
మును డీకొనుట. ఈనందర్భములో నతడు పైవారితోగాక
తన ప్రజలతోనే యెక్కువగ పోరవలసివచ్చెను. “తన జాతిని
దాటి జీవకోటి యంతటితో నైక్యము కావలెను” అని యతడు
మానవున కుద్బోధించెను. జీవితము పవిత్రమైనదను సిద్ధాంతము
నతడు సమర్థించు నపుడతని హృదయము మూకజంతుకోటి
బాధలచేగాక, వాని నుపేక్షించినందులకుగూడ వ్రక్కలగును.

మూడవది యధికార, దౌర్జన్యతత్వముల నెదిరించు
యసామాన్య పోరాటము. ఇందు మానవరాగ, ద్వేష,
క్రౌర్యములను భూతము నతడు డేవిడ్ కంటెను నిరాయుధుడై
పోరవలసివచ్చెను. ఏలయన నొక్క దౌర్జన్యరాహిత్యమే
యతని యాయుధము.

అతడు శత్రువుచేతనేగాక తన మిత్రులచేతకూడ పదే
పదే హింసింపబడెను. దౌర్జన్యపూరిత ప్రపంచములో దౌర్జన్య

రహిత మానవులు జీవించుటెట్లు? దౌర్జన్యము రాజ్యముచేయు
చున్న ప్రపంచములో దౌర్జన్యరాహిత్యమే జీవించుటెట్లు?
యుద్ధముకూడదను సమస్యను సాధించుటెట్లు? ఈసమస్యల
నతడు పరిష్కరింపనలెను.

మహాత్ముని నిరంతరాయముగ నతని జీవితములో నెదుర్కొ
నిన సమస్యలను గ్రహింపగోరువారు 'యంగు యిండియా'
పత్రికాపాఠాయణము చేతురుగాక!

ఈమంశమును చర్చించునపుడు విశలతయే విజయ మని
యతడు నిర్మాగమాటముగ చాటును. ఫలయన యీ సూత్ర
మింకను యదార్థముగ నమలుపర్చబడలేదని యతడు చెప్పును.
దీనిని ప్రయత్నించిచూడుడు. ఆత్మను బాహ్యసాధనల ద్వారా
రక్షించుకొను ప్రయత్నములను మానుకొన నంతనరకు మనము
దాని నిజబలము నెప్పటికిని గ్రహింపజాలము.

“నేను నిరంకుశుని యుష్మధారను మకింత నిశితయుష్మ
ధారతో డీకొనక పశుబలముతో నెదిరింతునను యాశనేభంగ
పరచి దానినినిష్ప్రయోజన మొనరింపజూతును. దానికిబదులుగ
నేను ప్రయోగించు నాత్మప్రతిఘటన మతనిని దిగ్భ్రమచెందిం
చును. అది మొదటనతనిని మిరుమిట్లుగొలిపి చివరకతడు దానిని
గుర్తింపక తప్పని సరియగునట్లుచేయును. అట్లు గుర్తించుటలో
నతడుపరాభవముచెందక నున్నతినిపొందుచున్నాడు. అదియొక
యాదర్శస్థితియని మీరనవచ్చును. అవును, అదియట్టిదే!”

ఇచ్చట కండ్లారగు ర్తింపబడుచున్నట్టి విఫలతయు విశ్వాసమును జోడింపబడినవి. గాంధీజీ తన యుపదేశములను, ఆదర్శములను మానవజీవిత, రాగ ద్వేషరంగములమీద వర్తమానమున (నధ మముకొంతవరకై నను) విఫలమగు విధమున ప్రయోగించెనని మనము విచారపడవలయునా? దీనికి రెండు జవాబులుకలవు. విచారపడవలసినదే! మహాత్మ్యమైన కొన్ని మానవాదర్శములు నిర్వీర్యమైనట్లొప్పుకొనుట కెవ్వడంగీకరించును? ఒకప్రవక్త నికృష్టరంగములోని కీడ్వబడుట నెవ్వడు చూడగలడు?

విచారపడ నవసరములేదు! పోరులోనున్న పశుత్వమే ఆదర్శములపట్ల మానవులకండ్లను బలవంతముగ తైరపించెను; లేనిచోనవి యేకొద్దిమంది యోచనపరుల హృదయకుహరము లలో నో దాగొనియుండెడివి. యూదులు జీససునుకొట్టుటకు పూర్వమతని ముఖమునవలోకింపక తప్పదయ్యెను; ధర్మ, సాధు సందేశములను నిరాకరించుటకు పూర్వము మానవులు వానిని వినవలెను.

దెబ్బలు తినకుండ మనము పోరగలమా? మనముకూడ కొట్టకూడని వారిని కొట్టకుండ నెట్లుపోరగలము? కనుక మహాత్ముని రాజకీయపోరాటములో మంచిచెడుగులు రెండును కలిసియున్నవి.

కాని కలహములతోను స్పర్థలతోను నిండిన యీప్రపంచ హోరుమధ్య మానవలోకముకంతకు నొకకారుణ్య సందేశము

బయలుదేరెను; ఇదిప్రాచ్య, పాశ్చాత్యములకు రెంటికైనస్వ
యించుసందేశము; ఇది హిందూసందేశమేయైనను చాలవరకు
క్రైస్తవభాషలో నునువబడెను. కనుక నేను వినయపూర్వ
కక్షమార్పణలతో మహాత్మగాంధీయొక్క స్థానిక, జాతీయ
నీతిని యుపేక్షింపగోరెదను. అతనిని, అతని సందేశమును మన
దేశమేకాక యావత్ప్రపంచము చూడగొనగోరెదను.

గాంధీజీ బుద్ధి సంపన్నుత.

హెచ్. యస్. యల్ పోలక (లండను)

“ఆధునిక భావ నిర్మాతలు” అనునంశముమీద కొన్ని
వత్సరములక్రిందట గిల్లుచూసులో నిష్పించిన యుపన్యాసము
లలో గాంధీజీనామమూరక జేర్పబడలేదని గ్రహింతురుగాక !
నేటి యుత్కృష్టమానవులెవరు? వారు ప్రపంచమునకెట్టి భావ
ములను, అచరణను ప్రసాదించిరి? అనునంశమును తేల్చునమ
యమువచ్చునపుడీ భారతనాయకమణిపేరును మించినదేదియు
నుండజాలదని చెప్పకతప్పదు.

ఇంతకంటె తరుచుగా మానవులచే నుచ్చరింపబడుయితర
నాయకులు ప్రపంచమున నెంగరొకలరు. చారు జీవితమునుగాక

మృత్యువును సృజించిన నాయకులు! ఉన్నతికిగాక సభఃపాతాళ
మునకు గోంపోవసమర్థులైన నాయకులు; దౌర్జన్యరాహిత్యము
ను, ప్రేమను చిలికిన నాయకులుగాక దౌర్జన్య, ద్వేషములను
పురిగొల్పిన నాయకులు! ఉదారసాగరికతకు ముందుకు
గోంపోవు నాయకులుగాక ససాగరికతకు వెనుకకు తీసికొని
పోవునాయకులు; జాతిని జగత్ప్రతయైన భగవంతుని క్రిందనుండు
మానవసాహచర్యమునకుగాక జాతి “యాధిక్యత” యనుసత్య
దీన్యసిద్ధాంతమునకు తీసికొనిపోయిన వినాయకులు!

కాని చరిత్రబోధించు గుణపాఠముల సవగతముచేసి
కొనుచు, ఫలితములను పరిశోధించుచు, ధూమావృతమైన
చరిత్రవైపు వెనుకకు తిరిగిచూచినచో నీయాధునిక నీజరుల
(నిరంకుశులు) దౌర్జన్యముగాక గాంధీజీ యహింసాసిద్ధాంతమే
చిట్టచివరకు జయించితిరునని చెప్పుటకెవడు సందేహించును?
అతని విజయములు మానవలోకము నుద్ధరించు ఆత్మవిజయ
ములు; వారివిభౌతిక ప్రపంచమునకు చెందినవి; వారిమార్గము
లు రక్తసిక్తములు; అశ్రుధారా ప్రపూర్ణములు. అతడు తన
బాధలద్వారా శత్రువులపైపంపగోరును; వారో! తమమార్గ
ముకడ్డకపెట్టిన వారినందరను, సమస్తమును నిర్దాక్షిణ్యముగ
తెగనరుకుదురు.

చాల వత్సరములక్రితము గాంధీజీ నాతో నిట్లుచెప్పెను.
“నేను రాచకీయములలో నణగిపోవుచున్న ఋషినిజనులందురు.

చున్న రాచకీయవేత్తను” స్వయంశిక్షణద్వారా పూర్ణత్వమును ప్రయత్నపూర్వకముగ సాధింపగోరు మానవ అపరిపూర్ణత యితకంటె వినయ పూర్వకముగ, హృద్యముగ, నాధునికముగ తన యసమగ్రత నంగీకరింపజాలదు. “సత్యాన్వేషి” యైన యతడు గత యేబదివత్సరముల జీవయాత్రలో నొప్పుకొనిన దోషకార్యములకు ప్రమాదములకు నిదియే సమాధానము. “సత్యముకన్న గొప్పమతములేదు” అని చాటుట కతడెన్నడును జంకలేదు. దీని నొప్పుకొనుటకు మన మొక పరిస్థితి నన్వయము చేసికొనుటలోగాని, దాని నెదుర్కొను నుత్తమ పద్ధతినిగురించి కాని యతనితో నేకీభవించ నక్కరలేదు. స్థిరమైన దృష్టిని, విశ్వాసమును కలిగియుండుట కింతకంటె కావలసిన దేమున్నది? అప్పుడప్పుడతడు ప్రమాదములకు లోనగుచో నవి సత్యపథమున మానవానుభవములు కావా? అవి యతని సప్రమత్తునిగచేయు మందలింపులు; వాని పలన తన దోషములను సవరించుకొని తానేర్పరచుకొనిన లక్ష్యమునకు మరింత ప్రమాద రహితముగ పోవుచుందునని యతడు చెప్పును. అతని జీవయాత్రలో నతడనేక గుణపాఠములను నేర్చుకొని యామార్గముననే పోవువారికి పెన్నిధియగు ననుభవజ్ఞానమును సంపాదించెను. కేవల “మంత్రో” చాచ్చట నలవలన నతడు తృప్తిపడడు; వానికి మానవ జీవితావసరములకు సంబంధించిన సామాన్యకార్యములకు సరిపడు యర్థముండ

వలెను. పైగ సతని యభిప్రాయములో నవి విశ్వముకంతకు నన్వయింపవలెను; లేనియెడల నవి యెంతమాత్రము నిజము కావు. కనుక సహింస జీవితములో నాచరణ.. యోగ్యమైన సూత్రమును సతని వ్యాఖ్యానమునకు మన మాశ్చర్యపడ నవసరములేదు.

“ఇరుగు పొరుగుతో పరస్పర సంబంధములలో దౌర్జన్య రాహిత్యమును ప్రయోగింపక దానిని గొప్పవ్యవహారములలో నుపయోగింపగోరువాడు చాల పొరబడుచున్నాడు. ధర్మము వలెనే దౌర్జన్య రాహిత్యముకూడ మొదట తనతోనే ప్రారంభ ముకావలెను. వ్యక్తికి దౌర్జన్య రాహిత్యమున శిక్ష యవసర మైనచో జాతికిని మరింత యవసరము. ఒకడు తన స్వజనముతో దౌర్జన్య రాహిత్యముగను పైవారితో దౌర్జన్యముగను నుండ జాలడు. అట్లుండుచో నతడు తన వారిపట్లకూడ యదార్థ దౌర్జన్య రాహిత్యము నవలంబింపడని యర్థము; తరుచు ఆ దౌర్జన్య రాహిత్యము బాహ్యపటాటోపము. నీవు ప్రతి ఘటవల నెదుర్కొనవలసిననాడే.....నీ దౌర్జన్యరాహిత్యము పరీక్షింపబడును సరసమైన వారిమధ్య జీవించునపుడు నీప్రవర్తన దౌర్జన్య రాహిత్యమైనదని నిర్వచింప వీలులేదు. పరస్పర సహనమే దౌర్జన్యరాహిత్యము. కాన దౌర్జన్య రాహిత్యమే జీవిత ధర్మమని విశ్వసించిననాడు నీవు దౌర్జన్యమును దౌర్జన్య రాహిత్యముతో నెదుర్కొనవలెను; ఈధర్మము వ్యక్తి

కన్యయించినట్లే జాతికిని అన్వయించును. శిక్ష ముండవలసినదే! ప్రారంభము లెప్పుడును చిన్నవిగానే యుండును. కాని విశ్వాస ముండినచో తక్కినవన్నియు సమకూరును.”

తమ యధికార వాంఛచే ప్రపంచమతి యావ్యాయముగ చూచుకొను నుదారవిషయములను నాశముచేయసమకట్టిన నిరంకుశులక్లిష్ట యుపదేశమువట్టి పిచ్చితంతుగ కన్పట్టును! డార్జన్యముకు, క్రొవ్యముకుగురియైన వారికిని, ఆధునికవిజయము యొక్క నిర్దాక్షిణ్యతకును, దాహముకును బలియగుచున్న వారికినికూడ నిదిపిచ్చిగతోచును. అయినను, ద్వేషము ప్రేమ చేజియింపబడును; మానవుడు తనవలెనేతన యిరుగు పొరుగును ప్రేమింపవలెను; మనమందరము నొకకుటుంబములోని నారమే యనిబోధించిన గాంధీజీయు, నతనియాధ్యాత్మిక కానుకగాయు లును న్యాయమును వచించుటలేదా?

ఇతరులను “ నాయకులు ” అనిపిలుచుచుండ గాంధీజీని “మహాత్ముడు ” అనియూరకపిలుచుటలేదు. “ ఆత్మశక్తియన మౌనమైనది. ఆయుధశక్తులకంటెనది మిన్నయైనది. అది కేవల ధుర్బలుల ఆయుధముకాదు. పశుశక్తి నుపయోగించువారు ఆత్మశక్తిప్రభావము నెరుగరు. సత్యాగ్రహముండవలసిన ధైర్య ముపశుశక్తి నుపయోగించు వానికుండదు. నిజమైనయోధు డెవడు? మృత్యువు నెప్పుడును స్నేహితునివలె నాలింగనముచేసి కొనువాడా లేక మరియొకడా? ... మనస్సును నశనరచుకొను

టొక్కటియేచాలును. అదివశమయ్యెనా మానవుడుముక్తుడే !
...అట్టివాని వీక్షణమేశత్రువులను మాడ్చివేయును.” అని
ముప్పదివత్సరముల క్రితమే దూరదృష్టితో వ్రాసిన పురుషుడు
మహాత్ముడే. “ఒక్కసత్యాగ్రహి చివరవరకు నిలిచినను విజయ
ముధృవమని నాకచంచల విశ్వాసముకలదు.” అని యతడు
నిస్సంకోచముగ చాటుటలో నాశ్చర్యమేమియులేదు.

కత్తినిర్ముఖిపించు నాయకులీరోజులలో మైక్రోఫోనుల
ద్వారా ప్రపంచమున కాజ్ఞలను పంపుచున్నారు; వారు తమ
యాజ్ఞలను బాంబు ప్రయోగములతోనో లేక విషవాయు
ప్రయోగముతోనో మేళవింపచేయుదురు; ఇతరజాతులపై తమ
విజయషరంషరలను గురించి ప్రలపించుచు స్వాతంత్ర్య స్మశాన
వాటికలమీద విజయమస్త్రతో నడిచెదరు; ఇకప్రజలో! వారు
వారిగర్వాతిరేకమున కుషకరణములు ; వారి దౌర్జన్యములకు
లక్ష్యములు. మానవుని యాధ్యాత్మిక శక్తులను జారవిడిచిన
మనమెక్కడ ! శాంతి, ప్రేమ, సాభాతృత్వమును ప్రాచీనసందే
శమునుతిరిగి పూరించుచున్న నేటి యీభారతాచార్యుడెక్కడ!
ఎప్పటివలెనే నూతనయుగ సందేశము తిరిగి మనకు ప్రాచ్య
ఖండమునుండియే వచ్చినది. వినవలెనను జ్ఞానము, నేర్వవలెనను
బుద్ధిమనకున్నదా? తానేదియో క్రొత్తగ కనిపెట్టినట్లతడు
నటింపడు. “సత్యమునుగ్రహించిన ఋషితనచుట్టు ప్రజ్వలించిన
దౌర్జన్యమునుండి దౌర్జన్యరాహిత్యమును కనుగొని ‘దౌర్జన్య

మయదార్థము, దౌర్జన్యరాహిత్యము సత్యము” అనిచెప్పెను. నేడును యువకజనము (ఒకపురుషాంతరము క్రిందటి వారినలెనే) మతము నవహేళనచేయుటయు నదిమానవాజ్ఞాన, బుద్ధిహీనతల ‘ఛాందస’ మని తిరస్కరించుటయు నాచారమయ్యెను. హిందూ దేశములోకూడ నీయసత్యవేదాంతమే చెలరేగి యనేకమంది స్త్రీపురుషులు “యీశిశువును పురిటిసీళ్ళతోసహా త్రోసివేయ” ప్రయత్నించుచున్నారనుట కెట్టిసందియమునులేదు.

వారు తమ ప్రాచీనఋషుల ప్రవచనములను పునశ్చరణ చేసికొని ప్రాచీన విజ్ఞానములోని యదార్థభావమును తిరిగి కనుగొనెదరుగాక! కానివారు భూతకాలజ్ఞానమునుండి నేర్చుకొన నిచ్చగింపరేని యథమము. తమ యసమాన జాతీయనాయకుని ప్రమాణవాక్యములనైన పాటించుదుగాక! “మతము మనకు విజాతీయమైనదికాదు; అది మనలనుండియే పరిణామమునొందవలెను; అది యెప్పుడును మనలోనేయుండును. కొంతమందిలో నదిబుద్ధిపూర్వకముగను కొంతమందిలో సబుద్ధిపూర్వకముగను నున్నను నదియెప్పుడు మనలోనేయుండును. మనలోనున్న యీ మతస్వభావమును మనము బాహ్యపరికరముల వలనగాని యాంతరంగికముగ గాని పొందవచ్చును; దేనిని యుక్తముగ చేయవలెననినను శాశ్వతత్వమును సాధింపవలెననినను మనకిది యవసరము.”

“అహింస” సత్యముకు సారభూతమైనది; దౌర్జన్యరాహిత్యము మతములలో నుత్తమోత్తమమైనది అనియతడు మనకు చెప్పును. “శత్రువు అని నీచేభావింపబడు వాడెన్నడును మరువ జాలనట్లు నీవు ప్రేమను (అహింసను) చిలుకుదువేని యతడదే విధమున నిన్ను ప్రేమింపక తప్పదు.”

టాల్ స్టాయ్ తరువాత “మానవజాతిని ప్రేమించువాని” నింకొకని నింత త్వరితముగ ప్రసాదించిన యుగమున జీవించుట యదృష్టము. ఋషులు, మునులు, ప్రవక్తలు, భక్తులు, వాతావరణము నెట్లు పునీతమొనర్చి యీ “యంధకార బంధురమున” జ్ఞానమునెట్లు ప్రసరింప చేయుచున్నారు ! మన యాత్మలను పరిశోధించుచు, మన దివ్యప్రకృతిని తిరిగి గ్రహింప చేయుచు, మన యుద్యోగ శక్తులను విస్తరింప చేయుటచే దైర్యోపేతులమై మనమింకను అధిరోహించవలసిన శిఖరాగ్రముల కవలీలగ గొంపోవునట్లు యుగయుగము మనకు సాయపడు నీయాధాత్మిక “ప్రక్షాళకులు” లేనిదే మనమేమి చేయగలము ?

ఆలిన్ ప్రీసరు. అను నామె తన గద్యపద్యములలో నొక కథను చిత్రించెను; “సత్య దేవతయను పక్షి” నన్వేషించిన వాని సాహస కృష్యముల నామె వర్ణించెను. ఒకనాడా దేవత యతనికి ప్రత్యక్షమైచట్లు యతడామెను వెంబడించి యాపక్షినుండి జారిపడిన యొక యీకెను అక్కున జేర్చుకొని యొక పర్వతా

గ్రామమున మృతుడై పడియున్నట్లు ఆమె వర్ణించెను. గాంధీజీ తన
 డెబ్బదియవ వత్సరమున మన కొసంగు సందేశమట్టి యీకెమే
 యగుగాక ! మనము చనిపోవునపుడు యీయీకెను హృద
 యమున జేర్చుకొని మన స్వంతము చేసికొనిననాడు మన మెంత
 ధన్యాత్ముల మగుదుమోకదా !

భిక్షకుని వేషములోనున్న రాజనీతి

కోవిదుడు.

సర్ ఆబ్దుల్ ఖాదర్

కొన్ని వత్సరములక్రితము నేను వియన్నానగరము
 దర్శించి యొకనాటి మధ్యాహ్న భోజనమున కొక పెద్దహోటలు
 చేరుకొంటిని. ఆ ప్రదేశమంతయు జనాకీర్ణమైయుండెను. నాక
 చ్చటచోటు దొరకుటే దుర్ఘటమయ్యెను. ఇంతలో వడ్డించు
 వాడొకడువచ్చి నాకేమి కావలసినదియు సడుగుటకు బదులు
 “గాంధీజీ దేశమునుండి వచ్చితిరా ?” యని ప్రశ్నించెను.
 “అవును నేను హిందూ దేశమునుండి వచ్చితిని; నేను గాంధీజీని
 చూచి యతనితో కొద్దిసారులు మాత్రమే సంభాషించితిని”
 అంటిని. దీని కతడెంతయు సంతసించి “గాంధీజీని చూచినవాని

నొకనిని కలుసుకొంటినని నేనిప్పుడు చెప్పకొనగలను" అని సగర్వముగ పలికెను.

గాంధీజీ పేరు చాలదూరము విస్తరించెనని నేనెరుగుచును. కాని భారతదేశముతో సంబంధ మెంతమాత్రమును లేని యీ మారుమూలదేశములోని బికారుజనముకూడ సతనినిపూజించు చున్నారని నేనూహింపజాలక పోతిని.

దీనితో నా యూలోచనలు 1931 నాటికి వెనుకకు మరలెను. నేనప్పుడు లండనులో నుంటిని. మహాత్ముడు రెండవ రౌండుటేబిలు సమావేశమునకు వచ్చెను. అతడా సభకు వచ్చుట పొరపాటనియు, గౌరవభంగమనియు కొంతమంది భారతీయులు తలంచిరి. కాని లండనులో నతడిచ్చిన బహిరంగోపన్యాసములు తనదేశమునకు సంపూర్ణ రాజకీయ స్వాతంత్ర్యము కావలెనని చచ్చులేకుండ చాటి బుద్ధివంతులగు ఆంగ్ల ప్రజలను మెప్పించి యీ దేశములో ననుకూల వాతావరణమును కలిగించెను.

అతని వేషమును కొంతమంది విమర్శించిరి; కానిగాంధీజీ యట్టివిమర్శను లెక్కపెట్టువాడుకాడు. అతడా సభకు హాజరగుటలోగల ప్రాముఖ్యతలోను యతనివ్యక్తిత్వములోను అదియణగిపోయెను. అతని యంతరాత్మకు మంచిదనితోచిన విధానము నతడు నిర్ణయించుకొని యెవరేమనినను దానిని లక్ష్యమునే యడు. కనుక నతడు ఇంగ్లండులో నున్నంతకాలముతాను వత్స

రములకొలది ధరించుచున్న వేషమునేవేసెను. మొలచుట్టునొక
యంగవస్త్రము, న్యగ్న పాదములు, ఋతువునుబట్టి భుజముపై
నొకఖద్దరు పచ్చడములేక కంబళి — ఇదియే యతనివర్తమాన
వేషము. రాండుటేబిలుసభలలోగాని, ప్రాన్సులోగాని మరెచ్చ
టగాని యతనివేషమిదియే! దీనిని వారించువారులేరు. రాండు
టేబిలుసభలకుపై వారిని రానీయరు. ఒక్కొక్కప్పుడు సెక్రటరీ
స్థానములో కొద్దికాలమెవరినై నను ప్రత్యేకవిషయముగ నుంచ
వచ్చునని తెలిసికొని యొకనాడు నేనందు ప్రవేశించితిని. సేంకీ
ప్రభువు అధ్యక్షుడు. అతని కుడివైపు భారతకార్యదర్శి సర్
సామ్యుయల్ హోర్, పార్లమెంటరీ ప్రతినిధులుకలరు. ఎడమ
వైపుగాంధీజీ కగ్రస్థానమియబడెను. తరువాత భారతప్రతినిధు
లుకలరు. సేంకీప్రభువు గాంధీజీ యెడల చూపిన గౌరవాతిశయ
ములు గమనార్హములు.

బకింగుహంసాధ సోపానములు రత్నకంబళి ఛాయల నీను
చుండెను. భుజముపై తీవిగ శాలువగప్పి గాంధీజీ రాజదంప
తుల నభినందించుటకా సోపానములపై చలచలనడచి పోవు
చుండచూచి సాంప్రదాయము నతిక్రమించుట కతనికిగల
స్వేచ్ఛకు నేనబ్బురపడితిని. ఆసాధమట్టి దుస్తులుగల ప్రేక్ష
కుని యెప్పుడునుచూచి యుండలేదు. మరియొకని కెవ్వనికిని
యట్టి స్వేచ్ఛ యొసంగబడునని నేననుకొనను.

ఇచ్చట రెండు ప్రశ్నలుదయించును. గాంధీజీ యిట్టి దుస్తుల నేల ధరించవలెను? సుస్థిరముగ స్థాపింపబడిన యాచారము నతిక్రమించుట కతనికట్టి యసాధారణాధికారము దేని వలన సంక్రమించెను?

ఇంగ్లండులో బానిస్టరు పోతే చదువు రోజులలో నతడు కేవలము దొరగారి వేషములో నుండెడివాడు. బానిస్టరై యిండియాకు తిరిగివచ్చి యొక కేసులో నతడు దక్షిణాఫ్రికా వెళ్లి తదారభ్య యచ్చటనే స్థిరపడిపోయెను. అప్పుడే యతడు తన జీవితమున కొక గంభీర ప్రయోజనము నేర్పరచుకొనెను; అచ్చట స్థిరపడిన తన దేశస్థులకొరకెట్టి త్యాగములనైనను చేయ సమకట్టెను. వారి దుఃఖములు, కష్టపరంపరలు అతనిలో నొకమార్పు తెచ్చిపెట్టెను. దక్షిణాఫ్రికాగాధ యందరికిని తెలిసినదగుటచే నిచ్చట పునశ్చరణ యననసరము. అతడు హిందూ దేశము తిరిగివచ్చి భారత స్వాతంత్ర్య పోరాటములో దిగుట తోడనే లాయకు ప్రాక్టీసు మానివేసి సాంఘిక, రాజకీయ సంస్కరణలకొరకు తన సర్వస్వము సర్పించెను. ఈస్థితిలో నతడు తన జీవిత ప్రమాణమును తగ్గించుకొనెను. గాంధీజీ వేషము అతి బీదవాని వేషము. “త్యాగము ఉత్తమోత్తమ మైన మతమని” యతడు లండనులో విద్యార్థిగ నుండగనే గ్రహించెను” అని యతడు తన జీవితగాధలో వ్రాసెను. బాల్యమునాటి యాబీసమే నేడునృత్యమై శలదాయకమయ్యెను.

మొదటి ప్రశ్నయొక్క సమాధానములోనే కొంచె మించు మించు రెండవ ప్రశ్నకును సమాధానము వచ్చుచున్నది. అలాగై యతని కేమియు సక్కరలేకపోవుటలోనే యతని బలము కలదు. అతని జీవితమున కష్టసరంపరలు, ఖయిదులు, దెబ్బలు, అనమానములు, విజయోత్సవములు, జై జై రావములు నొకటి తరువాత నొకటి వచ్చుచుండును. కాని యీ యన్నింటిలో “స్వార్థము” పడవి, హోదా, భృతియను సమస్య యతనికి లేనేలేదు. అతని జీవితములోని యీ విషయమే యతని శత్రుమిత్ర హృదయముల సమానముగ నాకర్షించెను.

మన దేశముయొక్క భవిష్యత్తునుగురించి నిర్మోగ మాటముగ చర్చించుటకు గవర్నరులు, నైస్రాయిలు అతని నాహ్వానించుచుండును. సంస్థానాధీశులతో సంగ్రహించెదరు. మంత్రులతని సలహా తీసికొనెదరు. ప్రసిద్ధ భారతకవియగు సర్ మహమ్మదు ఇగ్బల్ యొక్క ప్రచచన మితనిపట్ల నెంతయు నొప్పియుండును. “తిరిపెమునెత్తని భిక్షకునిచూచిన రాజు హృదయము కంపించును.” ఈ “తిరిపెమునెత్తకపోవుట”, స్వార్థమున కతీతుడగుట గాంగ్గీజీ కద్దుతమైన పలుకబడిని ప్రసాదించెను.

కాండు దీవిలు నమావేశ కాలమున సతడింగ్లండులో నున్నపుడు కింగ్సులీహాలులో నివసించుచు తీరిక దొరికినపుడెల్ల బీదలతో కాలము గడిపెడివాడు. వారికో సతడెల్లపుడును సరససల్లాపములాడుచు నొక విధమగు బంధుభావము ననుభ

వించెడివాడు. అతడిష్టపడినచో లండను మహానగరమున నేభవ్యహర్ష్యములోనో లేక సమస్త సదుపాయములునుగల యే మిత్రగృహముననో యుండగలడు. కాని యతడట్లుసేయక మ్యూరియల్ లెప్టరుకన్య యాహ్వానము నంగీకరించి కింగ్సులీ హాలులో విడిదిచేసెను. అప్పుడతని కీయబడినగది నేటికిని గాంధీజీ గదియని పిలువబడుచున్నది. గాంధీజీ యెచ్చటనున్నను, యెవరిమధ్యనున్నను ప్రేమను వెదజల్లగలడు. దక్షిణాఫ్రికాలో భారతీయుల హక్కులకొరకు పోరాడిన నాడతడొక భక్తకోటిని సమకూర్చుకొనెను. అందులో యూరపియనులుకూడ కలరు. తరువాత నతడు తనకర్మ క్షేత్రమును విశాలమగు భారతదేశముకు మార్చినపుడంతకంటె నుత్సాహపరులగు ననేకరెట్లమంది సేవకుల నాకర్షించెను. 1931 లో నతడు యింగ్లండు దర్శించి నపుడీసంఖ్య మరింత వృద్ధియయ్యెను. హిందూదేశము తిరిగి వచ్చిన తరువాత నతడు బంధింపబడినపుడు జయిలరులతనిని చూచి ముగ్ధులగుచుండిరి. జయిలులో నుండగ నతడొకసారి వ్యాధిగ్రస్తుడయ్యెను. ఆస్పత్రిదాదులతనికి సమస్తోపచారములను చేసిరి. వ్యాధితగ్గి యతడు తనవార్డును వీడిపోవునాడ దాదులు విచారకలుషిత నేత్రులై బొటబొట కన్నీరుకార్చిరి. ఆకారముచేగాక నాత్మప్రసన్నతచేతనే యతడంత మోహనుడగుట గమనింప దగినది. గాంధీమైన భగవద్విశ్వాసము, మతాభినివేశము అణనిషేదము మూల కందములు.

అతని విశ్వాసమును తెలుపుఘట్టము లనేకములతని యాత్మకథలో పేర్కొనబడినవి. దానికీక్రింది యుదాహరణము లుచాలును. “పూర్ణత్వముకొరకనంత ప్రయత్నములుసేయుట యేమానవధర్మము. దానిఫలితమునదియే చేకూర్చుకొనును. తక్కినదంతయు దైవాధీనము.” మరియొకచోట నతడిట్లువా సెను. అతనిజీవితారంభములోనే దక్షిణాఫ్రికాలో “అతనిలో నున్నమతావేశము చైతన్యవంతమగు శక్తియయ్యెను.” అప్పటి నుండియు నాతత్వమే జీవితమంతట కాననగునని యతనిజీవిత మును పరిశీలించినవారు చెప్పుదురు.

దేశసేవలోను, మతసేవలోను, మానవసేవలోను జీవితమున డెబ్బదియేండ్లు గడిపినగాంధీజీ కసంఖ్యాకములగు పొగడ్తలు నచ్చును. అందులో చాలవరకతనితో కలిసి పనిచేసినవారు లేక నతనిని బాగుగ నెరిగినవారు నుండురు. నాకతని పరిచయ మతిస్వల్పము. అతని నీతిని కార్యవిధానమును నేనంగీకరింపక పోయినను నతని యుదారప్రవర్తనమును, యావజ్జీవము భారత దేశమున కతడొసర్చిన సేవనుగుర్తించుటలో నే నెవరికినితీసిపోను. భారతప్రజానీకములోకలిగిన యచ్ఛుతప్రబోధముయొక్కతరజీవ పురుషునికంటె నతని పరిశ్రమనలనను పలుకుబడివలనను యెక్కు వగకలిగెనని చెప్పకతప్పదు. నేటినాస్తిక, విషయోపభోగ పూరిత ప్రపంచములో నాత్మశక్తి ప్రభావమునకత డుదాహ

రణము; కనుక నేయతడు అతని ప్రజలచే నొసంగబడిన 'మహత్మ' అను బిరుదుకెంతయు తగియున్నాడు.

—*—

గాంధీజీకి భారతదేశ ఋణము.

బాబు రాజేంద్రప్రసాద్, యం. డి.

గాంధీజీ భారతరాజకీయముల కపారసేవచేసెను. 1915 లో నతడు దక్షిణాఫ్రికానుండి భారతదేశమునకు తిరిగి వచ్చి నప్పటికి కాంగ్రెసు ముప్పవత్సరముల ప్రాయముననుండెను. కాంగ్రెసువలన జాతీయప్రబోధము కొంతవరకు కలిగెను. కాని యది యింగ్లీషుచదువుకొనిన కొద్దిమంది మధ్యతరగతుల వారికే సోకెను. దానికి ప్రజలతో సంబంధములేదు. అందు దానిని ప్రజలతో ప్రవేశపెట్టి ప్రజాయుద్యమముగ మార్చివేసెను. మహాత్మాగాంధీ యుద్యమము సర్వతోముఖమైనది. రాచకీయ ములకు పూర్తిగసంబంధించక పోయినను ప్రజానీకముయొక్క నిత్యజీవితమున కతిసన్నిహితమగు నిషయముల నతడుచేపట్టెను. చాంపరానులోని వ్యవసాయకులు, కూలీలు నీలిమందు వ్యాపారస్తుల లాభములకొరకొక శత్యామృతపైగ సన్మాయమైన నిర్బంధపరతులతో నీలిమందు పైరుచేయవలసియుండెను. గాంధీజీ వారి పక్షమునహించి విజయపక్షముగ సత్యాగ్రహ

మును జరుపుటతోడనే కాంగ్రెసు ప్రజాసంస్థయయ్యెను. కై రాజ్యంలో సక్రమముగ విధింపబడినభూమిపన్ను తగ్గింపుకొరకై జరుపబడిన సత్యాగ్రహముకూడ నాజిల్లాప్రజలను మేల్కొల్పి పెను. కాంగ్రెసు రాచకీయములు గవర్నరుల కార్యనిర్వాహక వర్గముతో స్థానములను, దేశములోని పెద్ద యుద్యోగములలో నెక్కువభాగమును కోరుటతో శృప్తిపొందలేదు. అవిప్రజానీక మయొక్క కష్టనిష్ఠురములతో నై క్యమగుటయేగాక వానిని నివారించెను. 1917-18లలో ప్రారంభమైన యాయుద్యమము లవంటివే మరొన్నికలవు. ఈయన్నింటి లక్ష్యము నొకచిన్న వర్గములేక తరగతియొక్క లాభముకాక బహుజనలాభమని గుర్తింపవలెను. ఈనివారణకొర కొక్క బ్రతిష్ఠాప్రయోజనము లతోను, ప్రభుత్వముతోను గాక భావప్రయోజనములతో గూడనంత తీవ్రముగ నేపోరెను. ఛార్జ్ టీలలోపనిచేయు కూలీల దుస్థితి గాంధీజీదృష్టి నాకర్షించెను; ప్రప్రథమముననే యతడు అహమ్మదాబాదుకూలీల దుస్థితినిచక్కబరచెను. నిమ్నజాతుల స్థితి హృదయ విదారకముగనుండుటచే సతదీక్షూర దురాచార ముపై దండెత్తి దీనికొక తనప్రాణమునుకూడ నొడ్డెను. కాంగ్రెసు సంస్థకూడ దిసదినాభివృద్ధిగాంచి యానదృఢాభరతము నలముకొని నేడు లక్షలకొలది సభ్యులతో నలరారుచున్నది. కాంగ్రెసుయొక్క పలుకుబడి దానిసంఖ్యసూచించు దానికంటె నెక్కువగ విస్తరించెను.

అతడు భారత ప్రజలలో రాజకీయ ఆత్మాభిమానమును రగుల్కొలిపి వారికి మున్నెన్నడును లేని సంఘటనశక్తిని ప్రసాదించెను. ఇదియే గాంధీజీయొక్క యుక్తప్రసేవకాదు. భారత రాజకీయములకేకాక తత్త్వమానవలోకము కంటకు నతడొక యసమానాస్త్రమును ప్రసాదించెను. అతడ న్యాయములను, అక్రమములను నివారించుకొనుట కొక యుపాయమును కనిపెట్టెను. రవి యస్తమించని బ్రిటిషు సామ్రాజ్యముతో నాయుధములు లేకుండ పోరవచ్చునని యతడు మనకు బోధించెను; అతడు మనకును ప్రపంచమునకునుకూడ యుద్ధముకు మారుగ నొక నైతిక విధానమును చూపెను. అబద్ధములతోను, కుతంత్రములతోను దుష్టమయిన రాచకీయముల నతడత్యుచ్ఛమైన యాదర్శస్థితికి గొంపోయెను. రాచకీయములలోగూడ నతడు సత్యమునకు (దాని ఫలితము తాత్కాలికముగ నుపద్రవకరముగ కన్పించినను) అద్వితీయస్థానము నిచ్చెను. అతడు మనలోనున్న దుర్బలత్వములను, దోషములను మన శత్రువులనబడు వారియెదుట నిర్మోగమాటముగను, బుద్ధిపూర్వకముగను నొప్పుకొనునపుడు మిత్రులుకూడ డిల్ల పోవుచుందురు. కాని మన దుర్బలత్వములను కప్పిపెట్టుకొనుటలోగాక వానిని తెలిసికొని యెదుర్కొనుటలోనే మనబలము కలదని యతడు చెప్పెను. తూచా తప్పకుండ దౌర్జన్య రాహిత్యము నవలంబించుట (దానిని కొంత సడలించుట లేక యుపే

క్షీంచుట తాత్కాలిక లాభముగ కాన్పించినను) సరళమైన నీతియేగాక బుద్ధినంతమైన నీతియని యనుభవము చాటుచున్నది. ఆతని బోధనలలోనున్న నైతిక, ఆధ్యాత్మిక ఆవేశమే ప్రజాహృదయము నాకర్షించెను. సర్వత్ర అంధకార మావరించియుండ మన దుఃఖ, దాస్యాంబుధినుండి మనలను తరింపజేయగల నావికు డతడొక్కడేయని వారు గ్రహించిరి. మనము పూర్తిగ నిర్వీర్యులమై యున్నపుడతడు సత్య, అహింసలద్వారా మనము మన నొకటముగ గుర్తించునట్లుచేసెను. ఇంతకు మానవుడెట్టి ఆయుధములతోను పుట్టలేదు. చివరకు పెద్దపులికున్న కోటలుగాని, అడవియెనుముకున్న కొమ్ములుగాని యతనికిలేవు. అతడొక యాత్మతోను మనస్సుతోను పుట్టినాడు. అతడు తన రక్షణకొరకును, ఉన్నతి కొరకును నీ బాహ్యపరికరములమీద నేల యాధారపడవలెను? మనము వానిపై నాధారపడునంతవరకుమృత్యువు, వినాశము తప్పదనిమహాత్ముడుమనకు బోధించెను. మనలోనున్న ఆత్మను ప్రేరేపించిననాడు జీవితము, స్వాతంత్ర్యము మనదేయగును. ఒకసారి ఆ యాత్మయుద్దీపితమైనచో నొకసారి బాహ్యపరికరములమీదను పరిస్థితులమీదను ఆధారపడుటపోయి ఆత్మవిశ్వాసము చేకూరినచో నీ ప్రపంచములో నేశక్తియు మనలను దాస్యమున నుంచజాలదు. భారతదేశము క్రమక్రమముగ (కాని నిశ్చయముగను స్థైర్యముగను)

నా యాశ్చర్యజ్ఞానమును పొందుచు దానికి తగిన యప్రతిహత శక్తిని సంపాదించుచున్నది. మహాశ్మగాంధీ నాయకత్వము క్రింద భారతము చేపట్టిన సత్య, అహింసలను సరళ అసిధారా మార్గమును వీడకుండునట్లు భగవానుడనుగ్రహించును గాక! అదియే మహాత్ముడు భారత రాచకీయములకు ప్రసాదించిన మహాత్తరవరము. అదియే భారతదేశము ప్రపంచ మోక్షమున కిడుకానుక !

—१—

భ గ వ దు న్నా ది

రెజినాల్డు రెయినాల్డ్స్ (లండను)

భగవంతుడు తన భక్తులను వింతరూపమున ప్రపంచమున నెడజల్లి యిట్లనెను “కాలమును మించిన జ్ఞానమును బోధింపుడు; అష్టకష్టముల నెదుర్కొనుడు; పరివర్తన మార్గములను సృష్టిచేయుడు” అని ‘భగవదున్నాదులు’ అను తన పద్యములో హోల్సు అను నాతడు వ్రాసెను. దీనిని నేను భారతదేశముకు పోవుటకు కొద్దిమాసములముందు విశ్వభారతి క్వార్టర్ల పత్రికలో (1929 లో) చదివితిని. ఆ పద్యము కంతవేరు ప్రతిష్ఠలు లేకపోయినను నేను చదివినదేదియు దీనివలె నాహృదయమున హత్తుకొనలేదు. దీనికి కారణ మా పద్యములోనున్న నిజగుణమేకాక నవి ‘వేదవాక్కు’ లగుటయే !

ఆ పద్యములో భగవంతుడు తనయందున్నాడులై నవారి కిట్లు బోధించును. “బధిరము వహించుడు; ఎనరికిని భయపడకుడు; తాక్యపద్ధతుల నెల్లప్పుడును వదలివేయుడు.” వారిట్లు శిక్షింపబడి “అతి సుకుమారముగ పెరిగిన కోమలగాత్రులకా కలిదప్పులను కల్పించి నేడందరిచేతను శాపదగ్ధులై రేపందరి యాశీస్సులనందుకొందురు”. తమ యన్వేషణలోవారు “మానవుల దూషణభూషణములను, చెవికింపగు స్తోత్రపాఠములను” ద్వేషింతురు. కానివారు “విశ్వాసోన్నాదులై” మానవనేత్రసీమల వెలుగొందచేయుచు తమకు ఋజుకార్య నిర్వహణశక్తినిచ్చు జ్ఞాన బోధతులతో ప్రకాశించుచుండును. ఈపద్యమును కనుగొనిన కొద్దిరోజులకే నేను “మహాత్మాగాంధీ యనబడు మొదటిరకపు ఒహిరంగోన్నాదిని” కలుసుకొంటిని. ఆ పద్యములో నన్నంత యెక్కువగ నాకర్షించి యుద్బోధపరచిన వర్ణన అన్నివివరములలోను నితని కెంతయు సగియున్నట్లు నా కనతి కాలములోనే ద్యోతకమయ్యెను. ఎనడెంత గట్టిగ వాదించినను గాంధీజీ ‘రాక్షసుడు’ అని నేనొప్పుకొనను. పదివత్సరముల క్రితము నా కతని పరిచయమైనది లగాయతు నే నతని మాటలను చేష్టలను అతి నిశితముగ విమర్శించుచుంటిని. నేను మహాత్ముడు ప్రమాదరహితుడని గ్రుడ్డిగ పూజించు కోటిలోని వాడనుకాను. అతడవతార పురుషుడనియు దేవదూతయనియు కూడ నేనంగీకరింపను. అతని గొప్పనమనాని రావనీతిపై ననే

యాధారపడినచో నది కొఱగాకుండెడిదని నాయభిప్రాయము. అతనిని గ్రహించుట కితర ప్రమాణములు కావలెను.

గాంధీజీయొక్క సమగ్ర నిజప్రభావమును గుర్తించుటకు హిందూమతముయొక్క పుట్టుపూర్వోత్తరములు, వివిధసంస్కరణోద్యమచరిత్ర, దేశములోని వివిధసాంప్రదాయముల యభివృద్ధిమొదలగు గాఢయావత్తు తెలియవలెను. కారణమేమన నియమబద్ధమైన మతము క్షీణించుచుండుట సహజము. దాని నాశమునుండియే నూతనచైతన్య బీజములు నిరంతరాయముగ నుద్భవిల్లుచుండును. వీనిలో నాత్మవస్తువు తేజరిల్లుచు పాతచెత్త ఖలమైపోవుచుండును. ఎండురెబ్బలు, పండుకూకులురాలిపోవును. అమెరికాదేశ క్రైస్తవ 'పిడుగొకడు' మహాత్ముని శిష్యులలో నొకనిని ప్రశ్నించుచుండ నేనువింటిని. ఏపుస్తకప్రభావము మహాత్మునిపై నెక్కువగ కలదని యతనిప్రశ్న. "గీత" యని జవాబునచ్చెను. క్రొత్తతెప్ప మంటు, టాల్ స్టాయి, రస్కిన్ గంధములు అతనికి కరతలామలకములే! కాని గాంధీజీ ముఖ్యము గహైందవ సంస్కర్త.

అయినను అతడు కేనలమొకహైందవుడేకాదు! మహమ్మదీయులచేతను హిందువులచేతనుకూడ మొట్టమొదట ఋషిసత్తముడుగ కీర్తింపబడిన కబీరు అతని నిజనమూనా. అతడు హిందూ మహమ్మదీయయొక్కతను సాధించిన మహాప్రవక్త;

తాను మహమ్మదీయుడై ననుహించుకొనునైన రామానందుని శిష్యుడు. కబీరు సూక్తులను రవీంద్రనాథటాగూరు ఇంగ్లీషులో ననువదించెను. ఈయుభయులచారిత్రక సంబంధమునది తెల్లము చేయుచున్నది. “నీబుద్ధిసూక్ష్మతను కట్టిపెట్టుము. కేవలవాగా డంబరముచే నీవతనిని చేరజాలవు ... “శాస్త్రసాక్ష్యములతో నాత్మవంచకుడవు కాకుము...ప్రేమ దీనికంటె భిన్నమైనది; దీనిని నిజముగ నన్వేషించినవాని కిది లభ్యమగుచున్నది.”

మతనాయకుడైన గాంధీజీబోధలలోని సార మీమాడు చూటలలోని నిమిదియున్నది. నేనిప్పుడతని నీమతద్వైప్యతోనే చర్చింపబూనితిని.

“గీత పూర్వాచార పరాయణతను సమర్థించునా?” అను వ్యాసమునొక వ్యాసకర్త గాంధీజీకిపంపించెను. మహాత్ముడు యరవాడ జయిలునుండి 1933 జనవరి 11వ తేదీని దానికీవిధము గజవాబుపంపెను. “నేను మీరెందు వ్యాసముల సతిజాగ్రతగ పఠించితిని. మీదిపండిత విధానము; నావట్టిదికాదు.”

గీత పూర్వాచార పరాయణతను సమర్థించుట లేదని పండితుడును భగవదున్నానియుకూడ నంగీకరించినట్లు వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు. కాని గాంధీజీ తనదృక్పథమును “బుద్ధి” ద్వారాచేరలేదు.

“సత్యాన్వేషియొక్క సమరమతి కఠినమైనది; శ్రమ సంకులమైనది. అతని శపథముయోధుని శపథముకంటెను లేక

భర్తననుగమింపగోరు వితంతువుయొక్క శపథముకంటెనుకూడ కర్కశమైనది; యోధుడే కొద్దిగంటలకాలమో యుద్ధముచేయును. వితంతువుయొక్కపోరాటము మృత్యువుతో సమాస్తమగుచున్నది. కాని సత్యాన్వేషిపోరాటమహర్షిశము, ఆమరణాంతముజరుగుచునే యుండును.” అను కబీరు వాక్యములు గాంధీజీకి చెల్లునని చెప్పవచ్చును.

“జీవించియుండగనే మీరు మీపాశములను ఛేదించుకొన జాలనిచో మరణమున మీకు మోక్షాశయెక్కడకలదు? ప్రాణి శరీరమును వీడిపోయినంత మాత్రముచే నాపరాశ్రమనిచేరు ననుకొనుటవట్టికల్లు. అతడిపుడుచిక్కెనా అప్పుడునుచున్నాను. ఇప్పుడుచిక్కడా మనకనవరతమృత్యుపురనివాసము తప్పదు.” అని ప్రాణమరణములను గురించి కబీరు చెప్పునపుడు గాంధీజీయొక్క యాధ్యాత్మిక తత్వమేవిశదము చేయబడుచున్నది.

క్రైస్తవమతములోని కేధలికు, ప్రొటెస్టంటుసాంప్రదాయములకు తుల్యమైనట్టివియే చాలమతములలో కాననగును; ప్రతిసాంప్రదాయములోను కొన్నిదోషములు కొన్నిగుణములు కలవు. ప్రొటెస్టంటు సాంప్రదాయముయొక్క ఘనతయది ప్రసాదించిన పవిత్రపురుష సత్తములలోకలదు. ప్యూరిటను మతము (పవిత్రానా నారాధించు మతము) లో సహింసరాని నిషేధములుతప్ప మరేవియు నీయుగమువారికి కానరావు. అది ఘోషకలో దేనితో పోరనలసివచ్చెనో యనవిషయమును మర

చుటసులభము. అరుదగులుచే బాధపడురోగికి తానువర్జింప
నలసిన వస్తువులనుచెప్పి యతనిని కఠినపథ్యముతో నడిపించు
నైద్యునివంటివాడే సమయైన పూర్వీకులను అని గ్రహింపనలెను.

ఎచ్చోట తలయెత్తినను గొప్పసంఘ సంస్కారోద్య
మము, విప్లవోద్యమముయొక్క పవిత్ర చిహ్నములు కనబడక
తప్పదు. తమ సర్వశక్తుల నొక్క విషయముమీదనే కేంద్రీ
కరింపవలసిన వారెన్నింటినోకట్టి పెట్టుట వారి శిక్షలో నొక
భాగమగుచున్నది. కనుక నాధునిక భారతనాయకులు పూర్వ
కులగుటయు వారి నాయకమణి కఠినతాపసియగుటయు
నాశ్చర్యముకాదు. భారత ప్రజల నజ్ఞానాంధకారములోను,
సోమరితనములోను, కులవిద్వేషములలోను, మూర్ఖ్యములోను
ముంచుచున్న దాస్యశృంఖలములను, దోషులను ఛేదించని
యెడల సామ్రాజ్యతత్త్వమును నిర్మూలింపబూను విప్లవ
మేదియు ముందుకు పోజాలదు. శ్రోత్రియ బృందముయొక్క
అధికారమును, వారి “అస్పృశ్యత”వలన నంగీకరింపబడినదోష
ములను, స్త్రీలన్యూనస్థితిని, శిశువివాహములను, పారిశుధ్య
నిర్లక్ష్యమును, వివాహములలోచేయు దూబరాఖర్చును, నల్ల
మందు సేవించుటన—ఒక్కమాటలో రాజకీయ మాండ్యమును
తెచ్చిపెట్టిన సమస్త సాంఘిక అవినీతిని—యెదుర్కొనుటచేతనే
గాంధీజీ రాజకీయ మోక్షమును ప్రసాదించు యుద్యమములను
నడుప గలుగుచున్నాడు.

హైందవ శ్రోత్రియత్వమును ప్రధాన ప్రవాహము నెదు
ర్కొనుటలో గాంధీజీకి తోడ్పడిన యనాదిసిద్ధముగు సాంఘ
దాయము భారతదేశములో కలదని మనము గుర్తింపగలము.

గాంధీజీకి చాలకాలము పూర్వమే భారతదేశములో
“భగవద్గీతానులు” కలరు. వంగదేశములో నీ ‘పిచ్చి’ వాలో
మహమ్మదీయులు, హిందువులు ముఖ్యముగ తక్కువ తర
గతులవారు కలరు. ఆధ్యాత్మికముగ వారు కబీరుకు సన్ని
హితులు. వారు శాస్త్రప్రమాణములను, దేవాలయముల
పవిత్రతను తిరస్కరించిరి. వానిని గురించి యీ క్రింది దోష
ములు చూపబడినవి. “ఓప్రభో! మనీషులు దేవాలయములు
నీమార్గమును కప్పివేయుచున్నవి. నీ పిలుపును నేను విను
చుందును. కాని గురువులు పురోహితులు నాకడ్డముగ ‘చాట
పెయ్యల’ వలె నా మార్గమును నిరోధింతురు.”

వారైచ్చిక దాటిద్రవ్యమును, ఆత్మగౌరవమును, ఆత్మ
జ్ఞానమును వరించిరి. “ఆంతరంగికగురువే” “హృదయగుహార
ములోనున్న మానవుడే” వారి భగవంతుడు.

మా స్వల్పజ్ఞానముతో ననిర్వచనీయమైన శక్తిని
గ్రహింపబూను నాకును యితరులకును ఒక ‘పిచ్చి’ వాడే యిట్టి
హితవౌసగెను.

“స్వర్ణకారకు డొకడారామమున కరుదెంచెను. అతని
యొద్ద నొక యొరపిడిరాయికలడు. దానిమీదగీచి పద్మము
నతడు విలువరింపగలడు.”

స్వర్ణకారకుని ప్రమాణముతో చూచినపుడు పద్మముకు
మూల్యములేదు. భగవదున్నామలను మానవబుద్ధిచే పరీక్షించు
మన మామూలు ప్రమాణములు నిరర్థకములు.

గాంధీజీ కొక పాశ్చాత్యుని

యభినందనములు

రోమను రోలండు

ఎవని పౌరాణికగాథ 'కృతయుగ' స్థాపనమున సువర్ణా
క్షరములతో లిఖింపబడునో యట్టి గాంధీజీ భారత జాతీయతను
సృజించిన కేవల భారతవీరుడు మాత్రమేకాదు! అతడు తమ
నిజశక్తిని, ఐకమత్య ప్రభావమును, స్వాతంత్ర్య స్థాపనాభీష్ట
మును భారత ప్రజలలో నుద్దీపింపజేసిన నిరంతర చైతన్య శక్తి
మాత్రమేకాదు! విస్మయింపబడిన లేక పెడదారి త్రొక్కిన జీససు
సందేశము నతడు యావత్పాశ్చాత్యలోకము కొరకు పునరుద్ధ
రించెను; మానవలోకములోని ఋషిపరంపరలో తన నామము
నా చంద్రార్కముగ స్థాపించుకొనినాడు; అతని తేజఃప్రభా
వము భూనభోంత రాశముల వెలుగొంద చేయుచున్నది.

ఇట్టి సాదృశ్య మత్యద్భుతమని యూరపుఖండవాసులు
భావించు దినములలో నితడావిర్భవించెను. యూరపు నాలు

గేండ్ల రణరంగమునుండి 'ఒటికిఒట్ట కట్టెనోలేదో ! ఆయుధ భీభత్సము, శిథిలములు, క్రోధ ద్వేషములు చల్లారనేలేదు ! అవి మరింత ఘోరతరయుద్ధమున కంకురార్పణచేసినవి. తెన్ను మిన్నుకానని అంధకార ఒంధురసుగు నిశీధము యూరపు నావరించెను; ముఖము సిరాశ దానిని ముంచివేసెను. ఆశా లేశముకూడ కాన్పించదాయెను ! ఇట్టి సమయమున కత్తిలేక కట్టలేక యొంటినిండ బట్టలేక, దౌర్జన్యము నెంతమాత్రము నెరుగక ప్రేమ, జ్ఞానములను శస్త్రములను బూనిన బడుగు దిగంబర గాంధీ విజయభేరి మ్రోగించెను. దీనితో పాశ్చాత్య లోకము దద్దరిలెను; ఇది యచ్చట నిశ్శంకముగ సాంప్రదాయ సిద్ధముగ సంగీకరింపబడిన భావములకు, రాచకీయములకు సవాలు ! ఆ నై రాశ్యాంధకారమున నిదియొక యాశాజ్యోతి ! దీని నెవరును సమ్మజ్జాలరైరి ! ఇట్టి యద్భుతవ్యక్తి యొకడు కలడని విశ్వసించుటకే కొంతకాలము పట్టెను. మహాత్ముని సందేశమును గ్రహించి పాశ్చాత్యలోకమునకు వెల్లడించిన వారిలో ప్రప్రథముడనగు నాకంటె నెక్కువగ దీని నెవరెరుగుదురు ?.....కాని యీ భారత ఆధ్యాత్మిక గురువుయొక్క యునికి, . దినాదినాభివృద్ధిగాంచు నిరంతరాయ కార్యకలాపము విశదమగుటతోడనే పాశ్చాత్యలోకమునుండి విశ్వాస, అభి నందనాదులు కురియనారంభించెను. చాలమంది కతడు జీససు యొక్క అపరావతారము. ఎట్టి నైతిక సూత్రముచేతను

నమపబడక తనయాత్మ వినాశమునే తెచ్చిపెట్టుకొనిన క్రిమ
రహితమైన పాశ్చాత్యనాగరికతపై రోతగలిగిన స్వతంత్ర
భావనాశక్తిగల కొందరికతడు మాసో, టాల్ స్టాయిల యప
రానతారము! మీరు నాగరికతలోనున్న దోషములను, మేడి
పండు భ్రాంతిని నిరసించి ప్రకృతికి మరలవలెనని, పవిత్ర,
సకలజీవితము నాస్వాదింపవలెనని ప్రజల నుద్బోధించిరి. ప్రభు
త్వములతనిపట్ల నుపేక్ష, నిర్లక్ష్యము నటించెను. కాని ప్రజల
కతడు సచివుడు, హితుడు, సోదరుడు. ఇచ్చట స్విడ్జరులండు
లోని వినమ్ర, గ్రామ, పర్వతసీమవాసులలో నతడుద్బోధించిన
పవిత్రప్రేమను నేను కండ్లార చూచితిని.

అతని ప్రేమ, జ్ఞానసందేశములు జీససు సందేశమువలె
ససంఖ్యాకములగు సత్పురుషుల హృదంతరాశముల బ్రవే
శించెను. కాని యుద్ధమును, వినాశమును ఆలింగన మొనర్చిన
ప్రపంచముయొక్క విధివిధానమును చూచినేయుట కతడంత
టితో తృప్తిపడలేదు. దౌర్జన్య రాహిత్య సూత్రమును రాచ
కీయముల కన్వయింపచేయుటకు ప్రస్తుత యూరపుయొక్క
నైతిక వాతవరణముకు సుతరాముభిన్నమైన వాతావరణ
మవసరము. దానికమితమైన, యేకగ్రీవమైన స్వార్థత్యాగము
కావలెను. లక్షలకొలది ప్రజల రక్తస్రవంతులలో నీదులాడి
ప్రపంచమున స్థావర మేర్పరచికొనిన నూతన డిక్టేటరు విధాన
ముల క్రౌర్యము దినదినాభివృద్ధి నొందుచుండు స్థితిలోనిది

ప్రస్తుతము జయించుట యసంభవము. ప్రజానీకమింకను చిర
కాల మష్టకష్టముల ననుభవించిన కాని యిట్టి త్యాగప్రభా
వము జయమొందజాలదు. గాంధీజీకున్న విశ్వాసమువంటి
విశ్వాసబలముచే పునీతులు కానినాడు ప్రజల నుద్ధరించు వీరత్వ
ముత్పన్నముకాదు. పాశ్చాత్యలోకమున ప్రజలలోను నాయకు
లలోనుగూడ నధిక సంఖ్యాకులలో నిట్టి భగవద్విశ్వాసము
లోపించినది. కొంత విశ్వాసములు (దేశీయములైనను విస్తృత
యుతములైనను) దౌర్జన్య వారసత్వముకలవి. తమ స్వేచ్ఛను,
స్వాతంత్ర్యమును చివరకు జీవితములనుగూడ కులప్రభుత్వ,
ఘోషిస్తు ప్రభుత్వముల సంపుటియైన సామ్రాజ్య ప్రభుత్వముల
భయంకర నదనములనుండి రక్షించుకొనుటయే యూరపుప్రజల
సర్వరకార్యము. ప్రజలు రాక్షసు పరిత్యాగము చేసినచో
శతాబ్దములకొలది మానవదాస్యమును తెచ్చిపెట్టుకొనిన వార
గుదురు. కనుక మనము గాంధీజీ సూత్రము నెంతగౌరవించినను
యిట్టి పరిస్థితులలో దానిని సమర్థింపజాలము.

ఆత్మశాంతి, ప్రేమతత్వము క్షుభితార్థవ మధ్యమున
నొకదీవిలో రక్షింపబడి యచంచలముగ వెలుగొందు సత్యంత
పవిత్రనైతిక నాగరికత పెన్నిధానము. ఇదియీప్రపంచమున
మధ్యయుగ క్రైస్తవమతముల యుత్కృష్టస్థానము నలంకరించు
ననినాయభిప్రాయము. ఎంత పవిత్రనంతము దేదీప్యమానము
నగుస్థానము! ప్రాచీన క్రైస్తవక్రమ స్థాపకాచార్యులగు,

బ్రూనో, బెర్నార్డు ఫ్రాన్సిసులవలె గాంధీజీ తత్వమీ విషమ
కాలో ధర్మాతతరంగములమధ్య మానవజాతియనుభవించుచున్న
యీయుగసంధిమధ్య మానవప్రేమను, సామరస్యమును రక్షిం
చుగాత !

“ ‘భగవంతుని శాంతి’ రాజ్యముచేయు సర్వమానవస్వర్గ
ము” కొరకు మనయల్పశక్తితో పనిచేయున్న శాస్త్ర, సాహి
త్యాదికళోపాసకులమగు మనముకూడ (చర్చించుతాచార్యుల
భాషలో) “మూడవ ఆశ్రమాధికారులు” అగుమనముకూడ
రావోవు మానవలోకాదర్శమును త్రికరణశుద్ధిగ గ్రహించు
చున్న మనగురువు, సచివుడు, సోదరుడు అగు గాంధీజీకి జే జే
లొనర్చెదముగాక !

ఒక ఆంగ్లయువతి విశ్వాసము.

మాడ్ రాయదనుకన్య యం. యె. డి. డి.

ఒకహిందువు నేటిప్రపంచములో నుత్తమోత్తమకై శ్రీస్త
వ్రుతని కై శ్రీస్తవలచేసినే భావింపబడుట చాలవింతయగు విష
యము. గాంధీజీకృపిని నేను చూచుకొలది యతని సందేశము
లనుపఠించికొలది యిది యదార్థమని నాకు మరింతగోచరించు
చున్నది. నాదృష్టిలో జీససుపరిపూర్ణుడు; అతనిపరిపూర్ణతయన

మానమైనది. దీనిని గాంధీజీగూడ కాదనడని నేనెరుగుదును. కాని మహాత్మాగాంధీవలె జీససు కఠినమీపములోనున్న వారెవరును నేడతని విశ్వాసాలో లేరనియే నేనుచెప్పబూనితిని.

నేను వారంవారము పఠించు హరిజనపత్రిక భగభగ మండుచు నోరాన్నివేయు యెడారిభూమిలో నిర్మల సలిలపాన మువంటిది. “అధికారలాలసరాజ్యశంకము” తప్పుపనీతులను, తప్పుడు ప్రబోధములను గావించుచు నేడుమూరపులో శాంతి కొరకుపనిచేయు వారినిగూడ పెడమార్గముపట్టించెను. “న్యాయ ముచుబలవంతముగ గుంజవచ్చుననియు” దానివలన శాంతిచే కూరుననియు వారిప్పుడు తలంచుచున్నాను. పోలండు పాపక మయిపోయిన తరువాత నోటినిండ గుడ్డలుకుక్కబడి చేతులు కాళ్లుబంధింపబడి యొక స్త్రీ నేలమీదపడియుండ నొకయాయు ధభటుడు వివిధాస్త్రశస్త్రములను ధరించి “వార్సాపట్టణమంత యు శాంతియుతముగనున్నది” అను వ్రాతతో నామెను కాచు చున్నట్టి పరిహాసచిత్రమును వారుమరచినట్లు కాన్పించును. యుద్ధానంతరము రషియామీద సలుపబడిన దాడులవలన బోల్షివికప్రభుత్వముకు మరింత స్థావర మేర్పడెననియు, జర్మనీ సమర్థించుటవలన హిట్లరు సింహాసనా నూఢుడయ్యెననియు, “యుద్ధము సంత మొందించుటకు జరిపినయుద్ధము” జరిగిన యిరు వదియేండ్లలోనే వెనుకటి యుద్ధముకంటె ఘోరతరమైన యుద్ధ

మేముములు మనలనావరించిన ననియు వారు విస్మయించినట్లు కాన్పించును.

హరిజనపత్రికలోని గాంధీజీ యమృతవాక్కుల నాస్వాదించునపుడీ యర్థశూన్యశబ్దాడంబరమును, చిత్తకాలుష్యమును తరించి సత్యమునందకుంతిత విశ్వాసముచే ప్రేరేపింపబడుటచే పవిత్రనంతములును, యుద్ధకౌర్యము సతిక్రమించిచూడగలుగుటచే నిర్మలములునునగు వాయువుల నాస్వాదింతుము.

గాంధీజీ 'యగ్రాహ్యుడు' అని యింగ్లీషు వారప్పుడప్పుడు నిందించుచుండును. ఇది 'నింద' యనినేనంటిని. ఏలయన "అగ్రాహ్యత్వము" చెడ్డకావలసిన విధాయికత్వము లేకపోయినను యుచ్చటనది నిరసనపూర్వకముగనే ప్రయోగింపబడెను. అతడు నిజాయితీ లేనివాడని వారారోపింతురు.

మహాత్ముని యడుగు ప్రశ్నలను అతని సమాధానములను నేను మొదట హరిజనపత్రికలో సత్యంతరతురతతో చదువుచుండెడిదానను. కాని నేనిప్పుడతడెట్టికష్టమైన ప్రశ్ననైనను విడుచువాడు కాడను సంతోషస్వాంతముతో చదువుచున్నాను. డాక్టరు మాంట్ కాగ్వ, సెరసోల్ యిత్యాదు లెవరేప్రశ్న వేసినను పరిపూర్ణవిశ్వాసము, నిజాయితీతో గూడిన సమాధానము వచ్చుచుండును.

కొండుటేబిలు సమావేశమునకు గాంధీజీ యింగ్లండు వచ్చినపుడు ఐచ్ఛిక దారిద్ర్యమునుగురించి మా కుపన్యసించు

టకు గిట్టుహాసుకువచ్చెను. ఆ హాలు క్రిక్కిరిసిపోయి వందల కొలది ప్రజలు బయట నిలువ నలసి వచ్చెను. తాను చెప్ప దలచుకొనినది యూరక చెప్పుటయేకాక చేసి చూపించు వాని మాటలను మేమతి శ్రద్ధాఘృణలమైవింటిమి. చివరన నేక ప్రశ్నలు వేయబడెను. మహాత్ముడు ఒదులుచెప్పుటకు పూర్వ మొక్కొక్కపుడాగుచుండెను; మానవభాష ప్రకటము చేయ గల నిష్కర్షయుతమును పరిపూర్ణ సత్యయుతమునునగు సమా ధానము నిచ్చుటకే యతడాగుచుండెనని నే నెరుగుదును. “సర్వమును పరిత్యజించుట యనగా నొడలిమీదిబట్టను తీసి వేయుటవంటిదికాదు; అది నీ యెముకలమీది చర్మమునొలిచి వేయుట వంటిది” అని యతడనెను. “కాని ‘ఓ గాంధీబాబా! నీవొక యంగవస్త్రమును ధరించితివి. నీకేమియు లేదని నీవెట్లు చెప్పగలవు?” అని నన్ను మీరడుగనచ్చును. నా సమాధాన మేమన నాకొక శరీరమున్నంతకాలము నేను దానిని దేనితో నైన కప్పకొనవలెను.” కాని “మీలో నెవరైనను దీనిని తీసి వేసి కొనగోరుచో నాయభ్యంతరములేదు. నేను పోలీసువారికి రిపోర్టుచేయను” అని యతడు పకపక నవ్వుచు చెప్పెను.

దయామయులగు బ్రిటిషుప్రభుత్వమువారు మహాత్మునికి పోలీసుసిబ్బందీని సస్లయిచేసిరి. వారపుడు గిట్టుహాసులోనే యుండి యీసంభాషణనువిని పొట్టచెక్కలగునట్లు నవ్వు నారంభించిరి. వారికేకాదు! మాకందరకు నాయవస్థయేపట్టెను.

మహాత్ముడు హాస్యరసము నొలికించుచుండటయు మనకు నవ్వుపుట్టించు విషయములే యతనికిని నవ్వుపుట్టించు చుండటయు చాలామంది మాండ్లయుల నానందపరవశులను చేయును. ఒక నాడతనిని నాకారుమీద తీసికొనిపోవు యదృష్టమునాకబ్బెను. శ్రోవలో నతడు నాకుగల 'డి.డి.' బిరుదును గురించి ప్రశ్నించెను. అదిగ్లాస్టోయూనివర్సిటీ వారిచే నాకు సమర్పింపబడిన 'వేదాంతకేసరి' అనునట్టి పట్టాయని చెప్పితిని. "ఓహో! బ్రహ్మతత్వమంతయు నీకు తెలియునుకాబోలునే?" యని యతడుచల్లగా 'నటించెను'

నాటి ప్రయాణ ప్రారంభోదంతముకూడ నాహృదయమున హత్తుకొనిపోయెను! మహాత్ముడు తనముందు కార్యక్రమముకు గొంపోవ నా కనుజ్జయిచ్చెను. కాని మేము గిల్లుహూసు నుండి బయటకు పచ్చుసరికి మానవ ప్రనాహము మమ్మడ్డ గించెను. నాకారు నాకు కన్పించలేదు. లండనులోనున్న కారు లన్నియు నచ్చటనేయుండెను. ఏకారుకాకాడే మహాత్ముని తీసికొనివెళ్లు భాగ్యముకొరకు పెనుగులాడుచు "పంజాబు మెయిలు వేగమున' నొకటితో నొకటి తలపడుచుండెను. నాడు చలివణకించు చుండెను; మంచు కురియుచుండెను. మహాత్ముడు కాపీనమాత్ముడు! అతని నాపకూడదని గుర్తించి "దగ్గరనున్న కారుయొక్కడు. నాకారు కొరకు ఆగవద్దు" అని నేనంటిని. "నేను నీకారుకొరకే వేచియుండెదను" అని యత

డనెను. దానితో నాకొక కిక్కిరిమబ్బిసల్లు నేనుబ్బిపోతిని !
అప్పుడు “నిలువనీడలేదు ! కాని సమస్తవస్తు చక్కవర్త” అను
జీససుయొక్క యొకభక్తుని వాక్యమొకటి నా జ్ఞప్తికివచ్చెను.
గాంధీజీ కొక్కకారుకూడలేదు ! కాని తమలో నొకదాని
ననుగ్రహించునను నాశతో నందలకొలది కారులతనిచుట్టును
పరిభ్రమించుచుండెను !

నేటి ప్రపంచమునకు మహాత్ముని దార్జ్వల్య రహిత
నిరాకరణమే శరణ్యము. అబ్బుడదేక్షల నిరంతరక్షేతము,
అనుభవము కలిగినమీదట సతమ దానిని విశ్వసించుటయే
గాక సతని విశ్వాసము దీనినాభివృద్ధి యగుటలోనే భారత
దేశముయొక్కయు ప్రపంచముయొక్కయు మోక్షముకలదు.
యూరపులోని దార్జ్వల్య, ద్వేషములచే నుక్కిరిబిక్కిరియైన నేను
యీ విషయమై యతని సమగు ప్రశ్నల సతియాతురతతో
చదువుచుందును.

అన్నింటికంటె నెక్కువగ స్త్రీనైన నాకీ మహాత్ముని
యంద నూన విశ్వాసము వర్ధిల్లెను. మానభంగముచేయు
ప్రయత్నము జరిగినపుడు స్త్రీ యేమిచేయవలెను ? అను ప్రశ్న
వేయబడెను. మహాత్ముడు నీకేమి సమాధానమునిచ్చును ?
అతడీ ప్రశ్నను విడిచివేయునా ? నేను స్త్రీని కానుకనుక నామె
తరపున సమాధానము నీయజాలననునా ? ఆ మరణాంతము
స్త్రీ దానిని ప్రతిఘటింపవలెననయు నితరమగు దార్జ్వల్యము

నువ్వయోగింపరాదనియు నతడు బహులు చెప్పెను. స్త్రీలోకము తరపున నేనతనికి వందనశతము లుచ్చింపచుచున్నాను. తనయిచ్చకు న్యాయోక్తముగ స్త్రీని “అనమానింపవచ్చును” కనుక “మానము” సంకర్భములో స్త్రీస్థితి పురుషుని స్థితినంటే శిష్టమైనదను విశ్వవ్యాప్తమైన యతిసామాన్య హేయభావము నీసమాధాన మంత మొందించుచున్నది. నిజమేమనె స్త్రీకాని పురుషుడు కాని యితరులు కార్యములవలన నెన్నడును అనమానింప బడ జాలరు. మనలను మానముమాత్రమే యనమానించుకొనగలము. “మృత్యువుకంటె సధమాధమమైన” విషయములు కలవు. మానభంగమందులో నొకటి. కాని యనమాన మితరుల చేతిలోగాని యితరులు యిచ్చలోగానిలేదు. అది మనయందే కలదు. గాంధీజీతప్ప యిట్టిసమాధానము నిచ్చుటకు మరెవ్వడు సాహసించెను? దానికి స్త్రీ ప్రపంచమునకును నతనిని బహుళ కరించునుగాక !

ప్రపంచమును నతడు నమ్మించగలడా? పాశ్చాత్యలోక మున నతివ్యాప్తమైన దౌర్జన్య విశ్వాసము తన దేశములోనే మహాత్ములకున్న పలుకుబడిని పోగొట్టి దౌర్జన్యమును దౌర్జన్య మొక్కటిగా జయింపగలదను విశ్వాసమును పోషించునని భావించుట కడు దుర్భరము. అదియొక్క భారతదేశమునకును, బ్రిటిషు సామ్రాజ్యమునకును మాత్రమేగాక యువప్రపంచ మునకును అరిష్టమని చెప్పకతప్పదు. ఒక్క అమారపులోనే

కాదు ! రెండు అమెరికాఖండములుగల పాశ్చాత్యదేశములలోనేకాదు ! జపాను, చీనా మొదలగు ప్రాచ్యదేశములలో కూడ దౌర్జన్యమునందు విశ్వాసము హెచ్చుచున్నది. భారతదేశము తన విశ్వాసమును నిలుపుకొనునా? సమర సంకులమైన ప్రపంచమున నది యొక్కటియే సత్యమును స్వీకరించి మనకు మార్గదర్శకత్వము వహించునా ? అట్లు చేయుచో ప్రపంచము రక్షింప బడును. అట్లు కానిచో—? భారతజననీ ! పరాజయము నొందకుము !

యద్వార్ధ నాకయత్వముయొక్క ఫలితములు

వైకౌంటు సామ్యుయల్ జి. సి. బి., బి. యి., డి. సి. యల్

అప్పుడప్పుడు గాంధీజీచేయు పనులు, చెప్పుమాటలు నాకు చీకాకు కలిగించుచుండును. అవి నాదృష్టి కన్యాయముగను వికటముగను కాన్పించును. అనేక విషయములలోనే సతనిని సమర్థింపజాలక సతని కెదురగుచుండును. అయినను సతడే సమాసమైన శ్రద్ధాత్యాగములతో సతనికి తట్టిన మార్గముద్వారా జగత్కళ్యాణముకొరకు అనవరతము పాటుపడువాడని నేను చెప్పగలను.

వైకౌంటు సామ్యూయల్, జి. సి. బి., బి. యి. డి. సి. యల్.

ప్రపంచము తన యుత్కృష్టపురుషులను గుర్తించును
గాక ! తన యుత్కృష్ట నేతకులపట్ల కృతజ్ఞతను చూపునుగాక!
“ గతించినవారికి పూలపాన్పు, బ్రతికియున్నవారికి బలుసు
ముల్లు ” అను హేళన హాస్యముకలదు. కాని యహ్మలై నపుడు
సజీవులకుగూడ మనము సపర్యలను చేయుట న్యాయము.

గాంధీజీ తన చిరజీవితములో భారతదేశమునకును
తద్వారా మానవలోకమునకును నపరిమితమగు సేవచేసెను.
అతని సేవలో మూడు ముఖ్యముగ విభజింప దగినవి.

అతడు “ అణగి మణి, యుండునట్టి ప్రాచ్య ” లక్షణ
ములుగల ప్రజలను కనుగొనెను. జయింపబడుట, పాలింప
బడుట, వెనుకబడియుండుట, విద్యలేకయుండుట, మూర్ఖత్వము,
దారిద్ర్యము—ఇవి యన్నియు నసంఖ్యాక భారత ప్రజానీకము
యొక్క విధిలిఖితముగ స్వీకరింపబడెను. గతచరిత్రయు యెదు
కొనరాని ప్రస్తుత పరిస్థితులును కనిన దోహదముచేసెను.
దీనిసంతను మార్చివేయుటకు గాంధీజీ సరికల్పించెను. అతని
గుణగణములతని ప్రతిభను హెచ్చించెను. అతని యందా
ధ్యాత్మికావేశము అపరిమిత లౌకిక నివేకము మేళవించెను,
ఇట్టి సమ్మేళన మతియరుదుగ నుండును. ఇది ప్రజలలో చలన
మును కలుగచేసి జయదుందుభులను మ్రోగింప నమర్థమైనది.
అతడు వెన్నువిరిచి, కండ్లుపైకెత్తి, పరిస్థితులను నిర్భయముగ
తేరిబారచూడవలెనని భారతీయుని యుద్బోధించెను. “ జీవిత

వైకౌంటు సామ్యూయల్, జి. సి. బి., బి. యి. డి. సి. యల్.

ములో గతమునుమాత్రమే గ్రహింపగలము, కాని దానిని భవిష్యత్తున జీవింపనలెను.” అని చెప్పబడును. గాంధీజీ తన ప్రజలు భూతచరిత్రమును విచరించి దానితో మైమరువక సదిబోధించు పాఠములను నేర్చుకొన గోరెను; అతడు వారిని “ముందు చూపుతో జీవింప” గోరెను; ఈ సమగ్రజీవితములో నీప్రజల ప్రయత్నములో భారతస్త్రీలు సాల్గొనుట యచనముని యతడు చాటెను.

ఇంగ్లీషువారు ఆత్మశౌరవము కలవారు. కనుకనే మన మితరుల యాత్మశౌరవమును ఆదరింతుము. బ్రిటిషు ప్రజలకు నేడు భారతీయులపట్ల మున్నెన్నడును లేని శౌరవ మేగ్నడె ననుటకు సందియములేదు.

భారతరాష్ట్రములలో మానవలోకములోని యారవ నంతు ప్రజలున్నారు. ఈ మానవజాతిస్థితిని పెంపొందించుటకును, ఆశ్మనుద్ధరించుటకును గాంధీజీవలె మరేవ్యక్తియు పని చేయలేదు. హిందూదేశము, ఇంగ్లాండుదేశము యాపత్ర పంచముకూడ దీని కతనియెడల కృతజ్ఞత చూపవలసియున్నది.

ఈ యువ్యమును కొన్ని భయంకర నేరములవలనను దోషములవలనను కళంకితమైనది. కాని గాంధీజీ వీసకెన్న డును కారకుడుకాడు. అతని యాజ్ఞల నుల్లంఘించి యీషనులు చేయబడెను.

దౌర్జన్యరాహిత్యమును విధానముగను స్వాతంత్ర్యమును
లక్ష్యముగను మేళవింపచేసి యపూర్వవిజయమును సాధించు
టచే నతని పేరు చిరస్థాయికాగలదు. యుక్తముకావని ఘోషింప
వలెను, రాజముచే నొప్పించవలెను లేదా యువసరమునుబట్టి
యాజ్ఞోల్లంఘనము చేయవలెనుకాని దౌర్జన్యము, రక్తపాతము,
శతృవునుచంపుట పనికిరాదని యతని సందేశము.

ఈనీతి భారత ప్రజాశీలమున కెంతయు తగియున్నది.
దీనికి చాల స్వార్థత్యాగమవసరము; స్వార్థత్యాగమునకు భారత
దేశము పట్టినట్లు. అది వారి స్వాధీనపరిష్కారమునకు సరిపోవును.
అది ముఖ్యముగ మతవిషయకమైన ప్రవర్తన. అది సఫల
మయ్యెను. దౌర్జన్య రాహిత్యము, ప్రజానీకముయొక్క బ్రహ్మాండ
మైన ప్రయత్నములుకలసి దౌర్జన్యవిధానముకంటె త్వరితము
గను, పూర్తిగను శతృవును సాధింపగలుగును.

గాంధీజీ మూడుసేన నిమ్నబాత్మ్యస్థరణము; అతడు
భారతరాజకీయములలో దాని కగ్రస్థానమునిచ్చి దానిని విజయ
పథమున స్థాపింపగలిగెను.

అస్పృశ్యత భారతదేశ స్తాంఘిక, మతచరిత్రకు తీరని
మచ్చయని నిజమైన భారతమిత్రులు యొప్పుకొనకతప్పదు.
'అన్నెముపున్నెము' యెరుగని కోట్లకొలది ప్రజలను గర్హించు
మతము నేమనవలెను? అది వారిని మొదట పతితులనుచేసి
మరెట్టి దోషమునకునుగాక నీ కారణమునకే వారి నణచి

వైకౌంటు సామ్యుయల్, జి. సి. బి., బి. యు. డి. సి. యల్.

వేయుచున్నది. యదార్థమైన మత ముష్పడును మానవాత్మకు
మోక్షమిచ్చించి యుద్ధరింపఁజేసేగాని దానిని నణచి వేయరాదు.

గాంధీజీ తన నిశిత సిర్వక్రదృష్టిచే దీనిసంతను గ్రహిం
చెను. అతని హృదయము తరుగుకొనిపోయెను. దుఃఖితుడై
మైన యీ మానవకోటి నుద్ధరించుట కతడు భగీరథ ప్రయాతన
ములనుచేసి యీ భారత కళంకమును తొలగించి నాగరిక
జాతులలో దాని కుచితస్థానమును సంపాదించెను.

డెబ్బది వత్సరముల చరిత్రలోకల యీ విజయములను
సజ్జవుడైన మరేన్యక్కి వర్ణింపగలడు? ఒక బ్రహ్మాండమైన
జాతిని మేల్కొల్పుట; దానికాత్మశౌరవమును ప్రసాదించుట;
దౌర్జన్య మక్కరలేకుండగనే మానవాత్మయొక్క బలముచేతనే
ప్రజావ్యవహారములను చక్కబెట్టవచ్చునని వర్తమాన, భవి
ష్యల్లోకములకుచూపి యందు నాయకత్వము వహించుట;
శతాబ్దములకొలది పతితులైయున్న కోటానుకోట్ల నుద్ధరించు
టలో నాయకత్వము వహించుట—ఇట్టి నెన్నియో కలవు.

రౌండుటేబిలు సభలవలన కలిగిన యభిపాయము

వైకౌంటు శాంకి యం. యె, డి. సి. యల్

నేను గాంధీజీని 1931 సెప్టెంబరు 13 వ తేదీని మొదట సారి కలుసుకొంటిని. రౌండుటేబిలు సభలయొక్క ఫెడరలు కమిటీసభలలో కొన్ని నెలలు గంటలకొలది, రోజులకొలది మేమొకరిప్రక్క నొకరను కూర్చుంటిమి. అతి యాదుర్దాతో గూడిన కాలమున నొకని ప్రక్కన కూర్చొని క్లిష్టసమస్యలను చర్చించినమీదట మన మతనిని ప్రేమింపవలెను; లేదా గర్హింపవలెను. నన్ను గాంధీజీ తన మిత్రులలో లెక్కపెట్టుకొన వచ్చునని నాయాశయము.

అతడు యింగ్లండువచ్చినపుడు లండనులోని డార్బెస్టరు హోటలువద్ద నేనతని పరిచయమును పొందితిని. అతడు వచ్చుచున్న సంగతి తెలిసి యచ్చట వేలకొలది ప్రజలుచేరిరి. అతడు సభేను దుస్తులను ధరించినయొక వామనమూర్తి; కాని యతని నడక నిజగౌరవమును, పేరు ప్రతిష్ఠలను గుర్తించిన వాని నడక వలె నుండెను. అతని యాకృతి వింతగనుండెను. కాని యతని యాకర్షణాంత విశాలనేత్రములు నన్నెక్కువగ నాకర్షించెను. జ్యోతిర్మయములగు ఆ నేత్ర ద్వయమునుండి నీ వప్పుడప్పుడతనిభావములను గ్రహింపవచ్చును.

నేను ఆ కమిటీకి అధ్యక్షుడనుకనుక నతనితో పరిస్థితుల నొంటరిగ చర్చింపవలసియుండెను. అతడు తన యభిప్రాయములను చచ్చులేకుండ తెలిపెను. భారతదేశముయొక్క నికృష్టస్థితినిగురించి యతడు వాపోయెను. కాని బీదప్రజలను పీడించుచున్న అమిత ప్రభుత్వవ్రయమే యతని నెక్కువగ బాధించుచుండెను. అతని సంభాషణ యామూలాగ్రముగ బీదవారి ప్రసక్తియే ! అతడు ముఖ్యముగ గ్రామములలో నివసించువారి దౌర్భాగ్యమునుగురించి విలపించెను. యంత్ర పరిశ్రమను విధివిరామములేకుండ నృద్ధిచేయకూడదని యతడంగీకరించెను. అతని సత్యాగ్రహ విశ్వాసమును నా కెరిగించెను. దేశరక్షణకు అహింస, దౌర్జన్యరాహిత్యము చాలునని యతడు వాదించెను.

అట్టి చిరదర్శన భాగ్యమబ్బినమీదట నతనిని గురించి దృఢమైన యభిప్రాయము లేర్పడకుండుటెట్లు? అతడు మొదట నుండి చివరవరకు మతవిశ్వాసి.

టాల్ స్టాయి వ్రాతలతని నాకర్షించినట్లు నాకు తోచెను. అతడు సాంఘిక దోషములకు నిరాడంబర జీవితమే శరణ్యమనును. అతడసమాన దేశభక్తుడు; స్వదేశగౌరవమున, కీర్తిని విస్తరింపచేయగోరువాడు. బీదలను, పీడితులను రక్షింపగోరువాడు. అతడొక గొప్ప రాజకీయ నాయకుడు. తన లక్ష్యమునందేకాక సాధనయందుగూడ నతనికి అచంచలమగు విశ్వాసముకలదు.

సెప్టెంబరు 14వ తేదీని లండనులోను సెంటుజేమ్సుకోట్లో కమిటీయొక్క మొదటి సమావేశము జరిగెను. అది యతని మానదినము. మరునాడతడు మొట్టమొదటిసారి మాట్లాడెను. “గాంధీజీ నెమ్మదిగ, నిర్మొగమాటముగ నిమిషమునకు 57 మాటలచొప్పున మాట్లాడెను. అతడు సుమారొక గంటసేపు తడవుకొనకుండ మాట్లాడెను. అతడు రెండు చేతులను జోడించి మాట్లాడుటకు పూర్వము ప్రార్థించుచున్న వానివలెనుండెను. అతడు పానుకలను తొడిగి, యంగవస్త్రమును ధరించి, పై నొక తెల్లనిశాలున వంటిది కప్పికొని నాస్రక్కనే కూర్చొనెను.” అతడు హిందూ దేశమునకు స్వాతంత్ర్యము కావలెననియు, ఆర్థిక, సైనికాధికారము కావలెననియుచోరెను. అనడాసభల యొక్కకాయక, మానసికపరిశ్రమనెల్లు భరింపగలిగెనా యను నాశ్చర్యము నచ్చువీడకుండెను. అతడు ‘శ్రీరామ మొనఁబిత్త గింపవలెను’ వరకు సభను వీడకుండును. ఒకలెక్క ప్రకారము కొన్నిరోజులలో 80,000 మాటలవరకు మాట్లాడినట్లు కాన్పించును. కాని సభముగిసిన తరువాతనే గాంధీజీయొక్క యదార్థ మైనపని ప్రారంభమయ్యెడిది. ప్రాతస్నాయంకాలములయందు గంటల కొలదిసేపతడు వివిధవ్యక్తులతో వివిధవిషయములను గురించి సంభాషించును; వారిని తన మతమునకు త్రిప్పుకొన యత్నించును. అమాత్యశేఖరులు, డిప్టీకేటరులు తమయభిప్రాయములను ప్రజలపై చొప్పించుట కనేకమార్గములుకలవు. తన

స్వప్రయత్నములచేతను, సాదృశ్యముచేతను లక్షలకొలది ప్రజలను తన జీవితకాలములోనే తన యనుయాయులను చేసికొనిన వాడొక్క గాంధీజీతప్ప మరియొకడు కానరాదు.

అప్పుడప్పు డతడొక యంతర్వాణిచే నడుపబడునట్లు కాన్పించును. ప్రపంచచరిత్రలో వివిధకాలములయందితర మహా వ్యక్తులకుకూడ నిట్టి యనుభవమే కలుగుచుండెను. సోక్రటీసు, సెంటుపాలులు యీగణములోనివారు. వారు పిచ్చివాని మతిభ్రమణకులొనైనను లేక సీప్రసంచమున కతీతమైన జ్ఞానమును కలిగియున్నను పారి సంపర్కముగల వారిపై యమోఘమైన పలుకుబడిని కలిగియుందురు. గాంధీజీ రాజముషి. ఆతడెప్పుడును భారతదేశమునకును, బీదలకును తానుచేయగలిగిన సేవకొరకు తహతహలాడును.

గాంధీజీ యాంగర్థము లత్యున్నతములైనవనుటకు సందియములేదు. కాని తన ప్రజలమీదనేగాక భారతదేశములో నున్న వివిధమత, కులకక్షలతోగూడిన వారందరిపైనను అధికారము, భాధ్యత గాంధీజీకే యిచ్చినచో నేమి సంభవించెడిదో యని నేనాశ్చర్యపడుచుండును. అట్టి స్థితిలో రాజకీయవేత్తల మార్గములను, పద్ధతులను ఆలోచింపవలసియుండును. కాని ప్రవక్తలకీ మార్గములతోను, సాధనలతోను ప్రసక్తిలేదు. తుదకు ప్రవక్తలే రాజకీయవేత్తల నోడింతురు. గాంధీజీ

డి. యస్. శర్మ యం. యె.

యీ లోకమునకు వచ్చిన నాటికంటె ప్రపంచమును సర్వతో
ముఖాభివృద్ధి చెందించెనని సర్వులును అతని యవసానకాలమున
యొప్పుకొందురని నా నిశ్చితాభిప్రాయము.

ఒక గొప్ప హిందూమత ప్రవక్త

డి. యస్. శర్మ యం. యె.

హిమాలయ పర్వతములను, టాజ్ మహాలును, మహానదీ
గాంధీనిచూచుటకు హిందూ దేశము వచ్చినట్లుగాక అమెరికాదేశ
సంచారకుడొకసారి చెప్పెను. ఈ దేశములోనున్న మనము
మహాత్మున కతిసమీపములో నుండుటచే నీమహావ్యక్తియొక్క
నిజశక్తినిగాని మానవచరిత్రలో 'నానశ్యపరిశోధనలు' అని
యతడు రచించినదాని ప్రాధాన్యతనుగాని గుర్తింపనేరము.
తన సందేశము భారతదేశములోను భారత రాజకీయపరము
గను చెప్పబడినను అది విశ్వమునకంతకును చెందునని గాంధీజీయే
చాటెను. కాని మానవజాతిస్వంతను ఉన్నతమైన నైతిక,
ఆధ్యాత్మికస్థితికి తీసికొనిపోన సమకర్తవినవానికి రాజకీయములతి
నిష్కృష్టములు. మన యుగము వేలకొలది మైళ్లు, ఖండఖండాం
తరములు, నదులు, సముద్రములు, భూఖండములు తృటిలో
తరించు వాయు విజయములను గాంచినది. ఏమానమును నేడు

ప్రపంచజాతులన్నియు యుద్ధములందు శాంతిసమయములందు
వాడుచుండుటచే చరిత్రలో నొకనూతన శకమారంభమైనది.
కాని మహాత్ముడు కనిపెట్టిన సూత్రము మానవలోకమునకు
విమానముకంటె నతిముఖ్యమైనది; భావిశతాబ్దముల భాగ్య
భోగ్యముల నది యద్భుతముగ మార్చివేయగలదు. అతని
'సత్యాగ్రహము' ఆధ్యాత్మిక భేదరగమనమని గుర్తించెదరు
గాక ! దానిని సరిగ అర్థముచేసికొని 'తూనా' తప్పకుండ
నాచరించినచో వ్యక్తులేకాక జాతులుకూడ మానవునిలోనున్న
వ్యాఘ్ర, వాసరత్వములను పోద్రోలి భగవంతుడని మనము
పిలుచునట్టి యాధ్యాత్మిక పూర్ణత్వమును పొందగలవు. ఒక
చిచ్చుబాంబులేక మరళిరంగి యెదురైన నాడది యేమి చేయ
గలదు ? అని కొందరతని దౌర్జన్య రాహిత్యమును లేక
'ఆత్మశక్తిని' పరిహసింపనచ్చును. దీనివలన జీనసు చరిత్ర వారి
కర్మముకాలేదని స్పష్టమగుచున్నది. కైలు క్రొత్తగా కనిపెట్టి
ఒడిసపుడొక పార్లమెంటుసభ్యుడు దానినొక క్రోధోద్దీపితమగు
గోవు డీకొనినచో నేమగును? అని ప్రశ్నించెనట ! ఇది దానిని
జ్ఞప్తికి తెచ్చుచున్నది. నూరేండ్లు లేదా వేయేండ్లు గతింప
నిండు ! ఏలయన మానవుడాధ్యాత్మిక రాజ్యమున నింకను ఒక
శిశువు—అప్పటికి యూరపులోనున్న ప్రస్తుత సైనిక నిరంకుశ
త్వము, అట్టి భానములే కలనారు మట్టిలో కలిసిపోవుదురు.
వారు నేమి ప్రోగుచేయుచున్న ఆయుధసామగ్రికికూడ నాగ

తియేపట్టును. కాని యీ యిందుగు హిందూవు కనిపెట్టిన యాధ్యాత్మికాస్త్రము మాత్రము మొక్క-వోకుండనుండ విశ్వమంతయు దానిని స్వీకరించును. అట్టి యున్నతగతిని, కళ్యాణమార్గమును నిజముగ మానవుల కర్హమగు మార్గమునుచూపి నందులకు ప్రపంచ జాతులన్నియు సతని నాశీర్వాదించును. అప్పుడతడు దేవదూతయనియు సతని సందేశము బుద్ధుడు జేసెను మహమ్మదుల సందేశమునలె నొకజాతికి, యొకదేశమునకు సంబంధించినదికాదనియు గుర్తింపబడును.

సజీవముగనున్న మతములలో హిందూమత మన్నిటి కంటె పురాతనమైనది. దానికి నలుబది శతాబ్దముల యనవరతచరిత్రకలదు. అది యంతటితో నాగిపోలేదు. అదియెప్పుడును నూతనసందేశములను, నూతనధర్మములను, ప్రవక్తలను, అనతారములను ఆహ్వానముచేయుచుండును. ఒక్కమాటలో చెప్పవలెనన్నది సత్యమునితోధికముగ గ్రహించుచునేయుండును. నేడదియొక యభ్యుదయ దశలోనున్నది. దానిచరిత్ర కొకనూతనాధ్యాయము చేర్చబడెను. హిందూ ఆధ్యాత్మికత యొక్క యదార్థావతారమైన మహాత్ముడు దానిసనాతన సత్యములకు నూతనవ్యాఖ్యానములను చేయుచు నాధునిక ప్రపంచ పరిస్థితులకు వానిననువర్తింప చేయుచున్నాడు. అతని సత్యాగ్రహసందేశము హిందూమత ప్రధానసూత్రమైన అహింసను జాతీయ, అంతర్జాతీయసమస్యల కనువర్తింపచేయుటయే యని

యత జేవచించెను. మానవునిలోనున్న దివ్యత్వమును బహిర్గతముచేయగల యీసూత్రమును వ్యాప్తిచేయుటకును అనుసరించుటకును ఒక హిందూదేశమునకు తప్ప మరే దేశమునకును తగిన మత సంస్కారములేదు. 'ఏకంసతే నిష్ఠబహుభావదంతి' అను హిందూసూత్రమునే యశుడురాజకీయ పరిభాషలోదౌర్జన్యరహితముగ జయించు స్వరాజ్యము, సర్వమతసమానత్వము, అన్నిజాతులకు సమానహక్కులు, అధికారములు అనిభాపించెను. అతడుద్యమించిన యస్పృశ్యత నివారణ, ఆధునిక కులపద్ధతులలోని యక్రమములను తొలగద్రోసి వర్ణాశ్రమధర్మతత్వమును ప్రాచీన పవిత్రతతో నుద్ధరించుటకే యతడు సంకల్పించెనని గుర్తింపవలెను. అదియే ప్రపంచములోనున్న ప్రమైన కమ్యునిజము అని యతని యభిప్రాయము. భారతగ్రామములలో రాటములను చేతిమగ్గములను పునఃప్రతిష్ఠించుట, మద్యపానమును నిషేధించుట భారతనాగరిక లక్షణములను జ్ఞప్తికి తెచ్చుటయే! వీనిని అన్నివిధముల రక్షింపక తప్పదు. సైగా సన్నిసాంఘిక రాజకీయసమస్యలను మతదృష్టితోచూచుట, ప్రతిజీవితరంగమున సత్యలహింసలను శాసించుట, నిత్యజీవిత వివరములలోకూడ సర్వమానవ ఆధ్యాత్మిక ధైర్యతనను గుర్తించుట యత్యుష్ట హిందూమత లక్షణములే యని గ్రహింపవలెను. ప్రతియింద్రియమును భ్రమింపచేయగల సమస్త పరికరములతోగూడిన యాయాధునిక ప్రపంచమున నతడుతన

శుక్లపవాసములచేతను, కఠినవ్రతములచేతను, వైరాగ్యజీవితముచేతను తాపసకర్మలచేతను ప్రాచీనభారత బ్రహ్మచర్యాదర్శములను సమర్థించెను. ఈవిధముగ సతమ బోధలచేతను తనసాదృశ్యముచేతను భూతచరిత్రకర్తయైన భావిభారతమతమునకు మార్గమునుచూపినాడు. ఈమతమును స్థాపించిన మహాపురుషులలో నితడొక్కడనుటకెట్టి సందియమునులేదు. అతని యుపన్యాసములు, రచనలు హిందూమతగ్రంథములలో నొకయంగమగునని చెప్పకతప్పదు.

—१—

మహానీయుడగు 'బుడుత' మహాత్ముడు.

శ్లోకావళిదశమకాండ.

మహామహుడగు 'బుడుత' మహాత్ముని కండ్లార దర్శించని వాడతని నిజమాహాత్మ్యమును గుర్తించుట దుస్సాధ్యము. ఇంగ్లండులో ముద్రాలయము లతనిని బుద్ధిపూర్వకముగ సహృద్ధిముచేయును. అతనికి న్యాయమైన యవకాశముల నిచ్చినచో సతనిపేరు డిక్టేటరుల పేరులవలె మారుమోగెడిది. భయజనకము, అట్టహాసపూరితమునగు యుపన్యాస మొక నియమిత దినమున నియమితకాలమున సప్తసముద్రములమీదుగ వినవచ్చునని లోకములను 'చెవులురిక్కింప' చేయుటకంటె మహాత్ముని

దివ్యసత్యములను లోకమాలకించునట్లు చేయుటెంతయద్భుతముగనుండునో కదాయని నేననిశము తలచుచుందును. అది యెంతప్రబోధనకముగ నెంతజ్ఞాన దాయకముగనుండును! స్వప్నమైన సమాధానములు, ఆదర్శప్రాయములగు అభిప్రాయములు; ద్వేషము కలికముకైనను లేకపోవుట, దార్జన్యముచే జడిపింపకపోవుట - ఇక నేమికావలెను?

“గాంధీ మనలనతిజోరుగ ద్వేషించునా?” యని లండను డేరీప్రభువు సన్నడిగిసపుడు నాకు కలిగిన యాశ్చర్యమింకను కండ్లకు కట్టినట్లుండును. గాంధీస్వక్తిగతముగగాని సామాజికముగగాని ద్వేషింప గలడనుకొనుట యతని ప్రకృతిని సుతరాముగ్రహింపజాలక పోవుటయే యనివేరుగ చెప్పనక్కరలేదు.

రాండుటేబిలు సభలనాడు నేనతనిని “అతిసమీపము” నుండి చూడగలిగితిని. నేనతని యాకృతిని తీసికొనుటకు సరోజినీదేవి యతని నొప్పించెను.

కాని యదియంత సులభవిషయము కాకపోయెను. అతడు పోజుయివ్వడు. దీనికి విషయము, తీరిక లేకపోవుట, కళయందంత శ్రద్ధలేకపోవుట విడివిడిగగాని మొత్తముమీద నన్నియుకలసికాని కారణముకావచ్చును. నేను 1920 లో క్రైస్టియన్ లోని కర్మాగారమును దర్శించిసపుడు లెనినుమహాశయుడుకూడ నాపై నిట్టిషరతులనే విధించెను. ఈయిద్దరకు నొకచిత్రమగు

పోలికకలదు. దౌర్జన్యప్రయోజనమును గురించి వారికి భేదాభి
ప్రాయములున్నను యిద్దరును తీవ్రమైన యాచర్యపురుషులు.

నేను ప్రథమములో మహాత్ముని కలుసుకొని నపుడు
తెనినులెనే యతడును “నేనుపోజుచేదుజాలను. నాపనిలో
సన్నుమగున్నడనై యుండనిమ్ము. నీశక్తివంచన లేకుండపనిచేసి
కొనుము” అనియనెను. గాంధీజీ నేలమీదకూర్చొని వడుకు
చుండెను. తెనిను తనఆశీసుకుచ్చీలో చమవుకొనుచు కూర్చొ
నెను.

ఈరెండు సందర్భములలోను నేను అచ్యుక్తమగు నిరా
కరణనుగూర్చించితిని. కాని యదిరెండింటి యన్యోన్యమితత్వము
గనే పరిణమించెను. ఒకనాడు గాంధీజీ సరిగా తెనినుమాటల
లోనే, తెనినుయొక్క వ్యంగ్యమండస్మితముతోనే “అయితే
నీవు విప్రునుఛర్చిల్ యొక్క దగ్గరబంధువురాలవా?” అని యడి
గెను. సరిగా వెనుకటి పరిహాస వాక్యమే! విప్రునుయొక్క బంధు
వురాలు అతనిబద్ధవిరోధితో సోదరభావము నెరపుట? ఇంకను
గాంధీజీ యిట్లనెను. “సన్నుచూచుట కతడు తిరస్కరించునను
సంగతి నీవెరుంగుదువు. కాని నిన్నుచూచుటకు నేనెంతయూ
నందించితినో నీనవనితోచెప్పవా? నేను చెప్పినది చెప్పుము.”
సరిగా తెనినుకూడ యీవిధముగనే యనెను.

నేను వారి తలలను పూర్తిచేసి “యెట్లున్నది?” అని
పశ్చించినపుడిద్దరును ఒక మోస్తరుగనే “నాకు తెలియదు.

నా ముఖమునుగురించి నేనే నిశ్చయింపజాలను. కళసంగతి నా కేమియు తెలియదు. కాని నీవు చక్కగా పనిచేసితివి* అనిరి.

వీరిద్దరిలో ప్రపంచమున నెవరి ప్రభావము హెచ్చుగా నుండునాయని నాలో నేను తలపోయి చుందును. రష్యాకు సంబంధించినంతవరకు లెనిను ఒక కాచమంజూషములో నుంచ దగిన శరీరముకంటె నెక్కువకాదని నాకు తోచును. కాని యిట్టితీర్పు చెప్పుట కింకను సమయమాసన్నముకాలేదు.

గాంధీజీ యింకను కార్యకలాపమును వీడలేదు. అతని కృషి ఫలింప నారంభించుచున్నది. ఈ యిద్దరును అవి నాశ మగు సందేశమునే ప్రపంచమునకు ప్రసాదించిరని నా విశ్వాసము; త్రొక్కివేయబడిన వారికి గర్హింపబడినవారికి వారి సందేశముప్రాణదానముసేయును; వారిని పతితులను తిరిగి తలయెత్తి ప్రపంచములో తమ స్థానమును గుర్తింప సమర్థులనుచేయు సందేశము. గాంధీజీ సందేశములో దాని కత్యున్నతస్థాయి కల్పించు ఆధ్యాత్మిక ప్రభావముకలదు. లెనిను యుద్యమము కొరకు చనిపోయినవారు నీరులు; గాంధీజీపేర చనిపోయిన వారు వీరులేగాక నాత్మబలిదానముచేసిన వారగుదురు.

అమెరికా శిల్పకాదుడగు డేవిడ్సును నేను మాయను భవములనుగురించి ముచ్చటించుకొంటిమి. అతడు మన యుగము నాటి మహామహములలో చాలమంది శిల్పములను తయారు చేసెను. వారియొక్క సమావేశములు ఆశాభంగ కరములని

మే ముభయలము లంగీకరించితిమి. గుర్తింపబడునట్టి పొన్ను కర్రలు, బిళ్లడఫేదాదులు, దోచుకొనబడిన ప్రాసాదరంగ స్థలములు మొదలగు 'ముస్తాబు' లేనిదో వారిలో నొక్కడును అందగించడు. కాని గాంధీజీ వీరికతీతుడు. తన "ఖద్దరు"తో కప్పబడి, న్యగ్నపాదవిలాసుడైన యా నిరాడంబరమూర్తి యత్యాకర్షణీయమైనవాడని వేరుగ చెప్పనక్కరలేదు. అతని ప్రసన్నతచేతను, అతడు నాలో శేకెత్తించిన పూజ్యభావము చేతను నేనతనిని వీడిపోవునపుడు ఆర్యభావముతో నతని కర ద్యంద్యమును ముద్దువెట్టుకొంటిని. అప్పుడతడు తనప్రేమను వెలిబుచ్చి "న్నే హితుల నెన్నడును మరచురాడనుకాను" అని చెప్పెను.

నావ్రాతబల్లమీద స్తంభపద్మాసనస్థుడై వడుకుచుండు నతని చిన్నవిగ్రహమొకటియుండును. నిజముగ నతడు వడుకుటలో మగ్నుడై క్రిందకుచూచుచుండును. కాని నామట్టు కతడు నిశితధ్యాననిష్ఠలో మగ్నుడైన బుద్ధుడు. అతని చెక్కుచెదరని ప్రశాంతతనుండి బయల్పడలు జగన్మంగళకరములగు భావము ప్రసారమును నేను పసిగట్టితిని.

లండనులోనున్నపు డతనిచుట్టు నొకచిన్న ప్రపంచము మూగుచుండెడిది. అదిచిన్నదియైనను ప్రాతినిధ్య విశేషముచే మిన్నదిగనే యుండెను.

నిత్యము ప్రాతఃకాలము పదిలగాయితu పన్నెండుగంట
లవర కతడు సలహాకోరిన నారికి సలహా యిచ్చుచుండును.
అతడు వారిని సోదరప్రేమతోను, అపరిమిత సహనముతోను,
ఆహూయము చేయును. కాని తనవడుకుటకు మాత్రమెవ్వనిని
అడ్డుపెట్టనీయడు. అతడొక్కసారి మాత్రమే యొకప్రేక్షకుడు
వచ్చినపుడు లేచి నిలువబడెను. చక్రవర్తివచ్చినను అతడు లేచి
నిలువబడునని నేను విశ్వసింపను. కానిచేతనొక భుక్తకముబూని
యింగ్లండు చర్చికి సంబంధించిన పీఠాధిపతి వచ్చినపు డతడు
నిలబడెను." శ్రేష్ఠమైన క్రైస్తవులమగుటకు మేమేమిచేయ
వలెను?" అనువిషయమును గురించి యాభుక్తకములో న్నాయ
మని యతడు గాంధీజీని బ్రతిమాలెను.

అతడు కాలహరణము చేయువానిని మూర్ఖప్రశ్నలను
వేయువానిని నెమ్మదిగ పంపివేయుచుండుట నాకాశ్చర్యమును
కలిగించెను. చేదస్తుడైన డక్కిణాఫ్రికా పరిచయస్తు నొకనిని
యతడట్లే చేసెను.

తరువాత నొకయచ్చమైన యింగ్లీషుదొరగారు వచ్చిరి.
వారినతడత్తి మిత్రత్వముతో నాహూయముచేసెను. కాని వారి
సంభాషణ వాతావరణమును, ఇంగ్లండుయొక్కపచ్చదనమును
మించి పైకిపోలేదు. ఆప్రేక్షకుడు జులులులో గాంధీజీకి శస్త్ర
చికిత్సచేసి బ్రతికించిన డాక్టరు.

తరువాత నొక ప్రెంచి దేశపు లేడీలకీలు వచ్చెను.
“ఫ్రెంచిదేశ మింకను తన యుద్ధశత్రుమును కాపాడుకొను
చున్నదా?” యని మహాత్ముడు ప్రశ్నించినపుడా మె “గాంధీజీ!
మేము యుద్ధముకు కాలుదువ్వలేదు; మమ్ము మేము రక్షించు
కొంటిమి.” అని చాటును; దానికి మహాత్ముడు మండహాసము
చేసి యూరకొనెను.

తరువాత వామపక్షముకు చెందిన యొక “వారపత్రిక”
యొక్క సంపాదకుడు వచ్చెను. అతడు నేనడుగడలచిన ప్రశ్నల
సన్నిధికిని యడిగివేసెను. ఆ సంపాదకుడతి నిశితమైన వాద
మును చేసెను. గాంధీజీ ప్రతిప్రశ్నకు తృప్తికరమైన సమా
ధానము నిచ్చెను.

అతడు వెళ్లినతరువాత పార్లమెంటుయొక్క భార్య
యతని పాదములపైవ్రాలి యమెరికాలోని నీగ్రో సమస్యను
గురించి ప్రశ్నించెను. దానిని గురించి మహాత్ముడదివరకు
యోచించి యుండలేదు. అయినను ఆమె దానికి సంబంధించిన
లెక్కలను చూపెను. “ఎప్పుడో యొకప్పుడు నీగ్రోలు విజృం
భింతురని మీరు తలచెదరా?” యనెను. గాంధీజీ యట్లు
తలంపుడు. ఆమె యంతటితో విమవక “మేము వారిలో
లీనమై పోవుదుమా?” యనెను. “కావచ్చును.” “అయితే”
“అప్పుడు నీగ్రోసమస్యయే యుండదు.”

అకస్మాత్తుగ నొక జర్మను స్త్రీ యనాహూయముగ వచ్చెను. ఆమె గాంధీజీని బాగుగ నెరిగియుండుటచే లాంఛనములను సాటింపనక్కరలేనట్లు కాన్పించెను. అతడు వడుకుట నాపివేసి తన హస్తము నామెకొరకు చాపెను. ఆమె తన రెండు చేతులతో దానిసందుకొని యొక పవిత్రస్మారక నిస్తువును రక్షించుకొనునట్లు పట్టుకొనెను.

“నీవు తిరిగి జర్మనీవెళ్లి పోవుచున్నవా?” యని యతడామెనడిగెను. ఆమె శిరమువంచి, సమాధాన మీయజాలక, పెదవులు నణకుచుండ బొటబొట కన్నీళ్లు కార్వజొచ్చెను.

“శెలవు—”

ఆమె యొక యడుగు వెనుకకు వేసి, చేతులనింకను చాపి యుంచి యతని నానందపరనశమున తదేకదృష్టితో చూచుచు వేడికన్నీటిధారతో సంతర్ధానమయ్యెను.

ఇంతలో ఆగాఖానువద్దనుండి యొక పగిడివాలా రాయబారి వచ్చెను. “అతి ముఖ్యమైనది; మధ్యవర్తిత్వమునకు మీరంగీకరింతురని ఆగాఖాను ఆశించుచున్నాడు—”

అప్పుడొక హిందూవిద్యార్థి తన యమెరికాదేశపు భార్యను అతనికి చూపించెను. గాంధీజీ యామె నొకసారి వీక్షించి “నీ భార్యను నీతో హిందూదేశమునకు తీసికొని వెళ్లెదవా?” యని యావిద్యార్థి నడిగెను. అంగీకార పూర్వముగ నతడిచ్చిన సమాధానము సంశయాస్పదముగ నుండెను.

నీవు పాతఃకాలప్రార్థనకు రానిచ్చగింతువేని రాత్రి కింగ్సులీ హాలులో గడుపుటకు మిత్రులచే నేర్పాటుచేయింతును. కాని మేము బీదవారమగుటచే కప్పుకొనుటకు నీకంబళ్ళను నీవే తెచ్చుకొనవలెను.”

కింగ్సులీహాలు ఫ్యాక్టరీ కార్మికుల కొరకేర్పర్చబడిన సౌభాగ్యమందిరము. దీనికొరకు లెస్టరుకన్య తన జీవితమును భాగ్యభోగ్యములనుధారవోసెను. లెస్టరుకన్యకకును, ఆమెపనికిని ధన్యవాదము లొసంగుటకే మహాత్ముడు అధికారరీత్యా యింగ్లండును దర్శించినపుడు కింగ్సులీహాలు ఆతిథ్యమునంగీకరించెను.

దట్టముగామంచు పట్టివణకించుచున్న యొకనాటిరాత్రి నేనచ్చటకువెళ్ళితిని. నాకొక తెల్లనిచిన్నగది యివ్వబడెను. దానికొక డాబామీదనుండి మార్గముకలదు. తెల్లని మేలిముసుగుతో మీరాబాయి పిట్టగోడకుజేరబడి యొకయోగిని వలెనుండెను. ఆమెనన్ను మూడుగంటలకు పూర్వము మేల్కొలిపెదనని వాగ్దానముచేసెను. ఆరాత్రిని నేనెన్నటికిని మరువజాలను. వింతయగు నొకయనిర్వచనీయ సౌందర్యమును నేననుభవించితిని. ఒకచర్మపుకోటు కప్పుకొని నిద్రకళ్ళతో నేను మీరాబాయితో మహాత్ముని గదికివెళ్ళితిని. అదియొక తెల్లని చిన్నగది. అతడు నేలమీద నొకచాపపై తన “ఖద్దరు” కప్పుకొనికూర్చొనెను.

ఆమె సిగ్గరితనములేక నుల్లాసముగ నాత్మవిశ్వాసముతో నిండి యుండెను. “మహాత్మా! మీరు అమెరికాయెప్పుడు వచ్చెదరు?”

“ఇప్పుడుకాదు...”

“అక్కడ ప్రతివాడు మీకొరకు పరితపించుచున్నాడు.” మహాత్మునికండ్లు దీపింప “నన్నచట నొకవస్తు ప్రదర్శనశాలలో భద్రపరచెదరని నాన్నేహితులు చెప్పుచున్నారు. (అందరును ఘక్కున నవ్విరి.)

అప్పుడు గాంధీజీ జీవితరచయితయగు దీనబంధు ఆం డూస్ వారాంతవిషయములను చర్చింపవచ్చెను. తెగినపోచ నుఅతుకుచు గాంధీజీ “అవును అవును” అనియొప్పుకొనెను.

“బాపూ! యీసాయంత్రము 15గురు ఆంగ్లికను విష పులుయిచ్చు స్వాగతమును మరువవద్దు. లండను బిషపుప్రత్యే కము మిమ్ముకలుసుకొనుటకు 7 గంటలకు వచ్చును.”

గాంధీజీ పైకిచూచి “యేడుగంటల ప్రార్థనసంగతి?” ఆండుూస్ దానినికొంచెము ముందుకుగాని వెనుకకుగాని నెట్ట వలెనని సూచించెను. “త్లోవలో కారులోనే దానిని జరుపు దము” అని గాంధీజీ నిశ్చయించెను.

సాయంకాలపు ప్రార్థనకొకసారి నాకవకాశమీయ బడెను! నేను దానిని గురించి మహాత్మునకు ధన్యవాదము లొసంగినపు డతడిట్లనెను. “దాని కందరును రావచ్చును. కాని

అతని హిందూకార్యదర్శి మాతో జేరెను. దీపము తగ్గింపబడెను; తెరచియున్న గుమ్మముద్వారా సీలిరంగు పొగ మంచు కమ్ముచుండెను. ఇద్దరు హిందువులు ఒక యాంగ్లఋషి శ్లోకములను పాడిరి. నేను కలగనుచున్నట్లు భావించితిని. అయిదుగంటలకు పూర్వము మీరాబాయి నన్ను తిరిగి లేపెను; అప్పుడు మహాత్ముడు షికారుచేయు సమయము. అతనిని మాట్లాడించుట కది మంచిసమయమని ప్రసిద్ధి.

మరియొక శీతోష్ణస్థితిగలప్రదేశములో నిట్టి జీవితము సుఖ ప్రదముగ నుండవచ్చును. కాని లండనుపట్టణ రాజకీయ, వర్తక కార్యకలాపములతో మహాత్ముడు తన మతవిషయిక సన్యాస తత్వము నెట్లు నిర్వహించుకొన గలుగుచున్నది నాయాధ్యాత్మిక శిక్షణము మాత్రమే విశదము చేయగలదు. కాని యప్పు డెట్టి శిక్షణములేని నేను నిద్రలేక మంచుచేతను చలిచేతను భౌతికముగను, మానసికముగను, ఆధ్యాత్మికముగను చేష్టలు దక్కినదాననై తిని. అతనిప్రాతఃకాల సడకనువెంబడించిన ఫలితము నాకు దక్కలేదు. వెంబడించుటయని నేను బుద్ధిపూర్వకముగ నుపయోగించితిని. ఏలయన మహాత్ముడు తన 'ఖద్దరును' కప్పుకొని రంయిమని పోవుచుండ మేమతనికొరకు పరుగెత్త వలసి వచ్చెను. పాపము! మా వెనుక నొగర్చుకొనుచు నుర గలు గ్రక్కుకొనుచు నతనిని వాడుటకోలేక కనిపెట్టుటకో నియమింపబడిన యిద్దరు డిటెక్టివు పోలీసుల యవస్థ యా పరమాత్ము

నికే యెరుక ! గాంధీజీ కామార్గము తెలియును. అదియొక
కాలువవంచనుండెను. అతడామార్గమున కండ్లుమూసికొనినడచి
పోగలడు. ఆ కాలువ కంటికి కన్పించకపోయినను మిల్లులోనుండి
వచ్చునీటివలె ప్రవాహముయొక్క చప్పుడువినపడును. ఇద్దరుకలసి
నడచుటకు మాత్రమే యవకాశముకలదు. మీరాబాయి నన్ను
ముందుకు త్రోసి “ఇది నీకు మంచి తరుణము...” అనెను.
మేము మతమును గురించి మాట్లాడినట్లు జ్ఞాపకము. సత్యమును,
శ్రద్ధను ఆరాధించువారికి ద్వేష, అసూయలను విడిచినవారికి
ప్రపంచమంతయు నొకే కుటుంబము. కాని గాంధీజీ నిజముగ
నితరులతో మాటలతో మాట్లాడవలసిన యవసరములేదు.
అతని పరిసరములనుండినంత మాత్రముననే మనము బుద్ధిపూర్వ
కముగనున్నతస్థాయికి పోగలము. అతని ప్రక్కనుండి మాన
ముగ ధ్యానముచేసిన కళ్యాణము చేకూరును.

ఏడేండ్లు గతించి భావోద్రేకము చల్లారి జ్ఞప్తి కలవలె
నుండ నేడు గాంధీజీని కలిసిన తరువాత నాలో నొక మార్పు
కలిగెనని నేను చెప్పవలసియున్నది. నా జీవిత మొక వన్నె జీవ
నార్హమయ్యెను. నా జ్ఞాననేత్రము విడివడెను.

గాంధీజీ రాజకీయ విధానము.

జె. సి. స్పెట్సు యం. యె. యల్. యల్. డి. డి. సి. యల్.

పురుషాంతరము క్రితముగాంధీజీ యెదిరినై ననేను శాస్త్రీ) క్తమైన డెబ్బదియేండ్లు నిండిన గాంధీజీకి నాధన్యవాదముల నర్పించుటన్యాయము. అతడింకను అనేక వత్సరముల ప్రపంచ సేవచేతను, ఆత్మశాంతిచేతను తనరారునుగాక! అతని మహోత్సవ ప్రజాసేవనుగుర్తించి, యతని యుదారగుణగానము సేయు రచయితలతో చేరుటకు నేను పరమానంద భరితుడనగు చున్నాను. అట్టిపురుషులు మనలనందరను మనసామాన్య వ్యర్థ జీవితములనుండి తరింపజేసి కళ్యాణముసేయ విసువుచెందరాదని మనల నుద్బోధింతురు. దక్షిణాఫ్రికా యూనియనుచరిత్రలోని మాసంగ్రామఘట్టమును మహాత్ముడే చెప్పియున్నాడు; అది యందరకును తెలిసినదే. అప్పుడుకూడ నేనెవ్వని నెక్కువగ గౌరవించితినో యట్టివాని యెదిరినగుట నావిధికృతము. ఆచిన్న రంగమున జరిగినపోరులో గాంధీజీశీలములోని కొన్నిగుణములు బహిర్గతమయ్యెను. అవియే తగువాత విశాలభారతరంగము మీద మరింత ప్రస్ఫుటమయ్యెను. తానుచేపట్టిన యుద్యమముల లోనతడెంతలీనమైనను పరిస్థితుల నెనుకనున్న మానవులను మరువడనియు, తనచిత్తస్వాస్థ్యమును పోగొట్టుకొనడనియు, ద్వేషమునకు తావీయడనియు నెట్టి విషమస్థితిలోనైనను తన

జె. సి. స్మట్సు, యం. యె., య్. య్. డి. డి. సి. య్.

మార్గవమైన హాస్యమును వీడదనియు విదితమయ్యెను. అప్పుడు
ను యిప్పుడును అతని విధానముకు, తత్త్వముకును యీకాల
పునిర్దాక్షిణ్య, పశుసాంప్రదాయమునకు హస్తీమశకాంతరము
కలదు. అప్పటి యతని కార్యకలాపములు నాకు ప్రాణకంటక
ముగనుండెడివని యొప్పుకొనకతప్పదు. నేనుతదితరదక్షిణాఫ్రికా
నాయకులతో పాటు బోయరుయుద్ధానంతరము మిగిలిని వలసల
నొక నూతనజాతిగ నిర్మింపబూనుకొంటిని. అది యసామాన్య
మైనపని; నాప్రతినిమేషమును నేను దానికే వినియోగించు
చుంటిని. ఇట్టి తరుణములో గాంధీజీయొక విషమసమస్యనులేవ
దీసెను.

ట్రాన్సువాలులో భారతకూలీలను నిరోధించుటకు
ప్రయత్నములు జరుపబడెను. చెరుకుతోటలలో పనిచేయుటకు
వచ్చిన భారతకూలీల కంట్రాక్టు పూర్తియగుటతోడనే బలవం
తముగ హిందూదేశముగెంటి వేయుటకు నేటాలులో వారిపై
పన్ను విధింపబడెను. గాంధీజీ యీసమస్యనుచేబట్టెను. అత
డొక నూతనయుద్ధశాస్త్రమును కనిపెట్టెను. బుద్ధిపూర్వకముగ
చట్టము నుల్లంఘించు వేలకొలది సాత్త్వికనిరోధకుల సతడు
తయారుచేసెను. రెండు రాష్ట్రములలోను గొప్ప గందరగోళ
ముబయలుదేరెను.

చట్టవిరుద్ధమగు పనులుచేసినందులకు వేలకొలది భార
తీయులు బంధింపబడిరి. గాంధీజీకికూడ జయిలులో కొద్దికాలము

జె. సి. స్మట్సు, యం. యె., యల్. యల్., డి. డి. సి. యల్.

విశ్రాంతి దొరికెను. అతనిమట్టు కతని యేర్పాటుల ప్రకార
మంతయు చక్కగనే జరుగుచుండెను. చట్టమును క్రమమును
రక్షింపవలసిన నాగతి యకటా వికటముగ నుండెను. ప్రజా
బలమే మాత్రమును లేని చట్టమును నిర్వహింపవలసిన యప
కీర్తి నాపాలయ్యెను. చివరకాచట్టము రద్దుచేయబడినపుడు
యవమానము, తలవంపులు నావయ్యెను. అతడు విజయభేరి
మ్రోగించెను. ఇంతేకాక నతని వ్యక్తిత్వముకూడ విశద
మయ్యెను. అతని కార్యకలాపములలో నొకవింతయగు వ్యక్తి
గత బాంధవ్యముండి తీరును. జయిలులో నతడొక జతపాదుక
లను తయారుచేసి బయటకువచ్చిన తరువాత నాకు కానుకగ
నిచ్చెను. అట్టి మహనీయుని పాదుకలలో నిలుచుట కనర్హుడ
నైన నేను అనేక వేసపులలో వానిని తొడుగుకొంటిని. దక్షి
ణాఫ్రికాలోని మా పోరాటములను మేమట్టితత్వముతోనే
సాగించితిమి. ద్వేషము వ్యక్తిగత దురభిమానము సుతరాము
లేవు; మానవతత్వము మా కన్నుసన్నల నెన్నడును మెలగు
చునే యుండెను. పోరాటము ముగియుటతోడనే యుభయ
తారకమగు శాంతి యేర్పడుటకు తగిన వాతావరణముండెను.
మేమిరువురము చేసికొనిన సంధిని పార్లమెంటు అంగీకరించెను.
గాంధీజీ దక్షిణాఫ్రికావిడిచి భారతదేశమునకేగి నవీన భారత
చరిత్రలో కనివిని యెరుగని విధమున తన తత్వమును, వ్యక్తి
త్వమును ప్రజానీకమున చొప్పించెను. ఈ రంగమునందంతట

జె. సి. స్కట్సు, యం. యె., యల్.యల్., డి. డి. సి. యల్.

నతడు దక్షిణాఫ్రికాలో నేర్చుకొనిన పద్ధతులనే చాలవరకు ప్రయోగించెను.

చాలవరకుకాని పూర్తిగకాదు; ఏలయన నతడు తన పాతసాత్త్విక నిరోధపద్ధతితోపాటు (దీనికే సహాయనిరాకరణము అను నామాంతర మీయబడెను) హిందూదేశములో మరియొక పటుతరాస్త్రమును ప్రయోగించెను; ఇది తాను ప్రాయోపవేశముచేసి తద్వారా సంస్కారమును తెచ్చు విధానము. మా యదృష్టవశమున దక్షిణాఫ్రికాలో నీ పద్ధతిలేదు. హిందూదేశములో నిది యద్భుతముగ పనిచేసి యితరత్రా అతనికి చేకూరని విజయమును, ఉన్నతిని ప్రసాదించెను.

ఈ నూతన విధానమును (రాజకీయ పోరాటములో నిది క్రొత్తది) శ్రద్ధగ పరికింపదగును. గ్రేటు బ్రిటనులో ప్రభుత్వముయొక్క తప్పును చూపుటకు వ్యతిరేకపక్ష నాయకుడు ప్రాయోపవేశము చేయుటను నేనూహింపజాలను. ఇది ప్రజాస్వామికముకును, పాశ్చాత్య నాగరికతకును సరిపడని పద్ధతి. దీనిని జాగ్రత్తగ శోధింపదగుననియే నా యభిప్రాయము.

భారతదేశ భావములకును, ఆచరణలకును నిది కేవలము నూతనముకాదు. రుణస్తుడు రుణము తీర్చునిచో రుణదాత తాను పస్తుండి యతని నొత్తిడిచేయుట భారతదేశమున సర్వాంగీకృతయాచారము. పాశ్చాత్యదేశములలో రుణగ్రస్తుని బంధించి యొత్తిడిచేతురు. గాంధీజీ యీ భారత విధానమునే

తీసికొనెను. అతడు ప్రభుత్వమువారి గుమ్మముమీద లేక తాను మంచిమార్గముకు త్రిప్పదలచుకొనిన (సంఘములో నెదురుతిరిగినట్టి) యొకతరగతివారి వాకిట ధర్మాకూర్పొని యవసరమైనచో ప్రాణత్యాగము చేయును. రుణదాతవలెనే యతడును వాదోపవాదములు చేయుటచేగాక నాంతరంగికముగ నుండు భయము, సిగ్గు, పశ్చాత్తాపము, సానుభూతి, మానవ కారుణ్యము మొదలగు భావోద్రేకములను శేకెత్తించును; ఇవి మొత్తములై వాదముకంటె, బుజ్జగింపులకంటె నమోఘముగ పనిచేయును. రుణదాత - వ్యతిరేక ప్రభుత్వము లేక తరగతి- యీ భావప్రకోపముచేత నైతికముగ తబ్బిబ్బయి చివరకు పరాజయము నొందును. ఈ రోజులలో విరివిగ జరుపబడుచున్న ప్రచారక పద్ధతులకిది కొన్నివిధముల పోలియున్నది. ఇవిప్రజా మనమును హేతువుచేతగాక భావోద్రేకముచేత (అనేక భావములు హేతువిరుద్ధములే) రెచ్చగొట్టును. నేడు పాశ్చాత్య ప్రపంచములో ప్రచారక విధానము ప్రజాభిప్రాయమును పాడు చేసి విషప్రాయము చేయుచున్నట్లే యీ నూతనశాస్త్రము కూడ వివరీతపుంతలకు దారితీయనచ్చుననుకొనుట కవకాశము కలదు; లక్ష్యములు మంచివైనను చెడ్డవైనను విధానము మాత్రముపద్రవకరమైనది. అది హేతువును, వ్యక్తిగత బాధ్యలను కూలదోయుచున్నది. నూనవ ప్రకృతియొక్క తుది

కోట యనదగు వ్యక్తియొక్క యాంతరంగికము నది 'మహా ద్వాసము' చేయుచున్నది.

కాని పాశ్చాత్య ప్రచారకపద్ధతికిని గాంధీజీ పద్ధతికిని ప్రధానభేద మొకటికలదు. అతడు తన బాధచేతనే జాతిని మేల్కొలుప యత్నించును. ఈ విధానము త్యాగసూత్రము మీదను యితరులకొరకు తాననుభవించు బాధ వారి భావములను పవిత్రీకరించునను సూత్రముమీదను ఆధారపడియున్నది.

గాంధీజీ తన నూతన సంస్కార విధానము నీపటుతర యాత్మసమర్పణ సూత్రముపై నిర్మించెను. తాను చేపట్టిన ముద్యమముపట్ల నితరుల యభిమానాదరణములను పొందుట కతడే బాధపడును. బుజ్జిగింపులు, హేతువాదము మొదలగు సామాన్య రాజనైతిక పద్ధతులు విఫలమైనపుడతడీ ప్రాచీన భారత సాంప్రదాయక పద్ధతి నవలంబించును. ఈ విధానమును రాజకీయవేత్తలు పర్యాలోచన చేయనలెనని నాయభిప్రాయము. రాజకీయముల కిది గాంధీజీయొక్క ప్రత్యేక కానుక.

మరియొక భావముతో నేను దీనిని పూర్తిచేసెదను. చాలమంది, యతనిని మనఃపూర్వకముగ మెచ్చుకొనువారిలో కూడ కొంతమంది, యతని భావములలో కొన్నింటి నంగీకరింపరు; అతని పద్ధతులుకూడ కొన్ని వారికి నచ్చవు. అతని పద్ధతు లతనికే చెల్లును. ఇతర మహనీయుల పద్ధతులవలెనే యతనివిని సామాన్య ప్రమాణముల కతీతమైనవి. కాని యత

జె.సి. స్మట్సు, యం. యె., యల్. యల్. డి. డి. సి. యల్.

నితో మన మెన్నిసారులు భేదించినను అతని విశ్వాసమును, స్వార్థరాహిత్యమును, అన్నింటికంటె ప్రప్రధానమైన యతని విశ్వమానవత్వమును మన మెన్నడును మరుసజాలము. అన్ని తరగతుల యెడల, సన్నిజాతులయెడల, ముఖ్యముగ దీనుల యెడల సతడొక గొప్పయుదార పురుషునివలె నెల్లపుడును సానుభూతితో పనిచేయును. అతని దృష్టి యఖండమైనది.

ఒక నంక యూరపు చిన్నాభిన్నమై ముక్క ముక్కలగు చుండ ఆసియా స్థైర్యముగ ముందుకు నచ్చుచుండుట నింత విషయము. నేడు ప్రపంచరంగములో నిద్దరు ఆసియాఖండ నివాసులు—గాంధీజీ, పియాంగుకేషేక్లు మహాపురుషులని చెప్పదగును. ఇద్దరును కోట్లకొలది ప్రజల నుదార మార్గముల నడుపుచు పాశ్చాత్యులచే స్వీకరింపబడినను యిప్పుడు శ్రద్ధా భక్తులతో నాచరింపబడని కైస్తవదర్శ గమ్యముకు గొంపోవు చున్నారు.

మహాకవి ప్రవచనము

రవీంద్రనాథ టాగూరు.

రాజకీయ రంగములో నప్పుడప్పుడు సామాన్య మానవుల కతీతమగు బుద్ధివైశద్యముగల చరిత్ర నిర్మాత లుద్భవించు

చుందురు. వారు మానవ ప్రకృతిలోనున్న దురాశ, భయము, దంభము మొదలగు దుర్బలత్వములను కొల్లగొట్టునట్టి యొక యధికారాస్త్రిమును బూనెదరు. తరచు ఆశక్తి నిర్దాక్షిణ్యముగ కర్రచేబూని పనిచేయుచునట్టి పశుశక్తి. మహాత్ముడు భారత స్వాతంత్ర్యపథమును చూపినపుడతని చేతిలో నధికార బలమేమియులేదు; మొట్టికాయలు మొట్టి బలవంతపరచు శక్తి లేదు. ఆ న్యక్తినుండి బయల్పడలు నధికారము సరస సంగీత సౌందర్యాదుల యధికారమువలె ననిర్వచనీయమైనది.

ఐచ్ఛికమైన యాత్మార్పణమునది ద్యోతకముచేయును గనుక ప్రజలు దానికి జోహారు లొనర్తురు. ఆకారణముచేతనే మనప్రజలు పరస్పర విరుద్ధ విషయములకు త్రికమకచేయు బుద్ధి పాటనము నతనినుండి యాశింపరు. అతని శీలముద్వారా స్ఫుటిక దావళ్య, నిరాడంబరత్వములతో వెలుగొందు సత్యమునే వారు చూఱగొందురు. అతని రంగము భౌతికమగు రాజకీయ రంగమేయైనను ఋషుల శీలము కెనయగు నతనిశీలమునకు ప్రజలు ముగ్ధులగుదురు. ఋషుల యాధ్యాత్మిక జ్ఞానము మానవుని వివిధరంగముల నిమిషమైన వాని కతీతమగుచు నతిలోక సనాతన జ్ఞానపెన్ని ధినుండినచ్చు జ్యోతిని లోకమారయు నట్లు చేయును.

న త్యాగ హ ప థ ము

శ్రీమతి సోఫియా వాదియా.

గాంధీజీ కార్యశూరత్వముగల ఋషి. అతని జీవిత వేదాంతము, రాజకీయ ప్రణాళిక వేలకొలది ప్రజల నుద్బోధితుల నొనర్చెను; కోట్లకొలది ప్రజలను నిర్భాంతపరచెను. ఆత్మజీవితమునుగురించిన యతని వేదాంతమును వివేకవంతుడెవడైనను అర్థము చేసికొనగలడు. దాని సూత్రములను నిశ్చయబుద్ధిగల భక్తుడు ఆచరింపగలడు. కాని గాంధీజీ యశి ప్రాచీన భూత భారతముయొక్క సహజ పరిణామమును, నిజమునకు దాని వర్తమాన చరిత్రను సృజించిన శక్తులయొక్క యపరావతారమనియు గ్రహించనంతవరకతని రాజకీయ ప్రణాళిక అర్థము కాజాలదు.

వర్తమాన భారతము ఇరాను, యిజిప్టులవలె ప్రాచీన భూమిమీది నూతన నాగరికతకాదు. ఇరువదియవ శతాబ్దములోని భారత ప్రబోధ జీవప్రవాహము శత శతాబ్దములుగ భారతదేశములో స్థిరముగ ప్రవహించుచున్న నిరంతరాయ వాహినియేయని గుర్తింతుమగాక! హిందూదేశములోని ప్రాచీన శిథిలములుగూడ నితరములవలె గాక (ఒక్క చీనాలోతప్ప) నవ్యభావములను, నవ్యమూల్యములను కలిగియుండును. ఈజిప్టులోని పిరమిడులుదానియొక్కగత కీర్తినిమాత్రమే తెలుపగలవు.

శ్రీమతి సోఫియా వాడియా.

మన మోహన్‌జోడరో అట్లుకాదు. అదియొక ప్రాచీన చిహ్నముకాక భారతచైతన్యయుత విజ్ఞానములో నొక యవయవము.

నేటి భారతము నవీనయిరాను, నవీన యీజిప్టులవంటిది కాదు. అది పాతమనుష్యులే నవనాగరికులకింద మారిపోయిన నవీన జపానువంటిదికూడకాదు. హిందూదేశములో మహానగరములలో మాత్రమే నవనాగరికత కాన్పించును. కాని అక్కడకూడ నది యసంపూర్తి విషయమే. ఆంగ్లభాష నభ్యశించినవారికీ నాగరికతసోకెను. గాంధీజీ వ్రాతలును, చేతలును దానినరికట్టుచున్నను యీ జాడ్యము పెరుగుచున్నట్లే కాన్పించును. అతని పలుకుబడిపోయి యతని రాజకీయ పద్ధతులు తుప్పుపట్టినపుడు మాత్రమే నవనాగరిక హిందూదేశము నలయెత్తును; అది హిందూదేశము బుద్ధుని సిద్ధాంతములకు శ్రోసివేసిన దానికంటెకూడ హిందూదేశమునకును ప్రపంచమునకును నెక్కువ యుపద్రవకరమగును. ఆబుద్ధ తిరస్కారము చెడ్డది, యుపద్రవకరమైనదియైనను భారతాభ్యుదయమును, ప్రపంచమున కది చేయగల యపారసేవను వాతించినను భారత విజ్ఞానమునే చంపివేయలేదు.

గాంధీజీ జీవితము కార్యకలాపములు పరిణతి పొందుచున్న, యసంపూర్తియైన, భారత చారిత్రకాధ్యాయము అనుదృష్టిలో నన్వయించుట చాల యవసరము. మన భారతచరిత్రముఖ్యముగ నాధ్యాత్మిక వ్యక్తుల నిర్మాణము. అట్టి వ్యక్తు

లలో మూర్తీభవించి, వారచే బోధింపబడిన యాధ్యాత్మిక విజ్ఞానమూలములనుండియే సరస సాహిత్య, కళాసంపన్నములగు మహాసామ్రాజ్యములు సహజముగ నుద్భవించెను. అశోక చక్రవర్తి సామ్రాజ్యము, అజంతాకళలు నొక మహావృక్షము యొక్క యొక శాఖాఫలితములు; గౌతమబుద్ధుడేయాశాఖ. ఆ చెట్టుయొక్క శాఖల సంఖ్యాకములు. దాని ప్రాను గత బుద్ధుల (వైదిక ఋషులు, గాయకులుసహా) యభేద్య విజ్ఞాన ప్రతినిధి. దానిమూలములు పౌరాణిక గాథలలో శకద్వీపము, శ్వేతద్వీపము అని వర్ణింపబడిన నుండిత ప్పొచిన భూమిలో పాతుకొని పోయినవి. గాంధీజీ లక్షలకొలది వత్సరములనుండి వచ్చు వినరములుగల భారత చరిత్రయొక్క యిరువదియవ శతాబ్దపు తెరమిది కేంద్రచిత్రము.

మన చరిత్రలో ప్రధాన పాత్రలను వహించిన యాధ్యాత్మిక వ్యక్తులెప్పుడును సిద్ధపురుషులే! వారు తమన క్షేంద్రియములను శిక్షించి సిద్ధులైన మహాత్ములు. కరచరణాదులు బుద్ధి హృదయము యెంత యెక్కువ సమస్వయమునొందిన నంత మాహాత్మ్యము! వారు తమ మాతృభూమిని బాహ్యసంపదచే గాక నాంతరంగిక యైశ్వర్యముచే నేవించిరి. అవసరమైనపుడు వారు రామునివలె రాజ్యభారమును వహించిరి. మరియొక యుగములో రాకుమారుడైన సిద్ధార్థుడు రాజ్యత్యాగముచేసి భిక్షాపాత్రను చేబూనెను. ఈయిద్దరును సిద్ధపురుషులే! కవులు,

ఋషులు, మునులు, గాయకులు—బౌద్ధాచార్యులలో భిన్నులుగనుండి వివిధ పరిసరములలో నేనచేసిన వాటిట్టి వారెందరో కలరు. కాని వారందరు నాత్మప్రబోధమునొందినవారు; తథాగత జ్యోతిచే ప్రకాశించు నిండుహృదయులు. వాని భారత చరిత్ర కారులనుటకంటె ప్రపంచ చరిత్రచే సృష్టింపబడిన వ్యక్తులనుట యుక్తము; అనగా కర్మభూమి, భారతవర్షము అని పిలువబడు ప్రదేశములోని యాత్మప్రభావముచే నుత్పన్నమైనవారు. వారందరును భారత దేశముయొక్క నిజప్రకృతిని నిజధనమును, ఆధ్యాత్మికన్యాయమును, క్రమమును (ఇవియన్నియు ‘ధర్మము’ అను పదములో నిమిడియున్నవి) రక్షించుటచేతనే మానవ లోకమును నేవించిరి. ఇట్టి భావన పిచ్చిగను చారిత్రకముగ సర్థరహితముగను కాన్పించవచ్చును. భూత భారతప్రజలలో చారిత్రక జ్ఞానము లుత్తమని పాశ్చాత్యపండిత ప్రకాండుల దురభిప్రాయము. వారి కెక్కువ పరిచితమైన చారిత్రక భావమునే వారన్వేషింతురు. పాశ్చాత్యవిజ్ఞానము చరిత్ర నెట్లర్థము చేసికొని వ్యాఖ్యానముచేయునో గాంధీజీయే యీక్రింది విధముగ వర్ణించియున్నాడు.

“ఎట్టి యొడిదుడుకులు లేని ప్రేమలేక ఆత్మశక్తియొక్క చక్కని కార్యకలాపమున కడ్డమువచ్చు ప్రతియడ్డంకియొక్క గాఢయే చరిత్ర.....ఆత్మశక్తి సహజమైనది కనుక చరిత్ర కెక్కడు.”

ఈ 'యప్రాచ్య' దృష్టిలో మన పురాణగాథలు చరిత్రలుకావు. అవి యెక్కువగ నాత్మకబాషమునకు సంబంధించినవి. అవి ప్రాపంచిక విషయములకుగాక నైతికశక్తులకును, ఆదర్శములకును ప్రాధాన్యతనిచ్చును. ఈ దృష్టిలో పురాణములు చరిత్రయే యగుచున్నవి.

పాశ్చాత్య చారిత్రకుని బాధవంత బాధయే మన యాధునిక రాజకీయవేత్త (ఆంగ్లేయుడు లేక పాశ్చాత్య మానసపుత్రుడు) కూడ పడుచుండును. గాంధీజీకి రాజకీయ పరిజ్ఞానములేదని యతని యూహ. ఈయాధునిక రాజకీయవాయసదృష్టికి రాజకీయముల కొకటే యర్థముతప్ప మరియొక యర్థములేదు. దశరథుని సచివుడైన వసిష్ఠునివంటి బ్రాహ్మణ ఋషులు తమోత్తమశ్రేణికి చెందిన రాజకీయవేత్తలు. కాని పాశ్చాత్య పార్లమెంటులలో ప్రవేశించుట కాకోటిలోని వారికిపుడొక వోటుకూడరాదు.

గాంధీజీ నొక 'యాత్మ'వలె చూచినపుడే యతనిలోని యసందర్భములు, అసాధ్యములు అని పిలువబడునవి యర్థము కాగలవు; అతడు హృదయమును బుద్ధిని మేళవింపజేయుచు; నిజాంతరాత్మ కెన్నడును భిన్నముగ ప్రవర్తించడు; సమస్త సంభవములను ప్రాపంచికదృష్టితో చూడక తనపట్ల నిజాత్మను గ్రహింపజేయు సోపానములుగను నితరులపట్ల నాత్మసేవగను చూచునని మనము గ్రహించినపుడే యవిమనకర్థమగును. అతని

వేదాంతము సతడాచరించును. అతని సిద్ధాంతముల ప్రకారము జీవించును. కనుకనే అతడు ప్రాపంచిక విషయములకు, సౌఖ్యములకు దాసులై మానసిక యరాచకముకు నైతిక పతనమునకు తావిచ్చువారి కగ్రాహ్యుడుగ నుండును.

గాంధీజీ రాజకీయవేత్తయు దివ్యజ్ఞానియుకాక నాధ్యాత్మిక సంస్కర్తయనియు భారతత్వము లేక ఆర్యధర్మముయొక్క అపరావతారమనియు సతడీ విధముగ వర్తమానచారిత్రకాధ్యాయమును రచించుచుచున్నాడనియు గ్రహించిననాడతని వివిధ కార్యకలాపముల సర్థము చేసికొనగలము.

ప్రపంచమునకు గాంధీజీ భారత రాజకీయనాయకుడుగ ద్యోతకమగుచున్నాడు. అతడు ఋషియనియు, మతపురుషుడనియునుకూడ ప్రజలు భావించుచుందురు. కాని యతనిమతమునకు ప్రధానస్థానమియబడుటలేదు. బ్రిటిషువారును, అతని దేశస్తులలో చాలమందియు సతడు కేవల మొక దేశభక్తిగల రాజకీయవేత్త యనుకొనుటచే సతని స్టేటుమెంటులను సరిగ సర్థము చేసికొనరు. “నీతిలేని రాజకీయములు త్యాజ్యములు” అను సతని సూత్రముయొక్క ప్రాధాన్యతను వారు గమనింపరు. “నా దేశభక్తి నా మతమునకు సేవకురాలు” అని యతడు వక్కాణించునపుడు నేటి ప్రపంచ యరాచకమునకు మూలకారణమైన దేశభక్తి, జాతీయతయను వానికతడు నూతనశోభను నూతన మూల్యమును ప్రసాదించుచున్నాడు. ఎవని కపకారము

చేసినను మతవిరుద్ధమే! కనుక సత్యమ భారత దేశశత్రువు కపకా
రము చేయకొల్లడు.

కాబట్టి గాంధీజీ యాంతరంగికమతమెద్దియో శోధించుట
యవసరము. తాను హిందువునని యతడు చెప్పుకొనును. కాని
హిందూమతములోని విశ్వబోధనలతని హృదయము నెక్కు
వగ చూరగొనినంతవరకే యతడు హిందువు. అతడిట్లు
వచించును.

“ ధర్మము అనగా విశాలార్థముగలమతము హిందూ,
యిస్లాము, క్రైస్తవనాది మతములను తనలో నిమిషిచ్చుకొనుచు
వానినన్నింటిని మించినట్లే యుండును. నీవు దానిని ‘సత్యము’
అని గుర్తింపవచ్చును; అనగా నదియవసరమగు కేవల నిజాయితీ
కాదు. సర్వాంతర్యామియై, నామరూప వినాశముల కవతల
నందు చైతన్యాత్మికమైన ‘సత్యము’. నాకుమతము ప్రాణప్రద
మైనది. హిందూదేశము మతభ్రష్టమైపోవుచున్నదనియే నా
మొట్టమొదటివిన్నపము. ఇట్లనుటలో హిందూమహమ్మదీయ
జోరాస్త్రమతములు నాదృష్టిలోలేవు. ఈయన్ని మతములకును
మూలమైన మతము నేనేనారాధించుచున్నాను. మనము భగ
వంతునికి దూరులమగుచున్నాము.”

“సర్వాంతర్యామియగు యనిర్వచనీయమైన యద్భుత
శక్తి”యే భగవంతుడని గాంధీజీ భాషించును. “నాపరిసరము
లలోనున్న సమస్తము ననుక్షణము మారుచు ననుక్షణము

నశించుచుండ నీయన్ని మార్పులకును మూలమై మారకుండు
నట్టి చైతన్యశక్తి యొకటి కలదు. అది యీ యన్నింటిని
సమీకరణముచేసి సృష్టిస్థితిలయములు కావించి పునః సృష్టి
చేయగల చైతన్యశక్తి; లేక తత్వము; అదియే భగవంతుడు.”
అభగవంతుడు సచ్చిదానంద త్రిమూర్త్యాత్మకమైనవాడు.

“‘సత్య’ అను పదము ‘సత్’ అనగా నుండునదియనుధాతువు
నుండి వచ్చినది. ‘సత్యము’ తప్ప వేరేదియుయదార్థముగ నుండు
నది కాదు.... సత్యము యెచ్చట నుండునో యచ్చట జ్ఞానము,
అకలంకమైన జ్ఞానము కలదు ... జ్ఞానమెచ్చట కలనో
యచ్చట ఆనందమెప్పుడును యుండును.”

“ప్రతివానిలోను ‘భగవంతుడున్నాడు. ‘ప్రతివాడును
భగవంతుని ప్రతిమయే’ కనుక మనలో ప్రతివానిలోను సచ్చి
దానందములు కలవు. కాని యవి మాయ, అజ్ఞానము అను
దానిచే కప్పబడి కొంతవరకే సూచింపబడుచున్నవి. ఆంతరంగి
కముగనున్న యాదివ్యత్యశక్తిచేతనే మనముజీవింపనేర్చవలెను.
భారతీయులు భగవంతునికి దూరులగుచున్నారని గాంధీజీ
చెప్పుటలో వారు తమలోనున్న దివ్యశక్తి ద్వారా జీవింప
యత్నించుటలేదని యతని భావము. “మానవుడు పశువుకంటె
సధికుడు.” “అతడు నెరవేర్చవలసిన దివ్యధర్మమొకటికలదు.”
“మనము ప్రాపంచికములనే యెరుగుదుముకాని మనలోనున్న
స్వర్గధామము నెరుగము.”

మానవుని యాయుత్తమధర్మమెద్ది? శాశ్వతానందము
నొసగు యుక్తపరిజ్ఞానము ద్వారముననే సత్యమును కనుగొనుట.
“సత్యమును పూర్తిగ గ్రహించుట యనగా మనలను
మనము తెలిసికొనుట, మన పరమావధిని గ్రహించుట; పూర్ణ
త్వము నొందుట.”

కాని మానవునకు నికృష్టమైన పశుస్వభావమును కలదు.
కనుక మానవుని భౌతికశరీరముమీద సపరిపూర్ణత ముద్రింప
బడియున్నది. కాబట్టి బంహ్యముననున్న యపరిపూర్ణతతోపాటు
నిగూఢముగనున్న పూర్ణత్వమునుగూడ గ్రహించుట మనప్రథమ
కర్తవ్యము. మన ద్వంద్వప్రకృతిని ఆసరీ దై వీనంపత్తులను
గుర్తించి మనము చేయవలసిన కర్తవ్యమును గుర్తించి గాంధీజీ
యిట్లు చెప్పును. “నాయపరిపూర్ణతను నేనని విషాదముతో
గుర్తించితిని. అదియే నాకున్న బలము. ఏలయన మానవుడు
తన నిజలోపములను గుర్తించుట తియ్యదు.” మన ‘యినమిద్ధ
మను’ లోపములను మనము గ్రహింపము కనుకనే మనలో
నున్న దివ్యశక్తిని మనము కానజాలము. మన లోపములను
గ్రహించినపుడు మనము వాని నెదుర్కొనుటయెట్లు? వాని
నోడించుటెట్లు? అను సమస్య బయలుదేరును. ఈ సమస్యనుండి
ఆత్మ, ఆత్మశక్తియను సమస్య బయల్పడెడును. ఈ లోపము
లను జయించుటవలన “జీవితము అమరత్వము నొందును.”

శ్రీమతి సోఫియా వాడియా.

మన లోపములను జయించి పూర్ణత్వమును పొందు శాస్త్రమును గాంధీజీ ఈ క్రిందివిధముగ వివరించెను. “మన యందరిలోను నిగూఢముగనున్న బుద్ధిపూర్వకమైన దౌర్జన్య రాహిత్యమును నృద్ధిపొందించుడు.” ఇందులోనున్న భావార్థమును గ్రహింపుడు. నిగూఢముగ నున్నదానిని మనము ప్రయత్నపూర్వకముగ బహిర్గతము చేయవలెను. ఈ ప్రయత్నమునుచేయుటెట్లు?

“మానవజాతి కర్తవ్యమైన యొక దివ్యధర్మమే యున్న యెడల నది యహింసయే యని గుర్తింతురుగాక ! సర్వత్ర హింసయే తాండవించుచున్నను మానవుడు తన హృదంతరాళమును బ్రవేశించి యహింసయే తన ధర్మమని యీహింసాత్మక ప్రపంచమునకు చాటవలెను. అతడుదాని నాచరించునంతవరకే తన జాతి కలకారమగును. కనుక మానవుని ప్రకృతి యహింస కాని హింసకాదు. ఏలయన గాంధీజీ యనుభవమునుబట్టి తాను దేహముకాక నాత్మననియు, తనదేహము నాత్మగ్రహణము కొరకే వినయోగించవలెననియు నతని పరమవిశ్వాసము.”

కాని యీవిశ్వాసము స్థిరముగ నుండవలెను. మనము మనయంతర్మంగమునకు మరలునప్పుడు మనలో మంచిచెడ్డలు రెండును పునపేసికొని యుండును. మానవుని నిజాంతరాత్మ ఆంతరంగిక తత్వముయొక్క యొకలక్షణమేయైనను అదిచాలదు. “అందరి యంతరాత్మ యొకటికాదని” గాంధీజీ యుక్తముగ

వచించెను. అయినచో మానవుని యంతరాత్మను నడపుజ్యోతి యేది? పూర్ణుడైన యొకమతగురువా? వేదగ్రంథములా? గాంధీజీ యొకచోట బీజాక్షరముల వలె నిట్లురచించెను.

“ప్రమాదరహితమైన ప్రబోధముకాని, జ్యోతికాని నాకులేదు. మానవ మాత్రుడెవడును ప్రమాద రహితుడు కాజాలడు; ప్రబోధముకూడ నొక్కద్వంద్వతీతునకే కలుగ గలదు. ఒకనందర్థమునందు ద్వంద్వతీతుడై ప్రవర్తించెనని నిర్ధారించు తెవనికిని సుసాధ్యముకాదు. కనుక ప్రమాదరహి తుడనని చెప్పుకొనుట యెల్లప్పుడు నుపద్రవకరమైనవిషయము. అనగా మన కెట్టిమార్గదర్శకత్వములేదని నాభావముకాదు. ప్రపంచ ఋషిసత్తములయొక్క సమష్టియనుభవములు మన కందుబాటులోకలవు. అవిసర్వకాలములయందు నుండునవియే. ఇంతకును ప్రధాన సత్యములనేకములు లేనేలేవు. ‘సత్య’ మొక్కటియే ప్రధానసత్యము; అదియే యహింస; కించిజ్జాలెన మానవులు పరిపూర్ణమైన సత్యప్రేమల నెన్నడును పూర్తిగ గ్రహింపజాలరు. కానిమనలకు నడుపుటకు తగినంతగ మన మెరుగుదుము. మనముదానిని వర్తింపజేయుటలో నొక్కొక్క పుడు దారుణముగకూడ పొరపడవచ్చును. కానిమానవుడు తన్నుతాను పాలించుకొనగలడు. స్వపరిపాలనలో తప్పుచేయుట కేగాక చేసినదానిని వెంటనే దిద్దుకొనుశక్తికూడ నిమిడి యున్నది.”

గాంధీజీ తప్పులుచేసినా? అందరును చేతురు. కాని తప్పులు చేయుటలోనున్న విశేష మెచ్చటనున్నది? అందరును తప్పులుచేసెడివాడేకాని తమతప్పులను గుర్తించు వారెందరు కలరు? వానినియొప్పుకొను ధైర్యమెందరికుండును? తనతప్పులను బహిరంగముగ నొప్పుకొనుట గాంధీజీయొక్క విశిష్టత కొక చిహ్నము. తనయను యాయలదోషములను, తనకుంటుంటము లేక, రాజకీయపక్షములోని వారిదుర్బలత్వములను నిర్భయముగ చాటుటమరియొకటి. తనతోడిమతస్తుల మతభ్రష్టతను గురించి వారికెరుకపరచుట కతడు భయపడడు. “నాసత్యపరిశోధనలు” అనుతనకథలో తనరక్తములోనున్న యాసురశక్తులను బహిరంగముగ లిఖించినవాడు శక్తివంతమైన సామ్రాజ్యప్రభుత్వమును ‘సైతాను’ ప్రభుత్వమునుట కేలభయపడనలెను?

స్వపరిపాలనయన సతనియభిప్రాయమెద్దియో యతని పై బీజాక్షరములలో సూచింపబడెను. తననుతానే పాలించుకొన గలవాడుత్తమోత్తమసంస్కర్త. గాంధీజీ వేదాంతమునకిదియే మూలసూత్రము. ఆర్థిక, రాజకీయ, సాంఘిక, మతసంస్కారములు వ్యక్తిసంస్కారముయొక్క ఫలితములు. అన్నిటికంటె స్థూలమగు నార్థికసంస్కారమును గురించి యతడిట్లు వ్రాసెను. “భారతఆర్థిక స్వాతంత్ర్యమనగా నాదృష్టిలో బుద్ధిపూర్వకమైన స్వప్రయత్నముద్వారా సిద్ధించు ప్రతిస్త్రీపురుషుని యొక్కయు, ప్రతివ్యక్తియొక్కయు నార్థికోన్నతి.”

ఈ బుద్ధిపూర్వక ప్రయత్నములో మానవునకు తన సంఘీయులతోగల సంబంధమునుడియన్నది. ఈయార్థికసమస్యయొక్క జాతీయస్వరూప మద్భుతముగ చిత్రింపబడెను.

“భూమిమంతయు గోపాలునిది. కనుక దానికొక మేరయెచ్చటకలదు? మానవుడే యామేరనుసృష్టించెను. కనుక నతడేదానిని తీసివేయగలడు. అనిబోధించిన మనపూర్వులు నిజమైన సామ్యవాదమును మనకందజేసిరి. గోపాలుడనగా గొల్లవాడని శబ్దార్థము. దానికి భగవంతుడనికూడ సర్థము కలదు. ఆధునికభాషలోదానికే ప్రభుత్వము ప్రజలుఅని యర్థము. నేడుభూమి ప్రజలదికాదనుట నిర్దివాదాంశము. కాని యాదోషమీ సందేశములోలేదు. అదియాప్రకారము జీవింపని మనయందే కలదు.”

వ్యక్తికిని తానుజీవించు సంఘమునకునుగల సంబంధము కుటుంబసంబంధము వంటిది. “కుటుంబములకొక చట్టమును జాతులకు వేరొకచట్టమును కలవనుకొనుట కెట్టికారణము కాన్పించదు.” కనుక ప్రజాహిత కలాపములకొక యతిప్రధానమైన సూత్రము విధింపబడెను. “ప్రతిబహిరంగ సత్యాగ్రహ సందర్భమున సరిగనట్టిదేయగు కుటుంబవిషయము నూహించుకొనవలెను. అనగా వ్యక్తి ప్రపంచ మంతయు తనకుటుంబమేయని భావించుకొనవలెను. అప్పుడొదర్శ గృహస్థు దొంగలు దుర్మార్గులు మొదలగు వారి నెట్లాద రించవలెను? నిరంకుశులను

విద్యేషులను ఆర్యజాతులెట్లెదుర్కొన నలెను? “చార్జన్య మిసు
మంతయునేని విప్లవమును లేవదీయుటయే” దీనికిమార్గము.
వ్యక్తి లేక జాతి పొగరుబోతుల యధేచ్ఛా విహారములకు తల
యొగ్గవలసినదేనా? ఈప్రశ్నకు సమాధాన మిచ్చుటలోనే
మహాత్ముడు మానవలోకము కంతకును సేవచేసెను; ఇంకను
చేయుచున్నాడు. ఎట్లు?

ఈసందర్భములో నసంఖ్యాకములగు పరిస్థితులుద
యించుచుండును. కుటుంబ సంబంధములలోకూడ నొక్కొక్క
పరిస్థితికి తగిన సత్యాగ్రహశాస్త్ర ప్రయోగజ్ఞానముండవలెను.
ఇదియంత సుగమమైన విషయము కాదని యేకొద్దిపాటి
యనుభవ మున్నవాడైనను గ్రహింపగలడు. సత్యాగ్రహ
సిద్ధాంతము ప్రకారము జీవించి వృద్ధిపొంద నిశ్చయించిన జాతి
యొక్క ధర్మమతికష్టము. దక్షిణాఫ్రికాలోను, భారతదేశము
లోను నుదయించిన సమస్యల నెదుర్కొనుటలో గాంధీజీచెడు
గును వుంచితోను దుర్మార్గమును ప్రేమతోను నెదుర్కొను
శాస్త్రమును వృద్ధిపరచుచుండెను. మనమెరిగినయతని ప్రజాహిత
కార్యములలోనేగాక. వ్యక్తిగతజీవితములోకూడ మహాత్ముడు
నిత్యకలాపములతో సత్యాగ్రహచక్రమును త్రిప్పువిధానమును
చూపుచుండెను; అతనిరాటచక్రమీ చక్రముయొక్క భౌతిక
రూపమే!

వర్తమానయుగ విజ్ఞానము సత్యాగ్రహమును, అహింసను ఆదరింపదు, ఆదరింపజాలదు. కాని యాధునిక విజ్ఞానము వ్యర్థమగుట విధిలిఖితము. మననాగరికత పదికాలములపాటు మన్ననలెనని కోరుసంస్కర్తలు దానిపాతపద్ధతులకు జీవనవిధానములకు చాలవరకు స్వస్తి చెప్పవలసి యున్నది. అట్టివారేమి చేయవలెను?

సత్యాగ్రహశాస్త్ర సిద్ధాంత భాగమును తెలిసికొని, దానిని స్పష్టముగ హృద్గతముచేసికొని దానికితగిన శిక్షనుబడయవలెను. ఈప్రపంచమున ముఖ్యముగ వ్యక్తులలోనే కాదు క్రోధ లోభములను మూడుదుష్టశక్తులు కలవు. నేడివిప్రపంచములో తాండవించుటకీ ప్రపంచమును పంచుకొనిన జాతులలో నివి నృద్ధిచెందుటయే కారణము. ఇవిప్రతిజాతిలోను వర్గవిభేదములను కులవిభేదములను కల్పించి నరకమును సృష్టించుచున్నవి. కాని దీనినిజమూలములు వ్యక్తులలోనేకలవు. వారినీశక్తులు కలగ ద్రొక్కుచు వారియాత్మశాంతిని పోగొట్టుచు, మనస్సును చీకాకుపరచుచు మానవలోకములోని యితరసభ్యులందరిపై తమహృదయములను కరడుగట్టించి భీభత్సము చేయుచున్నంత కాలయాత్మశాంతి చేకూరజాలదు.

ధైర్యమే ప్రతినిజసత్యాగ్రహియొక్క ప్రధానగుణమని గుర్తించెదరుగాక! మనము దానిని మనజంతు స్వభావము నెదుర్కొనుటకేగాక మోహమేజ్ఞానమని భ్రాంతిపడునట్టియు,

లోభమే జీవితపోరాటమున నృద్ధిపొందుట కననరమగు శక్తియ
నియు, నేరూపమున నైనను శతృవుపై క్రోధశక్తిని ప్రయోగించి
పోటీలో గెలుపొందవలెననియు తలంపబడు మోహజాలమును
కూడ నిదియెదుర్కొనవలెను. విశ్వాత్మయే మనయంతరంగ
ముననున్నయాత్మ; ఈయాత్మైక్య సంధానమువలన నుద్భవించు
ధైర్యమేమనకన్ని సందర్భములలోను మేరుసమానము.

సత్యాగ్రహము పిరికిపందల మార్గముకాదు. ఈవిషయ
మునతడు ఘంటాపథముగ చాటిచెప్పినపుడు పాశ్చాత్యులు
గాభరాపడిరి. అతడిట్లువచించెను. “తనయనమానమును పిరికిపంద
నలెచూచుచు సహించుటకింతు భారతదేశ మాయుధములను
చేబూని మానరక్షణము చేసికొనవలెననియే నాకోరిక”
“అహింసద్వారా మనప్రాణ, మాన విత్తములను, దేవతాయ
తనములను రక్షించుకొనజాలనిచో మనముమానవులమే యైన
యెడల సధమము భుజిశక్తిచేతనైనను వానిని రక్షించుకొన
వలెను.”

కొంతకాలముక్రింద కొంతమంది చీనాప్రేక్షకులకుజవాబు
చెప్పుచు జపాను చీనాదేశములో దిగునుతి చేయుచున్న
దుర్మార్గులను చీనాజాతి అహింసద్వారానిదుర్కొనుసమయము
మించిపోయినదని గాంధీజీ సూచించెను. శాంతిపై న్యమెక్క
రోజులో తయారగునదికాదు. ఆపై నికులు జ్యేష్ఠాదేవిసాంప్ర
దాయమైన మారణాస్త్రములను చేపట్టినంత సుగమముగ

దుర్మార్గుమును ప్రతిఘటించు నుదారకళనునేర్వజాలరు. చీనాలో
నహింసాపద్ధతి వ్యక్తులకే. విడిచివేయబడెను. యదార్థదివ్య
శాస్త్రమైన సత్యాగ్రహమును తగినంతమంది నేర్చుకొనినచో
సమయమువచ్చినపుడు (అదియెప్పుడైనను కావచ్చును) వారు
చీనాయొక్క యాత్మను రక్షింపగలరు. ఒకజాతియొక్క
విజ్ఞానము ఆప్రజలయొక్క హృదయమందును, ఆత్మయందును
వర్తించును.... జపాను యిష్టము లేనివారిచేత సన్నీలతో
విషమును మ్రింగింపజాలదు.”

మహాత్ముడా ప్రేక్షకునితో నతని ప్రజలకిట్లు చెప్ప
గోరెను. “జపానువారు మనయాత్మను కశ్మలమొనరింపజాలరు.
చీనాయొక్కయాత్మ భంగపడినచో నదిజపానువల్ల కానేరదు.”
ఈసత్యమే ప్రతిజాతికి వర్తించును. కాని ‘శాంతిసైన్యమును’
త్వరితముగ నిర్మించి తమవ్యవహారములను యింగ్లండువలెదిద్దు
కొనగల జాతులుకలవు. ఇవియితరప్రజలను రక్షించుటకు
సాధనములు కావచ్చును. ఇంగ్లండుయొక్క యాయుధసైన్య
నిర్మాణవిధాన మితరదేశములకు వరనడియైనచో నదిసత్యా
గ్రహవిధానము నాచరణకు తెచ్చిన నాడితరులుకూడ దాని
నేలయనుసరింపరు? ఇంగ్లండు “సరళమైన దివ్యాంశజీవితమునుండి
బయల్పెడలు శాంతిపథమును తలదాల్చునుగాత!”

హిందూముస్లిము యొక్కతకొరకు గాంధీజీ

యు ప వా స ము.

రెవరెండుఫాన్ వెన్నుకాట్ యం.యె., యల్.యల్. డి.

మోహనదాసు జీవితమును, కృషినిగురించి నామెచ్చి
కోలును వ్రాయగోరినపుడతడు 1924 సెప్టెంబరులో బూనిన
త్రివారోపవాసదీక్షకు కారణమును తత్ఫలితములను వివరించుట
కంటే నేనెక్కువ వ్రాయజాలనని భావించితిని.

కొంతవరకు శ్రద్ధానందస్వామి ఢిల్లీప్రాంతములలో లేవ
దీసిన శుద్ధియుద్ధమ (నవముస్లిములలో) ఫలితముగ నానంద
త్సర నసంత గ్రీష్మఋతువులలో హిందూముస్లిము తగాయిదా
లుపద్రవకరముగ చెలరేగెను. ఈకులకలహము గాంధీజీకి
దుర్భరమయ్యెను. గతముప్పది సంవత్సరములనుండి యాయుభ
యులయొక్కత యతనిప్రధానాంశముగ నుండెనని యతడు పదే
పదే చెప్పియుండెను. ఒకటితరువాత నొకటిగ నీకలహములు
నిరంతరాయముగ సాగుచుండుటచే నతడు సెప్టెంబరు 17 న
తేదీని యేకవింశతి దినోపవాసమును నిశ్చయించి దానినిగురించి
యొకప్రకట చేసెను. “నాతపస్సు అబుద్ధిపూర్వకముగ గావింప
బడిన పాపములకు క్షమార్పణగోరు నొకభగ్నహృదయుని
భగవత్పార్థన.” అతడివిధముగ హైందవులతో నై క్యమై

పారిపాపములకు బాధ్యతహించెను. “ఒకరిమతము నొకరు దూషించుకొనుట, జవాబుదారీలేని స్టేటుమెంటులను చేయుట, అబద్ధములాడుట, నిరపరాధుల తెలలను పగులగొట్టుట, గుడులను మసీదులను పగులగొట్టుట భాగవదాపచారము.” ఉపవాసము చేయవలదని స్నేహితు లెంతవారించినను వినక నతడు రాముని యుదాహరణమును చూపెను. సెప్టెంబరు 18వ తేదీని యుపవాసము ప్రారంభమయ్యెను.

హాకీము అబ్దుల్ ఖాన్, మహమ్మదాలీ, శ్రద్ధానందస్వామి ప్రభృతులు హిందువులు, ముసల్మానులు, యూరపియనులు మొదలగు నన్ని రాజకీయకక్షలవారికి ఢిల్లీలో జరుపబోవు శాంతి సభలో పాల్గొనవలెనను నాహ్వానములను పంపిరి. ఉభయసంఘముల నాయకులతో సహా సుమారు మూడువందలనుంది యా సభలో పాల్గొనిరి. గాంధీజీ తన స్నేహితులతో నిట్లు చెప్పెను. “నేను చనిపోవుట కీయుపవాసమును బూనుటలేదు. దేశసేవ భగవత్సేవచేయుటకొరకు మరింత శ్రేష్టముగను పవిత్రవంతముగను జీవించుటకే నేనాశించుచున్నాను. కనుక విషమస్థితి యేర్పడినచో (నామానవద్వప్తిని బట్టి యట్టి దేమియు సంభవింపదు) మృత్యువాలేక నాహారమును తీసికొనుట యా యనుసమస్యయేవచ్చిన యెడల నేను తప్పకుండ నుపవాసమునుమాని వేసెదను.” చివరకు సభ 26వ తేదీని సంగం థియేటరులో ప్రారంభమయ్యెను. ఆపెద్దసమావేశము స్టేజిముందరనున్న

రవరెండుఫాన్ వెస్టుకాట్ యం. యె., యల్. యల్. డి.

బహిరంగప్రదేశములో జరిగెను. శిలువపైనున్న జీససుయొక్క
చిత్రముక దింపుడుతెరమీద చిత్రపటబడెను. స్టేజీకొకప్రక్కను
గాంధీజీయొక్కపటము వ్రేలాడకట్టబడెను. ఆహ్వానసంఘాధ్యక్షు
డైనమహమ్మదాల్లీ వచ్చినవానికి స్వాగతమిచ్చి సభాప్రయో
జనమునుగూర్చి క్లుప్తముగచెప్పెను. దానియందేశ్యము కొద్దిపరి
మితికలది. కులకలహముల కార్థికరాజకీయ కారణములుకూడ
కలవని గ్రహించడిసను మతకారణములను చర్చించుటకేయది
యేర్పడెను. సభాధ్యక్షుడుగ పండితమోతీలాలు యేకగ్రీవముగ
నెన్నుకొనబడెను. ప్రారంభోపన్యాసములైన తరువాత 80మంది
కలయొక “విషయ నిర్ధారకసభ” నది యేర్పాటుచేసికొనెను.
ఈసభవారే యొకచిన్నకమిటీవారిచే తయారుచేయబడిన చిత్తు
తీర్మానములను సరిచూచుకొనవలెను. సభ ప్రారంభముకాక
పూర్వము గాంధీజీయొక సందేశమునుపంపెను. హృదయముల
కలయొకయే కావలెననియు ప్రతివాడును తానుగుర్తించిన సత్య
మునే వెలిబుచ్చవలెననియు నతడు హెచ్చరించెను; ఇతరుల
దేవతాయతనములను పడగొట్టుటే సత్యమని వారికితోచినను
అతడు పారి నిజాయితీని గౌరవించును. కాని యట్టిసందర్భము
లలో నీదురదృష్టదేశమునకు శాంతియుండజాలదని మాత్ర
మతడు చెప్పగలడు.

మతవిషయములో పరిపూర్ణయంతరాత్మ స్వాతంత్ర్య
ముండవలెననియు, దేవాలయాదులను నాశముచేయుట గర్హ్య

మనియ, అంతరాత్మ ప్రేరణచే తనమతమును మార్పుకొనిన
వానిని బాధించరాదనియు నొకతీర్మానము సభ్యత్వము ప్రతి
పాదింప నేకగ్రీవముగ నాముదించబడెను.

తీర్మానములనుచేసినంత మాత్రముచే హిందూముస్లి
ముయొకమత్యము చేకూరదనియు హృదయసంస్కారముండవలె
ననియు సభాప్రారంభముకు పూర్వ మన్నిపక్షములనుండియు
సౌచ్ఛరికలువచ్చెను. చర్చలప్రారంభదినములను తిలకించినచో
నీసంస్కారము క్రమముగ నెరవేరినట్లే నాకుకాన్పించెను. చిన్న
కమిటీ తయారుచేసిన తీర్మానములను మేము విషయవిధానక
సభలో చర్చించుచుండు ద్వేషము భావోద్వేగము శీకృతైరు ;
పీనికి గట్టియనుమానములుగూడ తోడ్పడెను. సద్భావప్రికటన
ములపట్ల విశ్వాసముకూర్చుకొన్నయెను. ఉదారహృదయముతో
చేయబడిన సూచన ప్రతిఫలంపేక్షయూ చేయబడినట్లు లెక్క !
కానియొకరురోజులు గతించిన తరువాత తత్వముమారెను.
మూలానా అబలీకలాంబిజము ప్రహ్లాండ్మైన యుపన్యాసము
నిచ్చెను. ఆసక్తిత్వము, యుదారత ముక్తకంఠములతో కీర్తిం
పబడెను. “దీనికి తమకేమిప్రతిఫలము ముట్టును?” అనియొకడు
పృచ్ఛింపగా సభలోనన్నిమూలలనుండియు సతనిపై క్రోధాన
లమువెలిగిగ్కబడెను. లాభసాటిబేరము నాశించువాతతత్వము
పోయినహాసము కొత్తగాతలయెత్తెను. మతభేదములు, ఆచార
భేదములు న్యాయమైనవనియు గౌరవింపదగినవనియు భావింప

రకరెండుఫాస్ వెస్టు కాట్ యం. యె., యల్. యల్. డి.

బడనారంభించెను. మొదటచర్చలలో నుపన్యాసకులు తమతమ హక్కులకొరకే వాదించుచుండిరి. కాని తరువాత తమబాధ్యతలు, తద్వారా నెరవేర్చవలసిన ధర్మములు గుర్తింపబడెను. ఉపవాసము ప్రారంభమైన 11వరోజున కొంత యాదుర్దాకలిగెను. చర్చలు జరుగుచుండగా ఆండ్రూసు నాకుఅర్జెంటువార్త పంపెను. త్రోవలో నేను డాక్టరు అబ్దుల్ రహమానును పిల్చుకొనివెళ్లుట ధర్మమనిభావించితిని. అతడాసాయింత్రముమరికొన్ని పరిక్షలుచేయ వాగ్దానముచేసెను. నీనివలన సభ కొంతనిలిచిపోయెను. ఈగడువులో గాంధీజీ తనసాయంకాలప్రార్థన సమయముననన్ను, ఆండ్రూసును తనకుప్రియమైన యీక్రిందికైస్తవ గేయమునుపాడగోరెను. “జ్యోతీ ! కరుణామయీ! అంధకారబంధురమునుండి నన్నుముందుకు గొంపొమ్ము! ఈనిశీధమును చిమ్మచీకటు లలముకొనెను. నాగేహమొకను సుమారమున నున్నది. నాకు తెన్ను చూపుము! తడబడునా పాదములను స్థిరము చేయుము. నేనుదూరస్థమైన దేశమునుచూడ గోరుటలేదు. నాకొక్క యడుగుచూపిన చాలును.”

ఆగదిలోని సన్ననిదీపఛాయక్రింద తనప్రక్కమీదనొరిగియున్న యాకృతీభూతాంగుని దృశ్యము హృదయవిదారకముగ నుండెను. ఇంతలో మాకు చిత్తస్వాస్థ్యమును చేకూర్చునట్టి డాక్టరుల యభిప్రాయములు తెలుపబడెను. చెడ్డలక్షణములన్నియుమాయమయ్యెను; మాభయము తీరిపోయెను.

రెవరెండు ఫాన్ వెస్టుకాఫ్ యం. యె., యల్. యల్, డి.

సభాశలితముల నన్ని పక్షములవారును కొనియాడిరి. కాని హిందూముస్లిము యొక్కతను సాధించుటకు కొంతకాలము పట్టునని సర్వత్ర యంగీకరింప బడెను. ఈయభిప్రాయమునే 'ఐకమత్యదినమున' (అక్టోబరు 8న తేదీ) వెలువడిన కలకత్తాలోని స్టేట్సుమనుషత్రికలో నొకవిఖ్యాతరచయితయిట్లు వెలువరించెను. "సరళమైనట్టియు పటుతర మైనట్టియు రాజకీయవాదనలు పూర్తిగభగ్నమైనచోట గాంధీజీ యుపవాసమువలన బయల్పెడలిన మతావేశము దిగ్విజయము నొందెను. కాని యింతకంటె కష్టతరమగు నన్యోన్య సహనమును ప్రజాసామాన్యమున కుపదేశింప వలసియున్నది". తరువాత సంభవించిన రాజకీయపరిస్థితులవలన నాధర్మము నెరవేరుట కష్టమయ్యెను. శాంతియుండవలెనన్న ప్రతివాని హృదయక్షీతికయందు భగవంతుని స్థాపించవలెను. అదియే మహాత్ముని యుపవాసలక్ష్యము. మానవుల సాంగ్రామిక సంకల్పము లీవిధముగనొక్కభగవానుని మహాసంకల్పముచేతనే నిరోధింప బడగలవు.

మ హా త్మా

ఆనంద కె. కుమారస్వామి యం. యె., డి. యల్. సి.

"మహాత్మా" శబ్దమెక్కువగ దుర్వినియోగము చేయబడెను. కాని దానికి యదార్థమైన భావార్థములును విశేషచరిత్రయు కలవు. భారతతత్వశాస్త్రములోని యనేకసాంకేతిక శబ్దము

లవలె దీనికిని యస్పష్టమగు భేద సూక్ష్మములగు సనేకార్థములు కల్పింపబడెను. కొంతవరకు దీనికి కారణమే మన సాంప్రదాయిక వేదాంతము సామాన్యముగ మనకు తెలియక పోవుటచే మనము ఆత్మను, అనాత్మను సత్తును, అసత్తును వేరు చేయజాలకున్నారము. ఇంతేకాక మనదాంభిక “స్వక్తిత్వముకు” లేక నామరూపములకు ప్రమాదనశమున పమనారణాల విలువను ప్రసాదించుచు సవ్యక్తి తత్వముయొక్క ప్రభావమును చూరగొనక “ధిషణత్వమును” ఆరాధింతుము. అనగా దివ్యమానవునిమాత్రమే చూతుము. ఇట్టి “పూర్వార్థి ప్రాయములతో నున్న మనకు “మహాత్మా” యనుటతోడనే “గొప్ప మానవుడు” “గొప్పయాత్మా” యనుభావములే తోచును. కాని మానవ స్థితినిదాటి “యగ్రాశ్రయైవ వామ” అనువిషయము తటదు.

భౌద్ధసూత్రములలో (A. .1 249) “మహాత్మా” “అల్పాత్మా” యను భేదములు సూచింపబడెను. మరియొకచోట నీమాన “వాత్మలు” “కళ్యాణాత్మలు” “పాపాత్మలు” అనివినరింపబడెను. ‘ఈమనిషి’ ‘రామేశము’ ‘వెంకటేశము’ అని పిలువబడు కించిదాత్మ భౌతిక సామాన్య విభాగములతో చేయబడిన సమ్మేళనము. కనుక మరికొన్నిచోట్లనిది ‘అనాత్మ’ యని నిర్వచింపబడెను. అనగా నాశ్మేతరము, “నాయాత్మ కానిది” యని యచేకచోట్ల నిర్ధారింపబడెను. ఈకించిదాత్మ

మార్గము అల్పమైనది, దుఃఖభాజనమైనది. అది “ప్రమాణము
లోను, శీల, జ్ఞాన, బుద్ధి, సంపత్తులలోను పరిణతించి పొందవచ్చును.”
ఈకించిదాత్మ సర్వత్ర కారణమైనది; దానిసర్వసంకల్పము
లును క్రియలును అనాదిగ నచ్చుచుండు “పూర్వజన్మ” కృత
కర్మలచేతను, సంకల్పములచేతను నిశ్చయింప బడును. “మన”
మొదలమో అదేయగుచుండు గాని మనము కోరునపుడును కోరి
నట్లును కాజాలము. శరీరము ఆధిన్యాధి విరామరణ భూముష్టమై
దానికాలము వచ్చినపుడు పూర్తిగా ముట్టమోపును. ఇకమన
గెండన విశేషాత్మ ‘మహాత్మా’ లోన్వయ నీయుమైనది;
కించిదాత్మను బంధించునట్టి పరిమితించి వల్లు సర్వచనములను
‘నేతి నేతి’ యని వ్యతిరేకములు కంటే వీరికివేరు సర్వచనము
లేదు. కనుక మన మొదటి మూలము ప్రకారము మానవుడు
“మహాత్మా” యనగా, పరిణతి పొందిన కాయ, శీల’ చిత్త,
జ్ఞాన, అప్రమత్త మహాత్మా, అప్రమాణవాన (యనిభావింప
బడగలడు. ఈభేదమంతయు పరమపరమను పురుషునిను మధ్య
గలభేదము; ‘అత్మను’ తెలిసికొనక నిహపరములందు యిచ్చా
మాత్రాచైతన్యము లేనివానికిని మాత్మజ్ఞులై యిహపరము
లందు యిచ్చామాత్రాచైతన్యము కలవానికిని మధ్యగలభేదము!
కాన్ ఫ్యూషియస్ ప్రకారము “రాజయుషికిని” “అల్పమానవు
నికు” మధ్యగలభేదము. సెరూ బెర్నార్డు యొక్క “ప్రప్రి
యం” “షిస్టి” ల మధ్యగల భేదము. ఈరెండు “జీవితములు”

జాన్ XII 25 లోని (పశు, మన) యను రెండు “జీవితములు”.
 “తనజీవితమును ప్రేమించువాడు దానిని పోగొట్టుకొనవలెను.”
 “నాశిష్యుడు” కాగోరువాడు పోగొట్టుకొనవలసిన “జీవిత” మీ
 రెండింటిలో నొకటి (లూకా XIV 26). సెంటుపాల్ యొక్క
 ‘అహం’ “నేనుజీవించుచున్నాను; కాని ‘నేను’కాదు”. (గాల్ ii 20)
 “నాకొరకు తనజీవితము నెవరు పోగొట్టుకొనెదరో”
 (లూకా IX 24) అను దానిలోనున్న ‘అహం’ మన “తత్వ
 శాస్త్రము” లోని “మాననాత్మ”. ‘ఆత్మను’ కనుగొనుట
 యసగా మన మొక వ్యక్తిగనుండుట చాలించుటయే!

‘మహాత్మా’ లోని ‘మహా’ కు గొప్ప, శ్రేష్టమైన యని
 యర్థము. ‘ఆత్మ’ యన గ్రీకుభాషలోని ‘న్యూమ’ వలె ముఖ్య
 ముగ “తత్వము”; మనశ్శరీరములకు వేరైనది. కాని యాత్మ
 యీ మానవునికి సంభవించు యితర “నీరాగారనివిష్టపాంథుల”
 కంటె వేరైన నిజతత్వము కనుక ‘వెంకటేశము’ ‘రామేశము’
 అను దానితాత్కాలిక నామరూపములును గుణగణాదులును
 బింబప్రతిబింబ న్యాయముననుసరించి మన యుద్దేశ్యానుసారము
 శారీరక, మానసిక, ఆధ్యాత్మిక “స్వార్థము” అను దానిరెండన
 ప్రయోజనముగ నేర్పడుచున్నది. “నిన్ను నీవు తెలిసి
 కొనుము” అను సాంప్రదాయికాదేశముయొక్క మూలభావ
 మిచ్చటనే ద్యోతకమగుచున్నది. ఏలయన “మనమెవరమో”
 మనము గురచిపోతిమి. “వైంకయ్య, పుల్లయ్య” అని యనిపించుకొని

“నిన్ను నీవు యెరుగనిచో ప్రపంచమును విడిచిపోము” అను గేయరత్నములోని వాక్యములచే వర్ణించువారమై మనము ముగిసిపోవుచున్నాము. “నీవెవరవు?” అనుప్రశ్నకీయబడు సమాధానమేమన మోక్షకవాట కీలకము. ఉపనిషత్తులలోని “తత్త్వమాసి” యను సమాధానము నీయగలవారికే “స్వాగతము! మదాత్మా! సుస్వాగతము” అని యాహ్వానమియబడును. తన వ్యక్తిగత నామమునుగాని యింటిపేరునుగాని చెప్పుకొనువానికి ప్రవేశముండదు. అన్యత్వము పూర్తిగా సరించినగాని దివ్యత్వము సిద్ధింపదు.

మహాత్మాశబ్దము భగవన్నామము; తననుండి పూర్తిగా మోక్షము నొందినవానిచే మాత్రమే తెలియబడగల స్థితి యొక్కపేరు. ఇవి రెండును ఒకటియే లేక నేకమైన యనేకము; భేదములేని విభేదము. ‘మహాత్మా’ యనగా పుట్టుకలేని గొప్పయాత్మ (మహాన్, అజ ఆత్మా బు IV 4.41: ఆత్మా మహాన్ Kw, 111.10) సూర్యులలో సూర్యుడు (MW 11V.11.6) ‘అస్తి’ యను దాని యాధ్యాత్మికసారము (R.V.I.115.1). పరమాత్మయొక్కడే సాక్షి, తెలియువాడు తెలివి. సమీపస్థుడు, దూరస్థుడు, సన్నిహితుడు, సర్వాంతర్యామి: అతనిని గ్రహించుట యనగా మన సంసార జంజాలమునంతను విడిచిపెట్టి ‘హృత్సన్నివిష్టుల’ మగుట. హిందూ, బౌద్ధమతములు పూర్ణత్వము నిచ్చటనే, యిప్పుడే పొందవచ్చునని ధృవపరచు

చున్నవి. ఇది మొత్తము యుక్తియు. పూర్ణానికి కాలముతో సంబంధములేదు. 'తత్త్వమసి' లోని వర్తమానకాల మతి ముఖ్యమైనది. సత్యముకు కాలముతో నిమిత్తములేదు కాని దానిని తెలిసికొనుటకు కాలముచసరము. అది గ్రహించబడిన నో "జీవాత్మ"లకును సరమాత్మకును కణములకును వాని మూల మైన తేజోసధికనిగల సంబంధమేముండును. ఇచ్చామాత్రి ముచే నది దానినుండి బయటకువచ్చుచు తిరిగి దానిని చేరు చుండును. తేజస్సులకెల్ల తేజస్సుగుదానిలో నొక కిరణముగుట దివ్యత్వము నొందుటయే! ఏలయన సూర్యకిరణములు దాని సంభవములే. మానవుని మహాత్మాయను నపుడు జీవన్ముక్తు డని భావము; (శాస్త్రుల దృష్టాంతమున) అది యిచ్చటకాక పోయినమరియొక జీవితములో నైతకావచ్చును. భగవద్గీత VIII 15 లో నీశ్వ మియర్థములో నేనయోగింపబడెను. "నన్ను పొందిన యీ మహాత్ములకు పునర్జన్మలేదు. వారీ యశాశ్వత దుష్టసంసార చక్రమున తిరిగివ్రభయింపరు. వారుపరిణితికొందిరి."

భగవద్గీత IX, 13.

మహాత్మా సస్తుమాంపార్థ వైవీంప్రకృతి మాశ్రితా||

భజంత్య సస్య మనసోజ్ఞాత్వా భూతాని మవ్యయం||

మహాత్మా పదముకు చాత్రితకముగ సర్థము చెప్పుటయే యీ వ్యాసమునొక్క యుద్దేశ్యము. బహుశః "ఋషి" యను సామాన్యార్థములో నీ పద గాంధీజీ కందరి సమ్మతిమీద

తెలీన్ పోపీ (స్విట్జర్ లాండు)

నీయబడెను. స్వార్థపరుడై యుండకపోవుటకంటె సర్వోత్తమమైన
స్వార్థమే లేకపోవుట యను నొక యర్థములోనిది యతనికి
యుక్తముగ వర్తించును. కాని దాని సంపూర్ణార్థములో
నీశబ్దము నేవ్యక్తికిని వర్తింపచేయవిషయమిచ్చట చర్చనీయము
కాదు. అది యెప్పుడును భగవంతునికిని యతనికిని మధ్యనుండ
వలసిన రహస్యము.

ఆత్మవిజయము

తెలీన్ పోపీ (స్విట్జర్ లాండు)

భౌతిక జీవితమును ప్రేమించువాడను గాఢమైన హేతు
వాదినియగు నేను మహాత్మునివంటి యసామాన్య పురుషుని
చూచినపుడు కలుగు భావములను వ్యక్తపరచుట సుసాధ్యమైన
పనికాదు. మనమధ్య ప్రకాశించు యీ పురుషుని యునికికి
'యాషామాషీ' యర్థము చెప్పివేయజూచుటవలను పడదు.
సంతగోల జీవితమయమైన యీ ప్రపంచము యీవ్యక్తియొక్క
యాకర్షణనుత్రోసి వేయజాలదనుటస్పష్టము. ఏదినపత్రికలో
నైననుసరే యతనిచిత్రమును చూచినంతమాత్రముచేతనే మా
మూలువర్తక బేరసారములతో నిండియుండు పుటనుండి పరమ
జ్ఞానదృష్టితో తొంగిచూచు నతని దృష్టివలన మన స్వాభావిక

తెలీక్ పోషి (స్వీట్జర్ లాండు)

యాత్మజ్ఞాద్యముపలాయనమగును. చీనాదేశములోని చోట్ల స్వేతదివాంధములున్నట్లు వింటిని. జీవితములోని గుఱాతిగుఱాథ రహస్యములనుచొరగల నేత్రద్వంద్వము తమయుదారసదాచార సంపత్తిచే ప్రాచ్య పాశ్చాత్యులలోకూడ కానజాలని ప్రకృతి మధురి మనుతెలుపు శ్రవణపుటములుగల యీ యసామాన్య వ్యక్తి యొక్క ఫోటోలు ఆ వింతజంతువుల ముఖములకంటె తక్కువ వింతగ కాన్పించవు. మన యుగములోనే యితరవ్యక్తియు ప్రేమ శక్తి నింతకంటె జయప్రదముగ ప్రదర్శించినవాడులేడు. ఆప్రేమ ధనకనక వస్తువాహనములమీది ప్రేమకాదు. అది మన పశుసాంప్రదాయమునకు విరుద్ధమైన హిందూ క్రైస్తవాది ఋషిసాంప్రదాయకమైన యాదర్శ ప్రేమ.

గాంధీజీ ఆత్మకథను చదువునపుడు శరీరము నాత్మ యెట్లు జయింపగలదో విశదమగును. “ఆత్మ సౌందర్యమును, ప్రాభవమును” సాధించుటకే తానెప్పుడును యత్నించుచుండి నట్లతడొకచోట చెప్పియుండెను. అతని ధర్మసందేహము లతి సూక్ష్మమైనవి. ఈ పవిత్ర శరీరమును నిరంతరము ప్రవేశించు చుండు నైతిక సూత్రములు స్వైరాహార విహారులకు వింతగ కాన్పించును. ఆవుపాలు త్రాగకూడదని గాంధీజీవ్రతము. కాని యతడొక గుక్కెడు మేకపాలు త్రాగుటతోడనే యివికూడ నతని వ్రతములోనివేమోయను ధర్మసందేహము బయలు

దేరును. ఒకదూడ కుదరని వ్యాధిచే బాధపడుచుండ దాని యెడల కలుగు నను కంపచే నతడు దానిని చంపివేయుట యుక్తముకాదా? రైతులచేలను నాశనముచేయు కోతులను “నరవానరకుంజరాః” అను మన జాతివానిని దౌర్జన్యములేకుండ వారించుటెట్లు? ఈ సూక్ష్మ సమస్యలన్నియు హిందూ ‘గోపూజ’ కు సంబంధించినవేయని గ్రహించవలెను. గాంధీజీ దృష్టిలో దీనికతి విశాలార్థముగలదు. పిపీలికాదిసూక్ష్మజీవులు లగాయతు వేనిని చంపగూడదనియు వాని కాశ్రయమిచ్చి రక్షింపవలెననియు నది మానవజాతియొక్క మతధర్మమనియు నతనిభావము. గాంధీజీ నైతికజ్ఞానమతికఠినమైనదైనను అతినిశ్చయమైనది. జంతువులనుకోసి పరీక్షించు పాశ్చాత్య శాస్త్రపద్ధతి లోని యవినీతిని గర్హించునంత తీవ్రముగ నితడు దేనిని ఖండించి యుండడు.

“ఈసుభగాత్మావతరణము” పాశ్చాత్యులచే తరచు పొందిన యనాదరణమునకు పాశ్చాత్యలోక మాచంద్రా ర్కము తలవాల్చుక తప్పదు. తిట్లు, అవమానములు, తర్జన భర్జనలు, దెబ్బలు, బూట్సుకాళ్ల తాపులు-ఒకసారి డర్బనులోని శ్వేతముఖిమూకలచే రక్తము పిండివేయబడుట-ఇక నేమి కావలెను! ఇన్ని చేసినను అతనిముఖముజేవురింపదు; ద్వేషలేశమైనను యంకురింపదు; ‘రుధిరముబ్బదు’; చలింపని మనస్సుతో నతడు తన దివ్యభావములను వెదజల్లుచునే యుండును. ఈ యర్భక

శరీరము, యీ యస్థిపంజరాగారము యిట్టి యమోఘాత్మ నెట్లు
 ధరింప గలిగెను? ఈగడబిడ ప్రపంచముయొక్క దూషణ
 భూషణ తిరస్కారము లతనిని బాధింపవు. అతని యాత్మగౌరవ
 మత్యమోఘమైనదికనుక నదియెట్టి శారీరకాపచారములవలనను
 చెక్కుచెదరజాలదు. వీధులలో నీడ్వబడుచు, క్రిక్కిరిసి యున్న
 రైలునుండి క్రిందకు తోయబడుచు, ప్రవాసకూలీలయొక్క
 యమేధ్యమును తుడుచుచు, తనదగ్గర బంధువులైనట్లు
 “ అస్పృశ్యులను ” నేవించుచు అతని యవక్ర సరళత, సౌజన్యత
 యుక్కుదక్కక యుండును. మనచర్చిలకు సంబంధించినట్టియు
 సంబంధించినట్టియు నాదర్శపురుషులకుండు నాధ్యాత్మికాడంబ
 రములతో నతనిని జతచేయుట సాధ్యముకాదు. మేఘమువలె
 నతని ప్రజ్ఞ యతిస్వతంత్రమైనది. సత్యవాక్కును వినినచో
 నతడు తనభావమును లేక నాచారమును తృటిలో మార్పు
 కొనగలడు. అతనియున్నత భావములకు నున్నత సిద్ధాంతములకు
 తోడు అనుభవపూర్వకమైన సద్బుద్ధి యతనియందు మూర్తీ
 భవించెను. ఇదియు జీవితములో నేకోశమందును స్వార్థములేక
 పోపుటయు నక్రమమును, ప్రజాపీడను నెదిర్చిపోరిన యతని వివిధ
 పోరాటములలో నాతని కజేయశక్తిని ప్రసాదించెను. వడుకు
 నేర్పరితనముగల యతని శ్యామలకరకమలమొక మంత్రదండ
 మును ప్రయోగించుచున్నదా యనునట్లతడెందు పోయినను
 సర్వము నతని వశమైపోవుచుండును.

జీససుయొక్క రహస్యము కెచ్చట నైన ప్రత్యక్ష సాక్ష్యమున్నచో దానినీ హిందూఋషియే ప్రదర్శించినాడని చెప్పవలెను. మనపాశ్చాత్య విశ్వాసముయొక్క నీతులను, దివ్యవిషయములకు సంబంధించిన సృజనలను స్వీకరింపగల యకలంక యోజనపరుడైనను పైకారణముచేతనే జీససుయొక్క వాక్యముల నతడు తరచు యుచ్చరించు చుండును. “జీససు తనమృత్యువుద్వారా, తనరక్తముద్వారా ప్రపంచముయొక్క పాపములనుపోగెట్టెనను విషయము సత్కరశః నాబుద్ధివిశ్వవింప జాలదు. ఆలంకారికముగ దానిలో కొంతనిజముండ వచ్చును.” క్రైస్తవవాదర్థమైన స్వార్థత్యాగ మతని నెక్కువగ నాకర్షించెను. జీససు పర్వతాగ్రమునుండి యిచ్చినసందేశము (దాని వివిధ భావార్థములతో) అతని నెక్కువగ నాకర్షించెను. నీట్టియొకసారి యిట్లనెను “ఇంతవరకొక్కడే క్రైస్తవుడుండెను. అతడు శిలువపై మరణించెను.” పాపమావేరివేదాంతి యీరెండవగురువుయొక్క జీవితవిధానమును చూచువరకు జీవించియుండినచో తన సూక్తిని మార్చుకొని యుండెడివాడు.

జూలూతిరుగుబాటు అనిపిలువబడిన క్షమా ర్థముకాని “మానవవేట” లో క్షతగాత్రులను, వ్యాధిగ్రాస్తులను గాంధీజీ యత్యుదారతతోను భక్తి తాత్పర్యములతోను సేవించెను. ఆయాఫ్రీకను హింటర్లాండులోని “నిర్జనారణ్యాములలో” తిరుగాడునపుడతడు బ్రహ్మచర్య వ్రతమును స్వీకరింప నిశ్చయించెను.

“భగవంతుని మిత్రుడు కాగోరువా డే కాకిగనుండవలెను” అను మహాత్ముని విశ్వాసమువంటి విశ్వాసముతోడనే కదా జీనసు తనకుటుంబమును విడిచిపెట్టెను? “మనకాలిక్రిందనున్న ధూళి కంటెకూడ మనమధములమని భావించినపుడే భగవంతుడు మనకు సహాయము చేయును. దుర్బలులకు, అసహాయులకు మాత్రమే దివ్యసహాయము చేకూరగలదు.” అనుతని సాహ సోక్తి నాలింపుడు.

ఈప్రపంచమున మనమానవవిధిని నిర్మించు శక్తులను దూరదృష్టితో కనుగొనుటకష్టము. బహుశః “ఆలంకారికముగ చెప్పవలెనన్న ” పాపరహితులు, పాపభీతికలవారునగు యీ యిద్దరువీరులు “రసాతలముననున్న పురాణసర్పము” యొక్క వంకరలను దిద్దగల రహస్యమును కనిపెట్టి యుండవచ్చును. కృతయుగములోవలె వారిచిత్ర ప్రవర్తనయొక్క సాధుసందేశ ములచేతనే యీప్రపంచమున నానందము తిరిగి స్థాపింపబడ గలిగినయెడల నింతవరకు వక్రప్రపంచత్రోక్కిన మనదుఃఖమానవ జాతిధన్యతనొంద గలదు. భయంకరమైన ప్లేగుజాడ్యవీడితులను సేవించుటకు తనతోకూడవత్తురాయని యడుగ “మీరెచ్చటకు పోయినను సరే మిమ్ముకూడ మేమనుసరింతుము” అని బదులు చెప్పిన గాంధీజీయొక్క నలుగురు భారత గుమాస్తాల కథనము రాతిగుండెలనుకూడ ద్రవింపచేయగలదు. గాంధీజీయొక్క సాధుప్రబోధము అమృతసరులో జనరల్ డయరుచే గావింప

రెలీఫ్ పాపీ (స్వీట్జర్లాండు)

బడిన దురంతఘాతుక సంఘట్టనల కాంగ్లేయులమైన మనలో హృదయ పరితాపమును, ఆవేదనను కలిగింప గలిగినచో మన మాతృదేశమున కతడపారసేన చేసినవాడగును; ప్రపంచమును భయము పాలింపజాలదనియు రక్తప్రవాహముల గావించు ఖడ్గవిజయముకంటె నుత్కృష్టమగు నొక శక్తి కలదనియు నతడు తిరిగి రుజువుచేసిన వాడగును. “ దౌర్జన్య పిపాసులగువారి పశుబలప్రదర్శనము వలన మన యాంగ్లజాతి పేరుప్రతిష్ఠలు బుగ్గిపాలగుటను మనమెట్లు సహింపగలము? యంత్రముల యందలి విశ్వాసము, ధనకనక వస్తువాహనము లందలి మోహము, అధికార వ్యామోహము, జీవితము యొక్క యల్పమైన నికృష్టప్రయోజనముల ననాలోచితముగ నంగీకరించుట-జపతపధ్యానాది నిష్టలనెరుగని విజ్ఞానము; మనలను పదివేష్టించు సమస్తములోనుండు సౌందర్యమునంతను రసవిహీనమైన నిర్జీవవ్యాపారములోనికిదింపువిజ్ఞానము-పాశ్చాత్యనాగరికతలోనున్న యిట్టిమూర్ఖత్వమును గాంధీజీ తన త్రినేత్రునినేత్రములవంటికండ్లతో పరికింపగలడు.

1922 లో చౌరీ చౌరాలలో నతిలజ్జానితమగు ప్రజా దౌర్జన్యము జరిగెను. గాంధీజీ వెంటనే తన శాసనోల్లంఘనోద్యమము నాపుచేసి తనపై కఠిన యుపవాసమును విధించుకొనెను. ఈ ప్రవర్తన మొక్క మహాత్మునకే చెల్లును. ‘పియర్స్ ప్లామన్’ అను పదునాలుగవ శతాబ్దములోని యొకచిన్న మత

తలీఫ్ పాపీ (స్విట్జర్ లాండు)

రాజకీయగ్రంథములో నొకవాక్యముకలదు. అదిమన సాహిత్యములో నత్యంత రమణీయమైనదని నేనుచిరకాలము నుండి భావించుచుందును. దానిని యీనాయసమగ్రవ్యాఖ్యాంతమున జేర్చుట యెంతయు యుక్తమని నాయభిప్రాయము. “తరుణా ఖాగ్రముల తేలియాడు పత్రములెరుగ నంతటి సులలితముగ ‘భారరహితముగ’ సున్నితముగ నిర్లేపముగ నీప్రేమమానవ రక్తమాంస రూపమును వహించెను.”

గాంధీజీకి జేజేలు ఆర్థోల్డు జ్యేగ్

మనము యుద్ధమునుండి బ్రతికి బయట పడుటతోడనే ప్రపంచము గాలి మేడలను కట్ట నారంభించెను. రక్తపిపాస, రక్తమును త్రాగవలెననెడు యున్నాదము, దౌర్జన్యము యంత మగునని భావించితిమి. ప్రజావ్యవహారములను చక్కబెట్టుటకు ఆత్మప్రభావమున కింతకంటె యదనులేనట్లు కాన్పించెను. ప్రపంచ మెక్కువ యోగ్యతను, సహనమును, న్యాయమును. మానవత్వమును వహించునని యనుకొంటిమి. అధమమతి నాగరిక ప్రాంతమైన మధ్యయురపు అనగా జర్మనీ, జెకోస్లావేకియా, ఆస్ట్రియా, పోలండు దేశములలోని యనవరత క్షేత్రముల

- కిందనేగి ఫలితమని యనుకొంటిమి. అట్టి ముషరిమిత రక్తప్రవాహముకు మూల్యముగ రష్యాలోవలె సంపూర్ణ సాంఘిక పరివర్తనము కలుగనిచో సభమము, దౌర్జన్యముగముపోయి సుహృద్భావ మేర్పడుననుకొంటిమి.

ఈ సమయమున గాంధీజీ సత్త్రము ప్రకాశింప నారంభించెను. దౌర్జన్య రాహిత్యతత్వము సాధ్యమగునని యతడు రుజువుచేసెను. మానవసంఘమును తన యుపదేశానుసారము దిద్దగల శక్తి యతనికిన్నట్లు కాన్పించెను. నిజమున కతని సందేశము ప్రాచీన క్రైస్తవ సూత్రములను పురస్కరించుకొని జార్ మయమైన రష్యాలో టాల్ స్టాయి, క్రొపోట్కిను రాకుమారులదివరకు నిర్మించిన పునాదులపై నాధారపడెను. జర్మనీలో కూడ నట్టివిశ్వాసములు కలవారుండిరి. కర్టు ఈన్నర్, గస్టావ్ లాండర్, కారల్ వాన్ ఒసీట్జ్కీ, ఎరిల్ మ్యుషాం, థియోడర్ లెస్సింగ్ మొదలగువారే పంథలోనివారే! గాంధీజీ హిందూదేశములో జయమొందినపుడు వారు జర్మనీలో విఫలులగుదురా?

ఈ యుద్యమముయొక్క ఫలితమిపుడు మనకు తెలిసెను. మనము భక్తి పురఃసరముగ పైన పేర్కొనిన దౌర్జన్య ప్రతికక్షులైన వారందరు దౌర్జన్యమునకు గురియై నేడు స్వర్గము నలంకరించు చున్నారు. అయినను వారినిచంపిన యీహంతకులు గౌరవకీర్తుల ననుభవించుట చోద్యము! అపరిపక్వ యాధ్యాత్మికతకువాసి గాంచినచోట నేడు దౌర్జన్యము, దౌర్జన్యరాధససింహ

సనము సధిష్ఠించినవి. ప్రకృతిని, ప్రకృతి-సిద్ధమైన విషయములను -
దురవగాహముచేసికొని జీవిత పోరాటమునట్టి యొక-పాక్షిక
భావమునే పురస్కరించుకొని 'నోరున్నవానిదే రాజ్యము'ను
శాస్త్రమును సృష్టించి నూతన ఛాందీజ్ఞానము 'పిరమిడు' లొక
దానిపై నొకటి వేర్చబడుచున్నవి.

దౌర్జన్యరాధకుల సిద్ధాంతములు తప్పనియు, ప్రకృతిని
సరించిన వారి వ్యాఖ్యానము ప్రమాద భూయిష్టమనియు
చూపుటకు మనమిచ్చట నాధునిక జీవశాస్త్రమును చేవురింప
నక్కరలేదు. గాంధీజీ హిందూ దేశములోపుట్టి జీవించుచున్నం
దులకును, అనడు మధ్య యూరపియనులతోగాక నింగ్లీషు
వారితోనీ వ్యవహరించవలసి వచ్చినందులకును మాత్రమే నేడత
నిని మన మభినందించుచున్నాము. ఏలమన నేడచ్చట పరి
పాలన చేయుచున్న మృగావళియతని మానవత్వమును మన్నింప
జాలదు. మనమో! అధమము విచార కలుషితమై యనభిలష
ణీయమైన కృతజ్ఞతతోనైన సతనిని వీక్షింపగలము. ఇరువది
వత్సరములక్రిందట సతని నావరించిన తేజము మన నూతనయుగ
ప్రభాతమని భావించితిమి; అది ప్రపంచయుద్ధముతో నంతమై
దాని ననుసరించిన (మన మెన్నడును యూహింపజాలని) క్రూర
యుగ సంధ్యాకాలము. కాదాయని నేడు మన మాశ్చర్యచకితుల
మగుచున్నాము. యూదుల ప్రవక్తలును, క్రైస్తవ మతా
చార్యులునుపుట్టి సంచరించినచోటులలోగూడ నేడు భయమే

రాజ్యము చేయుచున్నది; దుర్బలులును, నిరాయుధులును
 మృత్యుచేవలకు బలివేయబడుచున్నారు; పశుత్వమే యచ్చటి
 రాజనీతి శాస్త్రము; నేడు చీనావైష్ణవులు దేశములలో 'గొప్ప
 ప్రభుత్వము' లని చెప్పబడువానిచే సహింపబడుచున్న నిరప
 రాధ ప్రజాహాననకాండయే మధ్యధరా సముద్రదేశములకును
 సంభవింపనున్నదని చెప్పవచ్చును. బహుశః ఓషిసినియాలోని
 యిటాలియను నైమానికుల నావహించిన బాంబుమోత,
 కేవలానందమే పడునెనిమిది, పందొమ్మిది శతాబ్దములలో
 సృష్టింపబడి యూరపులో నొక వెలుగు వెలిగిన నాగరికత
 నంతను యావహించినట్లు కాన్పించును. మనకు తెలియదు.
 కాని మన బలమునంతను మాటలలోనే ప్రదర్శించు మనము,
 దౌర్జన్యము నవలంబింప నక్కరలేకుండ జీవితములను గడపిన
 మనము, సముద్రతరంగములమీదుగ మహాత్మునకు మన
 యాధారముల నర్పించుచు మన ప్రమాదములను ధృవపరచి
 నందులకును తనమూర్తి ద్వారమునను, తన జీవితము ద్వార
 మునను మన యుగమును పరిపూర్ణత నొందించినందుల కతనికి
 జోహారు లర్పించుచున్నాము. మన ప్రమాదములు ! ఇరువది
 యవ శతాబ్దపు యూరపు అట్టి పరమపవిత్ర సిద్ధాంతముల
 ననుకరింప సమర్థమైనట్లు, హిందూదేశము సృష్టించినట్టి మహా
 వ్యక్తుల నుత్పన్నముచేయగలట్లు ! ప్రపంచ చరిత్రను గమ
 నించినయెడల డిక్టేరులయొక్కయు వారిదుండగీడు సేనాపతుల

యొక్కయు, వారికి దానినదానులగు బానిస సైన్యము
యొక్కయు విజయ సందేశముల ననుసరించుటకగు సంగరికత
యొక్క ప్రమాదముల ననుసరించుటయే మేలు. కాని సప్తసతి
వర్షప్రాయుడైన గాంధీజీ మానవజాతి యుత్పన్నముచేసిన
నుత్తమోత్తమ సైన్యముచేతనే మనగలుగుచున్నట్లు భవించు
చున్నాడు. అతడు తన జీవితముతో ప్రారంభముచేసిన దానిని
గ్రూరింప విసువు చెందడు. ఇక మా శిష్యులము విషయ
యతడు శంకింప నవసరములేదు.

963

923.006

గాంధీ

శ్రీ. గం. సం.
రాజ గ్రంథాలయము
హైదరాబాద్

పల్లెలూరు గగ్గింథమండలి, తణుకు.

రాజపోషకులు :

శ్రీ శ్రీ విద్యదేవవర్మ మహారాజులుంగారు, జయపూరు.

,, చింతలపాటి బాపిరాజుగారు, నిండ్రకొలను.

,, కాశినాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు, మద్రాసు.

,, నడింపల్లి సుబ్బరాజుగారు, కోడూరుపాడు.

,, యర్రమిల్లి నారాయణమూర్తిగారు, సర్పాపురం.

పోషకులు :

,, బెజవాడ రామచంద్రారెడ్డిగారు, బుచ్చిరెడ్డిపాలెం.

,, దేవులపల్లి సోమయ్యగారు, ఆకిరిపల్లి.

,, అద్దేపల్లి సత్యనారాయణమూర్తిగారు, పాలకొల్లు.

,, జవ్వాది లక్ష్మయ్యగారు, పెనుగొండ.

,, కొట్టుముక్కల సుబ్బరాజుగారు, మంచిలి.

,, నడింపల్లి రాజంరాజుగారు, రేలంగి.

,, భూపతిరాజు సుబ్బరాజుగారు, వేండ్ర.

,, వడ్డి వెంకటస్వామిగారు, దొడ్డిపట్ల.

,, చాడ నారాయణమూర్తిగారు, తొండంగి.

,, చాడ మంగయ్య సోదరులు, తొండంగి.

,, తుమ్మలపల్లి వీరభద్రరావుగారు, పిప్పర.

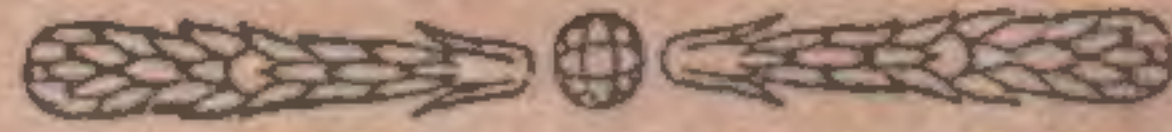
,, డాక్టరు తేతలి సత్యనారాయణగారు, తాడేపల్లిగూడెం.

,, కళ్ళి చిట్టిలబ్బాయి నాయుడుగారు, పూళ్ళ.

,, వాజిపేయాజుల వెంకటేశ్వర్లుగారు, రాజమండ్రి.

పల్లెటూరు గ్రంథమండలము.

తణుకు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా.

గాంధీజీ సూక్తులు.

మతీర్థస్వామి బ్రహ్మజ్ఞానోద్బోధనలు

Vol I & II.

మహారాణి ఝాన్సీలక్ష్మిభాయి.

మానవధర్మములు.

జాతీయ ఋణములు.

జనహర్షాలు ఆత్మకథ.

బారోలీ విజయము.

ఆర్యుల ఆదర్శము.

భారతస్వాతంత్ర్య యుద్ధము.

గాంధీజీ డెబ్బదియవ జన్మదిన ప్రచురణము

0—3—0

1—0—0

0—10—0

0—6—0

0—6—0

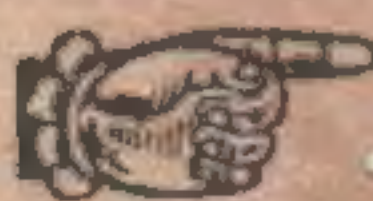
3—0—0

1—0—0

0—0—0

0—6—0

2—0—0

వర్తకులకు కమిషను యివ్వబడును.